

PAPIESKA AKADEMIA TEOLOGICZNA W KRAKOWIE
WYDZIAŁ TEOLOGICZNY
COLLEGIUM RESURRECTIONIS

WOJCIECH MLECZKO CR

**Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego
w nurcie systemów edukacji chrześcijańskiej**

Praca magisterska
napisana na seminarium
z pedagogiki pod kierunkiem
ks. prof. PAT dr. hab. Janusza Mastalskiego
w ramach umowy z Wydziałem Teologicznym
Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie

KRAKÓW 2006

Opis bibliograficzny pracy

Wojciech Mleczko CR

Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w nurcie systemów edukacji chrześcijańskiej

Praca magisterska napisana na seminarium z pedagogiki pod kierunkiem ks. prof. PAT dr. hab. Janusza Mastalskiego.

Kraków WT PAT 2006, 164 strony (+ aneks nr 3).

Abstrakt

W pracy zaprezentowano (w formie monografii pedagogicznej) Szkołę Wyższą im. Bogdana Jańskiego (założoną w 1993 r.) w kontekście nauczania Kościoła katolickiego o wychowaniu i uniwersytecie.

Rozdział pierwszy przedstawia istotę i znaczenie wychowania chrześcijańskiego oraz wybrane chrześcijańskie systemy wychowawcze (pijarów, salezjanów, urszulanek, niepokalanek i zmartwychwstanek), ze szczególnym uwzględnieniem zmartwychwstańczego systemu pedagogicznego. Drugi rozdział ukazuje katolicką naukę o uniwersytecie – jego roli społecznej i wychowawczej, a także o specyficznej jego odmianie zwanej uniwersytetem katolickim. Rozdział trzeci, rozpoczynając od zarysu zmartwychwstańczej tradycji edukacyjnej, opisuje historię i strukturę Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego. Przedmiotem rozważań czwartego rozdziału było zagadnienie edukacji w omawianej szkole wyższej: przedstawiono misję i zadania szkoły, ofertę edukacyjną oraz program formacyjno-wychowawczy. W rozprawie zaprezentowano stan na koniec 2005 roku.

Wykorzystano 203 pozycje literatury przedmiotu (źródła: 132; opracowania: 72); 25 razy cytowano materiały zamieszczone w Internecie; odwołano się do 59 pozycji literatury pomocniczej. Razem: 287 pozycji, w tym 54 obcojęzycznych.

Słowa kluczowe:

Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, Bogdan Jański, Marian Piwko, zmartwychwstańcy, wychowanie chrześcijańskie, uniwersytety, szkoły wyższe, uniwersytet katolicki, edukacja, formacja, monografia pedagogiczna

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	3
Wstęp	5
Rozdział I. Wychowanie w nauczaniu Kościoła katolickiego.....	10
1. Istota i znaczenie wychowania chrześcijańskiego.....	10
2. Wybrane chrześcijańskie systemy wychowawcze.....	19
3. Zmartwychwstańczy system wychowawczy.....	29
Rozdział II. Uniwersytety w Magisterium Kościoła katolickiego.....	41
1. Rola uniwersytetu w społeczeństwie.....	41
2. Istota uniwersytetu katolickiego.....	49
3. Miejsce uniwersytetu katolickiego w systemie wychowawczym.....	58
Rozdział III. Historia i struktura Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego.....	69
1. Zmartwychwstańcza tradycja edukacyjna.....	69
2. Powstanie, rozwój i przyszłość Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego.....	78
3. Struktura organizacyjna Szkół Jańskiego.....	88
Rozdział IV. Edukacja w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego.....	96
1. Misja i zadania Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego.....	96
2. Oferta edukacyjna Szkół Jańskiego.....	106
3. Formacja osoby.....	113
Zakończenie.....	121
Bibliografia	127
Literatura przedmiotu.....	127
Źródła	127
Opracowania	137
Internet	141
Literatura pomocnicza.....	142
Aneksy.....	146
1. Rys biograficzny Bogdana Jańskiego.....	147
2. Statut Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego.....	149
3. „Szkoly im. Bogdana Jańskiego. Informator”.....	164

WYKAZ SKRÓTÓW

AAS	„Acta Apostolicae Sedis”
AGD	<i>Ad gentes divinitus</i> , Dekret o misyjnej działalności Kościoła Soboru Watykańskiego II, 7.12.1965.
BGPPZ-K	Biblioteka Główna Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców w Krakowie.
ChL	<i>Christifideles laici</i> , Adhortacja apostolska Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II, 30.12.1988.
DH	<i>Dignitatis humanae</i> , Deklaracja o wolności religijnej Soboru Watykańskiego II, 7.12.1965.
DWCH	<i>Gravissimum educationis</i> , Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim Soboru Watykańskiego II, 28.10.1965.
ECE	<i>Ex corde Ecclesiae</i> , Konstytucja apostolska Jana Pawła II o uniwersytetach katolickich, 15.08.1990.
EIA	<i>Ecclesia in Africa</i> , Adhortacja apostolska Jana Pawła II o Kościele w Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000, 14.09.1995.
EIE	<i>Ecclesia in Europa</i> , Adhortacja apostolska Jana Pawła II o Jezusie Chrystusie, który żyje w Kościele, jako źródło nadziei dla Europy, 28.06.2003.
EV	<i>Evangelium vitae</i> , Encyklika Jana Pawła II o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego, 25.03.1995.
FC	<i>Familiaris consortio</i> , Adhortacja apostolska Jana Pawła II o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, 22.11.1981.
FR	<i>Fides et ratio</i> , Encyklika Jana Pawła II o relacjach między wiarą i rozumem, 14.09.1998.
II PSP	<i>Dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego (1991-1999)</i> .
KDK	<i>Gaudium et spes</i> , Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym Soboru Watykańskiego II, 7.12.1965.
KKK	<i>Katechizm Kościoła Katolickiego</i> , 7.12.1992.
KPK	<i>Kodeks Prawa Kanonicznego</i> , 25.01.1983.

L'OR	„L'Osservatore Romano”, wyd. polskie.
OKU	<i>Obecność Kościoła na uniwersytecie i w kulturze uniwersyteckiej</i> , Dokument Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, Papieskiej Rady Świeckich i Papieskiej Rady Kultury, 22.05.1994.
SC	<i>Sapientia christiana</i> , Konstytucja apostolska Jana Pawła II o uniwersytetach i wydziałach kościelnych, 15.04.1979.
Statut	<i>Statut Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie</i> , 9.10.2003.
VC	<i>Vita consecrata</i> , Adhortacja apostolska Jana Pawła II o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele, 25.03.1996.
ZH-T	„Zeszyty Historyczno-Teologiczne. Rocznik <i>Collegium Resurrectianum</i> ”
ZiE	„Zarządzanie i Edukacja. Dwumiesięcznik Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie” (od roku 2002: „Zarządzanie i Edukacja. Dwumiesięcznik Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego”).

WSTĘP

„Żaden kraj nie może się rozwijać bez uniwersytetu” – tak zatytułował jedno ze swoich przemówień do świata akademickiego Ojciec Święty Jan Paweł II¹. Tym stwierdzeniem przypominał, jak wielką rolę w narodzie i państwie odgrywały i nadal odgrywają uczelnie wyższe. Zarówno w przeszłości, jak i obecnie dodają splendoru i prestiżu miastu i kraju, w którym się znajdują. To właśnie na uniwersytetach kształcą się przyszłe elity polityczne, gospodarcze, społeczne, techniczne *etc.* Także młodzi ludzie coraz bardziej doceniają wartość wyższego wykształcenia oraz możliwość wymiany myśli w środowisku akademickim. Do zdobywania wiedzy i umiejętności na coraz wyższym poziomie niejako zmusza ich obecna sytuacja na rynku pracy, gdzie ceni się wysokie kwalifikacje merytoryczne i praktyczne.

W Polsce w czasach komunistycznych wyższe wykształcenie posiadała nikła część społeczeństwa. Sytuacja zaczęła się zmieniać po roku 1989. W roku 1990 w szkołach wyższych kształciło się ok. 394 tys. studentów. Natomiast w roku akademickim 1997/98 liczba studentów wynosiła już 1 082,7 tys., a cztery lata później, w roku akademickim 2001/02 wynosiła aż 1 718,7 tys. Wiąże się to ze szczytem wyżu demograficznego w grupie wiekowej 19-24 lata (miał miejsce w 2004 roku)². Obecnie w Polsce istnieje ponad 420 wyższych uczelni, w których kształci się przeszło 1,9 mln studentów (126 państwowych – 1,344 tys. studentów; 301 prywatnych – 582 tys. studentów)³. W związku z powyższym, najbardziej widocznym wskaźnikiem przeobrażeń w szkolnictwie wyższym wydaje się być wzrost liczby studentów.

Wielkim katalizatorem tych zmian stała się ustawa o szkolnictwie wyższym z 1990 r., zezwalająca na zakładanie prywatnych szkół wyższych, mających państwowe uprawnienia do nadawania tytułów zawodowych i naukowych. W związku z dużym popytem na wiedzę, zwłaszcza wśród młodych, dla których zabrakło miejsca na uniwersytetach państwowych, zaczęły powstawać kolejne niepaństwowe szkoły wyższe.

Jedną z najwcześniej założonych prywatnych uczelni jest Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego. Z początkiem 1991 r., w grupie osób skupionych wokół

¹ JAN PAWEŁ II, *Żaden kraj nie może się rozwijać bez uniwersytetu* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Gabonu, Liberville, 18.02.1982), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 274-276.

² K. KAWĘCKI, *Wydział Nauk Społecznych Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie wobec wyzwań rzeczywistości*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 51.

³ <http://biznes.interia.pl/news?inf=674153> (22.10.2005).

ks. Mariana Piwko CR (w Warszawie), podjęta zostaje decyzja o uruchomieniu szkoły wyższej przygotowująca do aktywnego, twórczego, skutecznego i etycznego kształtowania rzeczywistości. Tak zaczyna swoją działalność Szkoła Liderów Katolickich. Na bazie SLK zostaje utworzona Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Szkoła powstała mocą decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS-3-0145/TBN/89/93 z dnia 13 lipca 1993 roku i została wpisana do rejestru uczelni niepaństwowych pod nr 28. Decyzją Ministra Edukacji Narodowej i Sportu nr DSW-3-4041-359/AM/Rej.28/02 z dnia 28 marca 2002 roku uczelnia zmieniła nazwę na: Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego. Formalnym założycielem szkoły jest ks. Marian Piwko CR⁴. Za patrona obrano Bogdana Jańskiego (1807-1840) – prawnika, ekonomistę, tłumacza, duchowego przywódcę Wielkiej Emigracji, założyciela zmartwychwstańców, przyjaciela A. Mickiewicza. Łączył on przedsiębiorczość z postawą dobrego chrześcijanina, a jego myśl społeczna znacznie wyprzedziła epokę.

W przeciągu ponad dziesięciu lat funkcjonowania powstały dwa wydziały szkoły w Warszawie: zarządzania i nauk społecznych oraz wydziały zamiejscowe: w Krakowie, Chełmie i Elblągu (1999 r.), a także w Opolu (2004 r.). Ponadto, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego jest założycielem Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży (1997 r.) Do początkowego kierunku studiów (zarządzanie i marketing) sukcesywnie dochodzą kolejne: socjologia (2000 r.), politologia (2001 r.), pedagogika (2002 r.) i gospodarka przestrzenna (2003 r.). W międzyczasie uczelnia otrzymuje uprawnienia do nadawania tytułu magistra na kierunku: zarządzanie i marketing (1999 r.).

„Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego – jak można przeczytać w ulotce reklamowej – jest obecnie jedną z największych i najdynamiczniej rozwijających się uczelni niepaństwowych w Polsce. W sieci szkół im. Bogdana Jańskiego kształci się blisko 8 tysięcy studentów z kraju i z zagranicy. (...) Celem uczelni jest przygotowanie kadry wykwalifikowanych specjalistów, obeznanych z nowoczesnymi metodami działań i praktycznym rozwiązywaniem problemów, którzy łączą profesjonalizm z chrześcijańską postawą moralną. Ukończenie Uczelni ma przysposabiać do pracy

⁴ Informacja o Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego z siedzibą w Warszawie, wydruk komputerowy (archiwum własne).

zawodowej w realiach otwartego społeczeństwa oraz współczesnej gospodarki rynkowej”⁵.

Prezentowana uczelnia w 2001 roku należała do dziesięciu największych niepublicznych uczelni wyższych w Polsce⁶. Według rankingów z 2005 roku, Szkoła Jańskiego zajmowała miejsce:

- 20 – spośród niepaństwowych szkół biznesu i zarządzania,
- 64 – spośród wszystkich uczelni prywatnych w Polsce (na 85 sklasyfikowanych z 301 istniejących),
- 88 – dla kierunku: zarządzanie i marketing (spośród wszystkich uczelni prowadzących ten kierunek; sklasyfikowano 104)⁷.

Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, czerpiąc ze 150-letniej tradycji edukacyjnej zmartwychwstańców, jest jedną z bardzo niewielu prywatnych uczelni nastawionych na coś więcej niż tylko dydaktykę. Ze względu na swoje korzenie, osobę założyciela oraz sformułowaną misję, zdecydowanie wyróżnia się spośród innych szkół wyższych. Albowiem celem Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego nie jest nauczanie, ale edukacja. Edukacja rozumiana jako integralne formowanie studenta na płaszczyźnie wiedzy, postaw i umiejętności. Szkoła wprowadza program wychowawczy, kształtując w studentach postawę służby i odpowiedzialności wobec ojczyzny. Uczy, jak odnosić sukcesy działając etycznie, zgodnie z zasadami nauki społecznej Kościoła. A to wszystko zgodnie z misją szkoły, którą jest „edukacja do chrześcijańskiej służby Narodowi, Kościołowi i Państwu”.

Temat niniejszej rozprawy magisterskiej: *Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w nurcie systemów edukacji chrześcijańskiej* podjęto z kilku powodów. Po pierwsze, spotkanie i formacja autora (na pewnym etapie życia) przez ks. Mariana Piwko CR. Drugim powodem jest fakt, iż szkoła wyższa odwołuje się do czerpania z tradycji

⁵ Ulotka reklamowa Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego na rok akademicki 2005/2006 (archiwum własne).

⁶ *Profesjonalna edukacja. Wywiad z Rektorem Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie prof. Markiem Konopczyńskim*, [w:] „Emaus”, nr 12/2001, s. 31.

⁷ <http://szkoly.wprost.pl/?e=13&c=13> (22.10.2005); <http://newsweek.redakcja.pl/artykuly/dodatek.asp?Artykul=500000006> (22.10.2005); <http://newsweek.redakcja.pl/artykuly/dodatek.asp?Artykul=500000012> (22.10.2005). Według danych statystycznych z końca 2003 r., istniały 264 niepaństwowe szkoły wyższe. Spośród nich Szkoła Jańskiego zajmowała miejsce: 11 – ze względu na liczbę absolwentów; 16 – ze względu na liczbę studentów; 24 – ze względu na liczbę studentów dziennych; 14 – ze względu na liczbę studentów zaocznych; 11 – ze względu na liczbę pełnoetatowych nauczycieli akademickich; 44 – ze względu na liczbę studentów przypadających na pełnoetatowego nauczyciela akademickiego; 7 – ze względu na liczbę studentów dziennych przypadających na pełnoetatowego nauczyciela akademickiego; 40 – ze względu na liczbę studentów zaocznych przypadających na pełnoetatowego nauczyciela akademickiego. Opracowano na podstawie materiałów uzyskanych od ks. M. Piwko CR, założyciela Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

edukacyjnej zmartwychwstańców, która to tematyka jest bliska autorowi. Ponadto, do tej pory nikt nie podjął się opisanie tej ważnej inicjatywy na gruncie Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego w kontekście teologiczno-pedagogicznym.

Zdecydowano, że niniejsza praca będzie poszerzoną monografią pedagogiczną. Stosując metodę analizy źródeł, przedstawiono historię i strukturę Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego (rozdział III) oraz edukację w niej prowadzoną (rozdział IV) w kontekście nauczania Kościoła katolickiego o wychowaniu (rozdział I) i uniwersytecie (rozdział II).

Należy zauważyć, że podany temat nie doczekał się do tej pory opracowania w zaproponowanym aspekcie. Co więcej, zagadnienie podjęte w drugim rozdziale (*Uniwersytety w Magisterium Kościoła katolickiego*) zdaje się być *terra ignota* nauki polskiej. Jeżeli udało się znaleźć opracowania tego tematu, były to publikacje obcojęzyczne. Także kwestie związane ze zgromadzeniem zmartwychwstańców, a szczególnie *zmartwychwstańcza tradycja edukacyjna*, są syntezami w pewnym sensie pionierskimi.

W pierwszych dwóch rozdziałach niniejszej dysertacji podstawowym materiałem badawczym będą wypowiedzi Urzędu Nauczycielskiego Kościoła katolickiego, a zwłaszcza dokumenty Soboru Watykańskiego II, encykliki, adhortacje i konstytucje apostolskie, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania papieża Jana Pawła II.

Rozdział pierwszy, oprócz przedstawienia istoty i znaczenia wychowania chrześcijańskiego oraz wybranych chrześcijańskich systemów wychowawczych, zawiera także podrozdział na temat zmartwychwstańczego systemu pedagogicznego. Umieszczenie i dobór treści tego rozdziału motywuje się ambicjami Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego do wychowywania i formowania według koncepcji chrześcijańskiej ze szczególnym uwzględnieniem tradycji zgromadzenia zmartwychwstańców.

W rozdziale drugim zostanie ukazana katolicka nauka o uniwersytecie – jego roli społecznej i wychowawczej, a także o specyficznej jego odmianie zwanej uniwersytetem katolickim. Powiązanie treści tego rozdziału z prezentowaną uczelnią nie nastręcza problemów, wszak Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego jest uczelnią akademicką, wyższego kształcenia, o aspiracjach uniwersyteckich, pragnącą aktywnie kreować rzeczywistość społeczną, ideowo zbliżoną do uniwersytetu katolickiego, z określonym programem formacyjno-wychowawczym.

W drugiej części pracy (rozdziały III i IV), mającej na celu opis i analizę funkcjonowania omawianej instytucji edukacyjnej, podstawową techniką badawczą

będzie analiza źródeł: oficjalnych dokumentów szkoły (m.in. statutu), materiałów uzyskanych od założyciela, a także autoprezentacji uczelni na oficjalnych stronach internetowych. Należy dodać, że w rozprawie zaprezentowano stan na koniec 2005 r.

Trzeci rozdział postanowiono rozpocząć zarysem zmartwychwstańczej tradycji edukacyjnej, w celu ukazania powiązań ideowych prezentowanej szkoły wyższej z innymi placówkami edukacyjnymi Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Następnie opisano okoliczności powstania oraz dotychczasową historię uczelni. Nie pominięto przedstawienia koncepcji rozwoju szkoły w przyszłości. Ostatnia część tego rozdziału ukazuje strukturę organizacyjną uczelni tak w aspekcie osobowym, jak i terytorialnym.

Przedmiotem rozważań czwartego rozdziału będzie zagadnienie edukacji w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego. Rozpoczynając od przedstawienia misji i zadań szkoły, zaprezentowana zostanie oferta edukacyjna sieci Szkół Jańskiego (charakterystyka poszczególnych kierunków z uwzględnieniem miejsca możliwości ich studiowania). W końcu zostanie ukazany nieodzowny element integralnego procesu kształcenia (zakładanego przez szkołę), jakim jest formacja osoby. W tej części zostanie przedstawiona m.in. szczególna rola kierownika duchowego uczelni i kapelanów poszczególnych wydziałów.

Zarysowane powyżej opracowanie tematu ma służyć dwom celom. Po pierwsze, poszerzeniu horyzontów patrzenia na Szkołę Wyższą im. Bogdana Jańskiego: zarówno na jej genezę, chrześcijański i katolicki charakter, jak i na obecną działalność. Po drugie, ukazując ideał pedagogiczny wyłaniający się z Magisterium Kościoła i jego współczesną ważkość, pobudzić do podjęcia jeszcze większych starań w celu popierania szeroko rozumianej edukacji chrześcijańskiej, w tym Szkół im. Bogdana Jańskiego.

ROZDZIAŁ I

WYCHOWANIE W NAUCZANIU KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Problem wychowania znany jest niemalże od początku istnienia ludzkości. Wraz z rozwojem cywilizacyjnym poszerzał się zakres możliwości rozwojowych jednostki i społeczeństwa. Wspólnoty osób chciały przekazywać swoją kulturę następnym pokoleniom, a do tego potrzebne jest wychowanie, będące „we wszystkich cywilizacjach podstawowym warunkiem zachowania ciągłości”⁸. Z biegiem lat poznano czynniki wychowawcze powodujące pożądane skutki w kształtowaniu rozwijającej się osoby. Znane są, na przykład, zasady stosowane w starożytnej Grecji i Rzymie. W zależności jednak od światopoglądu, powstawały różne koncepcje osiągania zamierzonego celu, jakim jest – także różnie pojmowana – dojrzałość ludzka wychowanków.

Wraz z Jezusem Chrystusem pojawił się całkiem nowy sposób patrzenia na człowieka, a w konsekwencji również na jego wychowanie⁹. Na Chrystusowym *novum antropologicznym* została ukształtowana pedagogia chrześcijańska. Już przez niespełna dwa tysiące lat jest ona praktykowana w ramach duszpasterskiej misji Kościoła. Niektórzy wybitni pedagodzy katoliccy pozostawili po sobie tzw. systemy wychowawcze, kontynuowane i rozwijane przez ich następców. Również teoretyczne podstawy wychowania chrześcijańskiego nie były lekceważone, aczkolwiek najwięcej w tej kwestii przyniósł wiek dwudziesty oraz nauczanie papieża Jana Pawła II.

1. ISTOTA I ZNACZENIE WYCHOWANIA CHRZEŚCJAŃSKIEGO

Istota to układ cech konstytutywnych jakiejś rzeczy, stanowiąca o tym, czym dana rzecz jest, czym się różni od innej rzeczy oraz to, bez czego dana rzecz nie byłaby tym, czym jest¹⁰. Co zatem wyróżnia i odróżnia wychowanie chrześcijańskie od innych koncepcji wychowywania? Wydaje się, że tym wyznacznikiem jest specyficzny sposób

⁸ JAN PAWEŁ II, *Wychowanie młodego pokolenia* (Przemówienie na Mszy św. dla młodzieży, Douala, Kamerun, 13.08.1985), nr 3, [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 284.

⁹ Por. M. LENA, *Wychowawcze powołanie chrześcijaństwa*, [w:] „Communio”, nr 5/1982, s. 26: „(...) wychowanie chrześcijańskie jest pojęciem, które można zrozumieć wyłącznie odnosząc je do osoby Jezusa Chrystusa, od którego bierze ono swój początek i w którym znajduje zarazem swe pełne odzwierciedlenie (...)”.

¹⁰ A. PODSIAD, *Słownik terminów i pojęć filozoficznych*, Warszawa 2000, s. 416.

patrzenia na człowieka: antropologia chrześcijańska¹¹. Gdy misją jest praca nad człowiekiem, to nie sposób nie zacząć od pytania o człowieka, jakim on jest. Chrześcijaństwo, opierając się na słowach i czynach Jezusa Chrystusa, usystematyzowało objawione Prawdy w dogmatach. Dla chrześcijańskiego wychowania podstawowymi prawdami wiary są dogmaty o stworzeniu, o odkupieniu i o uświęceniu¹² oraz o grzechu pierwotnym.

Kościół w **dogmacie o stworzeniu** stwierdza, że człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boże¹³ i jest przeznaczony dla Niego jako nieskończonej doskonałości oraz „odczuwa wrodzoną swojej naturze a zaszczerpioną przez Stwórcę dążność do coraz to wyższej doskonałości”¹⁴. Został obdarzony nieśmiertelną duszą, rozumem i wolną wolą. Jednak natura człowieka nie zachowała się w swej formie nieskażonej, tak jak wyszła z rąk Stworzyciela, ale nosi na sobie piętno **grzechu pierwszych rodziców** i dlatego człowiek „jest podatny na błąd i skłonny do zła w urzeczywistnianiu swojej wolności”¹⁵.

Pedagogika chrześcijańska uwzględnia ten rozdzwięk wewnętrzny: świętość i grzeszność. Jest świadoma, że człowiek nie tylko utracił stan pierwotnej doskonałości, ale także został **odkupiony przez Chrystusa** i odzyskał godność dziecka Bożego. Mimo to, skutki grzechu pierwotnego trwają nadal. Jednak Pan Bóg nie pozostawił człowieka samemu sobie w zmaganiach z pożądliwościami: został zesłany Duch Święty, który działa w Kościele **uświęcająco** poprzez łaskę, która jest dostępna przede wszystkim w Sakramentach¹⁶.

Jak widać, wychowanie chrześcijańskie opiera się na strukturze trynitarnej: centralną osią jest łaska Boża, wysłużona przez Jezusa i udzielana przez Ducha Świętego. Czyniąc to wszystko, Bóg kieruje się bezwarunkową miłością do człowieka. Na takiej podstawie dogmatycznej bazuje Urząd Nauczycielski Kościoła, wypowiadając się na temat wychowania chrześcijańskiego. Do najważniejszych dokumentów dotyczących edukacji młodego pokolenia można zaliczyć:

¹¹ J. V. D. VLOET, *Obraz człowieka jako fundament pedagogii*, [w:] „Communio”, nr 3/1992, s. 11.

¹² E. MITEK, *Pedagogika dla teologów*, Opole 1995, s. 124.

¹³ RDZ 1, 26-27; KDK 12.

¹⁴ PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży „Divini Illius Magistri”* (31.12.1929), [w:] *Szkola Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dyrer, Szczecin – Warszawa 2002, s. 22.

¹⁵ KKK 1711, 1714.

¹⁶ PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 24, 34.

- *Divini Illius Magistri*, Encyklika Piusa XI o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży (31.12.1929);
- *Gravissimum educationis*, Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim Soboru Watykańskiego II (7.12.1965);
- *Gaudium et spes*, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym Soboru Watykańskiego II (7.12.1965);
- *Catechesi tradendae*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o katechizacji w naszych czasach (16.10.1979);
- *Karta Praw Rodziny*, Synod Biskupów na temat: „Zadania chrześcijańskiej rodziny w świecie współczesnym” (24.10.1980);
- *Familiaris consortio*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (22.11.1981);
- *Kodeks Prawa Kanonicznego* (25.01.1983);
- *Katechizm Kościoła Katolickiego* (7.12.1992);
- *List do Rodzin*, Jan Paweł II (2.02.1994);
- *List do Dzieci*, Jan Paweł II (13.12.1994);
- *Ludzka płciowość: prawda i znaczenie*, Wskazania dla wychowania w rodzinie Papieskiej Rady ds. Rodziny (8.12.1995);
- *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, Kongregacja ds. Duchowieństwa (15.08.1997)¹⁷.

Analizując wyżej wymienione dokumenty można dokonać syntezy pedagogiki chrześcijańskiej. Poniżej zostanie podjęte zagadnienie teleologii wychowania, a następnie ukazane zostaną płaszczyzny realizowania założonych celów.

Zdaniem Soboru Watykańskiego II, wychowanie chrześcijańskie ma zmierzać do tego, aby wierzący prowadzili życie zgodne z duchem Ewangelii, do którego zostali wezwani przez chrzest¹⁸. Natomiast podstawowym celem jest „integralnie rozumiany rozwój człowieka”¹⁹. Dlatego też, projekt integralnego wychowania jest niezwykle ważny, zwłaszcza w obecnych czasach. P. Adams przestrzega, że „nie poświęcamy mu wystarczająco dużo uwagi. Całościowy charakter wychowania jest bardziej lub mniej

¹⁷ J. MASTALSKI, *Zarys teorii wychowania*, Kraków 2002, s. 105.

¹⁸ J. AUGUSTYN, *Wprowadzenie do Deklaracji o wychowaniu chrześcijańskim*, [w:] Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 307.

¹⁹ TAMŻE, s. 309.

systematycznie zaniedbywany, a w konsekwencji niektóre aspekty wychowania są traktowane oddzielnie i za bardzo akcentowane”²⁰.

Ojcowie soborowi nakreślili także **płaszczyzny**, na których dokonuje się wychowanie człowieka. Można je rozróżnić na **osobową i wspólnotową**. Na płaszczyźnie osobowej rozważana jest godność osoby ludzkiej i pełny rozwój osobowości. Do tej płaszczyzny stosowane są konkretne implikacje wychowawcze, zawarte w czterech ideach: humanizmu, personalizmu, moralizmu i chrystocentryzmu²¹.

Idea humanizmu wskazuje na godność człowieka, która wypływa z jego natury; człowiek bowiem stanowi jedność psychofizyczną. Wymaganie szacunku dla ciała jest motywowane faktem stworzenia przez Boga. Człowiek, będąc zraniony grzechem, doświadcza jednak buntów swego ciała, ale ze względu na swoją godność, jest on wezwany do nie ulegania złym skłonnościom. Jednocześnie człowiek jest kimś więcej niż tylko materialnością i musi uznać duszę duchową i nieśmiertelną za swoją część konstytutywną oraz związane z tym doniosłe konsekwencje²². Prezentowana idea dotyczy również bezinteresownej miłości bliźniego i pomocy dla potrzebujących, wyrażających się w konkretnych uczynkach dla duszy i ciała ludzkiego²³.

Idea personalizmu, podkreślając wartość osoby ludzkiej, kładzie nacisk na integralny i pełny rozwój przymiotów fizycznych, moralnych, intelektualnych oraz kształtowanie odpowiedzialności i umiejętne korzystanie z wolności²⁴. Omawiana idea jest powiązana z kierunkiem filozoficznym o tej samej nazwie. Personalizm podkreśla niepowtarzalny walor osoby i jej nadrzędność względem wszelkich wartości materialnych oraz struktur społecznych i ekonomicznych, które powinny być podporządkowane dobru człowieka i służyć jego rozwojowi przy pełnym poszanowaniu wolności. Konsekwentnie, personalizm pedagogiczny ukazuje wychowanie jako dzieło promowania osoby ludzkiej ujmowanej w całokształcie swoich czynności, uwzględniając rzeczywistość procesów rozwojowych i zakorzenienia społecznego²⁵.

²⁰ P. ADAMS, *Un projet d'éducation intégrale*, [w:] „Seminarium”, nr 1/1985, s. 55 (tłum. własne).

²¹ J. MASTALSKI, *Zarys teorii...*, dz. cyt., s. 115-116.

²² KDK 14.

²³ E. MITEK, *Pedagogika...*, dz. cyt., s. 123.

²⁴ KDK 15; KPK 795; DWCH 1-2; PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 34; JAN PAWEŁ II, *Szkoła katolicka miejscem integralnej formacji młodego człowieka* (Przemówienie do uczestników zebrania generalnego Federacji Instytutów Działalności Wychowawczej [FIDAE], Rzym, 28.12.1981), nr 2, [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 180.

²⁵ L. CAIMI, *Personalismo pedagogico*, [w:] *Dizionario di scienze dell'educazione*, pod red. J. M. Prellezo, C. Nanni, G. Malizia, Torino 1997, s. 815-818.

Idea moralizmu zasadza się na postulatcie posłuszeństwa właściwie ukształtowanemu sumieniu, jako normie postępowania moralnego. Taka uległość powoduje właściwe korzystanie z daru wolności i prowadzi do czynienia dobra oraz zabezpiecza od namiętności²⁶. Człowiek powinien być świadomy, że istnieje ostateczny cel życia ludzkiego – Bóg. Jemu mają być podporządkowane doczesne cele człowieka, realizowane przez moralnie dobre czyny, spełniane świadomie i dobrowolnie. Taki moralizm domaga się od człowieka zdobywania cnót kardynalnych i teologalnych²⁷. We współczesnym świecie jest to bardzo ważny dezyderat i zadanie: wychowywać do wartości moralnych²⁸.

Idea chrystocentryzmu wskazuje na Chrystusa jako centrum koncepcji chrześcijańskiego wychowania²⁹: źródło, wzór i cel. Chrystus jest źródłem, gdyż wychowanie opiera się na Jego Osobie i dziełach zbawczych; od Niego pochodzą cnoty wiary, nadziei i miłości, które też do Niego prowadzą³⁰. Jest On „Mistrzem i wzorem wychowania (...). Wszyscy Go mogą naśladować, wzorując się w szczególności na tym okresie Jego ukrytego i pracowitego żywota, kiedy wobec Boga i ludzi jaśniał wszystkimi cnotami indywidualnymi, rodzinnymi i społecznymi”³¹. Wreszcie, Chrystus jest celem wychowania, albowiem całe wychowanie chrześcijańskie zmierza do tego, aby odtworzyć, ukształtować Chrystusa w życiu innych³².

Wymienione wyżej idee wychowania chrześcijańskiego mają na celu kształtowanie w człowieku ducha Chrystusowego, podtrzymywanie dobra i miłości oraz szacunek dla każdej osoby. Jednakże do właściwego formowania według tych idei potrzebna jest druga płaszczyzna rozwoju człowieka: wspólnota. Papież Jan Paweł II wskazuje na wielką rolę środowiska w procesie wychowawczym:

Młodzi ludzie żyją w konkretnej rodzinie i w określonym otoczeniu społecznym: wszystko, co się wokół nich dzieje, wpływa na rozwój ich osobowości, sprzyjając

²⁶ KDK 16-17.

²⁷ E. MITEK, *Pedagogika...*, dz. cyt., s. 123.

²⁸ JAN PAWEŁ II, *Wychowanie młodzieży do wartości moralnych* (Przemówienie do Korpusu Dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej, Watykan, 12.01.1985), nr 7, [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 263; *Wychowanie człowieka do wartości moralnych* (Przemówienie do uczestników XIV Światowego Kongresu Szkół Katolickich, Watykan, 5.03.1994), nr 4, [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 361.

²⁹ KONGREGACJA DO SPRAW WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, *Szkoła Katolicka* (19.03.1977), nr 33.

³⁰ J. MASTALSKI, *Zarys teorii...*, dz. cyt., s. 116.

³¹ PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 45.

³² TAMŻE, s. 44; KDK 22; JAN PAWEŁ II, *Wielka misja wychowania katolickiego* (Orędzie do Kongresu Krajowego Stowarzyszenia Wychowania Katolickiego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Watykan, 16.04.1979), [w:] *Wychowanie...*, s. 89-90.

*ich wzrostowi ku coraz pełniejszej dojrzałości albo hamując ich wewnętrzny postęp, a nawet niszcząc naturalne pragnienie doskonałości i szczęścia*³³.

Dokumenty Urzędu Nauczycielskiego Kościoła, omawiając płaszczyznę wspólnotową wychowania, wskazują na **wyjątkowe znaczenie wychowawcze czterech społeczności**, harmonijnie ze sobą powiązanych: **rodziny, państwa, Kościoła i szkoły**.

Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna oraz pierwsze i główne środowisko wychowawcze, jest niezastępowalna. Na rodzicach ciąży obowiązek, a zarazem prawo wychowania potomstwa. Uczestnicząc w stwórczym dziele Boga, podejmują zarazem zadanie umożliwienia „życia w pełni ludzkiego” nowej, zrodzonej przez nich osobie³⁴. Nieocenioną pomocą w tym dziele jest sakrament małżeństwa, czyniący z rodziny *domowy Kościół*, „który ich konsekruje do prawdziwie chrześcijańskiego wychowania dzieci (...), a zadanie wychowawcze nabiera godności i charakteru powołania”³⁵. Wysiłek wychowawczy powinien iść w kierunku formacji religijno-moralnej, fizycznej i obywatelskiej. Dzieci powinny wzrastać we właściwej wolności wobec dóbr materialnych, nabywać poczucie prawdziwej sprawiedliwości i miłości (pojętej jako dar z siebie), kształtować cnoty społeczne. Także przygotowanie do przyszłego życia małżeńskiego jest głównie zadaniem rodziny³⁶.

Jednak rodzina, nie będąc społecznością doskonałą (brakuje jej wielu środków służących pełnemu rozwojowi człowieka), dzieli zadanie wychowawcze z innymi ludźmi i instytucjami, w czym odzwierciedla się *zasada pomocniczości*³⁷. Pewne dopełnienie znajduje się w **państwie**, które ma na celu powszechne dobro doczesne. Do zadań państwa należy wspieranie wychowania młodzieży poprzez obronę obowiązków i praw rodziców oraz innych wychowawców, oraz udzielanie im pomocy (np. poprzez odpowiednią politykę zewnętrzną i wewnętrzną, właściwe ustawodawstwo), a także poprzez organizowanie ośrodków wychowawczych. Ponadto, państwo ma prawo wychowania obywatelskiego i społecznego³⁸.

Ze szczególnych względów wreszcie prawo i obowiązek wychowania dotyczy **Kościola**. Racje, dla których Kościół zajmuje się wychowaniem wypływają z samej

³³ JAN PAWEŁ II, *Wychowanie młodego pokolenia* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami świata nauki i kultury, Budapeszt, Węgry, 17.08.1991), nr 6, [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 340.

³⁴ DWCH 3; KPK 793; FC 36.

³⁵ FC 38.

³⁶ PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 28; FC 37; DWCH 3; JAN PAWEŁ II, *List do Rodzin* (2.02.1994), nr 16.

³⁷ JAN PAWEŁ II, *List do Rodzin* (2.02.1994), nr 16; PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 23.

³⁸ DWCH 3; PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 29-31.

Jego istoty. Swoją misję wywodzi, po pierwsze, z nakazu Boskiego Zbawiciela (*Mt* 28, 18-20), a po drugie, z nadprzyrodzonego macierzyństwa, przez które Święta Matka Kościół udziela swoim członkom „życia łaski, karmi i wychowuje dusze za pomocą Sakramentów i przykazań”³⁹. Do zadań Kościoła należą przede wszystkim „głoszenie wszystkim ludziom drogi zbawienia, ukazywanie wierzącym życia Chrystusa i wspieranie ich nieustanną troskliwością, aby mogli osiągnąć pełnię tego życia”⁴⁰. Jednym z najważniejszych środków wychowawczych jest katechizacja, gdyż „ona to rozjaśnia i umacnia wiarę, daje siły do życia zgodnego z duchem Chrystusa, prowadzi do świadomego i czynnego uczestnictwa w misterium liturgicznym i pobudza do działalności apostołskiej”⁴¹. Realizując swoją misję Kościół musi być świadomy, że ma przed sobą świat bardzo zsekularyzowany, ideologicznie i religijnie pluralistyczny oraz pełen konfliktów, a zwłaszcza przeniknięty wizją życia nie tylko antychrześcijańską, lecz po prostu niehumanitarną⁴².

Czwartą społecznością wychowawczą jest **szkoła**. Kształtuje ona „władze umysłowe, rozwija zdolności wydawania prawidłowych sądów, wprowadza w dziedzictwo kultury wytworzonej przez minione pokolenia, kształci poczucie wartości, przygotowuje do życia zawodowego (...) oraz kształtuje podstawy wzajemnego rozumienia”⁴³. Stanowi także niejako centrum, w którego działalności powinni brać udział i ściśle ze sobą współpracować rodzice (przede wszystkim powinni mieć prawo wolnego wyboru szkoły), nauczyciele i państwo, a także organizacje kulturalne, obywatelskie i religijne⁴⁴.

Na szczególne zainteresowanie zasługuje **szkoła** określana mianem **katolicka**. Jest ona jednym ze środków pomagających spełniać Kościołowi jego misję. Zasadnicze cechy takiej instytucji zostały opisane w 8 i 9 paragrafie deklaracji *Gravissimum educationis*. Dlatego można stwierdzić, że szkoła katolicka jest środowiskiem kościelnym i wychowawczym, miejscem dialogu pomiędzy Kościołem i wspólnotą ludzką oraz „szkołą na miarę osoby”⁴⁵.

³⁹ PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 24; KPK 794.

⁴⁰ DWCH 3.

⁴¹ TAMŻE, 4.

⁴² G. GROppo, *Chiesa*, [w:] *Dizionario di scienze dell'educazione*, dz. cyt., s. 173.

⁴³ DWCH 5.

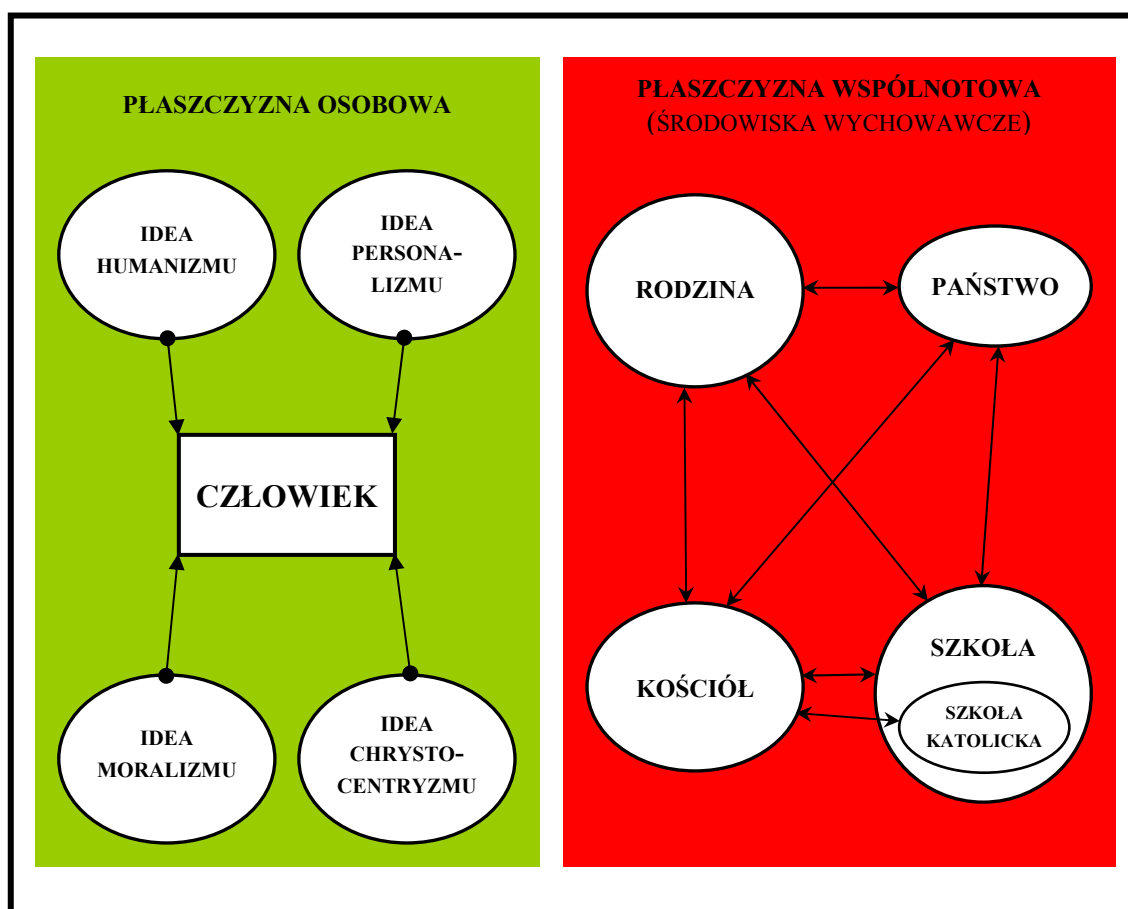
⁴⁴ KPK 796-797; DWCH 5-6; PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 39.

⁴⁵ M. MARCHI, *L'identità e la missione della scuola cattolica nella dichiarazione conciliare "Gravissimum Educationis"* (GE 8-9), [w:] „Seminarium” nr 1/1985, s. 106-107 (tłum. własne); szerzej o szkole katolickiej zob. dokumenty Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego: *Szkoła katolicka* (19.03.1977), *Religijny wymiar wychowania w Szkole Katolickiej* (7.04.1988), *Szkoła katolicka u progu*

Wymienione wyżej cztery środowiska wychowawcze: rodzina, państwo, Kościół i szkoła dysponują unikalną rolą wychowawczą. W dużej mierze od koordynacji ich wysiłków i właściwego funkcjonowania uwarunkowany jest sukces w kształtowaniu osoby ludzkiej.

Reasumując, opisane powyżej płaszczyzny wychowawcze oraz czynniki je kształtujące i ich wzajemne oddziaływanie można przedstawić w formie graficznej:

SCHEMAT 1. PŁASZCZYZNY WYCHOWAWCZE ORAZ CZYNNIKI JE KSZTAŁTUJĄCE I ICH WZAJEMNE ODDZIAŁYWANIE (WG MAGISTERIUM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO).

Opracowanie własne

Omawiając zagadnienie wychowania chrześcijańskiego w nauczaniu Kościoła nie sposób nie sięgnąć do **wypowiedzi Jana Pawła II**. Według Papieża u podstaw

trzeciego tysiąclecia (28.12.1997) oraz przemówienia Jana Pawła II, m.in. *Zadania szkoły katolickiej dzisiaj* (Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Katolickich Szkół Europy, Watykan, 28.04.2001).

wychowania znajduje się tzw. *norma personalistyczna*⁴⁶. Stąd wypływa ciągle wezwanie Ojca Świętego, aby wychowywać do miłości, wiary i prawdy, do wartości moralnych, wolności, świadectwa oraz pracy⁴⁷.

Zbliżając się ku końcowi refleksji nad wychowaniem w ujęciu chrześcijańskim, warto jeszcze zadać pytanie o charakterystykę idealnego wychowawcy chrześcijańskiego. Na podstawie wypowiedzi Kościoła można dojść do wniosku, że **pedagog chrześcijański** jest przede wszystkim uczniem Mistrza – Jezusa Chrystusa. Powinna go cechować wiara, pokora, nadzieja, miłość, służba i ofiarność, a także optymalizm etyczny, twórczość i apostołstwo. Jego formacja ma być integralna i ustawiczna, dążąca do syntezy życia religijnego i zawodowego. Chrześcijańskiego pedagoga winna odznaczać miłość wobec wychowanka przejawiająca się w uznaniu jego (wychowanka) godności i podmiotowości, kształtowaniu jego świadomości normatywnej, nauczaniu i wychowaniu poprzez przykład własnego życia oraz w przekazywaniu prawdy⁴⁸.

Śledząc założenia chrześcijańskiego systemu wychowawczego naturalnie rodzi się pytanie o jego znaczenie we współczesnym świecie, rozdartym walką między cywilizacją śmierci a cywilizacją życia i miłości. Czy sprosta wyraźnemu kryzysowi wartości, przybierającemu formy powszechnego subiektywizmu, relatywizmu moralnego, nihilizmu, materializmu i hedonizmu, a nadto brakowi tożsamości i sensu życia – wyzwaniom u progu trzeciego tysiąclecia? Odpowiadając na to pytanie, trzeba mocno podkreślić, że chrześcijaństwo, opierające się na Piśmie Świętym, ciągle dając przykłady pedagogii prowadzącej do właściwego wartościowania, jest skutecznym lekarstwem na dzisiejszą chorobę aksjologiczną⁴⁹.

Wychowanie chrześcijańskie, integralne i uniwersalistyczne, ma na celu także „dobro społeczeństw, których członkiem jest człowiek i w których obowiązkach będzie on uczestniczył, gdy dorośnie”⁵⁰. Pius XI określa chrześcijanina jako „najlepszego i najbardziej pożytecznego obywatela”⁵¹. Taką też postawę promuje w swoim nauczaniu Jan Paweł II⁵².

⁴⁶ S. URBAŃSKI, *Wprowadzenie*, [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 9.

⁴⁷ TENŻE, *Pedagogia Jana Pawła II*, [w:] „ZiE”, nr 1/2001, s. 113-131.

⁴⁸ M. BARBORIK, A. TOMKIEWICZ, *Chrześcijańska postawa pedagoga*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXII, z. 2, r. 1994, s. 21-38.

⁴⁹ E. WALEWANDER, *Potrzeba wychowania do wartości*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXVI, z. 2, r. 1998, s. 9-11.

⁵⁰ DWCH 1.

⁵¹ PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży...*, dz. cyt., s. 45.

⁵² Wystarczy przyrzeć się niektórym tytułom Jego przemówień: *Wychowanie katolickie uwrażliwia na potrzeby innych* (Nowy Jork, 3.10.1979), *Chrześcijańscy wychowawcy kształtują ludzi wolnych, obywateli sprawiedliwych i prawych, budujących pokój* (León, 4.03.1983), *Dla dobra Kościoła*

O znaczeniu wychowania chrześcijańskiego może świadczyć także prestiż, jakim cieszą się szkoły katolickie na całym świecie, również w krajach o większości niechrześcijańskiej⁵³.

Podsumowując dotychczasowe rozważania, warto raz jeszcze przypomnieć zadania wychowania typowo chrześcijańskiego. Są to: „wprowadzanie w tajemnicę zbawienia; wprowadzanie w życie liturgiczno-sakramentalne; nauka prawdziwie chrześcijańskiego życia moralnego; wprowadzanie w apostolat Kościelny; wprowadzanie w służbę prawdziwym ludzkim wartościom w celu budowania bardziej ludzkiego społeczeństwa i kultury”⁵⁴. Realizując te zadania można stosować różne metody, akcentować wybrane aspekty, albo specyfikować cele. Takie podejście doprowadziło do powstania różnych chrześcijańskich systemów pedagogicznych.

2. WYBRANE CHRZEŚCIJAŃSKIE SYSTEMY WYCHOWAWCZE

W obrębie wychowania chrześcijańskiego mogą występować różne systemy pedagogiczne, nie sprzeczne, ale uzupełniające się nawzajem i akcentujące pewne prawdy. Na przestrzeni historii Kościoła Duch Święty wzbudzał w Ludzie Bożym wybitnych pedagogów, których obdarowywał szczególnym charyzmatem umiejętnego wychowywania do pełni ludzkiego i chrześcijańskiego życia. Wielu z nich pozostanie szerzej nieznanymi, ale niektórzy długo nie zostaną zapomniani, gdyż pozostawili trwałe ślady w historii oraz naśladowców. Wydaje się, że w nowożytnym okresie historii Duch Święty wyjątkowo obdarzał Kościół utalentowanymi pedagogami, z których niektórzy z czasem zostali uznani za świętych. Zakładali oni także nowe zakony mające pełnić funkcję depozytariuszy i kontynuatorów charyzmatu założyciela. Można tu wymienić

i społeczeństwa (Ben Bosch, 11.05.1985), *Przygotować młodzież do życia społecznego znaczy nade wszystko kształtować jej wolę* (Rzym, 20.03.1982).

⁵³ JAN PAWEŁ II, *Chrześcijańskie wychowanie młodzieży* (Przemówienie do pracowników Kurii Rzymskiej, 28.06.1984), nr 7, [w:] *Szkola Katolicka w nauczaniu...*, dz. cyt., s. 207; dla przykładu warto przytoczyć wypowiedź prezydenta USA, G. Busha, który stwierdził, że „szkoły katolickie stanowią wzorzec dla wszystkich placówek edukacyjnych w USA”, [za:] *USA: szkoły katolickie wzorem dla wszystkich placówek edukacyjnych*, [w:] „Wiadomości KAI. Biuletyn Agencji Informacyjnej”, nr 3(617), 25.01.2004, s. 24); również wysokie władze państwowe Tajwanu (niekatolickie) z podziwem odnoszą się do istniejących na tej małej wyspie trzech dużych katolickich uniwersytetów i wielu katolickich szkół (choć katolicy stanowią tam tylko 1,3% ludności), [za:] *O wychowaniu katolickim. Z kard. Zenonem Grocholewskim, prefektem Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, rozmawia Józef Augustyn SJ*, [w:] „Życie duchowe”, nr 37/2004, s. 105.

⁵⁴ G. GROPPA, *Teologia dell'educazione. Origine, identità, compiti*, Roma 1991, s. 425 (tłum. własne).

św. Ignacego Loyolę (jezuici, XVI w.), św. Józefa Kalasancjusza (pijarzy, XVI/XVII w.), św. Jana Chrzyciela de La Salle (Bracia Szkół Chrześcijańskich, XVII w.), św. Jana Bosko (salezianie, XIX w.), a na gruncie polskim: Bogdana Jańskiego, ks. Piotra Semenę i ks. Hieronima Kajsiewicza (zmartwychwstańcy, XIX w.), bł. Marcelinę Darowską (niepokalanki, XIX w.), m. Celinę i m. Jadwigę Borzęckie (zmartwychwstanki, XIX w.) oraz św. Urszulę Ledóchowską (urszulanki szare, XX w.).

Pomijając wychowanie jezuickie, o którym zostało już napisane prawie wszystko, można przedstawić pięć wybranych systemów wychowawczych (pijarów, salezjanów, urszulanek, niepokalanek i zmartwychwstanek), które w sposób szczególny korespondują ze Szkołą Wyższą im. Bogdana Jańskiego.

Zakon Szkół Pobożnych (pijarzy) został założony przez **św. Józefa Kalasancjusza**⁵⁵ u początków XVII wieku. Jego głównym celem jest nauczanie i wychowywanie dzieci i młodzieży. Założyciel, trafnie odczytując znaki czasu, tworzył szkoły obowiązkowe, bezpłatne i powszechne. Nie zadowolili się programem kulturalnym i intelektualnym istniejącym w szkołach elementarnych tamtej epoki. Starał się o rozszerzenie horyzontów umysłowych i duchowych wychowanka, orientując go ku humanistycznej kulturze literackiej i doskonaląc jego wiedzę w obrębie nauk pozytywnych. Zainicjował system prewencyjny, którą to teorię rozwinie później św. Jan Bosko.

Pisma J. Kalasancjusza wskazują na podwójny aspekt edukacyjnej funkcji Szkół Pobożnych: należy kształcić i wychowywać, nauczać i formować w wierze chrześcijańskiej, czyli fundamentem ma być **pobożność i nauka** (*pietas et litterae*). Co więcej, święty stwierdza, że ważniejsza ma być formacja chrześcijańska dzieci⁵⁶. W Konstytucjach napisał, że celem, do którego dąży zakon poprzez prowadzenie szkół jest „wychowanie dzieci zarówno w pobożności chrześcijańskiej, jak i w ludzkiej wiedzy, przeprowadzenie przez to reformy społeczności chrześcijańskiej oraz szczęście doczesne i wieczne człowieka”⁵⁷.

⁵⁵ **Józef Kalasancjusz (1557-1648)**, Hiszpan, założyciel Zakonu Kleryków Regularnych Ubogich Matki Bożej Szkół Pobożnych (pijarzy) specjalnie poświęconego nauczaniu; w 1597 roku otwiera w Rzymie pierwszą powszechną bezpłatną szkołę w Europie; kanonizowany w 1767 r.; Pius XII w 1948 roku ogłosił go patronem Podstawowych Szkół Chrześcijańskich na całym świecie; zob. <http://www.pijarzy.pl/inf/kalasancjusz/zyciorys.html> (17.03.2004); warto dodać, że pijarzy, oprócz trzech ślubów (czystości, ubóstwa i posłuszeństwa), składają jeszcze czwarty – *specjalnej troski o wychowanie dzieci i młodzieży*; zob. *Św. Józef Kalasancjusz i Szkoły Pobożne. Informator o Zakonie Pijarów w Polsce*, red. J. Tarnawski, Kraków 2000, s. 30.

⁵⁶ S. G. GUERRI, *Święty Józef Kalasancjusz*, przełożył J. Tarnawski, Kraków 1994, s. 148-149.

⁵⁷ KAPITUŁA GENERALNA ZAKONU OJCÓW PIJARÓW, *Posłannictwo pijarskie. Ewangelizować wychowując w stylu kalasantyńskim*, Kraków 2001, s. 15.

W systemie wychowawczym J. Kalasancjusza można wyróżnić trzy aspekty: metodyczne i uporządkowane nauczanie katechetyczne; praktyki pobożności, czyli życia chrześcijańskiego; wychowanie moralne, obywatelskie i społeczne. Wychowanie moralne dzieci było oparte na tym, co z czasem nazwano „systemem prewencyjnym”. Szczególnymi siłami prewencyjnymi i oświecającymi są według Kalasancjusza sakramenty pokuty i Eucharystii oraz modlitwa. „Starajcie się – pisał do swoich towarzyszy – aby uczniowie spowiadali się i przystępowali do Komunii świętej często, ponieważ wielka jest siła sakramentów, wraz z towarzyszącymi im pobożnymi napomnieniami nauczyciela”⁵⁸. Nie mniejsze znaczenie dla uniknięcia wykroczeń i dla formowania posiadało ukazywanie wzorów do naśladowania, poczynając od przykładu Chrystusa, Maryi i świętych⁵⁹.

Do Polski pijarzy przybyli w 1642 roku. Dzięki reformie **Stanisława Konarskiego**⁶⁰, wybitnego polskiego pijara, nastąpił przełom w dziejach szkolnictwa polskiego. S. Konarski zapoczątkował proces unowocześniania szkolnictwa w zakresie treści nauczania oraz kładł nacisk na wychowanie obywatelskie i patriotyczne. Wzorcową placówką realizującą ten program było elitarne *Collegium Nobilium*, otwarte w 1740 roku w Warszawie, a mające przygotowywać do odpowiedniego rządzenia państwem⁶¹.

Obecnie pijarzy, będąc wierni dziedzictwu św. Józefa Kalasancjusza, nadal uważają wychowanie za swoje pierwszorzędne posłannictwo, które realizują w szkole jako miejscu uprzywilejowanym. Przyjmują katechezę za podstawowy środek apostołstwa. Ich szkoły mają być miejscami urzeczywistniającymi integrację wiary i kultury, pobożności i nauki, a poprzez pracę nastawioną na rzecz pokoju, sprawiedliwości i solidarności, dążyć do odnowy społeczeństwa w świetle Ewangelii. W sprawach dyscyplinarnych kierują się systemem prewencyjnym, cierpliwością, bodźcem pozytywnym i serdecznym upomnieniem. W celu rozwoju sumienia stosują pedagogię sakramentalną⁶².

⁵⁸ Cyt. za: Św. Józef Kalasancjusz i Szkoły Pobożne, dz. cyt., s. 24.

⁵⁹ S. G. GUERRI, *Święty Józef Kalasancjusz*, dz. cyt. s. 159-163.

⁶⁰ Ks. Stanisław Konarski SP (1700-1773), zreformował szkolnictwo pijarskie i doprowadził do powstania pierwszego na świecie ministerstwa oświaty, tj. Komisji Edukacji Narodowej (1773).

⁶¹ S. KOT, *Historia wychowania*, t. 1, Warszawa 1996, s. 361-401. Warto dodać, że wychowanymi pijarów byli m.in.: S. Małachowski, T. Kościuszko, J. Lelewel, S. Moniuszko, F. Zabłocki, I. Domeyko, S. Goszczyński, K. Koźmian, ks. S. Papeczyński MIC, ks. H. Kajsiewicz CR.

⁶² KAPITUŁA GENERALNA ZAKONU OJCÓW PIJARÓW, *Posłannictwo pijarskie...*, dz. cyt., s. 30-32.

Niezwykłe skuteczny i nowatorski system wychowawczy został zapoczątkowany przez **św. Jana Bosko**⁶³ w połowie XIX w. w Turynie. Ze względu na charakterystyczne zasady decydujące o jego odmienności nazywa się go „systemem prewencyjnym”. Ks. J. Bosko nie był teoretykiem pedagogiki, choć swoje dzieło oparł na teologicznych i filozoficznych podstawach. Wyrasta ono przede wszystkim z jego życia, z osobistego doświadczenia w pracy z młodzieżą. Dlatego dla świętego z Turynu wychowanie opiera się przede wszystkim na relacjach interpersonalnych. Ze swej strony tak odnosił się do wychowanków: „Wystarczy, że jesteście młodzi, abym was bardzo kochał”⁶⁴. Nie dziwi zatem, dlaczego za patrona i wzór dla systemu wychowawczego i swoich współpracowników obiera św. Franciszka Salezego (1567-1622), człowieka o niezwykle gorliwości i ogromnej dobroci, widocznej zwłaszcza w kontaktach międzyludzkich⁶⁵.

Fundamentalne założenia pedagogii św. Jana Bosko streszczają się w hasłach: **rozum, religia, dobroć (miłość)** oraz **obecność pedagogiczna**. Trzy pierwsze wartości tworzą nierozzerwalny „trójmian” systemu prewencyjnego.

Idea *rozumu* odnosi się do obu uczestników procesu wychowawczego: wychowawcy, który powinien kierować się opanowaniem, rozsądkiem, konkretnością, dostosowywaniem się do sytuacji, szacunkiem, ufnością, stanowczością i umiejętnością wytwarzania głębokich motywacji, i wychowanka, którego należy pobudzać do uczestnictwa, współodpowiedzialności, samodzielności wyboru, krytycyzmu oraz swobodnego i odpowiedzialnego postępowania⁶⁶.

Kolejną zasadą systemu ks. J. Bosko jest *religijność*, rozumiana jako proponowanie pewnych wartości przez wychowawców. Realizowana była ona poprzez dawanie świadectwa w życiu codziennym i postawę prawdziwej czci dla Boga, który jest źródłem i oparciem tych wartości. Świętemu towarzyszyło przekonanie, że warunkiem skuteczności wychowawczej jest religia, jako wewnętrzna zasada pedagogiczna rzutuująca na treść, formy i środki wychowawcze. Zasada religijności wiąże się ściśle z zasadą rozumu, strzegącą od pobożności zbyt powierzchownej i uczuciowej. Właściwe

⁶³ **Jan Bosko (1815-1888)** – wychowawca młodzieży, założyciel salezjanów (1859), Córek Maryi Wspomożycielki (1872) oraz Pobożnego Związku Pomocników Salezjańskich dla świeckich (1876), pisarz i działacz kościelny, krzewiciel kultu maryjnego, patron wydawców katolickich, kanonizowany w 1934 r. przez Piusa XI, który go nazwał „księciem wychowawców”; w pracy wychowawczej wzorował się na A. M. de Liguorii, Filipie Neri, Janie Chrzycielu de La Salle; zob. S. WILK, *Jan Bosko*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. VII, Lublin 1997, s. 760-762.

⁶⁴ G. BOSCO, *Il Giovane Proveduto*, Turyn 1847, s. 7, [cyt. za:] JAN PAWEŁ II, List *Juvenum patris* w 100. rocznicę śmierci św. Jana Bosko (31.01.1988), [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 305.

⁶⁵ JAN PAWEŁ II, List *Juvenum patris...*, nr 3, [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 304.

⁶⁶ L. CIAN, *Wychowanie w duchu księdza Bosko*, Warszawa 1990, s. 275.

wychowanie religijne powinno być włączone w kształtowanie całej osobowości. Przyjaźń z Chrystusem przyjmowała konkretny kształt w praktykach religijnych, szczególnie w sakramentach, które były uważane za istotne w wychowaniu⁶⁷.

Trzecim filarem w trójmianie pedagogii ks. J. Bosko jest *dobroć (miłość)*. W języku włoskim *amorevolezza* oznacza taką postawę wychowawcy, który chce lubić wychowanków i pragnie ich dobra. Wyraża się poprzez sympatię, serdeczność, wyjście naprzeciw, zażyłość, zaufanie, wiarę, przyjaźń oraz pełną szacunku obecność. Jest to miłość wyzwalająca miłość w sercach młodzieży. Stanowi ona duszę, formę i metodę całego systemu⁶⁸.

Z kolei *obecność pedagogiczna (asystencja)* jest oryginalną metodą (środkiem) pedagogii Jana Bosko, która ma służyć zapobieganiu wykroczeniom, a nie karaniu za nie. Chodzi tu o obecność stałą, przyjacielską, promocyjną, animującą i wspomagającą wychowanka w samorealizacji. Przewidziany w systemie rodzaj obecności wychowawcy zobowiązuje go do takiego kontaktu z podopiecznymi, który jest podyktowany zasadą służenia im i zbliżony do więzi z ojcem, bratem czy przyjacielem⁶⁹.

Warto zaznaczyć, że rodzinną, pogodną i twórczą atmosferę salezjańskich zakładów wychowawczych podtrzymywały, poza zabawami, sport, koleżeńska solidarność i umiejętność współpracy, twórczość teatralna i muzyczna oraz inne inicjatywy o charakterze zdrowotnym i formacyjno-rekreacyjnym⁷⁰.

Dzieło świętego kontynuuje założone przez niego w 1859 r. **Zgromadzenie Salezjanów**, którego zadaniem jest apostołstwo na rzecz młodzieży, zwłaszcza biednej i zaniedbanej. Zajmuje się pracą duszpasterską, katechetyczną, rekolekcyjną, wychowawczą, naukową, wydawniczą i misyjną. Jest to jedno z największych zgromadzeń zakonnych w Kościele katolickim (16 422 członków). Podzielone na 97 prowincji, posługuje w 128 krajach na pięciu kontynentach⁷¹.

Przechodząc na grunt polskich zakonów żeńskich, należy wymienić **urszulanki szare**, założone przez **św. Urszulę Ledóchowską**⁷² w pierwszej połowie XX w. Także

⁶⁷ TAMŻE, s. 278.

⁶⁸ R. WEINSCHENK, *Podstawy pedagogiki Księdza Bosko*, Warszawa 2000, s. 111-120.

⁶⁹ R. POMIAŃSKI, *Podstawowe założenia systemu prewencyjnego świętego Jana Bosko*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXIV, z. 2, r. 1996, s. 63-66.

⁷⁰ JAN PAWEŁ II, *List Juvenum patris...*, nr 12, [w:] *Wychowanie...*, dz. cyt., s. 311-313.

⁷¹ <http://www.sdb.org/index.asp?Lingua=2&MyURL=/centro.ASP> (1.04.2004, tłum. własne).

⁷² **Julia (Urszula) Ledóchowska (1865-1939)** w 1886 roku wstępuje do klasztoru sióstr urszulanek w Krakowie. Pełni tam funkcję nauczycielki, mistrzyni pensjonatu, a wreszcie przełożonej tamtejszej wspólnoty. Następnie pracuje w Petersburgu, Szwecji i Danii. Wraca w 1920 roku do Polski. Zakłada nowe Zgromadzenie - Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego (urszulanki szare), rozpoczynając jego działalność w Pniewach pod Poznaniem. W kolejnych latach organizuje wraz ze swymi siostrami wiele

dla tego zgromadzenia praca wychowawcza jest uprzywilejowanym narzędziem ewangelizacji⁷³. Cel wspólnoty (wyrastającej ze starego korzenia zakonu urszulanek) jasno określają konstytucje: „Szczególną misją Zgromadzenia w Kościele jest głoszenie Chrystusa – miłości Jego Serca – przez wychowanie i nauczanie dzieci i młodzieży, służbę braciom najbardziej potrzebującym i pokrzywdzonym oraz przez inne formy działania zmierzające do ewangelizacji świata”⁷⁴. Dlatego też, m. Urszula formowała siostry do umiłowania Boga ponad wszystko, pragnąc, aby żyły w prostocie, były pokorne, a równocześnie pełne poświęcenia i twórcze w służbie innym, zwłaszcza dzieciom i młodzieży. Uśmiech, pogodę ducha i dobroć uważała za szczególnie wiarygodne świadectwo więzi z Chrystusem i temu świadectwu przypisuje wielki wpływ ewangelizacyjny i wychowawczy. Uczyła, że świętość jest dostępna dla każdego, że polega na pełnym miłości do Boga i ludzi zaangażowaniu w codzienne obowiązki⁷⁵.

Wychowywać, to dla U. Ledóchowskiej prowadzić do Boga – kochającego Ojca, z radością dawać miłość oraz stwarzać wewnętrzne (bliskość z Chrystusem) i zewnętrzne (atmosfera szczęścia) warunki wspomagające dojście do Boga. Stosowała metody wychowawcze wyrastające z poszanowania każdej młodej osoby z przekonaniem, że klimat miłości i radości jest odpowiedni w wychowywaniu. Dlatego jedną z jej pierwszych placówek edukacyjnych nazywano „szkołą radości”⁷⁶.

Wśród szczegółowych celów wychowawczych dominują trzy: **„przygotowanie wychowanków do pracy nad sobą, do bycia pożytecznym członkiem społeczeństwa, a równocześnie do bycia człowiekiem, którego najważniejszymi cechami są: miłość Boga i ludzi, dobroć, poczucie obowiązku, samodzielność, odwaga, odpowiedzialność, wytrwałość i pracowitość”**⁷⁷.

Wychowywanie do pracy nad sobą jest jednym z bardziej charakterystycznych zadań w programie U. Ledóchowskiej. Polega ono na pogłębianiu refleksji wychowanków nad sobą i własnym działaniem, uczenia systematycznej i konstruktywnej analizy

placówek szkolnych i opiekuńczo-wychowawczych. Niektóre z nich zakłada, niektóre przejmując na prośbę różnych środowisk. Zostaje odznaczona Orderem Odrodzenia Polski i Krzyżem Niepodległości. Kanonizowana w 2003 r. Zob. Z. J. ZDYBICKA, *Otworzyć serce. Apostolstwo matki Urszuli Ledóchowskiej*, Warszawa 2003, s. 251-254; <http://www.sjk.pl/page.php?nr=zycie/002.php> (17.03.2004).

⁷³ <http://www.sjk.pl/page.php?nr=zycie/z.php&id=001> (17.03.2004).

⁷⁴ *Konstytucje Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego*, I, 4, [cyt. za:] Z. J. ZDYBICKA, *Otworzyć serce...*, dz. cyt., s. 256.

⁷⁵ <http://www.sjk.pl/page.php?nr=zycie/002.php> (17.03.2004); <http://www.sjk.pl/page.php?nr=zycie/z.php&id=001> (17.03.2004).

⁷⁶ J. ZDYBICKA, *Otworzyć serce...*, dz. cyt., s. 114.

⁷⁷ K. OLBRYCHT, *Zarys systemu wychowania Urszuli Ledóchowskiej*, [na:] <http://www.sjk.pl/page.php?nr=bibl/02003/04.txt> (17.03.2004).

własnego postępowania. Natomiast „wychowanie dla społeczeństwa” sprowadza się do twórczego udziału w życiu społecznym oraz do aktywnego reagowania na potrzeby społeczne, a w wymiarze patriotycznym oznacza wzbudzenie i uczenie ofiarnej, mądrej miłości do Polski⁷⁸.

W edukacji ubogich dzieci i młodzieży celem świętej było wyrobienie w wychowankach należytego stosunku do każdej pracy, wdrażanie do sumiennego jej wykonywania, zdobywanie sprawności i zaradności. Była zwolenniczką wychowania spartańskiego, przygotowującego do podjęcia trudów życia, stawiania czoła przeciwnościom. Taki pogląd nie stał w sprzeczności z naturalnymi skłonnościami i prawami wieku dziecięcego, wyzwalał bowiem energię dającą radość życia, zadowolenie z osiągniętych wyników. Praca obok zabawy była ważnym czynnikiem wychowawczym w domach urszulańskich, przygotowujących dziecko do następnego etapu życia⁷⁹.

Kontynuując posłannictwo św. U. Ledóchowskiej, siostry urszulanki SJK realizują swe zadania apostołskie przede wszystkim w dziedzinie wychowania i nauczania dzieci i młodzieży. W zależności od potrzeb kraju i środowiska podejmują pracę dydaktyczną jako katechetki, nauczycielki w szkołach, seminariach i wyższych uczelniach; pracę wychowawczą w domach dziecka, przedszkolach, bursach, domach studenckich i w świetlicach; pracę charytatywno-społeczną i parafialną; pracę formacyjną wśród młodzieży (dni skupienia, rekolekcje, oazy itp.), a także pracę wśród emigrantów i na misjach w Ameryce Łacińskiej i w Afryce⁸⁰.

Jednym z wielu polskich żeńskich zgromadzeń zakonnych zajmujących się wychowaniem są także **niepokalanki**, założone w 1859 r. w Rzymie przez Józefę Karską (1824-1860), której dzieło kontynuowała **bl. Marcelina Darowska**⁸¹, pod kierownictwem duchowym zmarłychwstańca – ks. Hieronima Kajsiewicza. Zadaniem zgromadzenia jest służyć Kościołowi modlitwą oraz pracą nad wszechstronną formacją polskiej kobiety, przez którą ma się dokonać odrodzenie rodziny, a w konsekwencji powstanie

⁷⁸ TAMŻE.

⁷⁹ J. LEDÓCHOWSKA, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, Poznań 1975, s. 231.

⁸⁰ <http://www.sjk.pl/page.php?nr=apost/apost.php&doc=000> (17.03.2004).

⁸¹ **Marcelina Darowska (1827-1911)** pochodziła z wielodzietnej rodziny o tradycjach patriotycznych. Po wczesnym owdowieniu wyjechała do Paryża (tam zetknęła się ze zmarłychwstańcami), a następnie do Rzymu, gdzie mając 27 lat związała się ze Zgromadzeniem Sióstr Niepokalanego Poczęcia NMP, tworzącym się wokół o. H. Kajsiewicza CR i J. Karskiej. Po śmierci J. Karskiej w 1860 r., Darowska jako następczyni, zostaje przełożoną małej początkowo wspólnoty zakonnej. Określa zasady formacyjne zgromadzenia, przenosi je do Polski (1863), zakłada kolejne fundacje i doskonali myśl pedagogiczną. Do śmierci była wybierana na przełożoną generalną. Beatyfikowana w 1996 r. przez Jana Pawła II. Zob. S. URBAŃSKI, *Działalność wychowawcza bl. Marceliny Darowskiej na tle epoki*, [w:] „Saeculum Christianum”, nr 2/2001, s. 88–95.

nowego chrześcijańskiego społeczeństwa⁸². Dlatego też, system wychowawczy i szkoły sióstr nakierowane są na kobietę, która ma do spełnienia określoną rolę w społeczeństwie.

Dzieło wychowawcze niepokalanek nie ograniczało się tylko do formacji społecznej i intelektualnej, ale obejmowało też wychowanie duchowe i patriotyczne. Dziewczętom wpajano zasady prawdy, miłości Boga i Ojczyzny, obowiązkowości, pracowitości, ładu i porządku, przygotowując tym samym wychowanki do przyszłych zadań jako żon i matek. W edukacji chodziło nie tylko o to, aby dobrze nauczyć danego przedmiotu, ale żeby nauczyć myśleć oraz pragnąć, wybierać i czynić samemu dobrze. Chodziło o poznanie prawd, na których należało oprzeć życie moralne, społeczne, rodzinne i religijne. Natomiast mając na uwadze rozwój fizyczny i osobowy dziewcząt, przywiązywano wagę do dbałości o ich wygląd zewnętrzny, zdrowie i właściwe odżywianie⁸³.

Dla M. Darowskiej wychowanie to „działanie istoty rozumnej na drugą istotę podobną sobie, w celu, aby zdolności jej fizyczne, umysłowe i moralne rozwinąć i ukształtować, żeby później nad osiągnięciem przeznaczenia swego pracować i myśli Bożej w sobie odpowiedzieć mogła”⁸⁴. Jak widać z tej definicji, koncepcja wychowawcza założycielki ma doprowadzić do samowychowania.

Podstawą systemu wychowawczego M. Darowskiej są cztery zasady pedagogiczne, sformułowane przez nią w 1872 r. i stosowane do dzisiaj. Pierwsza: *Bóg wszystkim – przez wszystko do Boga*, implikuje teocentryzm systemu: fundamentem wychowania jest świat wartości chrześcijańskich. Zasada druga odnosi się do obowiązków wynikających z przynależności narodowej: *Bóg nas stworzył Polakami*. Dlatego nadrzędnym zadaniem wychowawczym jest wpajanie poczucia tożsamości narodowej oraz uczenie patriotyzmu (rozumianego jako identyfikowanie się z chrześcijańskimi i humanistycznymi korzeniami oraz najszlachetniejszymi tradycjami narodu). Kolejna zasada to *wierność obowiązkom stanu, miejsca swego*. Natomiast czwarta reguła brzmi: *nauczyć dzieci myśleć*⁸⁵.

⁸² S. URBAŃSKI, *Działalność wychowawcza bł. Marceliny Darowskiej...*, dz. cyt., s. 94–95.

⁸³ A. RYNIO, Z. JAROSZUK, *System wychowawczy dziewcząt Marceliny Darowskiej*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXI, z. 2, r. 1993, s. 24–25.

⁸⁴ M. DAROWSKA, *Pedagogika*, Jazłowiec 1911, s. 2.

⁸⁵ M. DAROWSKA, *Kartki*, cz. I, rozdz. XII *O stosunku z dziećmi, które wychowujemy*, 1872 r., [w:] GRAŻYNA OD WSZECHPOŚREDNICTWA NMP, *Wychowanie to dzieło miłości. System pedagogiczny bł. Marceliny Darowskiej*, Szymanów 1997, s. 63–64.

Główne kierunki i metody działania wychowawczego można ująć w czterech płaszczyznach działania: a. *dominanta prawdy i zaufania – duch rodziny*; b. *dominanta indywidualizacji oraz „długomyślności”*; c. *dominanta bezinteresowności i czystej intencji*; d. *dominanta wychowania w procesie nauczania*. Pierwsza dominanta wskazuje na prawdę i miłość jako podstawę wychowania. Z tego wynika konieczność uczenia dzieci obiektywnego osądzania własnych czynów i wszystkich spraw, ale w klimacie zaufania i rodzinnej atmosfery. Druga dominanta podkreśla indywidualność osoby wychowywanej i potrzebę dostosowania do niej wszelkich poczynań pedagogicznych. Aby to umożliwić, wychowanie nie może być masowe (preferowanie małych grup wychowawczych). Zalecana jest także cierpliwość i dalekowzroczność. Trzecia dominanta dotyczy osobowości nauczyciela-wychowawcy. Mówi ona o bezinteresowności materialnej, psychicznej oraz o bezinteresowności serca, która prowadzi do czystości uczuć i intencji. Ostatnia dominanta wskazuje na służebną rolę nauczania w stosunku do wychowania⁸⁶.

Zasługą niepokalanek jest wykształcenie, oprócz tysięcy wychowanków, wielu nauczycielek. Obecnie Siostry prowadzą w Polsce trzy szkoły średnie, dwie podstawowe oraz dwa przedszkola⁸⁷.

Z kręgu zmartwychwstańców wyłoniło się także inne żeńskie zgromadzenie – **Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego**, które zostało założone przez matkę i córkę: **Celinę i Jadwigę Borzęckie**⁸⁸, pozostające pod kierownictwem duchowym ks. Piotra Semenienki CR (współzałożyciela zmartwychwstańców). Tenże ułożył regułę dla sióstr zwaną „Regułą Ośmiu Błogosławieństw”, w której szczególnie zwraca uwagę na potrzebę pracy nad religijno-moralnym odrodzeniem kobiet⁸⁹.

Podstawy systemu wychowawczego sióstr zmartwychwstanek są identyczne z systemem zmartwychwstańców (który będzie omawiany w kolejnym podrozdziale), ponieważ wyrastają z tego samego korzenia: idei Bogdana Jańskiego rozwiniętej przez

⁸⁶ GRAŻYNA OD WSZECHPOŚREDNICTWA NMP, *Wychowanie to dzieło miłości...*, dz. cyt., s. 16-24.

⁸⁷ TAMŻE, s. 168.

⁸⁸ **Celina z Chłudzińskich Borzęcka** (1833-1913) pochodziła ze starej rodziny szlacheckiej, wyszła za mąż za ziemianina z okolic Grodna, Józefa Borzęckiego, wychowała dwie córki. Po śmierci męża wraz z córkami udaje się do Rzymu, gdzie zamieszkuje w pobliżu kościoła św. Klaudiusza, i tam w konfesjonale spotyka ks. P. Semenienkę, ówczesnego generała zmartwychwstańców. W 1891 r. wraz ze swoją córką **Jadwigą** (1863-1906) i trzema innymi siostrami składa śluby zakonne. Ten moment jest uważany za oficjalne erygowanie Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa. Zob. M. G. ZIĘBA, *Ewolucja duchowości Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego*, Warszawa 2000, s. 39-46.

⁸⁹ P. SEMENENKO, *Reguła Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego z 1882 roku*, Rzym 1967, s. 23.

ks. Piotra Semenenkę CR. Dlatego w tym miejscu zostaną zaprezentowane tylko wyróżniające się elementy systemu wychowawczego sióstr.

P. Semenenko stwierdza, że wychowanie kobiety powinno być zgodne z rolą wyznaczoną jej przez Boga. Trzeba, aby wypracowywało w wychowankach prawość i siłę charakteru oraz uczyło miłości i sprawiedliwości chrześcijańskiej. Kobietom za wzór stawia Maryję. Dlatego niewiasty powinny być nie tylko pobożne i pokorne, ale także mocne duchem i sercem, by w imię Boże pokonywać wszelkie zagrożenia i błędy, które niesie świat; powinny mieć silną wolę i prawidłowo ukształtowane sumienie. Do ukształtowania tego ideału kobiety zgromadzenie sióstr powinno dążyć poprzez apostołat wychowania⁹⁰.

C. Borzęcka, przekuwając założenia filozoficzne P. Semeneki na praktykę, podkreślała wielką rolę zaufania w wychowaniu młodzieży, poszanowania oraz rozwijania wrodzonych zalet i uzdolnień; kładła nacisk na obowiązek wypełniania zadania zleconego każdemu przez Boga. W wychowaniu wszystko należało opierać na miłości. Jest to najwłaściwsza postawa wobec osób powierzonych wychowawcy, odwzorowanie stosunku Boga do człowieka⁹¹. Troska matki Borzęckiej miała na celu odnowienie wartości kobiety, która będąc przesiąknięta obowiązkowością i przykładowością, miała walczyć z zepsuciem panującym na świecie⁹².

Siostra Teresa Kalkstein w swojej pracy „System wychowawczy Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego i jego zadanie w dobie obecnej” przedstawia trzy płaszczyzny wychowawcze: intelektualną, fizyczną i moralną. Wychowanie intelektualne ma na celu rozwinięcie logicznego myślenia, pogłębienie wiedzy, ukierunkowanie na samodzielną pracę umysłową oraz ukazanie piękna literatury. Wychowanie fizyczne zwraca uwagę na troskę o ludzkie ciało, dbałość o higienę oraz rozwinięcie sił fizycznych. Natomiast wychowanie na płaszczyźnie moralnej (nazywane także religijnym) ma na celu uformowanie sfery wewnętrznej wychowanków, tj. wyrobienie prawidłowego sumienia, odpowiedzialności i obowiązkowości, a także ukazanie wartości życia religijnego, opartego na sakramentach i modlitwie⁹³.

⁹⁰ TAMŻE, s. 63.

⁹¹ A. PISARSKA, *Powstanie i rozwój Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego na tle ascetyczno-mistycznego systemu życia wewnętrznego i jego odbicia w Regule Zgromadzenia*, Rzym 1960, s. 344.

⁹² C. BORZĘCKA, *List do córki Jadwigi z dnia 28 I 1893 r.*, Archiwum Generalne Sióstr Zmartwychwstanków w Rzymie, rkp. 2369.

⁹³ T. KALKSTEIN, *System wychowawczy Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego i jego zadanie w dobie obecnej*, Poznań 1931, s. 9-11.

Obecnie Zgromadzenie Sióstr Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa posiada w Polsce dwie prowincje: warszawską i poznańską. Celem apostolskim zgromadzenia jest nauczanie, wychowanie chrześcijańskie, opieka nad chorymi, oraz służba narodowi, pojęta jako praca nad odrodzeniem moralnym, aby ratować młodzież i spieszyć z pomocą polskim kobietom. Na świecie jest ponad 500 zmartwychwstanek⁹⁴.

Reasumując, zakonne systemy wychowawcze są ubogaceniem pedagogicznej działalności Kościoła. Dzięki zwróceniu szczególnej uwagi na jeden lub kilka konkretnych aspektów wychowawczych mogą efektywnie prowadzić młodego człowieka ku dojrzałości. Dlatego także w obecnych czasach Kościół wzywa osoby konsekrowane, aby „podjęły z nowym zapałem misję wychowania, (...) i były wierne swemu pierwotnemu charyzmatowi i swoim tradycjom”⁹⁵.

3. ZMARTWYCHWSTAŃCZY SYSTEM WYCHOWAWCZY

*Nasz sposób wychowania śmiały i nowy,
ale też jedyny na dzisiejsze czasy*⁹⁶.

Jednym z chrześcijańskich systemów wychowawczych jest także pedagogia zmartwychwstańcza. Opiera się ona na duchowości i tradycji zgromadzenia zmartwychwstańców. Teoria tego systemu zawarta jest w filozofii, teologii i ascetyce ks. P. Semenienki CR⁹⁷, zainspirowanego przez idee swego mistrza Bogdana Jańskiego⁹⁸, oraz w regułach zgromadzenia. Niestety, do tej pory nie udało się nikomu pozbierać

⁹⁴ *Depozytariuszki narodowej tożsamości. Z siostrami: Joanną Paulą Cichocką, Anną Heleną Skalik, Agnieszką Noemi Lendzioszek rozmawiają Paweł Smogorzewski i Eugeniusz Zdanowicz*, [w:] „Powściągliwość i praca”, rok LIV, nr 4(627), kwiecień 2003, s. 17-18.

⁹⁵ VC 97.

⁹⁶ P. SMOLIKOWSKI, *List do P. Semenienki, Lwów, 17.10.1883*, [w:] P. SMOLIKOWSKI, *Korespondencja z O. Semenienką*, zebrał J. Mrówczyński, Warszawa 1989, s. 245.

⁹⁷ **Piotr Semenienko** urodził się 29.06.1814 r. w Dzieciolowie (woj. białostockie). Nauki pobierał w Tykocinie. Studia odbywał w Wilnie. Przerwał je jednak na skutek wybuchu powstania listopadowego. W 1832 r. znalazł się we Francji. Tu spotkał B. Jańskiego, który zaprosił go do swojej wspólnoty. Po śmierci Jańskiego był pierwszym przełożonym nowej kongregacji. W 1841 r. przyjął święcenia kapłańskie. Przez wiele lat był generałem zgromadzenia. Czynnie współpracował ze Stolicą Apostolską. Dużo pisał. Jest znanym filozofem i teologiem. Zmarł w Paryżu 18.11.1886 r.; zob. H. WYCZAŃSKI, *Semenenko Piotr*, [w:] *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, t. IV, Warszawa 1983, s. 38-45.

⁹⁸ Biogram Bogdana Jańskiego – zob. Aneks nr 1: „Rys biograficzny Bogdana Jańskiego – założyciela zmartwychwstańców i patrona szkoły wyższej”.

wszystkich elementów w jedną całość tak, aby stworzyć jasny i zwięzły „zmartwychwstańczy” system wychowawczy. Aczkolwiek, świadomość posiadania własnego systemu istniała od początków zgromadzenia⁹⁹. W celu lepszego zrozumienia zasad pedagogii zmartwychwstańczej i ich genezy warto przyjrzeć się początkom tejże wspólnoty zakonnej.

Zgromadzenie Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa (zmartwychwstańcy) zostało powołane do istnienia 17 lutego 1836 roku w Paryżu. Tam Bogdan Jański, założyciel wspólnoty, zebrał kilku wracających do wiary młodych ludzi, pragnących podjąć pracę nad moralną i społeczną odnową Polaków, którzy po powstaniu listopadowym znaleźli się na emigracji. W ten sposób powstał tak zwany *Domek Jańskiego*. W gronie pierwszych i najwierniejszych uczniów założyciela (doprowadzonych do pojednania z Bogiem i Kościołem katolickim przez niego) byli między innymi P. Semenenko i H. Kajsiewicz¹⁰⁰, których zmartwychwstańcy uważają za współzałożycieli swojej kongregacji. To właśnie oni po śmierci Jańskiego dokonali kodyfikacji oraz rozwinięcia planów i ideałów, które pozostawił założyciel – *Brat Starszy*¹⁰¹.

Celem nowej wspólnoty zakonnej było ewangeliczne oraz społeczne pogłębienie katolicyzmu i rechrystianizacja *nowoczesnych pogan* poprzez pracę wychowawczą i parafialną. Zgromadzenie pragnęło stać się ośrodkiem formacyjnym dla szerokich, w dużej mierze autonomicznych, kręgów współpracowników świeckich, rekrutujących się ze wszystkich zawodów i warstw społecznych¹⁰².

Swoj cel zmartwychwstańcy najpierw realizowali we Francji i Włoszech oraz w Ameryce (USA i Kanada), Bułgarii i Austrii. Dopiero w 1880 roku udało im się na stałe osiedlić w Polsce (Lwów i Kraków). Zakładali oni różne instytucje wychowawcze: sierocińce, internaty, szkoły podstawowe, średnie i wyższe. Zmartwychwstańcy mieli

⁹⁹ P. SMOLIKOWSKI, *List do P. Semeneni, Lwów, 1.09.1882*, [w:] P. SMOLIKOWSKI, *Korespondencja...*, dz. cyt., s. 220; TENŻE, *List do P. Semeneni, Lwów, 1.09.1883*, [w:] P. SMOLIKOWSKI, *Korespondencja...*, dz. cyt., s. 239; TENŻE, *List do P. Semeneni, Lwów, 17.10.1883*, [w:] P. SMOLIKOWSKI, *Korespondencja...*, dz. cyt., s. 245.

¹⁰⁰ **Hieronim Kajsiewicz** urodził się 7.12.1812 r. w Giełgudyszkach na Żmudzi. Nauki początkowe pobierał w Rosieniach i Sejnach. Studiował w Warszawie. Brał następnie czynny udział w powstaniu listopadowym. Będąc we Francji, spotkał się z B. Jańskim. Postanowił związać się z jego wspólnotą. Wraz z P. Semenenką przyjął święcenia kapłańskie w 1841 r. Był wieloletnim przełożonym generalnym zgromadzenia i wybitnym kaznodzieją. Zmarł nagle w Rzymie 26.02.1873 r.; zob. B. MICEWSKI, *Kajsiewicz Ambroży Józef Hieronim*, [w:] *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, t. II, Warszawa 1982, s. 229-240.

¹⁰¹ J. IWICKI, *Charyzmat Zmartwychwstańców. Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, t. I, Katowice 1990, s. 1-106.

¹⁰² E. JABŁOŃSKA-DEPTUŁA, *Zakony i zgromadzenia zakonne w Polsce XIX i XX wieku*, [w:] „Znak”, nr 11-12/1965, s. 1660-1661; B. MICEWSKI, *Sto pięćdziesięciolecie Zmartwychwstańców*, [w:] „Chrześcijanin w świecie”, nr 8-9/1986, s. 180-181.

istotny wkład w powstanie i kształtowanie się kilku zgromadzeń żeńskich, m.in. niepokalanek, nazaretanek i zmartwychwstanek – wszystkie nastawione na pracę wychowawczą.

Od początku swojego istnienia zmartwychwstańcy wypracowywali własny system wychowawczy, który ewoluował w trakcie praktycznej aplikacji w apostołacie. Do najwybitniejszych postaci, które twórczo wpłynęły na rozwój systemu, można zaliczyć: ks. Ludwika Funckena CR¹⁰³, ks. Waleriana Kalinkę CR¹⁰⁴ oraz ks. Pawła Smolikowskiego CR¹⁰⁵.

Każdy system wychowania składa się z następujących elementów konstytucyjnych: koncepcja człowieka, przyjmowane założenia, cele, zasady, metody i środki wychowania¹⁰⁶. Poniżej zostanie przedstawiony zmartwychwstańczy system wychowawczy według tego właśnie klucza.

W perspektywie antropologicznej pedagogika zmartwychwstańcza, według P. Smolikowskiego, bazuje na przekonaniu, że:

I^o Nasi wychowankowie, jak wszyscy inni ludzie, mają w sobie zalążek wszelkiego możliwego zła, ponieważ są obciążeni skutkami grzechu pierwotnego. Zatem, jeżeli nie potrafimy dostrzec w nich pewnej przewrotności i złości [złej skłonności], oznacza, że ich dobrze nie znamy.

¹⁰³ **Ludwik Funcken** urodził się 5.10.1833 r. w Wanckum w królestwie pruskim (dziś Holandia). Był przez pewien czas farmaceutą, ale odczuwał powołanie do kapłaństwa. Po studiach teologicznych w seminarium diecezjalnym został wyświęcony w 1862 r. Po spotkaniu ks. A. Jełowickiego CR zapragnął wstąpić do zmartwychwstańców (gdzie był już jego brat Eugeniusz). Po złożeniu ślubów zakonnych (1864 r.) wyjechał do Kanady i w tym samym roku założył Kolegium św. Hieronima w St. Agatha, które zostało później przeniesione do miejscowości Berlin (obecnie Kitchener). Był wybitnym wychowawcą. Zmarł 30.01.1890 r.; zob. J. IWICKI, *Charyzmat Zmartwychwstańców...*, t. I, dz. cyt., s. 236-250.

¹⁰⁴ **Walerian Kalinka** urodził się 20.11.1826 r. w Bolechowicach. Studiował prawo i filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim. Włączył się w przygotowania do powstania 1846 r. i po jego upadku wyemigrował do Brukseli. Przez długie lata związany z paryskim środowiskiem emigracyjnym. Był dyrektorem Biblioteki Polskiej i aktywnym współpracownikiem Hotelu Lambert. W 1868 r. wstąpił do zmartwychwstańców, a w 1870 r. otrzymał święcenia. W Zgromadzeniu dał się poznać jako naukowiec, a przede wszystkim jako wychowawca. Jest autorem *Sejmu Czteroletniego* i wielu innych pozycji z zakresu historii. Był założycielem domu i internatu we Lwowie. Zmarł we Lwowie 16.12.1886 r.; zob. J. MRÓWCZYŃSKI, *Ks. Walerian Kalinka. Życie i działalność*, Poznań-Warszawa-Lublin 1972.

¹⁰⁵ **Paweł Smolikowski** urodził się 4.02.1849 r. w Twerze w Rosji. Swoją formację zakonną odbył wśród współzałożycieli: Hieronima Kajsiewicza i Piotra Semenienki. Był pierwszym zmartwychwstańcem wyświęconym w obrządku bizantyjskim (1873 r.). Pracował jako wychowawca w Bułgarii, we Lwowie i Krakowie, gdzie pełnił obowiązki mistrza nowicjatu. Przez 10 lat pełnił funkcję przełożonego generalnego. Był długoletnim rektorem Kolegium Polskiego w Rzymie. Współpracował ze Stolicą Apostolską. Zmarł 11.09.1926 r. w Krakowie. W 1966 r. otworzono proces beatyfikacyjny. Zob. J. MRÓWCZYŃSKI, *Sługa Boży ksiądz Paweł Smolikowski CR (życie i dzieło)*, Kraków 2000.

¹⁰⁶ A. RYNIO, Z. JAROSZUK, *System wychowawczy dziewcząt...*, dz. cyt., s. 22.

2° Z drugiej strony, nasi wychowankowie razem z wszelkim złem posiadają również załączki wszelkiego możliwego dobra. Stąd, jeżeli dostrzegamy w nich tylko zło, to również jest pewne, że jeszcze ich dobrze nie znamy.

3° Pomimo wszelkiego zła, mogą się stawać i być, także teraz, najlepszymi; a także pomimo ich wszelkiego dobra, mogą się stawać i być, również obecnie, najgorszymi; ponieważ wszystko zależy od dobrego lub złego użycia ich wolnej woli¹⁰⁷.

Z powyższego tekstu wynika, że dogmat o grzechu pierworodnym zajmuje ważne miejsce w omawianym systemie. Znajduje on swoje odzwierciedlenie w sposobie oceny wychowanka, jako osoby posiadającej w sobie zarodki wszelkiego zła, oraz wskazuje na konieczność liczenia się ze skażeniem natury¹⁰⁸. Ta rzeczywistość jest konsekwencją grzechu pierworodnego, który zranił całą ludzkość i zakłócił harmonię pomiędzy Stwórcą a stworzeniem. Skutkiem tego, rozum jest zaćmiony i nie oświeca woli, a skażone serce szuka pociechy nie tam, gdzie powinno. Dlatego właśnie w człowieku jest wiele nędzy i pociąga go zło¹⁰⁹.

Aczkolwiek, negatyw moralny to tylko jedna strona związku człowieka z Bogiem. Ważniejszą wydaje się być prawda o bezwarunkowej miłości Boga względem każdego człowieka. Jest to fundament zarówno duchowości, jak i pedagogiki zmarłychwstańczej. Nie jest to prawda łatwa do przyswojenia, gdyż w codziennym życiu doświadczają się ograniczonej i często warunkowej miłości ludzkiej. Trudno uwierzyć, że Boża miłość jest inna: niezależna od zachowania, że Bóg miłuje każdego cały czas i we wszystkich okolicznościach. Dlatego, aby zrozumieć ten zasadniczy fakt ludzkiej egzystencji potrzeba całego życia¹¹⁰.

W całym systemie wielką rolę odrywa tajemnica Trójcy Świętej. Charakterystyczna jest egzemplifikacja wszystkich relacji i procesów przyrównując je do Trójcy Świętej (tzw. egzemplaryzm trynitarny). Taki sposób ujęcia wypływa z założeń filozoficznych ks. P. Semenki, który utrzymuje, że każda idea składa się z trzech elementów (na wzór Trójcy). Triologizm Semenki pokazuje Boga jako opatrnościowego

¹⁰⁷ P. SMOLIKOWSKI, *Esperimenti pedagogici*, [w:] *Annali dei Resurrezionisti*, anno I, Roma 1900, s. 46-47 (tłum. własne).

¹⁰⁸ J. MRÓWCZYŃSKI, *Podstawy zmarłychwstańskiego wychowania*, [w:] „Resurrectiana”, nr 2, Poznań 1972, s. 11 (mszps, BGPPZ-K).

¹⁰⁹ K. WÓJTOWICZ, *Specyfika zmarłychwstańczego wychowania*, [w:] „Cresce. Rocznik NSD CR”, nr 4, r. 1998/99, Poznań 1999, s. 32.

¹¹⁰ TAMŻE, s. 31-32.

Ojca, który stworzył świat i człowieka z miłości, i przeznaczył człowieka do miłosnej jedności z sobą. Człowiek jest ciągle w stanie stawania się, ciągle dążąc w stronę większej doskonałości, zarazem ludzkiej jak i boskiej¹¹¹.

Przechodząc do omawiania **założeń** systemu, trzeba zaznaczyć, że opierają się one na przemyśleniach P. Semenienki. Stosując jego filozoficzny podział, można wyróżnić trzy elementy składające się na całokształt wychowania: podmiot (którym jest wychowawca), przedmiot (czyli wychowanek), oraz wychowanie (jako łącznik, czyli związek zachodzący między podmiotem a przedmiotem wychowania)¹¹².

Założeniem jest także odkrywanie prawdy o sobie. Tak pisze o tym ks. P. Smolikowski: „wychowanie nasze nie polega na zamazywaniu, gładzeniu zła, musi to zło u nas bardziej na wierzch wychodzić niżby to było przy innym systemie wychowawczym. Prócz tego jeśliśmy doszli do pewnego rezultatu, doszliśmy walką taką, ale walka trwa ciągle, i trwać ciągle będzie, a przy walce niejeden może upaść. Ostateczny rezultat naszej pracy jest ten, że zna każdy zło co w nim leży, wie o obowiązku walczenia z niem, ma wszelką pomoc – ale i ma wolną wolę. I Bóg, który z pewnością najlepszym jest pedagogiem, a jednak, pomimo swej chęci, zbawić wszystkich nie może”¹¹³.

Zasadniczo jednak, zmartwychwstańczy system pokazuje, jak „zamieszkujący w człowieku Chrystus może być potężną pomocą dla wierzącego. Chrystus, będący w nim, pomaga mu, kiedy stara się przezwyciężać własne ograniczenia, osiągać harmonię z własnym wnętrzem, ze środowiskiem, z bliźnimi oraz z Bogiem”¹¹⁴.

Ponieważ wychowanie zmartwychwstańcze jest wychowaniem chrześcijańskim, dlatego głównym jego **celem** jest doprowadzenie wychowanków do zjednoczenia z Bogiem poprzez wprowadzenie pierwotnej harmonii w działaniu rozumu, woli i serca¹¹⁵.

Celem w wychowaniu jest rozwój całej osoby. Zachowując szacunek do człowieka i wiarę w niego, uwzględniając wolną wolę, należy wpajać miłość do prawdy na równi z poczuciem osobistej godności, wolności i posłannictwa. Troska o rozum i urabianie właściwego sądu są zasadnicze dla procesu pedagogicznego. Cały zmartwychwstańczy

¹¹¹ L. KUSEK, *Peter Semenenko and his triologism as a basis for a resurrection philosophy of education*, 1972, s. 187 (teza na stopień Master of Arts przedstawiona na Uniwersytecie Loyola, archiwum prywatne ks. B. Hylli CR).

¹¹² J. MRÓWCZYŃSKI, *Podstawy zmartwychwstańskiego wychowania*, dz. cyt., s. 6.

¹¹³ *Stowarzyszenie opieki nad Internatem Ruskim XX Zmartwychwstańców we Lwowie. Sprawozdanie ks. Smolikowskiego*, Lwów 1887, s. 18.

¹¹⁴ L. KUSEK, *Peter Semenenko and his triologism...*, dz. cyt., s. 190 (tłum. własne).

¹¹⁵ K. WÓJTOWICZ, *Specyfika zmartwychwstańczego wychowania*, dz. cyt., s. 32.

system wychowawczy polega na „harmonijnym kształceniu umysłu, sumienia i serca (uczuć) oraz unikaniu pogańskich zasad i działań”¹¹⁶. Ma on formować ludzi z chrześcijańskimi ideałami i zasadami.

Ponadto, celem z jednej strony jest wychowanie podopiecznego w tym duchu, aby z końcem okresu wychowawczego mógł sobie wybrać odpowiedni zawód (w zależności od swoich zdolności) oraz z drugiej strony, przygotowanie do pracy dla dobra i dalszego rozwoju społeczeństwa, w którym żyje¹¹⁷. Wychowanie zmartwychwstańcze zmierza do tego, aby wychowanek umiał podporządkować się w sposób indywidualny i społeczny celowi głównemu, który obejmuje jego życie duchowe i cielesne, moralne i intelektualne, rodzinne i społeczne, nie po to, aby je umniejszyć, ale po to, żeby je podnieść i nim kierować. Wtedy zostanie zrealizowane to, co zostało zamierzone przez Pana Boga przy stworzeniu człowieka – upodobnienie się istoty ludzkiej do Niego samego¹¹⁸. Cel wychowania stanowi doprowadzenie do osobistej i społecznej dojrzałości, przez co umożliwi się włączenie w nurt życia świeckiego i uczynienie go etycznym; przygotowanie narodowi i Kościołowi dobrych katolików, patriotów wiernych Bogu, pożytecznych obywateli szczerze kochających swą Ojczyznę¹¹⁹.

Założenia systemu wychowawczego i przyjęta koncepcja człowieka są ściśle związane z zasadami pełniącymi rolę ogólnych norm procesu wychowania. System wychowawczy zgromadzenia zawiera **trzy podstawowe zasady: miłości, prawdy i dobra**, które mają na celu wszechstronne wykształcenie człowieka. *Zasada miłości* zbudowana na wolnej woli, implikuje szacunek do drugiej osoby, wolność i poświęcenie. *Zasada prawdy* związana jest z rozumem i wyznacza pryncypia autentyczności chrześcijańskiego, odpowiedzialności i sprawiedliwości. *Zasada dobra* dąży do właściwego traktowania sfery uczuciowej – wskazuje na zaufanie, życzliwość i bezinteresowność¹²⁰.

¹¹⁶ J. IWICKI, *Charyzmat Zmartwychwstańców*, dz. cyt., s. 247; Por. *Konstytucje Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa*, Rzym 2001, par. 201: „Celem apostolatu wychowania jest rozwój całego człowieka. Ten cel osiąga się przez kształcenie umysłu i urabianie właściwego sądu, prowadząc w ten sposób ludzi do Boga, który jest źródłem i celem wszelkiej mądrości i wiedzy (...)”.

¹¹⁷ P. SMOLIKOWSKI, *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, t. 3, Kraków 1895, s. 328.

¹¹⁸ TENŻE, *Założenie Misji Księży Zmartwychwstańców w Adrianopolu*, Kraków 1897, s. 12.

¹¹⁹ J. MRÓWCZYŃSKI, *O Kajsiewicz jako wychowawca*, [w:] „Resurrectiana”, nr 3, Poznań 1975, s. 71 (mszp., BGPPZ-K); P. SMOLIKOWSKI, *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa*, t. 3, s. 366 (zeszyt 24, s. 6, mszp., BGPPZ-K).

¹²⁰ M. WARZYŃIAK, *Elementy systemu wychowawczego w Zgromadzeniu Zmartwychwstania Pańskiego*, [w:] „Vexillum Resurrectionis”, nr 59, r. XVII (1970), s. 48.

Zestawienie władz człowieka i oddziałujących na nie zasad można przedstawić graficznie w formie tabeli:

TABELA 1. ZESTAWIENIE WŁADZ CZŁOWIEKA I ODDZIAŁUJĄCYCH NA NIE ZASAD (WG ZMARTWYCHWSTAŃCZEGO SYSTEMU WYCHOWAWCZEGO)¹²¹.

X	Miłość	Prawda	Dobro
Rozum	Świadectwo	Pokora	Zaufanie
Wola	Wolność	Odpowiedzialność	Życzliwość
Serce	Ofiarność	Sprawiedliwość	Bezinteresowność

Zasady te uwzględniają możliwie wszystkie siły, jakie działają w osobie ludzkiej, zarówno te dobre, jak i te złe. Omawiane trzy wartości będą towarzyszyć wszystkim poczynaniom pedagogicznym. Stanowią cechę charakterystyczną wszelkich czynników wychowawczych, skierowanych ku człowiekowi, którego powinny kształtować, doskonalić i zbliżać ku Odwiecznej Miłości, nieomyślnej Prawdzie, Najwyższemu Dobru¹²².

Z przyjętych zasad wypływają konkretne **metody i środki wychowawcze**. W pedagogii zmartwychwstańczej bardzo mocno podkreśla się kontakt wychowawcy z wychowankiem, który ma prowadzić do kształtowania sumienia, wyrabiania przekonań i poczucie obowiązku: „Staramy się przede wszystkim całe wychowanie oprzeć na sumieniu. Prowadzimy naszych uczniów tak, by oni robili wszystko z poczuciem obowiązku, z przekonania, a nie ze strachu lub dla oka; tak by i potem, kiedy wyjdą z zakładu i gdy ich nikt doglądać nie będzie, postępowali zawsze według sumienia” – pisał ks. P. Smolikowski¹²³. Po przestudiowaniu tekstów źródłowych i opracowań można wyróżnić kilka konkretnych metod i środków umożliwiających osiągnięcie założonego celu:

➤ Przykład wychowawcy

Przykład, jaki powinni dawać wychowawcy, uważany był za najskuteczniejszy środek wychowawczy¹²⁴. Wychowawca ma nauczać praktycznie przykładem swojego codziennego życia. Aby wychowywać drugiego człowieka, najpierw trzeba pracować

¹²¹ K. WÓJTOWICZ, *Specyfika zmartwychwstańczego wychowania*, dz. cyt., s. 31.

¹²² M. WARZYŃIAK, *Elementy systemu wychowawczego...*, dz. cyt., s. 47.

¹²³ P. SMOLIKOWSKI, *Stowarzyszenie opieki nad Internatem Ruskim*, dz. cyt., s. 14.

¹²⁴ TENŻE, *Wykład konstytucji*, Kraków 1996, s. 65; B. ŻULIŃSKA, *System wychowawczy Bogdana Jańskiego*, Warszawa 1936, s. 9.

nad sobą i siebie samego wychować¹²⁵. Wychowawca musi dać do zrozumienia uczniom, że głoszone przez niego słowa mają wartość dla niego samego, albowiem w przeciwnym razie wychowankowie mogliby powiedzieć, że wychowawcy „uczą nas wypełniać obowiązki, a sami swoich nie wypełniają”¹²⁶.

➤ Świadomość wychowawcy o wadach własnych

Wychowawca powinien szczególnie pilnie badać siebie pod kątem własnych wad w postępowaniu z dziećmi. Należy zwracać uwagę na ton głosu i sposób mówienia, pracować nad cierpliwością, opanowaniem, delikatnością i sprawiedliwością w upominaniu oraz kontrolować zewnętrzny styl zachowania¹²⁷.

➤ Być z wychowankami – obecność, asystencja

Żeby móc świadczyć własnym przykładem, przede wszystkim trzeba być z wychowankami. Ks. P. Smolikowski pisze: „chcąc kierować młodzież według tego systemu, trzeba być z nią w czasie rekreacji, w refektarzu, w kościele, a poza tym być zawsze do jej dyspozycji: a mianowicie być gotowym ją przyjąć i spędzić z nią czas. (...) Nie chodzi tu o stałą obecność fizyczną z nimi, ale o nieustanne przebywanie z nimi swoją myślą”¹²⁸.

To obcowanie wychowawcy z wychowankiem ma za zadanie urobienie psychiki wychowanka. W miarę dojrzewania uczeń zdobywa coraz większą skalę wartości. Wyrabia sobie pogląd na świat i życie, które ujawnia się w jego postawie wobec otoczenia i w całej jego działalności. Ważną rzeczą jest tu, aby wychowawca nie narzucał wychowankowi gotowych schematów, nie stosował przymusu, ani żadnych metod przyciągających i środków propagandowych, ale by wychowanek wyrobił sobie zmysł krytycznego patrzenia na rzeczywistość. Należy się jednak strzec, aby tej obecności nie zamienić w dozór policyjny lub ustawiczną kontrolę wychowanków, ponieważ te metody są czymś przeciwnym zmartwychwstańczemu wychowaniu¹²⁹.

¹²⁵ J. MRÓWCZYŃSKI, *O. Kajsiewicz jako wychowawca*, dz. cyt., s. 69-80.

¹²⁶ P. SMOLIKOWSKI, *Dyrektorium dla Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego*, Lwów 1932, s. 25; por. W. KALINKA, *Rozmyślenia nad konstytucjami*, Kraków 1996, s. 46: „Najlepszym przypomnieniem jest tu znowu nasz przykład. Nie przydadzą się strofowania i kary za niepilność, nieścisłość, nieporządek, jeśli ja sam nie będę się przygotowywał do lekcji, albo się na nie spóźniam, albo je opuszczam. Przykład wymowniejszy od słów.”; TAMŻE, s. 31: „Dzieci to zwierciadło, które cnoty i wady nasze odbija i powiększa, a to zwierciadło stanie nam w oczy, na sądzie, przed Panem. (...) Jeśliśmy nieczujni, nieogledni, nieporządni, to i one takimi będą. Nawet miłość własną w nas dostrzegą i przeniosą”.

¹²⁷ W. KALINKA, *Rozmyślenia nad konstytucjami*, dz. cyt., s. 36-37.

¹²⁸ P. SMOLIKOWSKI, *Esperimenti pedagogici*, dz. cyt., s. 49-50 (tłum. własne).

¹²⁹ B. ŻULIŃSKA, *Ku Zmartwychwstaniu (Zagadnienia pedagogiczne)*, Trenton 1950, s. 160.

➤ **Zaufanie**

Stosunek z uczniami ma być oparty na wzajemnym zaufaniu¹³⁰. „Strzeżmy się – pisał ks. W. Kalinka – okazywać dzieciom nieufność. Podejrzenia rozjątrzają; nieufność zniża, ze złem oswaja, utwierdza w złym. Trzeba mieć ciągłą nad dziećmi czujność, ale tak, jakby się jej nie miało: ufnie i przyjaźnie z nimi rozmawiać. A ufać – jest to już w połowie zyskać ufność”¹³¹.

➤ **Kształtować sumienie**

Skutecznym środkiem do kształtowania sumienia wychowanka jest obustronna ufność. „Trzeba, aby dzieci wiedziały – stwierdza ks. W. Kalinka – że my tylko dobra ich pragniemy i aby były przekonane, że my, upominając je lub karcąc, nie im, ale ich naturze zlej, złym skłonnościom wojnę wydajemy, a ich samych bądź co bądź, niezmiennie kochamy”¹³².

➤ **Negatywna postawa wobec donosicielstwa**

Zmartwychwstańcy nie posługują się donosami, niespodziewanym nachodzeniem, podglądaniem czy podchwytywaniem¹³³. Powoduje to oczywiście, że wychowawca nie wie o wszystkim, co się dzieje wśród wychowanków, jednakże ks. W. Kalinka trafnie motywuje tę zasadę: „O istotnie ważnych (sprawach) dowiemy się zawsze. Dziesięć drobnych przewinień trzeba nieraz przepuścić, a skarcić dopiero jedenaste. I to wystarczy”¹³⁴.

➤ **Łagodność**

Unikano niepotrzebnego karcenia. Dyscyplina była raczej za łagodna niż za ostra. Pomimo tej łagodności wszystko w największym porządku było utrzymane¹³⁵. Ks. L. Funcken przedstawia uzasadnienie takiej postawy: „Unikać surowości. Jaki pożytek jest z kształcenia maszyn, automatów? Każdemu powinien być pozostawiony

¹³⁰ P. SMOLIKOWSKI, *Wykład konstytucji*, dz. cyt., s. 65.

¹³¹ W. KALINKA, *Rozmyślenia nad konstytucjami*, dz. cyt., s. 38.

¹³² TAMŻE, s. 39. (Ks. L. Funcken, dzieląc się radami wychowawczymi, tak pisał do ks. H. Kajsiewicza: „Rzecz główna w dyscyplinie - to miłość, braterstwo, zobopólne zaufanie. Mali powinni czasem zakosztować różeczek. Kazanie moralne odbywa się w pokojach naszych własnych. Przywołuję takiego i do niego mówię: według jego fizjonomii podnoszę albo zniżam głos mój; rozumiuję, przemawiam do serca i w końcu chłopak odchodzi ode mnie przeświadczony, że jestem jego najlepszym przyjacielem. I nie myli się.” [cyt. za:] J. IWICKI, *Charyzmat Zmartwychwstańców*, dz. cyt., s. 251)

¹³³ P. SMOLIKOWSKI, *Wykład konstytucji*, dz. cyt., s. 69.

¹³⁴ W. KALINKA, *Rozmyślenia nad konstytucjami*, dz. cyt., s. 38.

¹³⁵ P. SMOLIKOWSKI, *Wykład konstytucji*, dz. cyt., s. 65.

jego własny charakter, jedynie niech będzie oczyszczony. Polegać jedynie na surowości, gdy występuje zagrożenie niemoralności lub, gdy trzeba sobie poradzić z młodym człowiekiem, który ma zły charakter lub jest tchórzliwy”¹³⁶.

Ks. W. Kalinka zdecydowanie zakazywał upominać w stanie wzburzenia, gdyż własną niecierpliwością można rozdrażnić dziecko. Wychowawca powinien wtedy zatrzymać się i pomodlić, a upomnienie zakończyć odwołaniem się do szlachetnych uczuć wychowanka. Nie zawsze do upominania potrzebne są słowa, ponieważ często milczenie połączone z silnym i spokojnym spojrzeniem może być wymowniejsze. Przywołuje ono do porządku, a zarazem wywołuje wdzięczność za delikatność nauczyciela. Dlatego wychowawca powinien być spokojny, opanowany i delikatny. Nigdy nie wolno także upominać ani karać, gdy dziecko jest wzburzone. A kara powinna być sankcją wyroku, który dziecko same na siebie wyda¹³⁷.

➤ Modlitwa

Ks. P. Semenenko uważał modlitwę za podstawowy środek w dziedzinie pracy nad sobą i sądził, że sukces w pracy wychowawczej z młodzieżą i samowychowawczej uwarunkowany jest właśnie modlitwą¹³⁸. Modlitwa jest siłą napędową życia nadprzyrodzonego, wielką pomocą w oczyszczaniu się ze zła i nabywaniu dobra¹³⁹. Ponadto, ks. W. Kalinka kategorycznie stwierdza konieczność modlitwy wychowawcy za wychowanków oraz za samego siebie (aby być dobrym pedagogiem)¹⁴⁰.

➤ Pogoda ducha

Często się zdarza, że nauczyciel jest przytłoczony jakąś słabością fizyczną, zgryzotą czy problemami. W takim stanie popełnia się wiele błędów wychowawczych. Ale czy to dzieci są winne, że wychowawcę boli głowa lub żołądek, albo jest zdenerwowany? Dlatego powinien nieustannie zachowywać pogodę ducha i dystans do swoich problemów. „Wesołość to miód na dzieci. Dzieci lgną do niej, bo czują, że ona płynie z serca kochającego” – pisze ks. W. Kalinka¹⁴¹.

¹³⁶ J. IWICKI, *Charyzmat Zmartwychwstańców*, dz. cyt., s. 251; por. W. KALINKA, *Rozmyślenia nad konstytucjami*, dz. cyt., s. 33: „Bądźmy, kiedy należy surowymi, ale dajmy zarazem uczuć naszą miłość. Inaczej sprawiedliwości nie będzie, inaczej upomnienie lub kara chybi swego celu.”

¹³⁷ W. KALINKA, *Rozmyślenia nad konstytucjami*, dz. cyt., s. 33-34.

¹³⁸ A. PISARSKA, *Powstanie i rozwój...*, dz. cyt., s. 350.

¹³⁹ P. SEMENENKO, *Życie wewnętrzne*, Lwów 1931, s. 36; TENŻE, *Ćwiczenia duchowne*, Kraków 1903, s. 202-204.

¹⁴⁰ W. KALINKA, *Rozmyślenia nad konstytucjami*, dz. cyt., s. 42-43.

¹⁴¹ TAMŻE, s. 39.

➤ **Wyrabiać przekonania i poczucie obowiązku - motywowanie**

Nie wolno nic narzucać wychowankom, nie wytłumaczyć, nie doprowadzić do uznania, do porozumienia z nimi, nie przekonawszy ich. Dzięki wyrabianiu przekonania, uczniowie będą zachowywać się właściwie również wtedy, gdy nie będą pilnowane. Również do nauki zachęcano budząc poczucie obowiązku¹⁴². System zmartwychwstańczy wpaja poczucie osobistej godności, wolności i posłannictwa. To poczucie posłannictwa ma wzywać do odpowiedzi na potrzeby innych ludzi, do „czynnego angażowania się w życie (...) własnego kraju i całego świata, przyczyniając się w ten sposób do zmartwychwstania społeczeństwa”¹⁴³.

Reasumując, przedstawiony powyżej zmartwychwstańczy system wychowawczy to system promujący daleko idącą wolność i niemniej głęboką odpowiedzialność. Jest to typ wychowania wpływającego na dojrzewanie woli. Uderza w nim wielka swoboda i szerokość ducha, daleka od wszelkiej tresury i ciasnoty. Godny podkreślenia jest także niezwykle integralizm systemu¹⁴⁴. W omawianym systemie zasadniczą rolę posiada wychowawca, który musi być osobą w pełni ukształtowaną. Jego nadprzyrodzony realizm ma umiejętnie pobudzać wychowanka do rzetelnych wysiłków, do ukochania tego, co trudne i co dużo kosztuje. Nie wolno mu stwarzać atmosfery łatwizny. Dlatego głównym przymiotem autorytetu wychowawcy jest umiejętność stawiania wymagań oraz doprowadzania do ich realizacji. Umiejętność osiągania wszędzie łagodnie, ale mocno¹⁴⁵.

Jeżeli istnieją, między innymi, pedagogia represyjna i pedagogia prewencyjna, to wydaje się, że **zmartwychwstańczy system wychowawczy można by nazwać pedagogią dialogu i zaufania**. Dowartościowanie woli i wolności w człowieku oraz nacisk na rolę wychowawcy (który ma być wzorem do naśladowania) sprawia, że jest on ciągle aktualny, a zwłaszcza we współczesnej dobie rosnącej świadomości podmiotowości i godności osoby ludzkiej.

Podsumowując rozważania pierwszego rozdziału należy podkreślić wyjątkową rolę wychowania chrześcijańskiego, jaką pełni już niespełna 2000 lat. Integralna i personalistyczna koncepcja pedagogiczna pociągnęła oraz ukształtowała niezliczoną

¹⁴² TAMŻE, s. 35; P. SMOLIKOWSKI, *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego...*, dz. cyt., t. 3, s. 365 (zeszyt 24, s. 4); TENŻE, *Wykład konstytucji*, dz. cyt., s. 64, 68.

¹⁴³ *Konstytucje Zgromadzenia Zmartwychwstania...*, dz. cyt., par. 203.

¹⁴⁴ J. MRÓWCZYŃSKI, *O. Kajsiewicz jako wychowawca*, dz. cyt., s. 69; A. PISARSKA, *Powstanie i rozwój...*, dz. cyt., s. 347, 349; B. ŻULIŃSKA, *System wychowawczy Bogdana Jańskiego*, dz. cyt., s. 13.

¹⁴⁵ A. PISARSKA, *Powstanie i rozwój...*, dz. cyt., s. 343-344.

liczbę osób. Specyficznym ubogaceniem wychowawczej misji Kościoła są zakonne systemy wychowawcze, a wśród nich system zmartwychwstańczy. Dzięki położeniu nacisku na jeden lub kilka konkretnych aspektów są w stanie elastycznie odpowiadać na wyzwania zmieniającego się świata. Wychowując do wartości moralnych i duchowych pedagogia chrześcijańska cieszy się szerokim uznaniem. Równocześnie, nie zawęża swojej oferty formacyjnej tylko do niższych stopni edukacyjnych, ale odważnie poszukuje pełni prawdy także we wspólnotach uniwersyteckich.

ROZDZIAŁ II

UNIwersytety w Magisterium Kościoła katolickiego

Uniwersytet, „narodzony z serca Kościoła”, jest jedynym w swoim rodzaju ośrodkiem twórczej pracy i promieniowania wiedzy, służącym dobru ludzkości¹⁴⁶. Kościół katolicki zawsze spoglądał z uznaniem oraz sympatią na uniwersytet jako na „laboratorium wiedzy i badań służących społeczeństwu”¹⁴⁷. Niestety, w ostatnich dziesięcioleciach widoczny jest kryzys uniwersytetu i jego idei¹⁴⁸. Zagrożone są one utylitaryzmem, liberalizmem, relatywizmem, hedonizmem i pesymizmem¹⁴⁹. W związku z tą sytuacją zrozumiałe i tym bardziej cenne jest duże zainteresowanie Urzędu Nauczycielskiego Kościoła katolickiego uniwersytetem, szczególnie gdy chodzi o jego rolę w społeczeństwie, oraz dotyczące istoty uniwersytetu katolickiego i jego miejsca w systemie wychowawczym.

1. ROLA UNIwersYTETU W SpOŁECZEŃSTWIE

Uniwersytet przyczynia się do rozwoju społeczeństwa i służy dobru ludzkości poprzez pracę nad pełniejszym rozwojem osoby ludzkiej i przygotowywanie swoich

¹⁴⁶ JAN PAWEŁ II, *Ex corde Ecclesiae*, Konstytucja apostolska o uniwersytetach katolickich (15.08.1990) (dalej: ECE), nr 1.

¹⁴⁷ JAN PAWEŁ II, *Uniwersytet – laboratorium wiedzy i badań służących społeczeństwu* (Kazanie na Mszy świętej dla środowisk uniwersyteckich Rzymu, Rzym, 14.12.1989), nr 4, [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 59.

¹⁴⁸ O czym mogą świadczyć liczne publikacje, np. *The University in Ruins. Essays on the crisis in the concept of the modern university*, ed. by T. Clark and N. Royle, „The Oxford Literary Review”, vol. 17 (1995); *Universities Today and Tomorrow*, eds. J. Jerschina and A. Kosiarz, Kraków 1990; J. Pelikan, *The Idea of the University: A Reexamination*, New Haven 1992; C. Kerr, *The Uses of the University*, 4th ed., Cambridge 1995; *Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, Warszawa 1998; E. Wnuk-Lipińska, *Kryzys uniwersytetu jako instytucji edukacyjnej w krajach Europy Zachodniej*, [w:] „ZiE”, nr 1/1998, s. 101-113; cały numer miesięcznika „Znak” (2/2000), zatytułowany: *Uniwersytet przed reanimacją*. A także na temat uniwersytetu katolickiego: A. Gallin, *Negotiating Identity: Catholic Higher Education since 1960*, Notre Dame 2000; *Higher Learning & Catholic Traditions*, ed. R. E. Sullivan, Notre Dame 2001; Ph. Gleason, *Contending with Modernity. Catholic Higher Education in the Twentieth Century*, New York 1995; *Models for Christian Higher Education: Strategies for Success in the Twenty-First Century*, eds. R. T. Hughes and W. B. Adrian, Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1997; A. MacIntyre, *Catholic Universities. Dangers, Hopes, Choices*, [w:] *Higher Learning and Catholic Traditions*, ed. R. E. Sullivan, Notre Dame 2001, s. 1-21; G. D. O’Brien, *The Idea of a Catholic University*, Chicago and London 2002; *Catholic Education at the Turn of the New Century*, ed. J. M. O’Keefe, New York & London 1997; *The Challenge and Promise of a Catholic University*, ed. T. M. Hesburgh, Notre Dame and London 1994; miesięcznik „Znak” nr 11/2005, zatytułowany: *Uniwersytety katolickie do lamusa?*

¹⁴⁹ KONGREGACJA DS. WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, PAPIESKA RADA ŚWIECKICH, PAPIESKA RADA KULTURY, *The Church’s Presence in the University and in the University Culture* (22.05.1994) (*Obecność Kościoła na uniwersytecie i w kulturze uniwersyteckiej*) (dalej: OKU), [w:] *Catholic Education at the Turn of the New Century*, ed. J. M. O’Keefe, New York and London 1997, Garland Publishing, Inc., I-II, s. 191-193.

wychowanków do pełnienia w społeczeństwie ważnych obowiązków. Szczegółne zadanie w realizowaniu powyższych założeń ma do spełnienia uniwersytet katolicki.

Do najważniejszych dokumentów Magisterium dotyczących edukacji na poziomie wyższym należy zaliczyć:

- *Sapientia christiana*, Konstytucja apostolska Jana Pawła II o uniwersytetach i wydziałach kościelnych (15.04.1979), oraz
- *Ex corde Ecclesiae*, Konstytucja apostolska Jana Pawła II o uniwersytetach katolickich (15.08.1990), które stanowią *magna charta* nauczania Kościoła katolickiego w tej dziedzinie¹⁵⁰. A także:
- *Deus Scientiarum Dominus*, Konstytucja apostolska Piusa XI (24.05.1931);
- *Catholicas studiorum Universitates*, List apostolski Piusa XII ustanawiający Międzynarodową Federację Uniwersytetów Katolickich (27.07.1949);
- *Obecność Kościoła na uniwersytecie i w kulturze uniwersyteckiej*, Dokument Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, Papieskiej Rady Świeckich i Papieskiej Rady Kultury (22.05.1994);

Również fragmenty innych dokumentów podejmują omawiane zagadnienie, m.in. takich jak: *Gravissimum educationis*, Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim Soboru Watykańskiego II (7.12.1965); *Kodeks Prawa Kanonicznego* (25.01.1983); *Christifideles laici*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II (30.12.1988); *Evangelium vitae*, Encyklika Jana Pawła II o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego (25.03.1995); *Vita consecrata*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie (25.03.1996); *Ad gentes divinitus*, Dekret o misyjnej działalności Kościoła Soboru Watykańskiego II (7.12.1965); *Ecclesia in Africa*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o Kościele w Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000 (14.09.1995); *Ecclesia in Europa*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o Jezusie Chrystusie, który żyje w Kościele, jako źródło nadziei dla Europy (28.06.2003).

Ponadto, wiele cennych myśli znajduje się w dużej liczbie przemówień i listów papieża do profesorów i studentów uniwersytetów i uczelni wyższych. Szczegółne

¹⁵⁰ ECE 8.

zasługi ma na tym polu Jan Paweł II, który w ciągu pierwszych dwudziestu lat swojego pontyfikatu wystosował przynajmniej 100 takich adresów¹⁵¹.

W związku z tematem niniejszej dysertacji warto również przeanalizować nauczycielskie wypowiedzi Kościoła w Polsce. Najważniejsze wydają się być dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego (1991-1999), zawierające część zatytułowaną „Szkola i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu”.

Jedno z przemówień Jana Pawła II, zatytułowane „**Żaden kraj nie może się rozwijać bez uniwersytetu**”, określa rolę instytucji uniwersytetu jako kluczową w rozwoju postępowych społeczeństw¹⁵². Już Pius XII zauważył, że „kierunek społeczności jutra zależy w istotny sposób od umysłów i serc ludzi uniwersytetów dnia dzisiejszego”¹⁵³. Do tego stwierdzenia odwołuje się później Sobór Watykański II i wzmacnia go stwierdzeniem, iż to „los społeczeństwa i samego Kościoła wiąże się ściśle z osiągnięciami młodzieży odbywającej studia wyższe”¹⁵⁴. Z kolei ten *passus* jest cytowany w konstytucji apostolskiej Jana Pawła II *Sapientia christiana*¹⁵⁵.

Świat uniwersytecki podejmując wielkie problemy społeczeństwa i kultury¹⁵⁶, służy krajowi we wspólnym wysiłku, mającym na celu **stworzenie nowego społeczeństwa**: społeczeństwa wolnego, odpowiedzialnego, świadomego swojego kulturowego dziedzictwa; społeczeństwa zbudowanego na prawdzie, sprawiedliwości, braterstwie i pokoju; społeczeństwa współuczestniczącego, w którym człowiek, rozumiany całościowo, będzie zawsze miarą postępu; społeczeństwa godnego człowieka i odpowiadającego myśli Bożej¹⁵⁷.

¹⁵¹ Por. *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, t. 1 i 2, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 1999 i 2000. W obydwu tomach znajduje się m.in. wybór przemówień i listów do świata uniwersyteckiego z lat 1978-1999, liczący razem ponad 100 pozycji.

¹⁵² JAN PAWEŁ II, *Żaden kraj nie może rozwijać się bez uniwersytetu* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Gabonu, Liberville, 18.02.1982), nr 2, [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 275; JAN PAWEŁ II, *Misja uniwersytetu wobec osoby ludzkiej* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami wszystkich uniwersytetów Szwecji, Uppsala, 9.06.1989), nr 3, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 2, s. 49.

¹⁵³ PIUS XII, *Przemówienie do Senatu Akademickiego i studentów Uniwersytetu Rzymskiego* (15.06.1952), [w:] *Discorsi e Radiomessaggi*, XIV, s. 208.

¹⁵⁴ DWCH 10.

¹⁵⁵ SC, Wstęp II.

¹⁵⁶ ECE 13. Stosowane tutaj pojęcie kultury obejmuje jej dwa wymiary: humanistyczny i społeczno-historyczny, por. KDK 53.

¹⁵⁷ JAN PAWEŁ II, *Chrystus was wzywa do budowy nowego społeczeństwa* (Przemówienie na spotkaniu ze studentami uniwersytetów Wybrzeża Kości Słoniowej, Jamusukro, 11.05.1980), nr 2, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 188; TENŻE, *Rola uniwersytetów w tworzeniu nowego społeczeństwa* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami uniwersytetów Kolumbii, Medellin, 5.07.1986), nr 1, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 379.

Ze swojej strony, społeczeństwo oczekuje od swych uniwersytetów ugruntowania własnej podmiotowości, oczekuje uznania racji, które ją uzasadniają, oraz motywów i działań, które jej służą. Ponieważ uniwersytet z natury swojej służy przyszłości człowieka i narodu, jego zadaniem jest stale wywoływać sprawę tej przyszłości w świadomości społecznej¹⁵⁸.

Nasuwa się pytanie, w jaki sposób uniwersytet ma przyczyniać się do budowania opisanego wyżej nowego społeczeństwa? Odpowiedzią wydaje się być: poprzez **służbę wartościom**¹⁵⁹. Już od średniowiecza uniwersytety kształtowały duchową postać społeczeństw, a chrześcijańskie przesłanie Dobrej Nowiny tworzyło w nich klimat otwarcia na prawdę, dobro i piękno. Pozwalało to odkrywać wartości humanistyczne niezbędne dla integralnego rozwoju osoby ludzkiej i kształtowania cywilizowanych społeczeństw¹⁶⁰.

Wartość osoby jest źródłem i równocześnie usprawiedliwieniem przysługujących mu praw ludzkich, takich jak: prawda, dobro, wolność, sprawiedliwość, solidarność i chrześcijańska miłość. Kościół zawsze nauczał, że te wartości stanowią prawdziwe filary nowego społeczeństwa. Ukazują one bowiem prymat etyki nad techniką, pierwszeństwo osoby przed rzeczami, wyższość ducha nad materią¹⁶¹. Dlatego troska o świat ludzkich wartości i ich obrona to zadania uniwersytetu¹⁶².

Fundamentalną wartością jest **prawda**, bez której nie może istnieć wolność, sprawiedliwość i godność człowieka. Dlatego podstawowym zadaniem uniwersytetu jest **służba prawdzie**: poszukiwanie i głoszenie prawdy oraz ukazywanie jej sensu¹⁶³. To zadanie podkreśla Jan Paweł II: „Każdy uniwersytet godny tego miana winien oddać się temu, co zawsze i wszędzie stanowi istotę jego posłannictwa, czyli nauczaniu, a nie indoktrynacji, ukazywaniu prawdy, a nie jej przemilczaniu, popieraniu wolnej

¹⁵⁸ JAN PAWEŁ II, *Jakie są perspektywy tego pokolenia?* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami KUL i przedstawicielami innych uczelni Polski i z zagranicy, Lublin, 9.06.1987), nr 3-4, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 412-413.

¹⁵⁹ Więcej o roli wartości w edukacji uniwersyteckiej zob. M. FALISE, *Values in University Education and Teaching*, [w:] *The Catholic University in Shaping a New Society. Proceedings of the XVIIIth General Assembly of the International Federation of Catholic Universities, University of Notre Dame, Indiana, USA, 2-6.08.1994*, eds. V. Hanssens, G.-R. Thivierge, Paris 1995, s. 41-68.

¹⁶⁰ JAN PAWEŁ II, *List do rektorów uniwersytetów europejskich uczestniczących w kongresie w Lublinie*, [w:] „L’OR”, nr 6/2004, s. 45.

¹⁶¹ S. URBAŃSKI, *Wprowadzenie*, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 8.

¹⁶² JAN PAWEŁ II, *List do rektorów...*, s. 45-46.

¹⁶³ ECE 1, 2, 4; DWCH 10, KPK 815; JAN PAWEŁ II, *W służbie prawdy i wolności* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Uniwersytetu w Padwie, Padwa, 12.09.1982), nr 2, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 302-303; JAN PAWEŁ II, *Jeżeli służysz Prawdzie, służysz Wolności, wyzwalanii człowieka i Narodu* (Spotkanie z profesorami i studentami KUL, Lublin, 9.06.1987), nr 2, 7, 9, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 421, 424, 427.

konfrontacji idei, a nie ustępowaniu wobec nacisku ideologii. (...) Studia winny (...) uczynić ze studenta (...) poszukiwacza prawdy o człowieku, o jego prawdziwych problemach, szukających odpowiedzi na „dlaczego” i „jak” ludzkiej egzystencji. Właśnie owo wzrastanie w prawdzie, owo dojrzewanie najbardziej wewnętrznych przestrzeni człowieka umożliwi podjęcie odpowiedzialnych zadań, które stawia dziś przed nami służba dobru wspólnemu”¹⁶⁴. Tak więc, poszukiwanie prawdy wiąże się z godnością i odpowiedzialnością. Natomiast nauczanie i przekazywanie prawdy przyczynia się do umocnienia wartości społecznych¹⁶⁵.

Uniwersytety były dla społeczeństw przez liczne wieki ośrodkami wiedzy, badań i prawdy. Rola uniwersytetu polegała nie tylko na odkrywaniu prawdy, lecz i na wprzęganiu jej w **służbę społeczeństwu**. Czyniąc to, uniwersytety wypracowują struktury dialogu, dostarczając również społeczeństwu wyniki badań i dyskusji, a także rozumowanie, leżące u podstaw głębokich przekonań. Jest to wielka odpowiedzialność, na którą uniwersytety muszą zasłużyć, której muszą strzec i której nie powinny lekomyślnie się wyrzekać na rzecz tych, którym nie chodzi o zdobywanie wiedzy¹⁶⁶.

Uniwersytet powinien mieć odwagę **głosić prawdy nawet niewygodne**, które nie schlebiają opinii publicznej, lecz są potrzebne ze względu na potrzebę obrony autentycznego dobra społeczeństwa¹⁶⁷. I właśnie tę służbę prawdzie w wymiarze społecznym Jan Paweł II nazywa „posługą myślenia”¹⁶⁸.

Poszukiwanie prawdy prowadzi do **postępu wiedzy**, która wpływa na życie osób i społeczeństw. Niezmiernie ważne jest to, aby badania naukowo-techniczne prowadzone przez świeckich opierały się na kryterium służby człowiekowi, uwzględniającej pełny wymiar jego wartości i wymogów¹⁶⁹.

Powinnością uniwersytetów jest także **poszukiwanie sensu**, które ma zagwarantować, że nowe odkrycia będą służyć prawdziwemu dobru jednostek oraz społeczeństwa ludzkiego jako całości¹⁷⁰. To zadanie jest dramatycznie ważne, ponieważ potencjał

¹⁶⁴ JAN PAWEŁ II, *Żaden kraj nie może...*, dz. cyt., nr 2, s. 275-276.

¹⁶⁵ JAN PAWEŁ II, *Wasze losy związane są z prawdą* (Spotkanie z profesorami i studentami Uniwersytetu w Sydney, Sydney, 26.11.1986), nr 3, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 398.

¹⁶⁶ TAMŻE, nr 5, s. 400.

¹⁶⁷ ECE 32.

¹⁶⁸ JAN PAWEŁ II, *Wokół Uniwersytetu Jagiellońskiego jednoczą się wszystkie uczelnie Polski* (Przemówienie na spotkaniu z rektorami wyższych uczelni w Polsce z okazji 600-lecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 8.06.1997), nr 5, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 2, s. 250.

¹⁶⁹ KPK 820; DWCH 10; ECE 18, 19; ChL 62; EV 98.

¹⁷⁰ ECE 7, 19.

nauki nie jest neutralny: może on być użyty tak dla postępu ludzkości, jak i dla jej degradacji¹⁷¹.

Poprzez prace badawcze uniwersytet powinien przyczyniać się do **ochrony i postępu ludzkiej godności**¹⁷². Nauka bowiem nie może twierdzić o sobie, że jest neutralna wobec człowieka: jest bowiem darem pochodzącym z Wysoka i zarazem zdobyczą nieustrudzonego ducha, który poszukuje i znajduje, wyjaśnia i porządkuje. Nauka prowadzi do wyzwolenia i wywyższenia człowieka, chyba że jest praktykowana w taki sposób, że służy śmierci¹⁷³.

Spółeczność uniwersytecka powinna zajmować się także **analizą czynników, które leżą u podstaw decyzji politycznych, prawnych i bioetycznych** (często podejmowanych ze szkodą dla człowieka i społeczeństwa), i starać się tak na nie wpływać, aby odpowiadały wymaganiom moralnym oraz były godne osoby ludzkiej. Należy zdecydowanie podkreślać priorytet niezbywalnej godności osoby ludzkiej w badaniach naukowych i polityce społecznej¹⁷⁴. W przemówieniu do uczestników konferencji „Uniwersytet na rzecz nowego humanizmu”, która miała miejsce w 2000 r., Jan Paweł II powiedział: „Humanizm, jakiego pragniemy, głosi wizję społeczeństwa skupioną wokół człowieka i jego niezbywalnych praw, wokół wartości sprawiedliwości i pokoju, wokół prawidłowych relacji między jednostkami, społeczeństwem i państwem, kierujących się logiką solidarności i pomocniczości. Taki humanizm jest w stanie tchnąć ducha nawet w postęp gospodarczy, tak, aby zmierzał on do rozwoju każdego człowieka i całego człowieka”¹⁷⁵.

Owocem badań naukowych powinna być nie tylko wzmożona troska o człowieka, ale także „podniesienie poziomu życia i **udoskonalenie struktur społecznych**, budowanie i umocnienie pokoju”¹⁷⁶.

¹⁷¹ JAN PAWEŁ II, *Nauka - sumienie* (Spotkanie z przedstawicielami Uniwersytetu Narodów Zjednoczonych w Hiroshimie, Hiroshima, 25.02.1981), [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 230-239.

¹⁷² ECE 12.

¹⁷³ JAN PAWEŁ II, *Wiedza naukowa w służbie człowiekowi* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami nauki i kultury na uniwersytecie w Trieście, Triest, 2.05.1992), nr 4, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 2, s. 107.

¹⁷⁴ JAN PAWEŁ II, *W waszej pracy naukowej czerpcie światło z wiary* (Przemówienie do uczestników konferencji na temat „Globalizacja a uniwersytet katolicki”, Rzym, 5.12.2002), nr 4, [w:] „L’OR”, nr 2/2003, s. 44.

¹⁷⁵ JAN PAWEŁ II, *Uniwersytet w służbie nowego humanizmu* (Przemówienie do uczestników Jubileuszu Nauczycieli Akademickich, Watykan, 9.09.2000), nr 6, [w:] „L’OR”, nr 11-12/2000, s. 8.

¹⁷⁶ JAN PAWEŁ II, *Potrzeba współpracy między nauką, kulturą i wiarą* (Przemówienie na audycji dla uczestników seminarium zorganizowanego przez Papieską Akademię Nauk oraz Papieską Radę ds. Kultury na temat „Nauka w kontekście ludzkiej kultury”, Watykan, 4.10.1991), nr 7, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., s. 91.

Przyszłość ludzkości zależy nie tylko od rozwoju naukowego i technicznego, ale także kulturalnego. Dlatego powołaniem każdego uniwersytetu jest „**szczególna służba ludzkiej kulturze**”¹⁷⁷. Autentyczne uniwersytety, będąc ośrodkami kultury, wiedzy i badań naukowych, kształtują kulturę, która powinna bezinteresownie i autentycznie kierować się ku dobru wspólnoty i całego społeczeństwa¹⁷⁸. Uniwersytety nie tylko pogłębiają kulturę, ale mają być także miejscem formacji kulturalnej¹⁷⁹.

Szczególnym wymiarem kształtowania kultury jest **budowanie nowej kultury ludzkiego życia**. O takim zadaniu uniwersytetów, zwłaszcza katolickich, pisze Jan Paweł II w encyklice *Evangelium vitae*, stwierdzając, że w tej dziedzinie „szczególne zadanie mają do spełnienia intelektualiści katoliccy, powołani do aktywnej obecności w środowiskach kulturotwórczych, w szkołach i uniwersytetach, w ośrodkach badań naukowych i technicznych, na polu twórczości artystycznej i refleksji humanistycznej. Czerpiąc energię dla myśli i działania z czystych wód Ewangelii, winni angażować się w służbę na rzecz nowej kultury życia poprzez swoje dokonania – poważne i udokumentowane, zasługujące na szacunek i zainteresowanie wszystkich”¹⁸⁰.

Poprzez służbę kulturze, pracownicy nauki, intelektualiści, wychowawcy mogą odegrać znaczną rolę w walce o **sprawiedliwość społeczną**, cel, do którego należy dążyć z odwagą i energią. Uniwersytet dysponuje ogromną siłą moralną, by występować w obronie sprawiedliwości i prawa, działając zgodnie ze swymi własnymi środkami, którymi są kompetentna wiedza i moralne wychowanie. W podobny sposób uniwersytet winien w miarę możliwości dążyć do rozprzestrzeniania się dobrodziejstw wyższego wykształcenia na wszystkie klasy i pokolenia, które są w stanie zeń korzystać¹⁸¹. Albowiem uczelnia wnosi własny wkład w życie społeczeństwa nie tylko poprzez badania naukowe, ale także przez kształcenie i formację zawodową¹⁸².

¹⁷⁷ JAN PAWEŁ II, *Zadaniem uniwersytetu jest pielęgnowanie i przekazywanie wiedzy naukowej i mądrości* (List z okazji inauguracji działalności Uniwersytetu Opolskiego, Watykan, 1.10.1994), [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 2, s. 161.

¹⁷⁸ JAN PAWEŁ II, *Zadania uniwersytetu katolickiego w Ameryce Łacińskiej* (Spotkanie z pracownikami naukowymi i studentami uniwersytetów katolickich z całego Meksyku, Guadalupe, 31.01.1979), nr 2 [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 74-75.

¹⁷⁹ ECE 43; KPK 807; VC 97; CHL 62.

¹⁸⁰ EV 98.

¹⁸¹ JAN PAWEŁ II, *Niezbędne posłannictwo uniwersytetu we współczesnym społeczeństwie* (Ogłoszenie do środowisk akademickich Gwatemali, Guatemala de la Asunción, 7.03.1983), nr 7, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 318.

¹⁸² ECE 10.

Zadaniem uniwersytetów jest także „**kształtować poczucie solidarności w społeczeństwie i w świecie**”¹⁸³. Ten aspekt roli uniwersytetów jest szczególnie ważny w **procesie budowania nowej Europy**. Na rzymskiej sesji *Uniwersytet i Kościół w Europie*, która miała miejsce latem 2003 r., W. Schwimmer, sekretarz generalny Rady Europy, przedstawił Kościół, uniwersytet i Radę Europy jako trzy komplementarne filary jedności starego kontynentu¹⁸⁴.

Natomiast Jan Paweł II, uznając wielką rolę uniwersytetów w Europie, w liście do rektorów uniwersytetów europejskich uczestniczących w kongresie w Lublinie w 2004 r. stwierdza: „Przez wieki uniwersytety kształtowały duchową postać obecnej Europy, a chrześcijańskie przesłanie Dobrej Nowiny tworzyło w nich klimat otwarcia na prawdę, dobro i piękno. Pozwalało to odkryć wartości humanistyczne niezbędne dla integralnego rozwoju osoby ludzkiej i kształtowania cywilizowanych społeczeństw. Również dziś uniwersytety zakorzenione w tej wielkiej tradycji historycznej podejmują odpowiedzialne zadanie budowania nowej Europy, w której akademicka wolność i krytyczna refleksja mają służyć budowaniu bardziej ludzkiego świata”¹⁸⁵.

Także Kościół w Polsce w ostatnim czasie wypowiadał się na temat uniwersytetów. Dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego (1991-1999) zawierają część zatytułowaną „**Szkoła i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu**”, która w 30-stu z 76 punktów bezpośrednio porusza problematykę szkolnictwa wyższego w naszym kraju. Dokument ten zasadniczo powtarza naukę Magisterium Kościoła katolickiego na temat uniwersytetów, a także próbuje aplikować ją do warunków specyficznych dla Polski. Według tych dokumentów, „środowiska akademickie są miejscem kształcenia i formowania polskiej inteligencji, stanowiącej o przyszłości narodu, państwa i Kościoła”¹⁸⁶. Kościół katolicki w Polsce popiera także cele uczelni, sformułowane w „Ustawie o szkolnictwie wyższym”, która do podstawowych zadań uczelni zalicza m.in. „pracę wychowawczą w duchu poszanowania praw człowieka, patriotyzmu, demokracji i odpowiedzialności za losy społeczeństwa i państwa”¹⁸⁷. Synod przypomina za Janem Pawłem II, że podstawowym zadaniem szkół wyższych jest „formowanie ludzi nie tylko kompetentnych w swojej specjalizacji, czasem wąskiej, bogatych w encyklopedyczną

¹⁸³ ECE 37.

¹⁸⁴ A. SIEMIENIEWSKI, *Rzymska sesja „Uniwersytet i Kościół w Europie” (17-20 lipca 2003 r.)*, [w:] „Wrocławski Przegląd Teologiczny”, nr 2/2003, s. 197.

¹⁸⁵ JAN PAWEŁ II, *List do rektorów...*, dz. cyt., s. 45.

¹⁸⁶ II PSP: *Szkoła i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu*, 40.

¹⁸⁷ TAMŻE; Ustawa o szkolnictwie wyższym z dnia 12.09.1990 r., art. 3.

wiedzę, ale nade wszystko w autentyczna mądrość. Tylko tak uformowani będą oni mogli wziąć na swoje barki odpowiedzialność za przyszłość Polski, Europy i świata”¹⁸⁸.

Pisząc o roli uniwersytetu w społeczeństwie nie można zapomnieć o uniwersytetach katolickich i ich specyficznej misji. Zagadnienie to zostanie szczegółowo podjęte w kolejnych podrozdziałach. W tym miejscu warto jednak przytoczyć wypowiedź kard. Pio Laghi, ówczesnego Prefekta Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, z XVIII Zgromadzenia Generalnego Międzynarodowej Federacji Uniwersytetów Katolickich, które miało miejsce 2–6.08.1994 roku w USA: „Uniwersytety katolickie tylko wtedy będą w stanie kształtować nowe społeczeństwo, jeżeli przygotują nowe pokolenie intelektualistów katolickich. Przyszłość jest w rękach tych młodych ludzi. Dlatego, koniecznie należy przygotować ich, aby byli zarówno wyjątkowo kompetentni w różnych dziedzinach, jak i głęboko wierzącymi [przekonanymi] katolikami”¹⁸⁹.

Uniwersytet ma do odegrania wielką rolę w społeczeństwie¹⁹⁰. Tą rolą jest wkład w budowanie nowego społeczeństwa poprzez służbę wartościom, służbę prawdzie i służbę człowiekowi. Uczelnie wyższe powinny poszukiwać prawdę o człowieku, otaczającym je świecie natury i świecie społecznym, którego stanowią część i za którego kształt odpowiadają. Owo odkrywanie i głoszenie prawdy i jej sensu jest profetyczną rolą uniwersytetu w dzisiejszym społeczeństwie¹⁹¹. Szczególne zadanie do spełnienia w tej dziedzinie mają uniwersytety katolickie.

2. ISTOTA UNIwersYTETU KATOLICKIEGO

Kościół był przy narodzinach pierwszych uniwersytetów, jest w pewnym sensie ich matką, i zawsze spoglądał z uznaniem oraz sympatią na uniwersytet jako na laboratorium wiedzy i badań służących społeczeństwu¹⁹². Jednak uniwersytet określany mianem

¹⁸⁸ II PSP: *Szkola i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu*, 66; JAN PAWEŁ II, *Wokół Uniwersytetu Jagiellońskiego...*, dz. cyt., nr 5, s. 252.

¹⁸⁹ P. LAGHI, *The Catholic University in Shaping a New Society*, [w:] *The Catholic University in Shaping a New Society...*, dz. cyt., s. 99 (tłum. własne).

¹⁹⁰ Ciekawe przykłady praktycznego i skutecznego angażowania się uniwersytetu w służbie społeczeństwu można znaleźć w artykule N. VELAZQUEZA, *Catholic University in the Service of Civil Society*, [w:] *The Catholic University in Shaping a New Society...*, dz. cyt., s. 69-79.

¹⁹¹ ECE 4; CHL 62.

¹⁹² JAN PAWEŁ II, *Uniwersytet – laboratorium wiedzy i badań służących społeczeństwu* (Kazanie na Mszy świętej dla środowisk uniwersyteckich Rzymu, Rzym, 14.12.1989), nr 4, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 2, s. 59; JAN PAWEŁ II, *Historyczny związek Kościoła i uniwersytetu* (Spotkanie z profesorami

katolicki jest szczególnym rodzajem uczelni wyższej. Jak każdy inny uniwersytet, jest społecznością uczonych reprezentujących różne dziedziny ludzkiej wiedzy. Poświęca się pracom badawczym i nauczaniu oraz świadczy różnego rodzaju usługi odpowiadające jego misji kulturowej. Jednak ze względu na swój charakter katolicki, prowadzi wszelkie formy działalności w duchu ideałów, zasad i postaw katolickich. Należy również zaznaczyć, że żaden uniwersytet nie może nazywać się „katolicki” bez zgody kompetentnej władzy kościelnej¹⁹³. Obecnie Międzynarodowa Federacja Uniwersytetów Katolickich zrzesza 196 katolickich uniwersytetów i instytucji wyższego kształcenia¹⁹⁴.

W dwudziestym wieku uczyniono wiele, aby uniwersytety katolickie, o jasno określonej tożsamości, były przodującymi ośrodkami edukacyjnymi. W 1931 r. Pius XI wydał konstytucję apostolską *Deus Scientiarum Dominus* (24.05.1931), która ustalała organizację i zadania wyższych uczelni kościelnych¹⁹⁵. Sobór Watykański II ogłosił Deklarację o wychowaniu chrześcijańskim *Gravissimum educationis* (7.12.1965), po części poświęconą edukacji na poziomie uniwersyteckim (nr 10). Według tego dokumentu uniwersytety katolickie mają dbać o „publiczną, stałą i powszechną obecność myśli chrześcijańskiej we wszelkich dążeniach do rozwoju wyższej kultury, a wychowankowie tych instytutów winni stać się ludźmi naprawdę wyróżniającymi się wiedzą i przygotowaniem do pełnienia w społeczeństwie ważnych obowiązków oraz być świadkami wiary w świecie”¹⁹⁶.

Po Soborze Watykańskim II, Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego rozpoczęła dialog z uniwersytetami katolickimi z całego świata, aby odnowić i przystosować uniwersytety do wizji Vaticanum II, z uwzględnieniem postulatów tychże uniwersytetów. W tym celu zorganizowano dwa międzynarodowe kongresy (1969 i 1972). Przygotowywano różne rozwiązania prawne, które zawsze były poddawane osądowi ekspertów. Ostatnie projekty przedyskutowano na Kongresie Delegatów Uniwersytetów Katolickich, który odbył się w Rzymie w 1989 roku. Na tym spotkaniu powstał ogólny zarys dokumentu, który następnie przedstawiono Ojcu Świętemu¹⁹⁷.

Katolickiego Uniwersytetu Ameryki, Waszyngton, 7.10.1979), nr 4, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 116.

¹⁹³ ECE art. 2, par. 1-2; KPK 808.

¹⁹⁴ <http://www.fiuc.org/cms/index.php?page=homeENG> (25.01.2005).

¹⁹⁵ PIUS XI, Konstytucja apostolska *Deus Scientiarum Dominus* (24.05.1931), [w:] „AAS”, 23(1931), s. 245-247.

¹⁹⁶ DWCH 10.

¹⁹⁷ J. S. MARTINS, *Iter e punti salienti della Cost. Apost. “Ex corde Ecclesiae”*, [w:] „Seminarium”, nr 4/1990, s. 658-660.

Tak powstała Konstytucja apostolska *Ex corde Ecclesiae* Ojca Świętego Jana Pawła II o uniwersytetach katolickich, którą promulgowano 15 sierpnia 1990.

W międzyczasie promulgowano nowy *Kodeks Prawa Kanonicznego* (25.01.1983 r.), który wprowadził podział dzielący wyższe uczelnie powoływane przez Kościół na: (1) uniwersytety katolickie i inne instytuty wyższych studiów; (2) uniwersytety i fakultety kościelne¹⁹⁸. *Kodeks*, określając istotę uniwersytetów katolickich, stwierdza że „przyczyniają się do pogłębienia kultury ludzi i pełniejszego rozwoju osoby ludzkiej, a także do wypełniania posługi nauczania w Kościele”¹⁹⁹, oraz zastrzega, że mają tam być wiernie przestrzegane zasady doktryny katolickiej²⁰⁰.

Mimo dużych podobieństw uniwersytetów kościelnych i katolickich, ich natura, sposób powołania i odniesienie do władzy kościelnej wykazują pewne różnice. Stąd zaistniała potrzeba promulgowania dwóch odrębnych dokumentów papieskich, określających ich naturę, zadania i strukturę²⁰¹, czyli konstytucji apostolskiej *Sapientia christiana* (15.04.1979), dotyczącej uniwersytetów i wydziałów kościelnych, oraz wspomnianej wyżej konstytucji apostolskiej *Ex corde Ecclesiae* (15.08.1990), stosującej się do uniwersytetów katolickich.

We *Wstępie* do *Ex corde Ecclesiae* można przeczytać, że „uniwersytet katolicki stanowi część tradycji sięgającej samych początków instytucji uniwersytetu i jawi się niezmiennie jako jedyny w swoim rodzaju ośrodek twórczej pracy i promieniowania wiedzy, służący dobru ludzkości”²⁰². Oddaje się on badaniom naukowym oraz nauczaniu i formacji studentów²⁰³. Jego szczególnym zadaniem jest „egzystencjalne jednoczenie w pracy intelektualnej dwóch porządków rzeczywistości, które nazbyt często są sobie przeciwstawne, jak gdyby były wzajemnie sprzeczne: porządki te to z jednej strony poszukiwanie prawdy, a z drugiej pewność, że zna się już źródło prawdy”²⁰⁴. Czerpiąc światło z Objawienia, Kościół, korzystając z dziedzictwa humanistycznego

¹⁹⁸ KPK 807-821.

¹⁹⁹ KPK 807.

²⁰⁰ KPK 810.

²⁰¹ J. DYDUCH, *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, [w:] „Analecta Cracoviensia” 1992, s. 141.

²⁰² ECE 1.

²⁰³ TAMŻE.

²⁰⁴ JAN PAWEŁ II, *Dlaczego w Paryżu, obok innych uczelni, musi istnieć Instytut Katolicki?* (Przemówienie w czasie wizyty w Instytucie Katolickim, Paryż, 1.06.1980), nr 4, [w:] *Uniwersytety...*, dz. cyt., t. 1, s. 196.

i naukowego swoich uniwersytetów katolickich oraz posługując się nimi, zgłębia tajemnice człowieka i świata²⁰⁵.

Obowiązkiem uniwersytetu katolickiego jest **poświęcanie się całkowicie działaniu na rzecz prawdy i głoszenie jej sensu**²⁰⁶. Przez takie działania służy jednocześnie godności człowieka i sprawie Kościoła, który żywi „głębokie przekonanie, że prawda jest jego prawdziwym sprzymierzeńcem (...), a wiedza i rozum są wiernymi sługami wiary”²⁰⁷.

W kontekście bezinteresownego poszukiwania prawdy, wezwanie św. Anzelmia: „*intellege ut credas, crede ut intellegas*” dotyczy uniwersytetów katolickich, ponieważ ich zadaniem jest zgłębiać bogactwa Objawienia i natury, tak, aby połączony wysiłek rozumu i wiary pozwolił ludziom osiągnąć pełni własnego człowieczeństwa, które zostało stworzone na obraz i podobieństwo Boga, odkupionego przez Chrystusa i uświęcanego przez Ducha Świętego²⁰⁸.

W dzisiejszym świecie, charakteryzującym się gwałtownym postępem nauki i techniki, zadania uniwersytetu katolickiego stają się coraz ważniejsze i pilniejsze. Jego chrześcijańska inspiracja „pozwała mu uwzględniać w badaniach naukowych także wymiar moralny, duchowy i religijny, oraz oceniać zdobycze nauki i techniki z punktu widzenia integralnego dobra osoby ludzkiej”²⁰⁹.

Starając się zaszczerpić orędzie Chrystusowej Ewangelii w duszach i w kulturach, uniwersytety katolickie są niezbędne dla wzrostu Kościoła, dla rozwoju chrześcijańskiej kultury i dla postępu człowieka²¹⁰.

Część pierwsza konstytucji o uniwersytetach katolickich została zatytułowana „**Tożsamość i posłannictwo**”. Wskazując na tożsamość uniwersytetu katolickiego, dokument opisuje jego naturę i cele, miejsce w Kościele, oraz charakteryzuje wspólnotę akademicką. Natomiast rozważanie o misji i posłudze uniwersytetu katolickiego koncentruje się wokół czterech punktów: służba Kościołowi i społeczeństwu; duszpasterstwo uniwersyteckie; dialog kulturowy; ewangelizacja²¹¹.

Według omawianego dokumentu, **celem uniwersytetu katolickiego jest zapewnienie instytucjonalnej obecności chrześcijan w świecie akademickim**, podejmującym

²⁰⁵ PAWEŁ VI, *Przemówienie w ONZ* (4.10.1965), [w:] *Insegnamenti di Paolo VI*, t. III (1965), s. 508.

²⁰⁶ ECE 4.

²⁰⁷ J. H. NEWMAN, *The Idea of a University*, Londyn 1931, s. XI.

²⁰⁸ ECE 5.

²⁰⁹ ECE 7.

²¹⁰ ECE 10-11.

²¹¹ ECE 12-49.

wielkie problemy społeczeństwa i kultury, a ze względu na swój charakter katolicki, powinien on odznaczać się następującymi istotnymi cechami:

- 1) *chrześcijańską inspiracją, będącą udziałem nie tylko jednostek, ale całej uniwersyteckiej wspólnoty jako takiej;*
- 2) *nieustanną refleksją, podejmowaną w świetle wiary katolickiej nad coraz bogatszym dziedzictwem ludzkiej wiedzy, które uniwersytet stara się powiększać poprzez własne badania naukowe;*
- 3) *wiernością wobec chrześcijańskiego orędzia, takiego jakim przedstawia je Kościół;*
- 4) *instytucjonalnym zaangażowaniem w służbę ludowi Bożemu i rodzinie ludzkiej, podążającym ku transcendentnemu celowi, który nadaje sens życiu*²¹².

Wymienione tutaj cztery cechy wskazują, iż katolickie ideały, postawy i zasady przenikają i wypełniają różne formy działalności akademickiej, stosownie do ich natury i właściwej im autonomii. Jednym słowem, uniwersytet katolicki winien być wspólnotą ludzi nauki, przedstawicieli różnych dziedzin ludzkiej wiedzy, a zarazem instytucją akademicką, w której katolicyzm jest obecny w sposób żywotny²¹³. Dlatego badania naukowe na uniwersytecie katolickim muszą obejmować następujące elementy: „a) dążenie do integracji wiedzy; b) dialog między wiarą a rozumem; c) troskę o etyczny wymiar nauki; d) perspektywę teologiczną”²¹⁴.

Integracja wiedzy jest szczególnym zadaniem uniwersytetu, zwłaszcza w dobie podziału poszczególnych dyscyplin akademickich na coraz węższe specjalizacje. Wykorzystując dorobek filozofii i teologii, uczeni powinni podejmować wysiłek wskazywania właściwego miejsca poszczególnym dyscyplinom w ramach ogólnej wizji osoby ludzkiej i świata, w świetle Ewangelii²¹⁵.

Dialog między wiarą i rozumem powinien być prowadzony w taki sposób, by można było w całej pełni dostrzec, że wiara i rozum spotykają się w jedynej

²¹² ECE 13; *The Catholic University in the Modern World*, dokument końcowy II Kongresu Delegatów Uniwersytetów Katolickich, Rzym, 20-29.11.1972, par. I, [w:] *Catholic Education...*, s. 125.

²¹³ ECE 14; *The Catholic University...*, dz. cyt., par I.

²¹⁴ ECE 15.

²¹⁵ ECE 16.

prawdzie²¹⁶. Píše o tym Jan Paweł II w pierwszych słowach encykliki *Fides et ratio*: „Wiara i rozum są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się ku kontemplacji prawdy”²¹⁷.

Ponieważ wiedza winna służyć człowiekowi, badania naukowe muszą zawsze brać pod uwagę **implikacje etyczne i moralne** zarówno stosowanych metod, jak i dokonywanych odkryć. Wrażliwość etyczna szczególnie potrzebna jest w badaniach naukowych i w poszukiwaniu nowych technologii²¹⁸.

Szczególną rolą w badaniach prowadzonych na uniwersytecie katolickim przypada **teologii**. Odgrywa ona ważną rolę w poszukiwaniu syntezy wiedzy, a także w dialogu między wiarą i rozumem. Teologia powinna być sercem uniwersytetu, ponieważ nie tylko pomaga określać, w jaki sposób odkrycia wpłyną na życie osób i społeczeństw, ale także ukazuje innym dyscyplinom perspektywę i nadaje kierunek, o których nie mówią ich własne metodologie. Ta interakcja jest dwukierunkowa, tzn. wzbogaca też samą teologię. Teologia katolicka, nauczana w duchu całkowitej wierności wobec Pisma, Tradycji i Magisterium Kościoła, pozwala na dogłębne poznanie zasad Ewangelii, co powinno nadać życiu ludzkiemu bogatszy sens i nową godność²¹⁹. Z uwagi na tę szczególną rolę teologii pośród dyscyplin akademickich każdy uniwersytet katolicki powinien posiadać wydział lub przynajmniej katedrę teologii²²⁰. Kard. Z. Grocholewski, prefekt Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, nazywa wydział teologiczny „duszą uniwersytetu”²²¹, a G. D. O’Brien określa teologię jako „obrończynię uniwersytetu”, która, gdy świat pogrążony jest w pogoni za „rzeczywistością”, nie pozwala sprowadzić Boga – Stwórcy tylko do iluzji²²².

Uniwersytet katolicki realizuje swe cele także poprzez troskę o to, by **tworzyć autentyczną ludzką wspólnotę**, ożywioną duchem Chrystusa. To właśnie osoba i orędzie Chrystusa nadaje tejże katolickiej instytucji szczególny charakter. Ta wspólnota odróżnia się od innych tego typu, ze względu na „wertykalną orientację

²¹⁶ ECE 17.

²¹⁷ FR, Wstęp.

²¹⁸ ECE 18.

²¹⁹ ECE 19-20.

²²⁰ DWCH 10; KPK 811.

²²¹ Z. GROCHOLEWSKI, *Univerzita a Cirkev na začiatku tretieho milénia*, Katolícka univerzita v Ružomberku 2002, s. 161-174.

²²² G. D. O'BRIEN, *The Idea of a Catholic University*, Chicago and London, U of Chicago P, 2002, s. 196-197 (tłum. własne).

w kierunku Chrystusa w Kościele”²²³. Przyjmując te założenia, społeczność uniwersytecka powinna być ożywiana duchem wolności i braterskiej miłości; powinna panować tam atmosfera wzajemnego szacunku i szczerego dialogu²²⁴.

Nauczycielami uniwersytetów katolickich powinny być osoby, które „obok odpowiednich kwalifikacji naukowych i pedagogicznych, odznaczają się nieskazitelnością doktryny i dobrymi obyczajami”²²⁵. To właśnie od poziomu wykładowców, a także od ofiarnej pracy i świadectwa **personelu administracyjnego**, od wierności doktrynie katolickiej, **uzależniona jest katolicka tożsamość uniwersytetu**²²⁶. Jan Paweł II wymagania te formułuje następująco: „Profesorowie i studenci uczelni katolickich winni składać poprzez swą pracę wyraźne świadectwo swej wiary wobec środowiska naukowego, otwarcie broniąc prawdy i szacunku dla osoby ludzkiej. Chrześcijanie muszą bowiem prowadzić badania, czerpiąc światło z wiary zakorzenionej w modlitwie, w słuchaniu słowa Bożego, w Tradycji i nauczaniu Kościoła”²²⁷.

Istotnym elementem tożsamości uniwersytetu katolickiego jest **więź z Kościołem**. Dzięki temu uczestniczy w życiu Kościoła lokalnego i powszechnego. Konsekwencją tej więzi jest wierność i uznanie autorytetu nauczycielskiego Kościoła i stosowanie się do jego wskazań w sprawach wiary i moralności. Z kolei od niekatolickich członków społeczności oczekuje się poszanowania katolickiego charakteru instytucji, któremu służą poprzez swoją pracę; ze swojej strony, uniwersytet powinien szanować ich wolność religijną²²⁸.

Przechodząc do omawiania **posłannictwa uniwersytetu katolickiego**, należy stwierdzić, że jego podstawową misją jest „nieustanne poszukiwanie prawdy poprzez badania naukowe, przechowywanie i przekazywanie wiedzy dla dobra społeczeństwa”²²⁹. Będąc coraz skuteczniejszym narzędziem postępu kulturowego zarówno jednostek, jak i całej społeczności, jednocześnie rozwija swoją służbę na rzecz Kościoła. Zatem, jego działalność musi obejmować „studium ważnych problemów współczesności, takich jak godność życia ludzkiego, dążenie do sprawiedliwości dla wszystkich,

²²³ W. J. RICHARDSON, *The University and Christian Formation*, [w:] *The Catholic University. A Modern Appraisal*, ed. N. G. McCluskey, Notre Dame and London, University of Notre Dame Press, 1970, s. 191 (tłum. własne).

²²⁴ ECE 21.

²²⁵ KPK 810.

²²⁶ ECE 22, 24, art. 4, par. 1.

²²⁷ JAN PAWEŁ II, *W waszej pracy naukowej czerpcie światło z wiary* (Przemówienie do uczestników konferencji na temat „Globalizacja a uniwersytet katolicki”, Rzym, 5.12.2002), nr 4, [w:] „L’OR”, nr 2/2003, s. 44.

²²⁸ ECE 27; DH 2.

²²⁹ ECE 30.

jakość życia osobistego i rodzinnego, ochrona środowiska naturalnego, poszukiwanie pokoju i stabilizacji politycznej, bardziej równomierny podział zasobów świata oraz nowy porządek gospodarczy i polityczny, lepiej służący ludzkiej społeczności na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej. Prace badawcze uniwersytetu winny zmierzać do odkrywania korzeni i przyczyn najważniejszych problemów naszych czasów, zwracając szczególną uwagę na ich aspekty etyczny i religijny²³⁰.

Szczególne pierwszeństwo należy przyznać badaniu i ocenie z chrześcijańskiego punktu widzenia norm oraz wartości dominujących we współczesnym społeczeństwie i kulturze, a także przekazywaniu ludzkości zasad etycznych i religijnych, które nadają sens życiu człowieka²³¹.

Wyjątkowo ważną cechą każdego uniwersytetu katolickiego jest **chrześcijańska postawa służby bliźniemu poprzez dążenie do sprawiedliwości społecznej**. Każda uczelnia katolicka jest także zobowiązana do przyczyniania się w konkretny sposób do postępu społeczeństwa, w ramach którego działa. Obowiązkiem uniwersytetu jest także wspomaganie i popieranie rozwoju nowych narodów²³².

W poszukiwaniu rozwiązań dla tych złożonych problemów, dotyczących licznych aspektów życia człowieka i społeczeństwa, uniwersytet katolicki powinien być otwarty na współdziałanie z innymi instytutami i instytucjami. Pomocą w nawiązywaniu współpracy między uniwersytetami katolickimi różnych krajów stają się ich stowarzyszenia. Wśród nich należy wymienić **Międzynarodową Federację Uniwersytetów Katolickich**, ustanowioną przez Stolicę Apostolską²³³.

Ważnym elementem wspólnoty akademickiej jest duszpasterstwo uniwersyteckie²³⁴. Ze względu na jego zadania formacyjne, to zagadnienie zostanie podjęte w następnym podrozdziale.

W dużym stopniu uniwersytet przyczynia się do rozwoju i przekazywania kultury. W ten proces uniwersytet katolicki wnosi bogate doświadczenie kulturowe Kościoła. Odgrywa on także „pierwszoplanową i uprzywilejowaną rolę w owocnym **dialogu między Ewangelią a kulturą**”²³⁵. Poprzez ten dialog uniwersytet katolicki służy Kościołowi, pomagając mu w lepszym poznaniu różnych kultur. „Uniwersytety katolickie

²³⁰ ECE 32.

²³¹ ECE 33.

²³² ECE 34; EIA 103.

²³³ ECE 35, 37, art. 7, par. 1-2; PIUS XII, List apostolski *Catholicas studiorum Universitates* (27.07.1949), [w:] „AAS”, 42(1950), s. 386.

²³⁴ ECE 38-42, art. 6, par. 1-2; KPK 813.

²³⁵ ECE 43.

– czytamy w konstytucji *Ex corde Ecclesiae* – winny podejmować wysiłek rozeznawania i prawidłowej oceny aspiracji oraz sprzeczności współczesnej kultury, tak, aby czynić ją środowiskiem bardziej sprzyjającym integralnemu rozwojowi osób i narodów. W szczególności zaleca się studiowanie, w ramach specjalnych programów badawczych, wpływu nowoczesnej techniki, przede wszystkim środków społecznego przekazu, na osoby, rodziny, instytucje oraz na całokształt współczesnej kultury. Należy bronić tożsamości kultur tradycyjnych, pomagając im w przyjmowaniu nowych wartości bez rezygnacji z własnego dziedzictwa, które wzbogaca całą rodzinę ludzką. Uniwersytety działające w środowisku kultur tradycyjnych winny usilnie dążyć do harmonijnego włączania w lokalną kulturę pozytywnych wartości kultur nowoczesnych”²³⁶.

Poza dialogiem kulturowym, uniwersytet katolicki powinien być szczególnie zainteresowany dialogiem myśli chrześcijańskiej z nowoczesnymi naukami. Co więcej, może także wносить własny wkład w dialog ekumeniczny²³⁷. Ponadto, najnowszy dokument Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego i Międzynarodowej Federacji Uniwersytetów Katolickich podkreśla jeszcze jedno ważne zadanie tej instytucji, a jest to „refleksja nad globalizacją jako współczesnym fenomenem i rozeznawanie, w jaki sposób mogłaby zostać użyta dla *autentycznego dobra społeczeństwa ludzkiego*”²³⁸.

Wszystkie wyżej wymienione zadania uniwersytetu katolickiego podporządkowane są jego głównemu celowi, jakim jest „głoszenie Chrystusowego orędzia człowiekowi, społeczeństwu i kulturze”²³⁹, czyli **ewangelizacja**. Ma to być „skuteczne świadectwo o charakterze instytucjonalnym, które uniwersytet winien dawać Chrystusowi i Jego orędziu, a które jest tak potrzebne w kulturach naznaczonych sekularyzmem, jak również tam, gdzie ludzie jeszcze nie znają Chrystusa i Jego orędzia”²⁴⁰.

W procesie ewangelizacji kultury, katolicy „wnoszą światło Chrystusa Zbawiciela w swą specyficzną działalność wychowawczą, naukową i akademicką”²⁴¹. Ta misja łączy całą wspólnotę kościelną w bezpośrednie tworzenie kultury wrażliwej na prawdziwe wartości oraz inspirowanej ideałami ewangelicznymi²⁴². Uniwersytety

²³⁶ ECE 45.

²³⁷ ECE 46-47.

²³⁸ KONGREGACJA DS. WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, MIĘDZYNARODOWA FEDERACJA UNIWERSYTETÓW KATOLICKICH, *Globalization and Catholic Higher Education. Working Document 2004*, nr III.3.1, [w:] <http://www.fiuc.org> (7.11.2004; tłum. własne).

²³⁹ ECE, *Zakończenie*.

²⁴⁰ ECE 49.

²⁴¹ ECE 59.

²⁴² JAN PAWEŁ II, *Wolność i prawda* (Homilia na Mszy św. dla środowisk uniwersyteckich Rzymu, Rzym, 17.12.1991), nr 6, [w:] *Uniwersytety...*, t. 2, dz. cyt., s. 100.

katolickie pomagają również w dziele ewangelizacji rozwijając dzieło inkulturacji Ewangelii²⁴³, a także pobudzając świadomość misyjną wśród studentów²⁴⁴.

Reasumując, konstytucja *Ex corde Ecclesiae* daje odpowiedź na pytanie, czym jest uniwersytet katolicki, będąc jednocześnie przejrzystą wykładnią nauki Kościoła dotyczącej omawianej problematyki. Jest on wspólnotą akademicką, mającą charakter uniwersytecki, działającą w sposób ściśle naukowy i krytyczny, przyczyniającą się do postępu ludzkiej wiedzy, do rozwoju dziedzictwa kulturowego poprzez prace badawcze, nauczanie i różnorodne usługi świadczone dla wspólnot lokalnych, krajowych i międzynarodowych. Powinien mieścić się w ramach posługi nauczania Kościoła. To uczestnictwo w kościelnej misji nauczania jawi się jako szczególnie ważne i potrzebne dzisiaj, wobec wielorakich zdobyczy nauki i wielkiego postępu wiedzy. Zdobycze te jednak nie zawsze służą prawdziwemu dobru i prawdzie, a wprost przeciwnie – prowadzi niejednokrotnie do zagubienia, a nawet do niszczenia człowieka i jego kultury. W tej sytuacji ważna rola przypada uczelniom katolickim, które mają przypominać, że celem nauki jest służba prawdzie i dobru, a także służba człowiekowi, co dokonuje się w dużej mierze poprzez jego integralną formację.

3. MIEJSCE UNIWERSYTETU KATOLICKIEGO W SYSTEMIE WYCHOWAWCZYM

Zadaniem uniwersytetu jest nie tylko oddawanie się badaniom naukowym i nauczaniu, ale także formacji studentów²⁴⁵. Ten pedagogiczny cel uniwersytetu jest niezmiernie ważny, ponieważ „los społeczeństwa i samego Kościoła wiąże się ściśle z osiągnięciami młodzieży odbywającej studia wyższe”²⁴⁶. Dlatego wychowankowie uniwersytetów, szczególnie katolickich, „winni stać się ludźmi naprawdę wyróżniającymi się wiedzą i przygotowaniem do pełnienia w społeczeństwie ważnych obowiązków oraz być świadkami wiary w świecie”²⁴⁷. Innymi słowy, poprzez integralny rozwój powinni osiągnąć pełnię człowieczeństwa, aby być otwartymi na służbę drugiemu człowiekowi, społeczeństwu i Kościołowi²⁴⁸. Pisząc o roli uniwersytetu w formacji

²⁴³ EIA 103; AGD 41.

²⁴⁴ AGD 39.

²⁴⁵ ECE 1.

²⁴⁶ DWCH 10.

²⁴⁷ DWCH 10; ECE 9.

²⁴⁸ ECE 20, 31.

młodego człowieka, nie można jednak zapomnieć o realnych zagrożeniach w tej dziedzinie, a wiążących się z kryzysem funkcji wychowawczej uczelni wyższej.

Jan Paweł II w jednym z przemówień opisuje wychowawczą rolę uniwersytetu, na podstawie określenia *Alma Mater*, które często stosuje się do uczelni. Uniwersytet jest matką, czyli tą, która rodzi, wychowuje, karmi i kształci. Podobny jest do matki przez swą macierzyńską troskę o swoich członków, a troska ta jest natury duchowej i polega na rodzeniu dusz do wiedzy, mądrości, na kształtowaniu umysłów, ale też i serc²⁴⁹.

Dlatego cel studiów – stwierdza na innym miejscu Papież – nie może „ograniczać się do zdobywania wiadomości, do otrzymywania dyplomów, do osiągnięcia opłacalnych stanowisk. **Studia winny prowadzić studenta do całkowitej dojrzałości ducha i sumienia**, to znaczy uczynić zeń autentycznego poszukiwacza prawdy o człowieku, o jego prawdziwych problemach, szukających odpowiedzi na *dlaczego* i *jak* ludzkiej egzystencji. Właśnie owo wzrastanie w prawdzie, owo dojrzewanie najbardziej wewnętrznych przestrzeni człowieka umożliwi podjęcie odpowiedzialnych zadań, które stawia dziś przed nami służba dobru wspólnemu. (...) Tego rodzaju ludzie wnoszą swoją cegielkę, jeśli nie całe kamienie, do budowy gmachu kultury danego kraju”²⁵⁰.

Celem kształcenia musi zawsze być to, by człowiek stawał się dojrzały, to znaczy, by stawał się osobą, która doprowadzi do doskonałości i w pełni zrealizuje wszystkie swoje możliwości i zdolności. Jest to osiągalne poprzez cierpliwe pogłębianie i stopniowe przyswajanie wartości absolutnych, trwałych i transcendentnych²⁵¹.

Ważnym miejscem formacji jest uniwersytet katolicki. Przyczynia się on do pełniejszego rozwoju osoby ludzkiej, a ten **integralnie rozumiany rozwój** ma prowadzić do osiągnięcia pełni człowieczeństwa²⁵². Formacja wychowawcza na uczelniach katolickich ma „wspierać proces dojrzewania osobowości młodych ludzi, kształtować ich wizję świata, ich system wartości, sferę relacji osobowych”²⁵³. Wychowanie uniwersyteckie musi znajdować odpowiedzi na wielkie pytania człowieka: o sens jego istnienia

²⁴⁹ JAN PAWEŁ II, *Wokół Uniwersytetu Jagiellońskiego...*, dz. cyt., nr 5, s. 248-249.

²⁵⁰ JAN PAWEŁ II, *Żaden kraj nie może...*, dz. cyt., nr 2, s. 275-276.

²⁵¹ JAN PAWEŁ II, *W służbie prawdy i wolności* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Uniwersytetu w Padwie, Padwa, 12.09.1982), nr 3, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt., s. 304.

²⁵² KPK 807; CHL 62.

²⁵³ JAN PAWEŁ II, *Kościół spogląda z wielkim szacunkiem na twórców i krzewicieli kultury* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami nauki i kultury w siedzibie Węgierskiej Akademii Nauk, Budapeszt, 17.08.1991), nr 6, [w:] *Uniwersytety...*, t. 2, dz. cyt., s. 80.

i działania, o hierarchię wartości, o jego sumienie i wolność²⁵⁴. Uczelnia – w myśl nauki Jana Pawła II – ma dać wykształcenie i wychowanie oparte na chrześcijańskiej antropologii, w duchu poszanowania prawa Bożego²⁵⁵.

Na uniwersytecie katolickim „w procesie kształcenia studentów – stwierdza konstytucja *Ex corde Ecclesiae* – **postęp wiedzy akademickiej i zawodowej winien łączyć się z formacją w duchu zasad moralnych i religijnych oraz z poznawaniem nauki społecznej Kościoła**. Program studiów przygotowujących do określonego zawodu powinien obejmować także formację etyczną, odpowiadającą temu zawodowi”²⁵⁶. Już od średniowiecza uniwersytet spełnia także wzniosłą misję formacji osób powołanych do pełnienia najwyższych funkcji. Szczególnym wyrazem tej misji jest kształcenie i formacja nowego pokolenia formatorów²⁵⁷.

W formacji uniwersyteckiej podkreślana jest potrzeba pogłębiania wewnętrznego człowieka poprzez dostrzeganie w studiach i poszukiwaniach naukowych **wymiarów bardziej całościowych i globalnych**. W przeciwnym razie, zauważa Jan Paweł II, w pracy naukowej grozi człowiekowi zagubienie samego poznania własnej egzystencji, jej pełnego sensu, co w konsekwencji sprawi, iż człowiek będzie targany wewnętrznymi sprzecznościami, będzie w ciągłym konflikcie z własną tożsamością. Gdy człowiek utraci świadomość swojej **wewnętrznej jedności**, jedności swego istnienia, ryzykuje zagubienie części samego siebie, chociaż chwilowo może się uchwycić wielu częściowych, złudnych pewności siebie lub powierzchownych aspektów rzeczywistości ludzkiej. Dlatego Papież stwierdza, że każdy członek uniwersytetu, nauczający czy student, ma pilny obowiązek i potrzebę zastanowienia się nad sobą, znalezienia swojego miejsca, określenia siebie samego; ma obowiązek zastanowienia się nad swoim przeznaczeniem, tkwiącym w nim, jako stworzeniu Bożym. W tej świadomości wyższego rzędu, tkwi nie wiążąca w harmonijną jedność wszelkie działanie ludzkie²⁵⁸.

Stąd też, Jan Paweł II namawia do **odkrywania tej integralnej i wspaniałej jedności wewnętrznej człowieka**, owego kryterium, którym powinna się inspirować wszelka aktywność naukowa i wszelkie studia. Wszystko po to, aby człowiek mógł podążać naprzód w harmonii z głęboką rzeczywistością osoby ludzkiej, a więc w służbie

²⁵⁴ OKU, II.1, s. 193

²⁵⁵ S. URBANSKI, *Wprowadzenie*, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt., s. 11.

²⁵⁶ ECE art. 4, par. 5.

²⁵⁷ P. POUPARD, *Wiara i kultura*, [w:] „L’OR”, nr 9-10/1994, s. 37.

²⁵⁸ JAN PAWEŁ II, *Wymiar moralny studiów i poszukiwań naukowych* (Przemówienie na audyencji dla uczestników Międzynarodowego Kongresu „Univ ’80”, Rzym, 1.04.1980), nr 1-2, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt., s. 174-175.

całego człowieka i całej ludzkości. Albowiem zaangażowanie naukowe – według Ojca Świętego – nie jest tylko aktywnością dotyczącą sfery intelektualnej człowieka. Ono pochłania go całego. Ono mobilizuje wszystkie jego energie i wciąga je w poszukiwanie prawdy. Tylko prawda ukazuje się człowiekowi jako to, co „dobre”. Stąd też istnieje nierozdzielna współzależność pomiędzy dobrem a prawdą. Z tego wynika, że każda działalność ludzka ma zawsze wymiar moralny. Innymi słowy, Papież zaznacza, że w każdym czynie człowieka, a także w wysiłku zdobywania wiedzy przez studenta, zachodzi relacja między ludzkim działaniem a wymaganiami zakodowanymi w głębi ludzkiego wnętrza, wymaganiami pełni i jedności²⁵⁹.

Papież troszczy się, aby nauka, zarówno w sensie podmiotowym jak i przedmiotowym, nie przedstawiała się jako zadanie wyłącznie intelektualne, poza zasięgiem wymiaru moralnego. Odwołując się do nauki Soboru Watykańskiego II, podkreśla, że „porządek moralny tkwi w całościowym bycie osobowym człowieka (DSP 6)”. Tutaj leży **tajemnica wyboru człowieka**. Człowiek albo poszukuje samego siebie, potwierdzenia własnej osobowości, osobistej użyteczności jako ostatecznej celowości własnego istnienia, albo zwraca się do Boga, Ostatecznego Celu, który jest w stanie jednoczyć, podporządkowywać, nakierować ku sobie najrozmaitsze cele stanowiące przedmiot ambicji i pracy studentów oraz ludzi nauki. Zatem „nauka i kultura tylko wtedy osiągną pełny sens, sens koherentny i jednoczący, jeżeli się podporządkują dążeniom zmierzającym do osiągnięcia celu ostatecznego człowieka, którym jest chwała Boża”²⁶⁰.

W związku z powyższym, kluczem wysiłków intelektualnych powinno być **poszukiwanie Prawdy, dążenie ku Dobru Najwyższemu**. Tylko w ten sposób – zauważa Jan Paweł II – człowiek może pokonać ryzyko fragmentaryczności poznania, rozbijającego go wewnątrz i żyjącego drobiazgami w rozmaitych, nie związanych ze sobą dziedzinach, całkowicie obojętnych wobec powinności i przeznaczenia człowieka. Związek między inteligencją a wolą ujawnia się w akcie sumienia, przez który człowiek sam ocenia rację dobra czy zła, zawartą w konkretnym czynie. Wpływa z tego **obowiązek formowania sumienia**. Polega ono na odkrywaniu z coraz większą jasnością tego światła, które wypełnia człowieka, przygotowując go do osiągnięcia w stosownym postępowaniu prawdziwej pełni człowieczeństwa. Ponieważ człowiek może urzeczywistnić siebie samego w pełni wtedy, kiedy będzie posłuszny prawu Bożemu. Na potwierdzenie tej nauki Papież cytuje Sobór Watykański II: „człowiek ma naprawdę wypisane w swoim

²⁵⁹ TAMŻE.

²⁶⁰ TAMŻE.

sercu prawo Boże. Godność człowieka polega więc na posłuszeństwie prawu Bożemu i według tego prawa człowiek będzie osądzony (KDK 16)”²⁶¹.

Jednakże Ojciec Święty zaznacza, że człowiek tego celu nie może osiągnąć własnymi siłami. **Z pomocą przychodzi mu Chrystus**, który prowadzi każdego człowieka, oświeca go i ożywia. Tylko dzięki łasce Chrystusa, człowiek może osiągnąć poziom nadprzyrodzony, który go czyni synem Bożym. I z tą pomocą łaski Bożej dopiero może realizować każde dobro związane z naturą ludzką. Aby to uczynić musi kształtować własne sumienie. Największa przeszkodą – według Papieża – jest ignorancja religijna, a szczególnie grzech. Dlatego nawołuje do zbliżenia się do Jezusa Chrystusa z żywą wiarą poprzez częste uczestnictwo w sakramentach²⁶².

Jan Paweł II jasno twierdzi, że etyka, moralność, realia duchowe powinny być pojmowane jako elementy stanowiące integralną całość człowieka w jego życiu osobistym, a także w roli społecznej. Prymat prawdy i prymat człowieka łączą się i koordynują harmonijnie na rzecz ducha starającego się osiągnąć i szanować rzeczywistość w całej jej rozciągłości. Jeżeli istnieje błędny sposób pojmowania postępu technicznego, istnieje również błędny system pojmowania postępu ludzkiej myśli na temat prawdy o człowieku. „Błędy się poprawia – mówi Papież – ale błędy były zawsze błędami, podczas gdy nie ma [takiej] prawdy o człowieku, o sensie jego życia osobistego i we wspólnocie, która by mogła być *przestarzała* lub stać się błędem”²⁶³.

Widać wyraźnie, że **integralność człowieka jest budowana poprzez formację duchową i formację intelektualną**. Między wiarą i rozumem nie istnieje wzajemne się wykluczanie²⁶⁴.

Podsumowaniem charakterystyki integralnej formacji człowieka może być przesłanie Ojca Świętego do profesorów i studentów Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie (31.01.1981). Studium uniwersyteckie winno zgłębiać różne nauki, ale zawsze pamiętać, że „Prawda przychodzi z wysoka i że prawdziwej nauce musi stale towarzyszyć pokora umysłu, zmysł adoracji i modlitwy, ascetyka własnego osobistego

²⁶¹ TAMŻE, nr 2-3, s. 175-176.

²⁶² TAMŻE, nr 3-4, s. 176-177.

²⁶³ JAN PAWEŁ II, *Wolność – prawda – służba człowiekowi* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami uniwersytetów Zairu, Kinszasa, 4.05.1980), nr 8, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt., s. 184.

²⁶⁴ JAN PAWEŁ II, *Nauka – teologia – Magisterium* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami RFN, Kolonia, 15.11.1980), nr 2, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt., s. 203.

uświęcenia”²⁶⁵. Papież powtórzył tę myśl na spotkaniu ze studentami w Pawia (11.04.1981), mówiąc, że człowiek nie jest komputerem, „narzędziem wydoskonalonym w zamierzonym zakresie, które jednak zawsze pozostaje maszyną, pozbawioną duszy i zdolności porozumiewawczej. Musi on raczej **zmierzać do mądrości**, tj. do pełnej formacji ludzkiej, która opiera się i częściowo identyfikuje z pełną syntezą wiadomości intelektualnych i perspektyw moralnych, rozumienia i wizji świata, inteligencji i życia. Współczesne społeczeństwo potrzebuje bez wątpienia profesjonalistów, ale bardziej jeszcze żywych przykładów szczęśliwego układu między wiedzą i dojrzałością osobową: ludzi, którzy potrafią wychodzić naprzeciw bliźniego nie tylko na bazie zimnego zawodu dobrze wyuczonego i dobrze wykonywanego, lecz nade wszystko wchodzącą w wymiar prawdziwie ludzki, wzajemnego udzielania się, co więcej, braterstwa”²⁶⁶.

Jedną z najważniejszych **wartości**, którą należy mieć na uwadze w kształtowaniu osoby jest **wolność**. Pomimo uczynienia z tego słowa przez współczesną kulturę swojej dewizy, wolność jest jednak jedną z najbardziej błędnie pojętych i poważnie pogwałcanych wartości w dzisiejszym społeczeństwie. Wiąże się to z błędną koncepcją człowieka, która czyni z niego istotę najwyższą i niezależną, podczas gdy jest on istotą stworzoną przez Boga i od Niego zależną; istotą skończoną i społeczną, która od swoich narodzin potrzebuje pomocy bliźnich. Kto nie chce dostosować używania swojej wolności do tej decydującej prawdy o stanie i przeznaczeniu człowieka, wystawia się na niebezpieczeństwo wchłonięcia przez „mechanizmy przystosowania społecznego”. A te z kolei, odbierając człowiekowi najpierw Boga, a następnie pozbawiając go kontroli nad samym sobą, prowadzą do ubezwłasnowolnienia i „zaprogramowania” człowieka, który zadawała się prawdami pragmatycznymi, podporządkowuje się koniecznościom i urokom konsumpcji materialistycznego społeczeństwa. Przekreślone zostają także wszelkie kryteria moralne, a wszystkie ideały sprowadza się do zainteresowania sukcesem, prestiżem lub pieniędzmi²⁶⁷.

²⁶⁵ JAN PAWEŁ II, *Poznać Boga w człowieku i poznać człowieka w Bogu* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego, Rzym, 31.01.1981), nr 6, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt., s. 221.

²⁶⁶ JAN PAWEŁ II, *Odblask Mądrości Bożej w pełnej formacji człowieka* (Przemówienie na audyencji dla studentów Uniwersytetu w Pawia, Rzym, 11.04.1981), nr 2, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt. s. 241.

²⁶⁷ JAN PAWEŁ II, *W służbie prawdy...*, dz. cyt., nr 4, s. 305; JAN PAWEŁ II, *Przyjmijcie trud wolności* (Przemówienie na audyencji dla młodzieży uniwersyteckiej uczestniczącej w kongresie zorganizowanym przez Instytut Kooperacji Uniwersyteckiej, Rzym, 14.04.1981), nr 3-4, [w:] *Uniwersytety...*, t. 1, dz. cyt., s. 246-247.

W dążeniu do celu, jakim jest integralnie uformowany człowiek, studentowi mają pomagać środowiska obecne na uniwersytecie, a których misja powinna być szczególnie wyrazista na uczelniach katolickich: **nauczyciele akademicy i duszpasterstwo akademickie**.

Wielki wkład w formację studentów wnoszą wykładowcy, ponieważ spotkanie mistrza i ucznia nie wyczerpuje się w podaniu informacji i wprowadzeniu w metody badawcze. Proces kształcenia uniwersyteckiego nie może polegać jedynie na przekazywaniu wiedzy i umiejętności. Relacja nauczyciel – uczeń, fundamentalna dla uniwersytetu, zawiera w sobie treści o wiele bogatsze. Można by je wyrazić słowem *wychowanie*.

Młody człowiek ma pragnienie znalezienia przewodnika, który poprowadzi go i wskaże drogę pośród nowych doświadczeń życia akademickiego; stara się o autentyczny i osobisty kontakt z wykładowcami, chroniący przed anonimowością²⁶⁸. Niestety, „studenci boleśnie odczuwają brak prawdziwych mistrzów, których stała obecność i dyspozycyjność zapewniłaby *towarzyszenie* wysokiej jakości”²⁶⁹.

Kształtowanie drugiego człowieka wymaga od nauczycieli akademickich wysokich kwalifikacji moralnych. Wychowanie polega bowiem na dzieleniu się z innymi bogactwem własnego człowieczeństwa, polega na obdarowywaniu, które jest miłością. Dlatego jest odpowiedzialne i zobowiązujące. Młode pokolenie powinno być formowane przez mistrzów i przewodników, którzy przeprowadzą studentów przez obszary zarówno wiedzy, jak i wartości duchowych. Celem ma być wychowanie do pełni ludzkiej osobowości²⁷⁰.

Kodeks Prawa Kanonicznego zdecydowanie podkreśla, że kompetentna władza „ma obowiązek zatroszczyć się o to, ażeby nauczycielami uniwersytetów katolickich mianować osoby, które obok odpowiednich kwalifikacji naukowych i pedagogicznych, odznaczają się również nieskazitelnością doktryny i dobrymi obyczajami. Gdy zaś braknie tych wymogów, powinni być usunięci ze stanowiska, z zachowaniem sposobu określonego w statutach”²⁷¹.

W związku z wielką rolą pedagogiczną, jaką mają do odegrania wykładowcy, Jan Paweł II podkreśla w konstytucji *Ex corde Ecclesiae*, że „nauczyciele uniwersyteccy

²⁶⁸ JAN PAWEŁ II, *Uniwersytet – laboratorium...*, dz. cyt., nr 2, s. 58.

²⁶⁹ OKU, III. 2, s. 195 (tłum. własne).

²⁷⁰ JAN PAWEŁ II, *Troska o przyszłość nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce* (Przemówienie na audiencji dla rektorów uczelni akademickich w Polsce, Watykan, 4.01.1996), nr 5, [w:] *Uniwersytety...*, t. 2, dz. cyt., s. 201.

²⁷¹ KPK 810.

niech się starają pogłębiać nieustannie własne kwalifikacje oraz ukazywać treść, cele, metody i rezultaty poszukiwań poszczególnych dyscyplin w kontekście spójnej wizji świata. **Powołaniem chrześcijańskich wykładowców jest być świadkami i pedagogami autentycznego życia chrześcijańskiego, którego przejawem winna być osiągnięta już przez nich integracja wiary z kulturą, kompetencji zawodowej z chrześcijańską mądrością.** Wszyscy nauczający niech czerpią inspirację z ideałów akademickich i z zasad życia autentycznie ludzkiego²⁷². Profesorowie, odczuwając swą odpowiedzialność jako wychowawcy – zaznacza Papież w innym miejscu – powinni „z powagą i entuzjazmem przyczyniać się do **kształtowania ludzi rozmiłowanych w prawdziwej kulturze i czystej wolności, zdolnych do wypowiadania osobistych sądów w świetle prawdy, zaangażowanych w spełnianie wszystkiego, co jest prawdziwe, dobre i słusze**”²⁷³.

Formacja etyczna i religijna studentów winna być włączona w całość ich duszpasterstwa. W trosce o ich formację duchową, pasterze Kościoła powinni podejmować odpowiednie decyzje, aby na uniwersytetach (zarówno katolickich jak i niekatolickich) „znalazły się konwikty i uniwersyteckie ośrodki katolickie, gdzie starannie dobrani i przygotowani kapłani, zakonnicy i świeccy katolicy stale udzielaliby młodzieży akademickiej pomocy duchowej i intelektualnej”²⁷⁴.

Konstytucja apostolska o uniwersytetach katolickich poświęca dużo miejsca sprawie **duszpasterstwa uniwersyteckiego**²⁷⁵. Jest ono określane jako „forma działalności uniwersytetu, która umożliwia członkom społeczności uniwersyteckiej skoordynowanie studiów i innego rodzaju aktywności akademickiej z zasadami religijnymi i moralnymi, czyli **integrację życia z wiarą**. Realizuje w konkretny sposób misję Kościoła na terenie uniwersytetu i stanowi element integrujący jego działalność i jego strukturę. Społeczność uniwersytecka, troszcząca się o umacnianie katolickiego charakteru instytucji, winna zdawać sobie sprawę z wagi pracy duszpasterskiej i poszukiwać sposobów jej oddziaływania na wszystkie formy aktywności uniwersytetu”²⁷⁶. Innymi słowy, duszpasterstwo troszczy się o rozwój duchowy członków społeczności uniwersyteckiej, stosując środki, „które ułatwiają integrację formacji ludzkiej i zawodowej

²⁷² ECE 22.

²⁷³ JAN PAWEŁ II, *W służbie prawdy...*, dz. cyt., nr 5, s. 306.

²⁷⁴ DWCH 10; KPK 813; ECE art. 6, par. 2.

²⁷⁵ ECE 38-42.

²⁷⁶ ECE 38.

z wartościami religijnymi, w świetle religii katolickiej, tak, aby rozwój intelektualny był związany z religijnym wymiarem życia”²⁷⁷.

W kolejnym punkcie omawianej konstytucji można przeczytać, iż katolicka tożsamość wspólnoty uniwersyteckiej wyraża się poprzez **umiejętność wcielania wiary w codzienną pracę**, z pomocą refleksji, modlitwy i życia sakramentalnego²⁷⁸.

Osoby odpowiedzialne za duszpasterstwo akademickie powinny pobudzać w wykładowcach i studentach „poczucie odpowiedzialności wobec tych, którzy doznają cierpień fizycznych i duchowych. Naśladując Chrystusa, winny poświęcać szczególną uwagę najuboższym i cierpiącym z powodu niesprawiedliwości w dziedzinie gospodarczej, społecznej, kulturowej czy religijnej”²⁷⁹.

Duszpasterstwo uniwersyteckie jest niezastąpionym miejscem formacji, w którym studenci katolicy, mogą przygotowywać się do aktywnego uczestnictwa w życiu Kościoła. Duszpasterstwo ma za zadanie także przyczyniać się do rozwijania i umacniania szacunku dla wartości małżeństwa i życia rodzinnego, wspierać powołania do kapłaństwa i życia zakonnego, pobudzać chrześcijańskie zaangażowanie ludzi świeckich i przenikać wszystkie formy działalności duchem Ewangelii²⁸⁰.

Dokument *Obecność Kościoła na uniwersytecie i w kulturze uniwersyteckiej* wskazuje na **różne inicjatywy, które należałoby podjąć w celu ożywienia i uskutecznienia duszpasterstwa akademickiego**²⁸¹:

1. Tworzenie różnorodnych zespołów diecezjalnych, z odpowiedzialnością właściwą świeckim oraz diecezjalnym charakterem tych grup apostolskich.

2. Pierwsze kroki pracy duszpasterskiej powinny być zorientowane na rektorów i profesorów, których środowisko jest często zdominowane przez zajęcia techniczno zawodowe.

3. „Promocja dynamicznych ruchów kościelnych. Duszpasterstwo uniwersyteckie osiąga lepsze rezultaty, kiedy jest oparte na grupach, ruchach czy stowarzyszeniach – czasami mało licznych, ale wysokiej jakości – które mają poparcie diecezji i Konferencji Episkopatu”²⁸².

4. „Poszukiwanie duszpasterstwa uniwersyteckiego, które nie ogranicza się do ogólnego i niezróżnicowanego duszpasterstwa młodzieży, lecz takiego, które bierze za

²⁷⁷ ECE art. 6, par. 1.

²⁷⁸ ECE 39.

²⁷⁹ ECE 40.

²⁸⁰ ECE 41.

²⁸¹ OKU II.3, III.1.5, s. 194.

²⁸² OKU II.3, III.1.5 (tłum. własne). Por. ECE 42.

punkt wyjścia fakt, że na wielu młodych ludzi środowisko uniwersyteckie ma głęboki wpływ. To właśnie tam, w dużej mierze, dokonuje się ich spotkanie z Chrystusem, a także tutaj dają świadectwo jako chrześcijanie. Celem jest zatem wychowywanie i towarzyszenie młodym ludziom, umożliwiając im życie wiarą w konkretnej rzeczywistości ich środowisk oraz ich własnych działań²⁸³.

5. Utworzenie personalnych parafii uniwersyteckich²⁸⁴, „które w pewnych miejscach są instytucją bardziej niż kiedykolwiek konieczną. Zakłada ona obecność jednego lub więcej księży dobrze przygotowanych do tego specyficznego apostołatu. Parafia jest uprzywilejowanym środowiskiem komunikacji z całą różnorodnością świata uniwersyteckiego. Umożliwia relacje z ludźmi kultury, sztuki i nauki; jednocześnie pozwala Kościołowi penetrować to skomplikowane środowisko. Jako miejsce spotkań i refleksji chrześcijańskiej oraz formacji, daje młodym ludziom możliwość zbliżenia się do Kościoła wcześniej nieznanego lub źle rozumianego, i otwiera Kościół na studentów, ich pytania i apostołski dynamizm. Jako uprzywilejowane miejsce liturgicznej celebracji sakramentów, parafia jest nade wszystko miejscem Eucharystii, serca każdej chrześcijańskiej wspólnoty, źródła i szczytu każdego apostołatu²⁸⁵.

Pisząc o wychowawczej roli uniwersytetu, nie wolno zapomnieć o **realnych zagrożeniach, o antywychowawczych wzorcach**, których źródłem są liczne środowiska akademickie. W czasie prezentacji dokumentu *Obecność Kościoła na uniwersytecie i w kulturze uniwersyteckiej*, która miała miejsce 7.06.1994 r., kard. P. Poupard, przewodniczący Papieskiej Rady ds. Kultury, wyraził się na ten temat następująco: „Uniwersytet powinien przyczyniać się w istotny sposób do integralnego rozwoju człowieka, należy jednak otwarcie stwierdzić, że w rzeczywistości większość uniwersytetów dawno już odeszła od tego zadania i tego ideału, aby stać się prawdziwymi *supermarketami wiedzy*. Czasem dochodzi wręcz do całkowitej **komercjalizacji uniwersytetu**, którego działalność dydaktyczna i badawcza zostaje podporządkowana bezpośrednim celom praktycznym i oderwana od wszelkich odniesień do zagadnień fundamentalnych dla człowieka we wszystkich wymiarach jego życia i działalności, takich jak prawo naturalne i etyka zawodowa²⁸⁶.

W odnowie uniwersytetu i ponownym odszukaniu jego tożsamości wielką rolę mogliby odegrać katolicy tam obecni. W wielu krajach ich ilość na uniwersytetach jest

²⁸³ OKU II.3, III.1.5 (tłum. własne).

²⁸⁴ Por. KPK 808.

²⁸⁵ OKU II.3, III.1.5 (tłum. własne).

²⁸⁶ P. POUPARD, *Wiara i kultura*, [w:] „L'OR”, nr 9-10/1994, s. 36.

imponująca, lecz aktywność i oddziaływanie są często nikłe. Wynika to z faktu, że wielu profesorów i studentów uważa swoją wiarę za sprawę ściśle prywatną. Niektórzy, nawet kapłani i zakonnicy, w imię źle pojętej autonomii uniwersyteckiej, zaniedbują świadczenie o swojej wierze; inni tą autonomią posługują się nawet do rozpowszechniania fałszywych doktryn²⁸⁷.

Reasumując, cel wychowania uniwersyteckiego można streścić następującymi słowami papieża Jana Pawła II: „Młodzi przedstawiciele środowisk uniwersyteckich, *wołajcie* świadectwem waszej wiary! Nie zadawajcie się życiem przeciętnym, pozbawionym wzniosłych ideałów, nastawionych tylko na osiągnięcie krótkotrwałych korzyści. Nie szczędźcie wysiłków, by uniwersytet był godny człowieka i by również dzisiaj umiał w sposób krytyczny służyć społeczeństwu. Europa potrzebuje nowego zaczynu intelektualnego, zdolnego ukazywać wzorce życia opartego na dyscyplinie, zaangażowaniu i poświęceniu, prostego w słusznym dążeniu, szczerego w ich realizacji i przejrzystego w sposobie postępowania. Konieczna jest **nowa odwaga myślenia**, które musi być wolne i twórcze, gotowe odpowiadać w perspektywie wiary na pytania i wyzwania, jakie stawia życie, aby jasno ukazywać ostateczne prawdy o człowieku”²⁸⁸.

Podsumowując rozważania drugiego rozdziału, można stwierdzić, że instytucjonalna obecność Kościoła w świecie uniwersyteckim zaznacza się przede wszystkim poprzez uniwersytety katolickie. Ich istnienie jest samo w sobie bogactwem i znakiem przymierza nauki i wiary, dialogu wiary i kultury. Aby uniwersytet katolicki spełniał to zadanie, musi najpierw być prawdziwym uniwersytetem – liczącym się ośrodkiem nauki, kultury i formacji, a następnie musi być katolicki – z teologią będącą jego sercem oraz stanowiący efektywne narzędzie ewangelizacji. Uniwersytet katolicki służy społeczeństwu i Kościołowi, badając ważne problemy współczesności i wypracowuje projekty rozwoju z uwzględnieniem wartości religijnych i etycznych, właściwych chrześcijańskiej wizji człowieka²⁸⁹. Troszcząc się o swoją tożsamość uniwersytet katolicki ma przypominać wszystkim uniwersytetom właściwe im posłannictwo: służbę prawdzie, dobru i wolności oraz integralnemu rozwojowi człowieka. W realizację tych zadań chce wpisać się także, ze swoimi specyficznymi założeniami i misją, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, która zostanie omówiona w następnych rozdziałach.

²⁸⁷ OKU, I.15, s. 192-193.

²⁸⁸ JAN PAWEŁ II, *Europa potrzebuje nowego zaczynu intelektualnego* (Homilia na Mszy św. dla środowisk akademickich Rzymu, Watykan, 11.12.2001), nr 4, [w:] „L'OR”, nr 2/2002, s. 17.

²⁸⁹ OKU, II.2, s. 193-194.

ROZDZIAŁ III

HISTORIA I STRUKTURA SZKOŁY WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO

Zmartwychwstańcy od samego początku swego istnienia mieli jasno określony cel swojej działalności w Kościele – pracę nad zmartwychwstaniem społeczeństwa. Jedną z najważniejszych form realizacji tego celu był apostołat wychowania – praca wśród młodych ludzi. W dość krótkim czasie zaczęto otwierać placówki wychowawcze w Ameryce Północnej, Bułgarii, Włoszech, wreszcie w Galicji – we Lwowie i w Krakowie. Każda z tych placówek wychowawczych miała swój charakterystyczny rys. Wynikało to ze specyfiki środowiska oraz różnorodnych uwarunkowań społecznych, kulturalnych i religijnych, w jakich przyszło zmartwychwstańcom podejmować pracę. Również dzisiaj zmartwychwstańcy akcentują pierwszoplanową rolę apostołatu wychowania w pracy nad zmartwychwstaniem społeczeństw. Szczególnym wyrazem tej troski jest Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego założona przez zmartwychwstańca, ks. Mariana Piwko.

1. ZMARTWYCHWSTAŃCZA TRADYCJA EDUKACYJNA

Od początków Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego, sięgających korzeniami *Domku Jańskiego* (1836), apostołat wychowania był kwestią priorytetową i integralną z pracą parafialną. B. Jański, już w planie *Bractwa Służby Narodowej*, snuł plany tworzenia różnych szkół. *Bractwo*, które miało być ogniskiem wiary, nadziei, miłości chrześcijańskiej i ducha narodowego, za główny cel obrało sobie wprowadzanie zasad chrześcijańskich w życie publiczne i prywatne. *Bractwo* miało działać na wszystkich płaszczyznach życia społecznego. Między innymi, mając na uwadze podniesienie poziomu intelektualnego Polaków, B. Jański pragnął założyć biblioteki, czytelnie, wydawnictwo dzieł naukowych i czasopism, oraz utworzyć polski uniwersytet katolicki. Aby podnieść poziom intelektualny i moralny duchowieństwa polskiego planował utworzenie Kolegium Polskiego w Rzymie. Uwzględniając potrzeby polityczne i ekonomiczne, zamierzał także założyć szkołę wojskową i przemysłową w Anglii²⁹⁰.

²⁹⁰ B. JAŃSKI, *Dziennik (1830-1839)*, odczytał z autografu i opracował A. Jastrzębski, Rzym 2000, s. 354 (wpis z 1835 r. p.t. *Bractwo Służby Narodowej*); J. DOLINA, *Powstanie i początkowy rozwój Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, [w:] „Prawo Kanoniczne”, nr 1-2/1978, s. 128-129.

Planował zorganizowanie wszystkich stopni szkolnictwa, od podstawowego przez średnie do wyższego.

Według reguły zmartwychwstańców, redagowanej na kapitułach w 1850 i 1857 roku, jednym z dwóch podstawowych celów zgromadzenia (oprócz prowadzenia parafii) ma być kształcenie chrześcijańskie, ponieważ każda wspólnota dążąca do lepszej organizacji społeczeństwa musiała brać pod uwagę zakładanie szkół, w celu zapewnienia całkowitej harmonii w rodzinie chrześcijańskiej. Kształcenie posłuży również **do wychowania katolickich przywódców, świeckich i duchownych, niezbędnych do ożywienia społeczeństwa**²⁹¹.

Przez wiele lat praca parafialna i edukacyjna były głównymi apostołatami Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego w świecie. Część zakonników prowadziła wiele szkół średnich, uniwersytetów, college'ów i seminariów w Ameryce Północnej i w Europie, a inni posługiwali w parafiach. Warto dodać, że w kręgu oddziaływania zmartwychwstańców powstały zgromadzenia żeńskie: niepokalanki (1857), nazaretanki (1875) i zmartwychwstanki (1882) – wszystkie nastawione na pracę wychowawczą²⁹².

Poniżej zostaną zaprezentowane placówki edukacyjne prowadzone przez zmartwychwstańców. Ze względu na obszerność tego tematu, został on potraktowany bardzo skrótowo. Należy zaznaczyć, że do tej pory działalność edukacyjna zgromadzenia zmartwychwstańców nie doczekała się osobnego, obszernego i całościowego opracowania.

Pierwsze zmartwychwstańcze placówki wychowawcze powstały w **Ameryce Północnej** (USA i Kanada). Zmartwychwstańcy rozpoczęli pracę w USA w roku 1866. Głównym zadaniem duszpasterstwa polonijnego, jakie sobie postawili było organizowanie nowych parafii oraz ośrodków oddziaływania społecznego. Wybitną rolę odegrał tam ks. Wincenty Barzyński CR, który pod koniec XIX w. był duszpasterzem i organizatorem parafii św. Stanisława Kostki, skupiającej przy sobie ośmioklasową szkołę podstawową z prawami państwowymi, dwa licea ogólnokształcące męskie i żeńskie, szkołę handlową i technikum. Zabrakło tylko własnego uniwersytetu, którego nie udało się zorganizować, pomimo usilnych starań²⁹³.

Jedną z tych szkół było **Kolegium św. Stanisława Kostki (St. Stanislaus College)**, otwarte we wrześniu 1890 roku. Szkoła była przeznaczona dla dzieci polskich

²⁹¹ J. IWICKI, *Charyzmat...*, dz. cyt., s. 175; H. KAJSIWICZ, *Pisma*, t. 3, Berlin-Kraków 1872, s. 484.

²⁹² <http://www.resurrectionist.net/Polish/RM/index.htm> (22.11.2004).

²⁹³ B. MICEWSKI, *Koncepcja duszpasterstwa polonijnego Księża Zmartwychwstańców w Ameryce Północnej*, [w:] „Studia Polonijne”, t. 3, Lublin 1979, s. 346.

imigrantów. Już 9 lat później, szkoła była uważana przez imigrantów z całych Stanów Zjednoczonych za wiarygodną instytucję edukacyjną²⁹⁴. W roku 1930, dla uczczenia pamięci arcybiskupa Józefa Webera CR²⁹⁵, przemianowano szkołę na: **Archbishop Weber High School**. Szkoła nadal dynamicznie się rozwijała pod kierownictwem kolejnych zmarłychwstańców. W 1962 roku uczono 1250 studentów. W przeciągu kilkudziesięciu lat, z małej dwuklasowej szkółki, Weber High School wyrosła na dużą i nowoczesną placówkę edukacyjną²⁹⁶. Jej cel pozostawał ciągle ten sam: „dać młodym gruntowne i zbawienne przygotowanie na życie i wieczność. Ideał ten nakreślił ks. P. Semenenko CR, współzałożyciel zgromadzenia zmarłychwstańców”²⁹⁷.

W roku 1990, gdy szkoła uroczyście obchodziła 100-lecie swojego istnienia, została uznana przez Departament Edukacji USA za „wzorcową szkołę”. Niestety, w czerwcu 1999 roku, po wielu latach doskonałego kształcenia, Weber High School została zamknięta z powodu niskiego naboru uczniów²⁹⁸.

Należy jednak zaznaczyć, że w 1952 r. od Weber High School odłączyło się „skrzydło techniczne”, stając się częścią nowo organizowanego technikum, które przyjęło nazwę **Gordon Technical High School**. Gordon Tech jest katolicką techniczną szkołą średnią (pierwsza tego typu szkoła w Archidiecezji Chicagowskiej), prowadzoną przez zmarłychwstańców z Prowincji USA. Szkole nadano imię wybitnego zmarłychwstańca – ks. Franciszka Gordona²⁹⁹. Od 2002 roku do szkoły przyjmowane są także dziewczęta. Mottem szkoły jest: „Ad societatem resurgendum” („Dla

²⁹⁴ J. IWICKI, *The First One Hundred Years. A Study of the Apostolate of the Congregation of the Resurrection in the United States 1866-1966*, Rome 1966, s. 155-156; J. IWICKI, *Resurrectionist Charism. A History of the Congregation of the Resurrection*, vol. II, Rome 1992, s. 46-47; *Kollegium Św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois. 1906-1907*, Chicago (brak daty wydania).

²⁹⁵ **Józef Weber** (1846-1918) – urodzony w Galicji w rodzinie polskiej. Studiował m.in. w Papieskim Kolegium Polskim, gdzie wielki wpływ na niego wywarł ks. P. Semenenko CR. Pracował we Lwowie. W 1895 r. zostaje mianowany biskupem. W 1906 r. urzeczywistnił swoje wcześniejsze pragnienie, wstępując do zgromadzenia zmarłychwstańców. Kilka lat spędził w Rzymie, zajmując się zmarłychwstańczą młodzieżą zakonną. Od 1909 r. pracował w Ameryce Północnej. W 1911 r. został prowincjałem kanadyjsko-amerykańskim i pełnił ten urząd aż do śmierci. Zob. J. IWICKI, *Resurrectionist Charism...*, vol. II, dz. cyt., s. 220-256; E. T. JANAS, J. WAHL, *Dictionary of American Resurrectionists 1865-1990*, 2nd Updated Edition, Chicago, Illinois 1991, s. 131-135.

²⁹⁶ J. IWICKI, *The First One Hundred Years...*, dz. cyt., s. 158.

²⁹⁷ TAMŻE, s. 159 (tłum. własne).

²⁹⁸ <http://www.gordontech.org/gordontech.aspx?pgID=933> (22.11.2004). Tradycje szkoły są kontynuowane przez stowarzyszenie absolwentów: Weber Alumni Association. Zob. www.weberalumni.com (22.11.2004).

²⁹⁹ **Franciszek Gordon** (1860-1931) – zasłużony kapłan i działacz polonijny. Do USA wyjechał w 1881 r.; wstąpił do zgromadzenia w Chicago w roku 1885. Był profesorem, prowincjałem chicagowskim, redaktorem czasopism. Ogłosił drukiem szereg książek. Za swoją niebywałą aktywność duszpasterską został odznaczony papieskim orderem „Pro Ecclesia et Pontifice” (1924 r.), a także „Polonia Restituta” (1930). Zob. E. T. JANAS, J. WAHL, *Dictionary of American Resurrectionists...*, dz. cyt., s. 48-49.

zmartwychwstania społeczeństwa”), a hasła szkoły to: „Wiara, Szacunek, Dyscyplina, Doskonałość”³⁰⁰.

W swojej 50-letniej historii szkoła wydała ponad 16 000 absolwentów. W tej liczbie znalazło się wielu nieprzeciętnych kapłanów, lekarzy, prawników, polityków, biznesmenów, artystów, muzyków, strażaków, policjantów, nauczycieli, wychowawców i wielu innych³⁰¹.

Zmartwychwstańcy zakładali i prowadzili także kilka innych szkół w Stanach Zjednoczonych: Newman High School w Fontana, Kalifornia (1947-1960)³⁰², Rockne Technical High School w El Cajon w Kalifornii (1957-1958)³⁰³, St. Mary’s College w St. Mary, Kentucky (1871-1976)³⁰⁴.

W **Kanadzie** (Ontario) zmartwychwstańcy, od momentu przybycia pierwszego z nich, ks. Eugeniusza Funckena CR (1857 r.), związali się z pracą edukacyjną. W grudniu 1864 r., staraniem ks. Ludwika Funckena CR (brata E. Funckena), w małym miasteczku St. Agatha, powstał **St. Jerome’s College**. W dwa lata później ta instytucja została przeniesiona do sąsiedniego miasta o nazwie Berlin (obecnie Kitchener)³⁰⁵. W liście do bpa J. Farella z 1864 r., opisującym zamiar utworzenia szkoły, ks. L. Funcken CR napisał, iż chciałby wzbudzić w swoich studentach „entuzjizm dla prawdy”³⁰⁶.

W przeciągu lat, St. Jerome’s College wielokrotnie zmieniał lokację, a także podzielił się na dwie instytucje: szkołę średnią (**St. Jerome’s High School**) oraz college afiliowany do University of Ottawa (St. Jerome’s College - więcej na ten temat w dalszej części tego podrozdziału). W roku 1987, na skutek zmian w systemie edukacyjnym w Kanadzie, zarząd nad St. Jerome’s High School został przejęty przez Waterloo County Separate School Board. St. Jerome’s High School w roku 1990 przeniosła się do nowego, nowoczesnego i przestronnego budynku (mogącego pomieścić 2000 uczniów), równocześnie zmieniając nazwę na **Resurrection High School** (Resurrection Catholic Secondary School). Nazwę szkoły przyjęto w uznaniu dla zasług księży i braci

³⁰⁰ <http://www.gordontech.org/gordontech.aspx?pgID=933> (tłum. własne, 22.11.2004); <http://www.gordontech.org/gordontech.aspx?pgID=872> (tłum. własne, 22.11.2004).

³⁰¹ <http://www.gordontech.org/gordontech.aspx?pgID=964> (22.11.2004).

³⁰² J. IWICKI, *The First One Hundred Years...*, dz. cyt., s. 159-160.

³⁰³ TAMŻE, s. 166.

³⁰⁴ E. A. VAROSI, *St. Mary’s College. Apostolate of the Resurrection Community 1871-1976*, [w:] „The Resurrection Bulletin”, nr 3/1976, s. 2-3.

³⁰⁵ T. SPETZ, *History of St. Jerome’s College*, [w:] „St. Jerome’s Schoolman”, nr 4/1915, s. 156-159.

³⁰⁶ K. McLAUGHLIN, G. STORTZ, J. WAHL, *Enthusiasm for the truth. An illustrated history of Saint Jerome’s University*, Waterloo, Canada 2002, s. 27.

ze Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego – pionierów edukacji katolickiej w regionie Waterloo-Kitchener³⁰⁷.

Zmartwychwstańcy w Kanadzie prowadzili także szkołę o nazwie Scollard Hall w North Bay (1931-1985)³⁰⁸ oraz administrowali St. John's College w Brantford³⁰⁹. Natomiast do dzisiaj prowadzona jest w Waterloo rezydencja dla studentów, przewidziana na 50 osób, tzw. Resurrection College³¹⁰. Warto na koniec odnotować, że w roku 1966 połowa członków Prowincji Ontario-Kentucky była zaangażowana w działalność edukacyjną. Również i dzisiaj część zakonników pracuje w edukacji na poziomie szkół średnich, uniwersytetów i kształcenia dorosłych³¹¹.

Na **ziemie polskie** zmartwychwstańcy przybyli w roku 1880. W następnych latach rozpoczęły działalność dwa internaty, tzw. zakłady wychowawcze: mniejszy w Krakowie i większy we Lwowie. **Zakład Wychowawczy w Krakowie** istniał w latach 1889-1951³¹², natomiast **Internat Ruski we Lwowie** w latach 1881-1946³¹³, w którym pracowano nad wychowywaniem elit ukraińskich i nad pojednaniem Polaków i Rusinów (Ukraińców), żyjących na jednej ziemi.

Obecnie w Polsce działają dwa ośrodki edukacyjne zmartwychwstańców: Niższe Seminarium Duchowne oraz Bursa Akademicka. **Niższe Seminarium Duchowne im. Bogdana Jańskiego**, założone w 1958 r. w Poznaniu, to szkoła prywatna posiadająca uprawnienia szkoły publicznej i realizująca program liceum o profilu humanistycznym. Nauczycielami są w większości osoby świeckie. W szkole obowiązuje nauka dwóch języków nowożytnych oraz łaciny. Prowadzone są różne kółka zainteresowań – według

³⁰⁷ T. KARGES, *The Fifth Quarter. A History of St. Jerome's*, Kitchener, Canada 1989, s. 29, 132 oraz na podstawie własnych badań przeprowadzonych w czasie pobytu w Kanadzie w wakacje 2004 r. (wywiad z ks. Lorfordem Keasey CR – prowincjałem Prowincji Ontario-Kentucky). Oficjalnie, szkoła o nazwie St. Jerome's High School została zamknięta.

³⁰⁸ J. IWICKI, *Resurrectionist Charism. A History of the Congregation of the Resurrection*, vol. III, Rome 1992, s. 552.

³⁰⁹ J. A. WAHL, *Reflections on the History of the Congregation of the Resurrection*, [w:] *How Could We Sorrow? Essays on the Resurrection*, ed. M. W. Higgins, University of St. Jerome's College Press, Waterloo, Ontario, Canada 1989, s. 14.

³¹⁰ Na podstawie własnych badań przeprowadzonych w czasie pobytu w Kanadzie w wakacje 2004 r.; folder „Resurrection College” (archiwum własne).

³¹¹ J. A. WAHL, *Reflections on the History...*, dz. cyt., s. 14; <http://www.resurrectionist.net/Polish/RF/provinces.htm> (22.11.2004).

³¹² Na temat tej instytucji zostały napisane dotychczas dwie prace magisterskie: 1. A. Wróblewicz CR, *Internat krakowski Księży Zmartwychwstańców w latach 1889-1951*, WT PAT w Krakowie (1982); 2. W. P. Pełka CR, *Zakład Wychowawczy Księży Zmartwychwstańców w Krakowie w latach 1889-1951*, obroniona w 2000 r. na WT PAT w Krakowie.

³¹³ J. IWICKI, *Resurrectionist Charism...*, vol. III, dz. cyt., s. 31, 89-90; *Stowarzyszenie Opieki nad Internatem Ruskim XX. Zmartwychwstańców we Lwowie. Sprawozdanie ks. Smolikowskiego C.R.*, Lwów 1888, s. 14; P. Miętka CR napisał pracę magisterską na WT PAT w Krakowie (1993) pt.: *Internat ruski XX. Zmartwychwstańców we Lwowie (1881-1939). Kształcenie inteligencji ukraińskiej*.

potrzeb uczniów. Rozwój talentów wspomaga pracownia komputerowa, zespół muzyczny i redakcja pisma „CResce”. Alumni mają możliwość uczestniczenia w różnych wydarzeniach kulturalnych i artystycznych. Nauka kończy się egzaminem dojrzałości. Wszyscy wychowankowie, na czas trwania nauki, zamieszkują w seminarium. Seminarzyści wyjeżdżają do domów rodzinnych raz w miesiącu oraz w czasie przerw świątecznych i wakacyjnych. Pobyt w seminarium jest częściowo odpłatny (NSD jest finansowane przez Polską Prowincję CR)³¹⁴. Niższe Seminarium pielęgnuje ziarno powołań zasiane w młodych sercach i stara się je wstępnie rozpoznawać i rozwijać³¹⁵. W program nauczania są wpisane przedmioty związane z perspektywą studiów filozoficzno-teologicznych i przynależności do zgromadzenia zmartwychwstańców³¹⁶.

W Krakowie od 1993 r. działa **Bursa Akademicka im. Ks. Pawła Smolikowskiego CR**, mająca siedzibę przy ul. Łobzowskiej 10 (wejście ul. Batorego 8a). Formalnie została erygowana 1.10.1999 r. Założycielem i pierwszym dyrektorem bursy jest ks. Lucjan Krzywonos CR³¹⁷.

Zmartwychwstańcy prowadzili również ośrodki edukacyjne w innych krajach europejskich: **we Włoszech i Bułgarii**. W 1866 r., staraniem ks. Piotra Semenki CR (pierwszego i długoletniego rektora), otworzono **Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie** dla kształcenia i formowania duchowieństwa i kandydatów do kapłaństwa z Polski³¹⁸. W ciągu 72 lat, przez które zmartwychwstańcy prowadzili Kolegium Polskie (1866-1938), ponad 300 alumnów i księży mogło odbyć specjalne studia w Wiecznym Mieście. Dało ono Kościołowi w Polsce 3 kardynałów (Edmund Dalbor – Prymas Polski, Aleksander Kakowski – metropolita warszawski, Adam Sapieha – metropolita krakowski), 22 arcybiskupów i biskupów, wielu wybitnych profesorów (m.in.: Wincenty Granat, Jan Czuj), rektorów, kapłanów (m.in. Józef Dąbrowski), oficjałów kościelnych, rozproszonych po całym świecie³¹⁹. Trzech wychowanków zostało wyniesionych do chwały ołtarzy (św. bp Józef Sebastian Pelczar – pierwszy absolwent, oraz św. abp Józef Bilczewski i bł. ks. Jan Balicki).

³¹⁴ <http://www.nsd.zmartwychwstancy.pl> (22.11.2004).

³¹⁵ Folder Niższego Seminarium Duchownego Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców im. Bogdana Jańskiego w Poznaniu, brak daty i miejsca wydania (archiwum własne).

³¹⁶ *Statuty Prowincjale Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców*, art. 116, Kraków 2002.

³¹⁷ *Catalogus Congregationis a Resurrectione D. N. J. C.*, Romae 2004, s. 45. Obecnie w Bursie mieszka 70 studentów. Powstał także załączek bursy dla licealistów (4 uczniów).

³¹⁸ *100 lecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie 1866-1966*, Watykan 1966, s. 16-37.

³¹⁹ TAMŻE, s. 57-93.

Oprócz Kolegium Polskiego, zmartwychwstańcy we Włoszech kierowali **Collegio Aterno w Pescarze** w latach 1933-1985³²⁰, które istniało jako szkoła średnia z internatem, a później jako sam internat. Praca zmartwychwstańców była owocna, a oni sami cieszyli się uznaniem i sympatią ludzi całego regionu. Kolegium wychowało liczne szeregi młodych ludzi odznaczających się uczciwością i przygotowanych do życia zawodowego. Ich odpowiedzialne stanowiska we wspólnotach lokalnych są najlepszym świadectwem 50-letniej pracy zmartwychwstańców w Pescarze³²¹.

Kolejnym miejscem pracy zmartwychwstańców w Europie była **Bulgaria** (od 1863 r.). Pierwsze usiłowania misjonarzy miały na celu zajęcie się wychowaniem młodzieży bułgarskiej (praca z unitami, w obrządku wschodnim). W zakładach wychowawczych, które mieściły pełną gamę szczebli edukacyjnych (szkoła elementarna, gimnazjum, szkoła zawodowa, internat i wyższe seminarium w **Adrianopolu**; szkoła elementarna i gimnazjum w Małko Tyrnowie; szkoły elementarne w Akbunar i Kaik; niższe seminarium w Starej Zagorze) uczyli szacunku do historii, kultury, obyczajów narodu i języka, eliminowali wśród uczniów nacjonalistyczne skojarzenia, kształtowali postawę wewnętrznej więzi między wszystkimi Słowianami i otwierali umysły młodzieży na bogactwo kultury europejskiej. W tych szkołach wykształcenie zdobywali Bułgarzy niezależnie od wyznania, nawet dzieci tureckie, muzułmańskie bułgarskiego pochodzenia. Często przyjmowano do tych szkół bezpłatnie, a pieniądze pozyskiwano z różnych źródeł³²².

W swoich ośrodkach wychowawczych w Adrianopolu, Akbunar, Małko Tyrnowie, Kaik i Starej Zagorze, zmartwychwstańcy wprowadzili język bułgarski jako język wykładowy, język modlitwy i język życia codziennego, przez co podkreślali w oczach Bułgarów ich godność i znaczenie. Prawie wszystkie podręczniki szkolne,

³²⁰ J. IWICKI, *Resurrectionist Charism...*, vol. III, dz. cyt., s. 552.

³²¹ *50-lecie Zmartwychwstańców w Peskarze*, [w:] „Notitiae. Congregatio a Resurrectione Domini Nostri Jesu Christi”, nr 2/1983, s. 6.

³²² J. IWICKI, *Charyzmat...*, dz. cyt., s. 209-223, 440-447, 472-479; J. IWICKI, *Resurrectionist Charism...*, vol. II, dz. cyt., s. 13-15, 107-109, 168-170, 194-197, 266, 317-322, 374-376. **Gimnazjum w Adrianopolu** (dziś tureckie Edirne) funkcjonowało w latach 1864-1914(?) i było największą i najbardziej rozwiniętą szkołą zmartwychwstańców w Bułgarii. W pierwszych latach działalności kształciło około stu uczniów, a w szczytowym okresie liczba sięgała stu pięćdziesięciu. Absolwenci odznaczali się dobrym wykształceniem naukowym i postępowaniem moralnym. Dyplomy gimnazjum uznawane były przez uniwersytety zagraniczne jako dyplomy gimnazjów własnych. Uczniowie, którzy ukończyli naukę z wyróżnieniem, byli przyjmowani bez egzaminów wstępnych na uniwersytety we Francji, Szwajcarii i Austrii. Szkoła w Adrianopolu pomyślnie rozwijała się pod kierunkiem ks. P. Smolikowskiego. Stała się ona jedną z najbardziej postępowych i znaczących szkół średnich w Bułgarii. Wraz ze szkołą w Adrianopolu prowadzony był internat (istniejący od jej założenia) w którym szczególnie dbano o zaszczepienie gruntownych uczuć religijnych i patriotycznych. Zob. J. MRÓWCZYŃSKI, *Śługa Boży ksiądz Paweł Smolikowski CR (życie i dzieło)*, Kraków 2000, s. 129-238.

układane w języku bułgarskim, były dziełem zmartwychwstańców i współpracujących z nimi nauczycieli świeckich. Niestety, wyżej wymienione placówki wychowawcze zostały zamknięte na skutek działań wojennych i przemian politycznych (wojny bałkańskie, I i II wojna światowa, komunizm)³²³.

Zmartwychwstańcy, zdając sobie sprawę, że „jedynym sposobem zapobieżenia szkodliwości nauk, jest popieranie nauk dobrych”³²⁴, od początku istnienia zgromadzenia dążyli do utworzenia uniwersytetu. Już w 1837 roku **B. Jański** zanotował w swoich postanowieniach: „**O uniwersytecie (katolickim, narodowym polskim) także trza by się ostatecznie rozmyśleć. A jakby dobrze było, żeby prędko można rozpocząć**”³²⁵. Marzenie założyciela nie zostało jednak zrealizowane za jego życia (zmarł w r. 1840), ale jego idee były wciąż żywe w umysłach jego uczniów. Ks. P. Semenenko CR, wiedząc, że moc wewnętrzna narodu (państwa) polega na wychowaniu, tak pisał w 1846 r. o swoich planach do ks. H. Kajsiewicza: „Mam cały projekt do założenia w Rzymie Collegium Polonicum na największą skalę, byłby to Uniwersytet Polski pod nazwą Collegium dla dania innego rozumienia rządcom...”³²⁶.

Na początku XX wieku (lata 1905-1909), wśród zmartwychwstańców posługujących w apostołacie wychowania w **Chicago**, powstał projekt zorganizowania centrum edukacyjnego św. Stanisława, w skład którego miały wchodzić szkoła średnia, college i wydziały uniwersyteckie. Została zakupiona ziemia i utworzono komitety społeczne do zbierania funduszy na ten cel. Do roku 1913 uzbierano \$ 18 000, jednak z powodu wybuchu I wojny światowej, przeznaczono je na wsparcie działań wojennych³²⁷.

Marzenie B. Jańskiego ziściło się w **Kanadzie**, gdzie w 1864 roku staraniem ks. L. Funckena CR powstał **St. Jerome's College** (Kolegium św. Hieronima). W przeciągu lat, kolegium rozwijało się dynamicznie i wielokrotnie zmieniano lokację, a także podzieliło się na dwie instytucje: szkołę średnią (St. Jerome's High School) oraz college afiliowany do University of Ottawa (St. Jerome's College). W roku 1953 college zmienił swoją lokalizację, i tym samym szkoły zostały definitywnie rozdzielone. W roku

³²³ W. JÓŹWIAK, *Rzym – Bułgaria. Historia kontaktów*, [w:] „ZH-T”, nr 4-5, Kraków 2000, s. 106; J. IWICKI, *Resurrectionist charism...*, vol. III, dz. cyt., s. 37-40, 97-99, 209-211, 294, 546.

³²⁴ B. JAŃSKI, *Pod sztandarem zmartwychwstałego Zbawiciela*, opr. B. Micewski, Rzym 1978, s. 16.

³²⁵ B. JAŃSKI, *Dziennik (1830-1839)*, dz. cyt., s. 501 (wpis z 17.12. 1937 r.). Mniej wyraźny zapis o treści: „Kurs ten należy urządzić w związku (...) z urządzeniem Uniwersytetu Narodowego K. P. [Królestwa Polskiego]”, został dokonany 13.09.1836, s. 439.

³²⁶ P. SEMENENKO, *Listy*, t. VIII, Rzym 2002, s. 20 (List do ks. H. Kajsiewicza CR, 30.11.1846 r.).

³²⁷ J. IWICKI, *The First One Hundred Years...*, dz. cyt., s. 158.

1959 przyznano mu status uniwersytetu. Odtąd szkoła będzie nosiła nazwę: University of St. Jerome's College. W tym samym roku, jako uniwersytet niezależny, wszedł w federację z nowo powstającym University of Waterloo³²⁸ (stając się jego elementem założycielskim). W roku 1998 zmieniono nazwę na: St. Jerome's University, aby uwypuklić jego uniwersytecki status.

St. Jerome's University, mający swoją siedzibę w mieście Waterloo, jest niezależnym katolickim uniwersytetem, historycznie związanym ze zgromadzeniem zmarłychwstańców³²⁹. Jest to jedyny uniwersytet katolicki w diecezji Hamilton (Ontario, Kanada). Oferuje programy z zakresu literatury angielskiej, historii, prawa i kryminologii, matematyki, filozofii, psychologii, religioznawstwa, socjologii, życia małżeńskiego i rodzinnego oraz języków francuskiego i włoskiego³³⁰. Jego **misja** została określona następująco:

Uniwersytet św. Hieronima jest publicznym rzymsko-katolickim uniwersytetem w federacji z Uniwersytetem Waterloo, historycznie związanym z wizją edukacyjną zgromadzenia zmarłychwstańców. Jesteśmy oddani nauczaniu i akademickiej doskonałości; ewangelicznym wartościom miłości, prawdy i sprawiedliwości oraz formowaniu liderów w służbie społeczeństwu i Kościołowi. We wszystkich działaniach i praktykach, Uniwersytet św. Hieronima funkcjonuje w kontekście tradycji rzymsko-katolickiej i zasad akademickiej wolności³³¹.

Obecnie na Uniwersytet św. Hieronima uczęszcza ok. 800 studentów, a kadra liczy 40 osób. Posiada on także dwa domy akademickie, mogące pomieścić razem 280 studentów³³².

³²⁸ J. A. WAHL, *Reflections on the History...*, dz. cyt., s. 14.

³²⁹ W Radzie Zarządzającej uniwersytetem z urzędu zasiada Prowincjał Prowincji Ontario-Kentucky oraz kapelan (ks. J. Link CR). Ponadto, jeden zmarłychwstańców jest tam profesorem, wykładowcą historii – ks. J. Wahl CR. Zob. *St. Jerome's University. 2004-2005 Catalogue of Courses*, s. 8. Warto odnotować, że jednym z budynków w kompleksie zabudowań tego uniwersytetu jest dom zakonny zmarłychwstańców.

³³⁰ *St. Jerome's University. 2004-2005 Catalogue of Courses*, s. 14; *Mind, Heart and Spirit. St. Jerome's University Donor Report: 2003*, s. 1.

³³¹ <http://www.sju.ca/about/mission.html> (11.11.2004, tłum. własne).

³³² TAMŻE. Od roku 2000, St. Jerome's University, w odpowiedzi na pojawiającą się konieczność formowania liderów dla różnych katolickich instytucji, takich jak szkoły, szpitale, agencje pomocy społecznej, przygotowywał program studiów magisterskich z zakresu katolickiego życia i myśli (planowany

Reasumując, od samego początku celem kształcenia według zmartwychwstańców było przygotowanie świeckiej i duchownej elity katolickiej do dzieła odnowy społeczeństwa poprzez zapoznavanie uczniów ze światowymi realiami i różnorodnymi zagadnieniami społecznymi, poprzez szerzenie kultury i dbanie o rozwój ducha religijnego i patriotycznego, a także przygotowywanie wychowanków do wychodzenia naprzeciw tym wyzwaniom z poczuciem obowiązku i oddania³³³. Wobec przemian polityczno-społecznych zachodzących w Polsce na przełomie lat 80. i 90., zmartwychwstańcy podjęli ideę utworzenia szkoły mającej podobne cele.

2. POWSTANIE, ROZWÓJ I PRZYSZŁOŚĆ SZKOŁY WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO

Powstanie Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego łączy się nierozdzielnie z przedstawioną w poprzednim podrozdziale tradycją edukacyjną zmartwychwstańców, a także z osobą ks. Mariana Piwko CR, założyciela szkoły. **Ks. Marian Piwko** urodził się 5.01.1949 r. w Masłowie k. Kielc. Pochodzi z rodziny o dużych tradycjach patriotycznych, związanej ściśle z Kościołem. Uczęszczał do Niższego Seminarium Duchownego Zmartwychwstańców w Poznaniu. 26.08.1966 r. złożył pierwsze śluby zakonne w Zgromadzeniu Zmartwychwstania Pańskiego, a 1.05.1974 r. przyjął święcenia kapłańskie. W okresie kształcenia w Wyższym Seminarium Duchownym Zmartwychwstańców w Krakowie, podjął dodatkowo studia historyczne. W tym okresie poznał i związał się z ks. Franciszkiem Blachnickim i założonym przez niego Ruchem Światło–Życie (Oaza). Po święceniach pracował jako duszpasterz w Poznaniu na Rynku Wileckim (przez dwa lata), a przez kolejne dwa lata był socjuszem w nowicjacie. Od 1978 roku całą aktywność duszpasterską skierował na pracę w Ruchu Światło–Życie. W latach 1983-1989 był asystentem prowincjalnym, a w latach 1983-1992 ekonomem polskiej prowincji zmartwychwstańców. Od 1989 r. jest moderatorem Diakonii Narodu, a od 1993 r. także dyrektorem Ośrodka Rekolekcyjno-Szkoleniowego „Wzgórze Zmartwychwstania” w Woli Radziszowskiej k. Krakowa. W grudniu 2000 roku został odznaczony „Medalem Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla oświaty

początek zajęć: rok 2005). Rozpoczęto również publiczne zbieranie funduszy na ten cel. Głównym ofiarodawcą stało się Zgromadzenie Zmartwychwstania Pańskiego z darem w wysokości 250.000 dol. kanad. Zob. *Mind, Heart and Spirit. St. Jerome's University Donor Report:2003*, s. 1, 3.

³³³ J. IWICKI, *Charyzmat...*, dz. cyt., s. 464; W. KWIATKOWSKI, *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, Albano 1942, s. 318-320.

i wychowania” (jest to najwyższe odznaczenie przyznawane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej)³³⁴.

Ks. M. Piwko, od momentu wstąpienia do zgromadzenia zmartwychwstańców, szukał możliwości realizowania charyzmatu Bogdana Jańskiego, szczególnie w apostolacie wychowania, który w polskiej prowincji zmartwychwstańców – ze względu na sytuację polityczną w Europie Środkowo-Wschodniej – był ciągle w powijakach³³⁵. Okazją do zmiany takiego stanu rzeczy stał się upadek socjalizmu w Polsce.

Od 1987 r. działały przy ul. Chełmskiej (gdzie znajduje się dom zakonny zmartwychwstańców i parafia przez nich prowadzona) tzw. „**Środy społeczne**”, podczas których dyskutowano o przyszłości państwa i narodu, prowadzono także kursy uczące, jak lepiej funkcjonować w nowej rzeczywistości³³⁶.

W roku 1989 powstała tzw. **Diakonia Narodu**. Jest to ruch nawiązujący swym rodowodem do *Bractwa Służby Narodowej*, założonego w 1835 r. przez Bogdana Jańskiego. Celem ówczesnego Bractwa było ożywianie duchem chrześcijańskim sfery działań politycznych, społecznych i ekonomicznych. Diakonia Narodu czerpie również z charyzmatu Ruchu Światło-Życie, szczególnie współpracując ze wspólnotami tego Ruchu, prowadzonymi przez zmartwychwstańców³³⁷. Główny jej cel został określony następująco: „Przygotowanie katolików świeckich do roztropnej służby narodowi polskiemu, przez ożywienie życia narodowego duchem chrześcijańskim”³³⁸. Natomiast założenie zasadnicze brzmiało: „Przygotowanie do służby narodowi powinno polegać na formacji duchowej i intelektualnej oraz na wyrobieniu umiejętności praktycznego działania społecznego”³³⁹.

Jednym z sukcesów Diakonii Narodu było zorganizowanie tygodniowego **symposium „O katolicki nurt przemian w Polsce”**, które odbyło się w Warszawie

³³⁴ *Catalogus Congregationis a Resurrectione D. N. J. C.*, Romae 2004, s. 49, 93; *Ojciec Marian Piwko CR*, [w:] „Emaus 2000”, nr 1/1999, s. 32; „Emaus”, nr 1/2001, s. 35; G. POLAK, *Kto jest kim w Kościele*, Warszawa 1999, s. 289.

³³⁵ Należy także zaznaczyć duży wpływ na ks. M. Piwko założyciela Ruchu Światło-Życie ks. Franciszka Błażnickiego. Z połączenia charyzmatu zmartwychwstańców i oazowego powstała w 1989 roku tzw. Diakonia Narodu. Zob. L. JASTRZĘBSKA, *Wiarą kontroluj rozum* (artykuł z cyklu „Ludzie uparci”, n.t. ks. M. Piwko CR i „Szkół Jańskiego”), [w:] „Perspektywy”, nr 4/1999, s. 50.

³³⁶ *Nie można rezygnować z marzeń... EMAUS rozmawia z księdzem Marianem Piwko CR, Założycielem Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „Emaus”, nr 10/2002, s. 2.

³³⁷ J. GUTOWSKI, *O katolicki nurt przemian w Polsce*, [w:] „Wiadomości Prowincji Polskiej Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa”, nr 4/1991, s. 582; *Diakonia Narodu. Do Wspólnot Religijnych, Organizacji, Stowarzyszeń i Związków Katolickich oraz Partii politycznych, respektujących prawo Objawione i naturalne oraz społeczną naukę Kościoła*. Biuletyn z 1993 r. podpisany przez ks. Lucjana Krzywonośa CR i Józefa Kucińskiego, s. 5, archiwum własne.

³³⁸ *Zasadnicze Założenia Programu „Diakonii Narodu”*, [w:] „Notitiae. Congregatio a Resurrectione Domini Nostri Jesu Christi”, nr 2/1991, s. 23.

³³⁹ TAMŻE.

w dniach 21-27.04.1991 r. Sympozjum zostało otwarte przez Nuncjusza Apostolskiego abpa Józefa Kowalczyka. Dyskutowano głównie o funkcjonowaniu w przyszłości państwa polskiego, o roli Kościoła i katolików w kreowaniu tego państwa. Program obejmował m.in. następujące referaty: W. Chrzanowskiego „Rehabilitacja polityki”, H. Goryszewskiego „Odpowiedzialność katolików za Polskę”, S. Krajskiego „Miejsce Kościoła i zadanie dla elity katolickiej”, M. Gogacza „Wolność, sprawiedliwość, prawda, miłość – program dla Polski”. Po referatach przewidziana była dyskusja³⁴⁰.

Owocem działalności Diakoni Narodu i wspomnianego sympozjum była decyzja o powołaniu do życia **Szkoły Liderów Katolickich (SLK)**. Została ona erygowana przez ówczesnego prowincjała ks. Grzegorza Tredera CR (za zgodą jego rady) jako instytucja polskiej prowincji zmartwychwstańców, z siedzibą w Warszawie przy ul. Chełmskiej 21a. SLK była uczelnią podyplomową. Rektorem został ks. M. Piwko CR. Oprócz niego, w skład zarządu szkoły wchodził: prof. M. Gogacz – prorektor ds. Merytorycznych i dr S. Krajski – prorektor ds. Organizacyjnych³⁴¹.

Podstawowym celem SLK było „wszechstronne teoretyczno-praktyczne przygotowanie swych studentów do spełniania posługi lidera katolickiego”³⁴². SLK kształciła swych studentów w czterech specjalnościach: lider formacji, lider wspólnoty, lider gospodarczy i lider polityczny. Ponadto, za swoje podstawowe cele SLK uznawała także: kształtowanie katolickiej opinii publicznej; tworzenie elity katolickiej; ożywienie polskiego życia katolickiego, a przede wszystkim wspólnot parafialnych; wspomaganie hierarchii Kościelnej we wszystkich jej działaniach, a przede wszystkim służenie pomocą proboszczom³⁴³.

W pierwszym roku działalności szkoły (1991/1992) do SLK przyjęto 76 osób (zgłosiło się ponad 200). Działała ona jednak tylko przez dwa lata (1991-1993)³⁴⁴.

³⁴⁰ J. GUTOWSKI, *O katolicki nurt przemian w Polsce*, [w:] „Wiadomości Prowincji Polskiej Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa”, nr 4/1991, s. 582; *Program sympozjum „O katolicki nurt przemian w Polsce”*. [w:] „Wiadomości Prowincji Polskiej Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa”, nr 3/1991, s. 510.

³⁴¹ *Podstawowe informacje o Szkole Liderów Katolickich*, pkt. 1, (1991-1992) mszps (archiwum własne); „Wiadomości Prowincji Polskiej Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa”, nr 10/1991, s. 704; *Nie można rezygnować z marzeń...*, dz. cyt., s. 2. Program zajęć SLK ustalała powołana przez Zarząd SLK Komisja Naukowa SLK w składzie: prof. M. Gogacz (przewodniczący), ks. prof. bp B. Bejze, ks. doc. dr hab. J. M. Dołęga, dr T. Klimski, dr S. Krajski, dr J. Wójcik. SLK posiadała także Radę Programową, stanowiącą płaszczyznę konsultacji związanych z programem i działalnością SLK. Zob. *Podstawowe informacje o Szkole Liderów Katolickich*, dz. cyt., pkt 1.

³⁴² *Podstawowe informacje o Szkole Liderów Katolickich*, dz. cyt., pkt 3.

³⁴³ TAMŻE.

³⁴⁴ TAMŻE, pkt 2. Wobec postępujących przemian strukturalnych i legislacyjnych w Polsce, ks. M. Piwko zdecydował się przekształcić SLK w niepaństwową szkołę wyższą.

Na bazie tej szkoły i jej działalności powstała **Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego (WSZiP)**³⁴⁵.

Dnia 23 czerwca 1993 roku, ks. M. Piwko CR złożył wniosek do Ministra Edukacji Narodowej o utworzenie wyższej uczelni niepaństwowej³⁴⁶. 13 lipca 1993 r., ówczesny minister, prof. Z. Flisowski, udzielił zezwolenia ks. M. Piwko – jako założycielowi – na utworzenie uczelni niepaństwowej o nazwie: Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Nowopowstająca uczelnia została uprawniona do prowadzenia studiów licencjackich (zawodowych) na kierunku: zarządzanie i marketing³⁴⁷.

Rozpoczął się trudny okres organizacji i uruchamiania szkoły. Dzięki charyzmatycznemu nastawieniu do tego dzieła ojca założyciela, wszelkie trudności zostały przezwyciężone. 30 września 1993 r. następuje oficjalne założenie szkoły – wpisanie do rejestru Ministerstwa Edukacji Narodowej jako 28. uczelni niepaństwowej w Polsce. Zatwierdzony zostaje również statut uczelni. Inauguracja pierwszego roku akademickiego w WSZiP miała miejsce 2 października 1993 r. Początkowo zajęcia dydaktyczne odbywały się w budynku zmartwychwstańców przy ul. Chełmskiej 21a³⁴⁸.

Do pracy angażują się nauczyciele akademicy z różnych środowisk naukowych Polski. Ks. M. Piwko organizuje w szkole konferencje, sympozja i seminaria kierowane do studentów oraz różnych grup społecznych i zawodowych, takich jak: osoby zarządzające firmami działającymi na polskim rynku informatycznym, samorządy i ludzie zajmujący się gospodarką Polski³⁴⁹.

³⁴⁵ Więcej na temat osoby obranej na patrona szkoły – zob. Aneks nr 1: „Rys biograficzny Bogdana Jańskiego – założyciela zmartwychwstańców i patrona szkoły wyższej”.

³⁴⁶ Ks. M. Piwko tak opisuje ten moment: „Na początku skupiłem działaczy różnego typu stowarzyszeń i fundacji, ale gdy to wszystko zaczęło przybierać realne kształty, wszyscy się wycofali, chyba się przestraszyli. Praktycznie sam podjąłem decyzję o złożeniu wniosku. Gdybyśmy wszyscy razem wspólnie zaczęli działać, tak jak to było zaplanowane na początku, to uważam, że byłaby to teraz najpotężniejsza szkoła i najbardziej dynamiczne środowisko o kręgosłupie narodowo-katolickim.” [za:] *Co mi strzeli do głowy? Z o. Marianem Piwko CR, założycielem WSZiP, rozmawiają Joanna Mazan i Monika Rotulska*, [w:] „Emaus”, nr 1/2000, s. 8.

³⁴⁷ *Kronika Szkoły. Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego – wczoraj i dziś*, opr. S. Urbański, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 219. Władze zgromadzenia sceptycznie zareagowały na fakt założenia WSZiP przez ks. M. Piwko i odcięły się od tego przedsięwzięcia (zob. „Resurrectio et vita. Pismo Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców”, nr 10/1993, s. 310 oraz nr 1-2/1994, s. 7). Jednakże, z czasem stosunek zgromadzenia do dzieła ks. M. Piwki zmieniał się. Kapituła Prowincjalna z 1998 r. dodała do Statutów Prowincjalnych artykuł o następującej treści: „Doceniając rolę laikatu w Zgromadzeniu, uważamy za ważne, aby doceniać i w miarę możliwości wspierać środowiska: *Wspólnoty Burego Misia, Wspólnoty Chrystusa Zmartwychwstałego i Szkół im. Bogdana Jańskiego*.” [cyt. za:] *Statuty Prowincjalne Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców*, art. 108, Kraków 2002.

³⁴⁸ *Kronika Szkoły...*, dz. cyt., s. 219.

³⁴⁹ TAMŻE, s. 219-220.

W kolejnych latach swojej działalności szkoła rozwijała się dynamicznie: w roku akademickim 1995/96 uruchomiono pierwsze studia podyplomowe, a także zostaje utworzony uczelniany Instytut Prawa i Finansów; w kwietniu 1996 r. powstaje dwumiesięcznik „Zarządzanie i Edukacja”, którego wydawcą jest szkoła³⁵⁰.

W połowie 1996 r. Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości w Warszawie, działająca jako założyciel, składa do MEN wniosek o utworzenie uczelni niepaństwowej pod nazwą Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży. Podjęto również starania mające na celu uruchomienie w tym mieście Liceum Ekonomicznego im. Bogdana Jańskiego. W maju 1997 r. otrzymano oficjalne pozwolenie na powołanie nowej uczelni (nr 117 w rejestrze uczelni niepaństwowych) i liceum. Otwiera się nowy jakościowo etap w rozwoju Szkół Jańskiego – ekspansja terytorialna³⁵¹.

W listopadzie 1997 r. uczelnia powołuje Akademicki Związek Sportowy, z wiodącymi sekcjami siatkówki i koszykówki. Natomiast w marcu następnego roku powołano uczelniane Koło Naukowe Zarządzania. Powstaje także Instytut Badań Naukowych (16.06.1998)³⁵².

Mając na uwadze potrzeby profesjonalnego kształcenia z zakresu zarządzania, WSZiP w Warszawie składa w 1998 r. do MEN wniosek o uruchomienie studiów magisterskich oraz o utworzenie nowego kierunku studiów – socjologii. Występuje także o zgodę na otwarcie nowych wydziałów zamiejscowych w Krakowie i Chełmie³⁵³.

W 1999 roku, Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego znalazła się wśród laureatów nagrody „Bóg zapłać”³⁵⁴. Ponadto, **rok 1999** jest bardzo ważnym w historii jeszcze z kilku innych powodów: dnia 23 lipca Minister Edukacji Narodowej wyraża zgodę na prowadzenie w szkole studiów magisterskich na

³⁵⁰ TAMŻE, s. 220.

³⁵¹ TAMŻE, s. 220-221.

³⁵² TAMŻE, s. 221-223. Celem instytutu jest prowadzenie badań zwłaszcza w zakresie odczytywania myśli Bogdana Jańskiego, duchowości zmartwychwstańczej, opracowywanie i wdrażanie analiz, dotyczących metodyki zajęć dydaktycznych, programowych i rozwojowych uczelni oraz prowadzenie działalności dydaktycznej. Organizatorem instytutu jest ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański, członek zarządu szkoły, a od 1.11.1998 r. kierownik duchowy uczelni.

³⁵³ TAMŻE, s. 222. Już 17 kwietnia 1998 r. odbywa się inauguracja pierwszego roku akademickiego w Chełmie – pierwszej szkoły wyższej w tym mieście.

³⁵⁴ Otrzymując ją za: „odważne przełamanie barier i praktyczne wykazanie możliwości realizowania wielu inicjatyw ludzi Kościoła w tworzeniu katolickiego programu odbudowy zdrowej gospodarki narodowej, kształcenia w zakresie zarządzania i przedsiębiorczości według Katolickiej Nauki Społecznej, młodych, kompetentnych kadr kierowniczych oraz uwzględnienie w programie kształcenia formacji duchowej i patriotycznej”. Uroczystość wręczenia nagrody odbyła się 15 kwietnia 1999 r. w siedzibie Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich w Warszawie. Zob. <http://www.janski.edu.pl/wydzily/ifo.html#dlaczego> (25.01.2005).

kierunku: zarządzanie i marketing, a także przedłuża okres zezwolenia na działalność uczelni do 30.09.2015 r.; w dniach 20-28 sierpnia odbywa się pielgrzymka pracowników do Rzymu. Ponadto, uzyskano zezwolenia na utworzenie wydziałów zamiejscowych w Chełmie i Elblągu (30.08.1999) oraz w Krakowie (22.12.1999)³⁵⁵.

Kolejne lata (2000-2003) były czasem nie mniej dynamicznego rozwoju. Zwróćmy uwagę tylko na niektóre wydarzenia: 18.04.2000 – uroczyste poświęcenie nowych sal wykładowych i pomieszczeń administracyjnych uczelni w budynku przy ul. Bogusławskiego 6a w Warszawie; 3.04.2000 – podjęcie współpracy z Lwowskim Uniwersytetem Narodowym; 23.02.2001 – utworzono katedrę informatyki oraz powołano do istnienia w ramach Instytutu Badań Naukowych: Zakład Małych i Średnich Form Przedsiębiorczości, Zakład Jakości i Ewaluacji Kształcenia, Zakład Historii Społecznej i Gospodarczej, Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej oraz Zakład Badań i Prognoz Społecznych; 1.03.2001 – decyzja o lokalizacji wydziału zarządzania i wydziału nauk społecznych w obiekcie przy ul. Elektronowej 2, a rektorat szkoły pozostawiono w budynku przy ul. Chełmskiej 21a (Warszawa); 16.03.2001 – inauguracja studiów socjologicznych (Warszawa); 10.2001 – powołanie biura analiz, mającego na celu analizowanie różnych aspektów funkcjonowania szkoły; 25.01.2002 – inauguracja nowego kierunku studiów na wydziale nauk społecznych: politologii; 28.03.2002 – uczelnia zmienia nazwę na: Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego; w marcu i czerwcu 2003 r. odbywają się dwie konferencje samorządu studentów Szkół Wyższych im. B. Jańskiego; 03.2003 – zostaje powołane biuro generalne, jako instrument administracji centralnej Szkół Jańskiego, koordynującym i nadzorującym wszelką działalność szkół na poziomie taktycznym i operacyjnym³⁵⁶.

Ponadto, od początku swojej działalności szkoła zorganizowała wiele sesji i seminariów naukowych oraz konferencji i sympozjów³⁵⁷. Coroczną tradycją uczelni są

³⁵⁵ *Kronika Szkoły...*, dz. cyt., s. 224-225.

³⁵⁶ TAMŻE, s. 225-232.

³⁵⁷ Do najważniejszych można zaliczyć: *Dylematy demograficzne Polski do roku 2020 – konsekwencje edukacyjne, społeczne i gospodarcze* (1997), *Myśl społeczna Kościoła a przemiany w Polsce* (1997), *Wieloaspektowe ujęcie historii lat komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej* (1999), *Gospodarka i ekonomia II Rzeczypospolitej* (1999), promocja książki *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1988)* wydanej przez Instytut Badań Naukowych WSZiP, *Rola wychowawcza uniwersytetu według nauki Jana Pawła II* (1999), *Ekonomiczno-finansowe problemy transformacji w nurcie katolickiej nauki* (2000), *Bogdan Jański wzorem na dziś?* (2000), *Szkolnictwo wyższe dziś i jutro z racji wydania drugiego tomu pt. Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II (1989-1999)* (2000), *Strategia ukraińsko-polskiego partnerstwa gospodarczego* (2000), *Edukacja chrześcijańska Trzeciego Tysiąclecia* (2001), *Młodzież polska i litewska wobec społeczeństwa obywatelskiego – warsztaty dydaktyczne* (2001), *Eduka-*

zjazdy funkcyjnych pracowników, które poświęcone są wypracowaniu standardów programowych oraz strategii zarządzania szkołą. Spełniają one również funkcję integracyjną i formacyjną w celu lepszej realizacji edukacyjnej i wychowawczej misji uczelni³⁵⁸.

Tabela nr 2 przedstawia liczbę studentów sieci „Szkół Jańskiego” od początku istnienia uczelni (1993) do początku roku akademickiego 2005/06.

TABELA 2. WYKAZ ILOŚCI STUDENTÓW W SIECI SZKÓŁ JAŃSKIEGO³⁵⁹.

Rok akademicki	Miejscowość (wydziały)	Liczba studentów	W tym na pierwszym roku
1993/94	Warszawa	b.d.	b.d.
1995/96	Warszawa	264	b.d.
początek 1996	Warszawa	324	b.d.
1996/97	Warszawa	941	b.d.
1997/1998	Warszawa + Łomża	2420	(Łomża: 326)
1998/1999	Warszawa + Łomża	b.d.	(Łomża: 403)
1999/2000	j. w. + Chełm, Elbląg, Kraków	6604	1951
2000/01	j. w. (1.10.2000)	8043	2459
2001/02	j. w.	ok. 9000	2155
2002/03	j. w.	7958	1370
2003/04	j. w.	7083	ponad 2300
2004/05	j. w. + Opole	ok. 7000	ponad 2700
2005/06	j. w.	ok. 8000	2696

Do przedstawionego powyżej wykazu należy dodać, że do końca 2005 roku Szkoła wydała 1791 absolwentów³⁶⁰.

Aktualnie (koniec 2005 r.) Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego to:

- ponad 8 tys. studentów zdobywających wiedzę w sześciu ośrodkach akademickich (Warszawa, Łomża, Chełm, Elbląg, Kraków, Opole);
- wydział zarządzania i wydział nauk społecznych w Warszawie; wydziały zamiejscowe w Chełmie, Elblągu, Krakowie, Opolu; Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży;
- gimnazjum i liceum w Łomży oraz liceum w Krakowie;
- studia na poziomie magisterskim na kierunku: zarządzanie i marketing;

cja polityczna w Polsce (2002), *ASEAN a Polska* (2002), *Rola samorządu w budowie „małej ojczyzny”* (2003). Zob. TAMŻE, s. 219-232.

³⁵⁸ TAMŻE, s. 232.

³⁵⁹ Opracowano na podstawie danych uzyskanych z biura analiz Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

³⁶⁰ TAMŻE.

- studia na poziomie licencjackim na kierunkach: politologia, socjologia, pedagogika, gospodarka przestrzenna;
- studia na 5 ww. kierunkach w 26 specjalnościach;
- studia podyplomowe (9 programów);
- o jakości poziomu nauczania świadczy fakt, iż kształcenie na poziomie licencjackim i magisterskim zostało w 2004 roku zweryfikowane pozytywnie, na kierunku: zarządzanie i marketing, przez Państwową Komisję Akredytacyjną;
- profesjonalna kadra wykładowców – pracownicy naukowcy z UJ, UW, SGH, KUL, AE, AGH, AP oraz nowoczesne programy nauczania;
- doskonale wyposażone sale dydaktyczne, biblioteki, pracownie komputerowe, stały dostęp do Internetu;
- organizowane konferencje naukowe, seminaria oraz sympozja;
- „AZS – Jański” to mistrzowie Polski w trójboju siłowym i piłce siatkowej;
- profesjonalny teatr tańca „Wielka Potrzeba Sztuki” oraz chór akademicki (laureaci wielu krajowych i zagranicznych przeglądów);
- atrakcyjna oferta stypendialna i bogaty wachlarz zwolnień z czesnego oraz ulg finansowych dla najlepszych i najbardziej potrzebujących;
- własne wydawnictwo;
- możliwość publikowania w wydawnictwach uczelnianych: dwumiesięcznik „Zarządzanie i Edukacja” oraz „Zeszyty Naukowe”;
- w sumie ponad 16 000 osób: obecni studenci, absolwenci i pracownicy uczelni;
- poza programem edukacyjnym, konsekwentna realizacja programu wychowawczego, który ma kształtować w studentach postawę służby i odpowiedzialności wobec ojczyzny, ucząc jak odnosić sukcesy działając etycznie³⁶¹.

Na podstawie przedstawionego powyżej zestawienia widać, jak dynamicznie rozwijała się prezentowana uczelnia w przeciągu 11 lat istnienia (1993-2004)³⁶². Jednak

³⁶¹ Wykaz opracowano na podstawie oficjalnej strony internetowej omawianej uczelni. Zob. <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego>; <http://www.janski.edu.pl/edukacja/index.html#sst>; <http://www.janski.edu.pl/misja/index.html>; <http://www.janski.edu.pl/edukacja/uczelnia.html> (25.01.2005). Autor niniejszej dysertacji nie podejmuje się skonfrontowania poszczególnych punktów charakterystyki szkoły ze stanem faktycznym.

³⁶² Ks. M. Piwko za największy dotychczasowy sukces szkoły uważa „to, że powstał zespół, gro-
no, które daje Szkole gwarancje i bezpieczeństwo. Jednoczy ich wspólny cel. Nasza Szkoła będzie mieć
dalsze osiągnięcia, jeśli tworzący ją zespół ludzi będzie dalej miał wyobraźnię i nie zabraknie mu praco-
witości. Najniebezpieczniejsze są bowiem lenistwo, poprzestanie na rutynie i schematach, bez zastano-
wienia, czy nie można lepiej, skuteczniej, taniej. Sukces naszej Szkoły to wyobraźnia ludzi w niej praco-
ujących, których osiągnięcia nie zadowolą i już za tydzień będą chcieć działać skuteczniej. Będzie można

plany rozwojowe Szkół Jańskiego sięgają jeszcze dalej³⁶³. Przyszłość szkoły została zaprojektowana do 2020 r., a ów plan został podzielony kilka etapów. Obecnie szkoła znajduje się na etapie zaplanowanym na okres **2003-2007**. W tym okresie: powinno następować pełniejsze utożsamianie się pracowników z misją uczelni i sposobem jej realizacji; działalność edukacyjno-wychowawcza powinna prowadzić do dalszego rozwoju osobowości studentów i pracowników, dążąc do osiągnięcia osobowości zintegrowanej; powinno także nastąpić udoskonalenie funkcjonowania uczelni na płaszczyźnie organizacji i zarządzania poprzez wprowadzenie systemu zarządzania przez jakość; zakłada się doskonalenie metodyki nauczania, wprowadzenie w większym stopniu własnych podręczników akademickich, a także większe zaangażowanie uczelni w badania i rozwój wdrożeń naukowych; planowany jest rozwój współpracy zagranicznej oraz działań o charakterze regionalnym; to czas na wypracowanie misji lokalnej dla każdego wydziału szkoły; plan finansowy szkoły powinien założyć zwiększenie środków pieniężnych z działalności własnej uczelni z 15% w 2003 roku do 40 % w 2006 r., w celu zwiększenia ilości bezpłatnych lub częściowo odpłatnych miejsc na studiach dziennych; ma zostać powołany Instytut Zmartwychwstania jako następca prawny założyciela, który to instytut miałby także przejąć odpowiedzialność za misję i cele Szkół Jańskiego oraz pełnić funkcję nadzorczą nad szkołami; planuje się zakładanie szkół poza granicami Polski³⁶⁴.

Wizja lat **2008-2014** to etap „budowania środowiska kooperacyjnego i korporacyjnego Szkół Jańskiego, to etap definiowania funkcji Uczelni w kreowaniu rzeczywistości własnego środowiska przez promocje prawdy”³⁶⁵. W tym okresie powinno nastąpić tworzenie instytucji badawczo-wdrożeniowych, organizacja podmiotów

mówić o prawdziwym sukcesie, gdy absolwent naszej uczelni okaże się człowiekiem poszukującym. On niekoniecznie musi wszystko umieć, ale jego celem będzie tak się rozwijać, by poradzić sobie ze stojącymi przed nim wyzwaniami. Mamy jedno życie. Nie ma co się frustrować, że inni potrafią, ale samemu zakasać rękawy i uruchomić wyobraźnię.” [cyt. za:] *Nie można rezygnować z marzeń...*, dz. cyt., s. 3.

³⁶³ Ks. M. Piwko, na pytanie „w jakim kierunku powinna zmierzać Szkoła Jańskiego?”, odpowiada: „Moim marzeniem jest, by nasza uczelnia, daj Boże kiedyś uniwersytet, potrafiła sama generować środki na swoje funkcjonowanie i potrafiła prowadzić inne podmioty (np. instytuty badawcze, ośrodki myśli technologicznej). W ten sposób pokażemy, że szkoła wyższa niekoniecznie musi być obciążeniem dla państwa. Czesne powinno pokrywać tylko 30 proc. kosztów funkcjonowania uczelni, resztę powinna wypracować cała szkoła: profesorowie, pracownicy i studenci. Jeśli uczymy zarządzania nieruchomościami, to stwórzmy firmy, które potrafią zarządzać tymi nieruchomościami, a jeśli mamy politologię, to zorganizujemy grono specjalistów dających opiniotwórcze, zobowiązujące ekspertyzy, będące wyzwaniem dla urzędników i polityków. To byłaby szkoła środowiskowa w pełnym tego słowa znaczeniu. A to środowisko mogłoby stać się Instytucją.” [cyt. za:] *Nie można rezygnować z marzeń...*, dz. cyt., s. 3.

³⁶⁴ *Przyszłość Szkół im. Bogdana Jańskiego*, opr. S. URBAŃSKI, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 271-273.

³⁶⁵ TAMŻE, s. 274.

społecznych oraz dalszy rozwój ilościowy i terytorialny Szkół Jańskiego. Uczelnia ma stać się zapleczem naukowo-badawczym dla środowiska zmartwychwstańczego³⁶⁶.

Lata **2015-2020** to dalszy rozwój uczelni i etap „kreowania rzeczywistości narodowej i państwowej”³⁶⁷. W tym okresie powinna ujawnić się funkcja służebna Szkół Jańskiego i środowiska zmartwychwstańczego w stosunku do narodu poprzez zaangażowanie społeczno-polityczno-gospodarcze oraz kreowanie rzeczywistości mikro- i makrospołecznej³⁶⁸.

Podsumowaniem powyższego opisu rozwoju uczelni i ambitnych planów na przyszłość niech będzie przedstawienie historii Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego w formie zestawienia:

6.01.1991	Decyzja o uruchomieniu w Warszawie, na mocy ustawy o szkolnictwie wyższym z 1990 r., wyższej szkoły przygotowującej do aktywnego, twórczego, skutecznego i etycznego kształtowania rzeczywistości.
8.10.1991	Powstaje Szkoła Liderów Katolickich w Warszawie
13.07.1993	Na bazie SLK zostaje utworzona, decyzją Ministra Edukacji Narodowej, Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie z uprawnieniami do prowadzenia studiów licencjackich na kierunku: zarządzanie i marketing
1995/96	WSZiP uruchamia pierwsze studia podyplomowe
15.05.1997	Powstaje Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży
20.05.1997	Powstaje Liceum Ekonomiczne im. Bogdana Jańskiego w Łomży
1.06.1998	Powstaje Liceum Ekonomiczne im. Bogdana Jańskiego w Krakowie
23.07.1999	Minister Edukacji Narodowej nadaje WSZiP im. Bogdana Jańskiego w Warszawie uprawnienia do nadawania tytułu magistra
30.08.1999	Powstają wydziały zamiejscowe w Chełmie i w Elblągu
22.12.1999	Powstaje wydział zamiejscowy w Krakowie
21.12.2000	Uczelnia otrzymuje uprawnienia do prowadzenia studiów licencjackich na kierunku: socjologia
18.11.2001	Uczelnia otrzymuje uprawnienia do prowadzenia studiów licencjackich na kierunku: politologia
28.03.2002	Zmiana nazwy na: Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego
9.10.2002	Powstaje Gimnazjum im. Bogdana Jańskiego w Łomży

³⁶⁶ TAMŻE.

³⁶⁷ TAMŻE.

³⁶⁸ TAMŻE. Ponadto, ks. S. Urbański, kierownik duchowy szkoły, stwierdza: „Akcentując służebną funkcję państwa i Kościoła dla narodu w integrującej się Europie i procesie globalizacji, zakładamy wypracowanie określonych relacji środowiska Szkół Jańskiego pod kierownictwem Instytutu Zmartwychwstania do Zgromadzenia Zmartwychwstańców, Kościoła i religii, umożliwiających podejmowanie takich działań, by w odczuciu społecznym być odbieranym z jednej strony jako środowisko opiniotwórcze ewangelizacyjnego i misyjnego charakteru, wyspecjalizowane w wybranych dziedzinach życia państwowego, z drugiej zaś jako środowisko otwarte, integrujące i zmuszające do współpracy różne ugrupowania partyjne na rzecz narodu i mocnego państwa.” Zob. TAMŻE.

30.07.2004	Uczelnia otrzymuje uprawnienia do prowadzenia studiów licencjackich na kierunku: pedagogika
30.07.2004	Uczelnia otrzymuje uprawnienia do prowadzenia studiów licencjackich na kierunku: gospodarka przestrzenna
6.08.2004	Powstaje wydział zamiejscowy w Opolu
w organizacji	Nowe kierunki (turystyka i rekreacja, stosunki międzynarodowe, administracja, informatyka i ekonometria, europeistyka) i studia Master of Business Administration (MBA)
w organizacji	Wydział zamiejscowy w Zabrze ³⁶⁹ .

Wydaje się, że sukces szkoły związany jest ze specyficzną strukturą organizacyjną uczelni, o czym szerzej w kolejnym podrozdziale.

3. STRUKTURA ORGANIZACYJNA SZKOŁY WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO

Struktura organizacyjna Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego wypływa z koncepcji filozoficzno-teologicznej zgromadzenia zmartwychwstańców, a w szczególności z myśli ks. Piotra Semenki CR. Na tzw. „triadzie semenekowskiej” (o czym szerzej w rozdz. IV) oparta zastała niespotykana struktura zarządzania szkołą (jedyna taka w Polsce). Ta koncepcja znalazła swoje odzwierciedlenie w statucie szkoły³⁷⁰, który to dokument stanowi podstawę do poniższej analizy.

Organa szkoły dzielą się na **kolegialne i jednoosobowe**. Organami kolegialnymi szkoły są: konwent, kolegia wydziałów i rady wydziałów. Poza tym, istnieje również rada szkoły. Natomiast organami jednoosobowymi są: rektor, kierownik duchowny, kanclerz i dziekani.³⁷¹

W skład **konwentu** wchodzi założyciel, rektor, kierownik duchowny, kanclerz, dyrektor generalny, prorektorzy i wicekanclerze oraz pozostali członkowie powołani przez założyciela, jednak łączna liczba członków konwentu nie może przekroczyć 12 osób. Do kompetencji konwentu należy m.in.: uchwalanie regulaminu i planów studiów oraz programów nauczania; uchwalanie regulaminu organizacyjnego szkoły oraz regulaminu wynagrodzeń; tworzenie i znoszenie kierunków studiów i specjalności oraz uruchamianie innych form kształcenia zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie

³⁶⁹ Opracowano na podstawie materiałów uzyskanych z biura analiz Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne); <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (25.01.2005).

³⁷⁰ *Statut Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie*, 9.10.2003 r. (dalej: *Statut*) – zob. Aneks nr 2.

³⁷¹ *Statut*, par. 13.

przepisami; tworzenie, znoszenie i przekształcanie jednostek organizacyjnych Szkoły (w tym jednostek zamiejscowych); uchwalanie planów współpracy z zagranicą; uchwalanie planów działalności badawczej; uchwalanie planów wydawniczych; uchwalanie rocznych i semestralnych planów działań oraz ocenianie rocznych i semestralnych sprawozdań z działalności; wykonywanie uprawnień założyciela w stosunku do Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży; występowanie z wnioskami do założyciela o zmianę statutu. Ponadto, konwent powołuje Uczelnianą Komisję Dyscyplinarną i Odwoławczą Komisję Dyscyplinarną³⁷².

Kolegium wydziału składa się z dziekana, kapelana i dyrektora wydziału oraz prodziekanów. Odpowiada ono za skuteczne i sprawne funkcjonowanie wydziału, realizację zadań określonych w planie rzeczowo-finansowym oraz za realizację innych zadań wyznaczonych przez konwent. Do obowiązków kolegium wydziału należy w szczególności: opracowanie i uchwalanie planów rozwoju wydziału; przygotowywanie wniosków w sprawach tworzenia nowych kierunków studiów, specjalności kształcenia, studiów podyplomowych oraz innych form kształcenia; opiniowanie projektu planu rzeczowo-finansowego wydziału; uchwalanie projektu planu marketingowego wydziału; uchwalanie planu działalności formacyjnej wydziału; ustalanie harmonogramu zajęć studenckich³⁷³.

W skład **rady wydziału** wchodzi: kolegium wydziału, nauczyciele akademicki (zatrudnieni w wydziale na podstawie umowy o pracę, posiadający tytuł naukowy, stopień naukowy doktora habilitowanego lub zajmujący stanowisko profesora), kierownicy katedr i koordynatorzy zespołów przedmiotowych, oraz po dwóch przedstawicieli pozostałych nauczycieli akademickich zatrudnionych w wydziale na podstawie umowy o pracę (dwóch z każdego prowadzonego w wydziale kierunku), a także po dwóch pracowników nie będących nauczycielami akademickimi i studentów wydziału³⁷⁴.

Do kompetencji rady wydziału należy w szczególności: opiniowanie planów rozwoju wydziału i wniosków w sprawie tworzenia, przekształcania i likwidacji kierunków, specjalności, studiów podyplomowych i innych form kształcenia oraz przedstawianie kolegium wydziału nowych inicjatyw w tym zakresie; opiniowanie wniosków w sprawie planów studiów i programów nauczania – po zasięgnięciu opinii właściwego

³⁷² Statut, par. 13-15, 22, 58.

³⁷³ Statut, par. 16.

³⁷⁴ Statut, par. 17.

organu samorządu studenckiego; uchwalanie planów współpracy z zagranicą i planów działalności badawczej; opracowywanie planów studiów i programów nauczania; opiniowanie wniosków dziekana o zatrudnienie na stanowisko profesora; wyrażanie opinii w sprawie tworzenia, przekształcania i likwidacji jednostek organizacyjnych wydziału; powoływanie na wniosek dziekana stałych i doraźnych komisji wydziałowych oraz określanie ich kompetencji i zadań; dokonywanie oceny działalności naukowo-dydaktycznej wydziału oraz założeń i kierunków rozwoju kadry; proponowanie tematów seminariów dyplomowych i promotorów oraz proponowanie i opiniowanie tematów prac dyplomowych³⁷⁵.

W szkole działa także **rada szkoły**. W jej skład wchodzi: rektor (jako przewodniczący), kierownik duchowny, kanclerz, dyrektor generalny, prorektorzy, wicekanclerze, dziekani, kapelani wydziałów, dyrektorzy wydziałów, dyrektorzy instytutów oraz kierownicy jednostek ogólnouczeniowych. Zwoływana przynajmniej dwa razy w semestrze, rada Szkoły zajmuje się: opiniowaniem ogólnych kierunków działalności szkoły i projektów utworzenia nowych kierunków studiów; oceną prowadzonej przez uczelnię działalności dydaktycznej i naukowej oraz współpracy szkoły z innymi uczelniami i instytucjami w zakresie dydaktyki i badań, a także omawianiem innych spraw wniesionych przez założyciela, konwent, rektora lub kanclerza³⁷⁶.

Instrumentem administracji centralnej Szkół Jańskiego, koordynującym i nadzorującym wszelką działalność szkoły na poziomie taktycznym i operacyjnym jest **biuro generalne** (z dyrektorem generalnym na czele). Do zadań tego biura należy także koordynacja działań biura analiz, biura marketingu i biura współpracy międzynarodowej³⁷⁷.

W szkole działa także **Instytut Badań Naukowych**. W ramach tej instytucji powołano: Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej, Zakład Małych i Średnich Form Przedsiębiorczości, Zakład Jakości i Ewaluacji Kształcenia, Zakład Historii Społecznej i Gospodarczej, Zakład Badań i Prognoz Społecznych³⁷⁸.

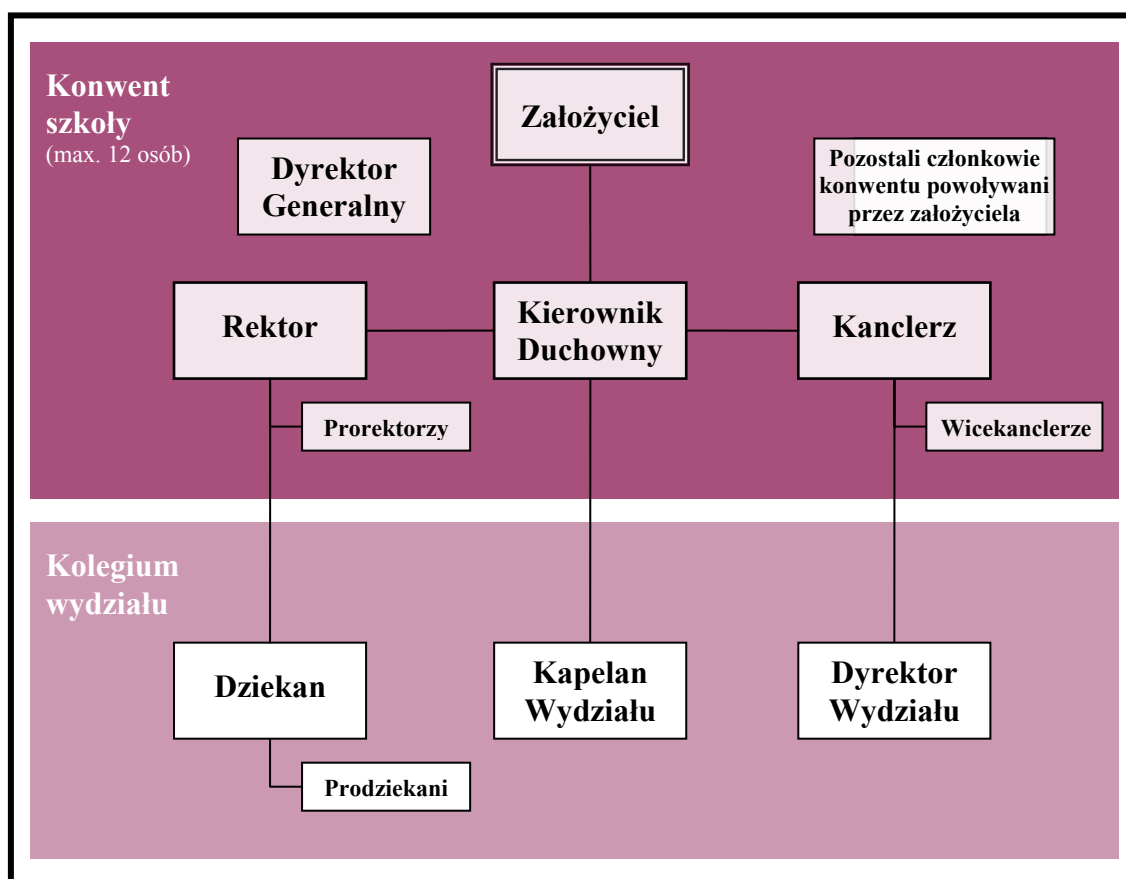
Strukturę organizacyjną szkoły można przedstawić (w uproszczeniu) w formie następującego schematu:

³⁷⁵ Statut, par. 17.

³⁷⁶ Statut, par. 30-31.

³⁷⁷ Statut, par. 26; *Kronika Szkoły...*, dz. cyt., s. 232.

³⁷⁸ Statut, par. 34, 35; *Kronika Szkoły...*, dz. cyt., s. 227.

SCHEMAT 2. STRUKTURA ORGANIZACYJNA SZKOŁY WYŻSZEJ IM. B. JAŃSKIEGO³⁷⁹.

Jak widać na zamieszczonym powyżej schemacie, **założyciel** ma w szkole rolę całkowicie nadrzędną³⁸⁰. Sprawuje on nadzór nad szkołą i podejmuje decyzje dotyczące szkoły (osobiście lub przez wyznaczonego przez siebie pełnomocnika) w zakresie określonym przepisami ustawy o szkolnictwie wyższym. W ramach swoich uprawnień założyciel: nadaje szkole statut i może dokonywać w nim zmian; powołuje i odwołuje rektora, kanclerza, dyrektora generalnego, prorektorów (w liczbie do trzech), wicekanclerzy, dziekanów, dyrektorów wydziałów, prodziekanów, dyrektorów instytutów i kwestora a także nawiązuje i rozwiązuje z nimi stosunek pracy; powołuje i odwołuje członków konwentu; zatwierdza wszystkie uchwały konwentu; podejmuje decyzje w innych sprawach przekazywanych do jego kompetencji przez postanowienia statutu³⁸¹.

³⁷⁹ Opracowanie własne na podstawie: *Statut*, par. 13-29.

³⁸⁰ Ks. M. Piwko, założyciel szkoły, tak określa swoją rolę: „Jestem moderatorem, który stoi na straży ukierunkowania, zapraszam do tej koncepcji, inspiruję i nadzoruję, żeby ta koncepcja w realizacji była coraz doskonalsza” [cyt. za:] L. JASTRZĘBSKA, *Wiarą kontroluj rozum* (artykuł z cyklu „Ludzie uparci”, n.t. ks. M. Piwko CR i Szkół Jańskiego), [w:] „Perspektywy”, nr 4/1999, s. 52.

³⁸¹ *Statut*, par. 12, 34, 40.

Poza tym, założyciel wchodzi w skład konwentu, nadzoruje własny fundusz stypendialny uczelni oraz wyraża zgodę na podpisywanie umów z instytucjami krajowymi i zagranicznymi. Na jego wniosek są powoływani i odwoływani przez właściwą władzę kościelną: kierownik duchowny i kapelani³⁸². Uczestniczy w obradach rady szkoły (osobiście albo przez przedstawiciela), której uchwałę może zawiesić, jeśli narusza ona prawo lub statut szkoły, albo też jest szkodliwa dla ważnych interesów szkoły³⁸³. Wreszcie, założyciel decyduje o ewentualnej likwidacji lub zawieszeniu działalności szkoły, a majątek, który pozostanie po zaspokojeniu pracowników i wierzycieli, przechodzi na jego własność, a w razie wystąpienia istotnych przeszkód, na działalność zbieżną z celami szkoły, wskazaną przez osoby tworzące ostatni przed likwidacją konwent³⁸⁴.

Wracając do omawiania struktury Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego należy zaznaczyć, że **podstawowa struktura szkoły została oparta na triadzie osób: rektor, kierownik duchowny, kanclerz** oraz odpowiadający im na poziomie wydziału: **dziekan, kapelan wydziału, dyrektor wydziału** (co zostało uwypuklone na schemacie nr 2)³⁸⁵. Taka struktura związana jest z prowadzoną przez szkołę działalnością w zakresie trzech dopełniających się obszarów:

1. **nauki i dydaktyki, nadzorowanym przez rektora,**
2. **wychowania, nadzorowanym przez kierownika duchownego,**
3. **wdrożeniowo-gospodarczym, nadzorowanym przez kanclerza**³⁸⁶.

³⁸² Statut, par. 11, 14, 23, 24, 28.

³⁸³ Statut, par. 32.

³⁸⁴ Statut, par. 65. Ponadto, par. 66 Statutu brzmi: „Osobnym dokumentem Założyciel wskaże osobę, która w trybie określonym w ustawie o szkolnictwie wyższym, przejmie jego obowiązki i uprawnienia założycielskie.”

³⁸⁵ Ks. M. Piwko tak motywuje specyficzną strukturę organizacyjną szkoły: „Przekazujemy wiedzę, ale naszym głównym zadaniem jest kreowanie osobowości (...). Dlatego chcemy dać wiedzę na wysokim poziomie, ukształtować postawy i dać konkretne umiejętności. Temu celowi podporządkowana jest struktura zarządzania Szkołą. Opiera się ona o trzy filary. Pierwszy to rektor, który odpowiedzialny jest za rozwój naukowy; musi mieć na to środki, jest więc organem Szkoły. Drugi filar – kierownik duchowny – odpowiada za kształtowanie postaw. Dziś dobitnie widać i w polityce, i w gospodarce jak brak postaw, korupcja, niepatriotyczne podejścia są przyczyną wielkich niepowodzeń. Wreszcie trzeci filar – kanclerz, który odpowiada za kształtowanie konkretnych umiejętności. Absolwent bowiem ma mieć nie tylko wiedzę, ale i narzędzia do działania. Taką strukturę ma nasza Szkoła jako jedyna w Polsce. Na początku mało kto wierzył, że tę szkołę da się zrealizować. Pewien nieżyczliwy urzędnik MEN nazwał ją *eksperymentem ojca Piwki*, ale inny, prawnik, stwierdził, że dla niego taka uczelnia to prawdziwie wielkie wyzwanie.” [cyt. za:] *Nie można rezygnować z marzeń...*, dz. cyt., s. 2-3.

³⁸⁶ Statut, par. 19.

Rektor, kierownik duchowny i kanclerz kierują działalnością szkoły i reprezentują ją na zewnątrz. Rektor działa przy pomocy prorektorów; kierownik duchowny – kapelanów, a kanclerz przy pomocy wicekanclerzy³⁸⁷.

Rektor jest przełożonym pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów szkoły, wchodzi w skład konwentu i rady szkoły oraz przewodniczy ich posiedzeniom. Ponadto, rektor czuwa nad wykonaniem uchwał konwentu; występuje do konwentu z inicjatywą wydania lub zmiany regulaminu organizacyjnego, regulaminu wynagradzania, regulaminu studiów, planów studiów i programów nauczania; dba o przestrzeganie prawa oraz zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie szkoły; dba o przestrzeganie statutu szkoły i obowiązujących w niej zwyczajów, zasad postępowania i regulaminów³⁸⁸.

Kanclerz zarządza szkołą i podejmuje wszystkie decyzje gospodarczo-finansowe szkoły nienależące do kompetencji innych organów szkoły. Jest przełożonym pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Wchodzi w skład konwentu i rady szkoły. Kanclerz w ramach kierowanego przez siebie obszaru w szczególności: kieruje działalnością administracyjną i gospodarczą szkoły; odpowiada za przygotowanie i organizację praktyk studenckich, oraz za przygotowanie, organizację i przeprowadzenie działań promocyjno-marketingowych szkoły; dba o przestrzeganie prawa, zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie szkoły; a także dba o przestrzeganie statutu szkoły, panujących w niej zasad, zwyczajów oraz obowiązujących regulaminów³⁸⁹.

Rola i zadania **kierownika duchownego i kapelanów** zostaną omówione przy okazji analizowania formacyjnej działalności szkoły (rozdz. IV), wszak za ten aspekt bezpośrednio odpowiadają.

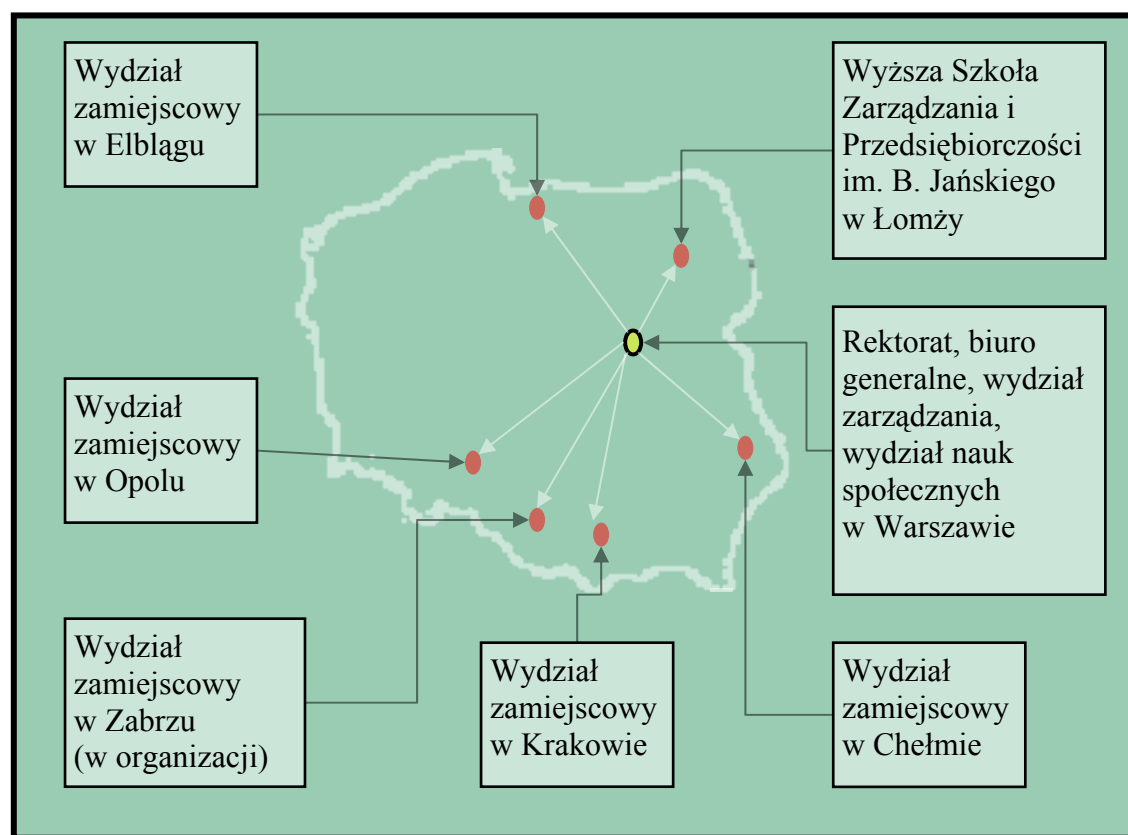
Zadania dziekana, dyrektora wydziału i kapelana wydziału są paralelne do praw i obowiązków rektora, kierownika duchownego i kanclerza – patrz schemat nr 2.

Po omówieniu struktury organizacyjnej szkoły pod kontem zarządzania osobowego, należy teraz zaprezentować strukturę terenową Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego. Zostanie ona ukazana w formie schematu:

³⁸⁷ Statut, par. 20.

³⁸⁸ Statut, par. 13, 14, 19-22, 30, 32.

³⁸⁹ Statut, par. 13, 14, 19-22, 25.

SCHEMAT 3. STRUKTURA TERENOWA SZKOŁY WYŻSZEJ IM. B. JAŃSKIEGO W POLSCE.

Opracowanie własne

Jak widać na powyższym schemacie, główna siedziba szkoły znajduje się w Warszawie³⁹⁰. Tam też mają siedzibę: rektorat, biuro generalne oraz wydział zarządzania i wydział nauk społecznych. Szkoła Wyższa im. B. Jańskiego jest założycielem Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości w Łomży (1996). Ponadto, uczelnia sukcesywnie tworzy wydziały zamiejscowe (Kraków, Chełm, Elbląg, Opole, Zabrze) i jest jedyną uczelnią prywatną w Polsce z tak dużą ilością wydziałów zamiejscowych³⁹¹.

W tym miejscu można także wspomnieć o bazie lokalowej uczelni. Szkoła posiada własne budynki w **Warszawie** przy ul. Elektronowej 2, o powierzchni 3600 m² i 14100 m² oraz dysponuje budynkiem w centrum, przy ul. Chełmskiej 21a, o powierzchni 900 m². Co więcej, rozpoczęto budowę nowej siedziby szkoły. W założeniach ma to być jeden z najnowocześniejszych i najbardziej funkcjonalnych budynków edukacyjnych w Warszawie. Szkoła posiada także własny budynek w **Łomży** (3860 m²) oraz zabytkowy pałacyk w **Elblągu**, gdzie po restauracji mieścić się będą

³⁹⁰ Statut, par. 2, pkt 1-2.

³⁹¹ http://www.men.gov.pl/szk-wyz/wykaz/wykaz_niepan.1.php (5.02.2005).

określone agendy wydziału zamiejscowego (zajęcia prowadzone są także w sąsiadujących wynajętych pomieszczeniach). W innych miejscowościach uczelnia wynajmuje pomieszczenia: w **Krakowie** o powierzchni ponad 2500m² (obecnie wydział zamiejscowy w Krakowie przygotowuje się do własnej inwestycji budowlanej); w **Chelmie** o powierzchni 3800 m² oraz akademik dla 90 studentów wydziału zamiejscowego; w **Opolu** – w budynku Izby Rzemieślniczej dla nowoutworzonego wydziału zamiejscowego³⁹².

Podsumowując, struktura organizacyjna Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, opisana przede wszystkim w statucie tejże uczelni, jest koncepcją oryginalną i unikatową w skali polskiej. Jest ona gwarantem właściwego wypełniania edukacyjno-formacyjnej misji szkoły. Stanowi również namacalny przykład, że można założyć świecką instytucję zatwierdzaną przez władze państwowe, która ma statutowo zagwarantowany nadzór ze strony Kościoła katolickiego.

Reasumując analizy dokonane w tym rozdziale, nie można nie zauważyć, że Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego wydaje się być spełnieniem marzeń założyciela zgromadzenia zmartwychwstańców (o uniwersytecie mającym kształcić polskie elity katolickie), a także przykładem umiejętnej aktualizacji jego charyzmatu i misji. Ks. Marian Piwko, zmartwychwstaniec, wychodząc od tradycji edukacyjnej swojego zgromadzenia zakonnego, stworzył dzieło o ciekawych założeniach, co więcej, uwieńczone sukcesem, o czym świadczy m.in. dynamiczny rozwój uczelni. Ponadto, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, ze swoją specyficzną misją, stara się wypełniać lukę istniejącą w programie formacyjnym Kościoła katolickiego w Polsce.

³⁹² <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (10.12.2005).

ROZDZIAŁ IV

EDUKACJA W SZKOLE WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO

Chrześcijańskie (i zmartwychwstańcze) korzenie Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego odzwierciedlają się nie tylko w strukturze uczelni. Ujawniają się także w misji i zadaniach szkoły, a szczególnie w planie edukacyjnym, zakładającym integralny rozwój studenta na płaszczyźnie wiedzy, postaw i umiejętności. Co więcej, działalność szkoły nie ogranicza się tylko do szeroko pojętego oddziaływania na studenta, ale ma w planie aktywne kreowanie rzeczywistości. Takie podejście jest niemalże unikatowe w polskim środowisku akademickim.

1. MISJA I ZADANIA SZKOŁY WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO

Zanim zostanie zaprezentowana misja i zadania omawianej uczelni, należy odpowiedzieć na pytanie: czym jest tzw. „misja” danej organizacji? Otóż, najogólniej mówiąc, wyznacza ona podstawowy cel i sens danej organizacji. Etymologia słowa „misja” wskazuje na posłannictwo (łac. *missio* – posłanie, wysłanie), czyli na ważne zadanie do spełnienia. Jest nim w pierwszej mierze zaspokajanie jakichś potrzeb społecznych. Misja zwykle wiąże się z ograniczeniem w czasie i przestrzeni. Jest częścią tożsamości i kultury organizacji³⁹³.

Pierwsze sformułowanie misji i celu omawianej szkoły wyższej znajduje się w deklaracji Diakonii Narodu (napisanej dnia 11.11.1989 r.), nawiązującej do zamysłu Bractwa Służby Narodowej, powołanego przez Bogdana Jańskiego³⁹⁴. Naczelną ideą bractwa było stowarzyszenie się w celu wprowadzania „zasad chrześcijańskich w politykę, w edukację, w literaturę, w nauki, sztuki, przemysł, obyczaje i całe życie publiczne i prywatne”³⁹⁵. Ponadto, sformułowanie misji uczelni nawiązuje do określonego profilu patriotycznego, w którym akcentuje się koncepcję służebnej roli państwa

³⁹³ R. STOCKI, *Zarządzanie dobrami*, Kraków 2003, s. 46-47. T. OLEKSYN, *Misja, tożsamość i kultura organizacji*, [w:] „ZiE”, nr 4-5/1998, s. 143-156.

³⁹⁴ *Deklaracja Diakonii Narodu*, [w:] „Emaus. Pismo Diakonii Narodu”, nr 1/1990, s. 2-4; D. PIĘTKA, B. WIECZOREK, *Misja Szkół Jańskiego*, [w:] „Emaus”, nr 10/2001, s. 18.

³⁹⁵ B. JAŃSKI, *Dziennik (1830-1839)*, dz. cyt., s. 354.

i Kościoła w stosunku do rodziny i Narodu (Narodów)³⁹⁶. Ta koncepcja wypływa z teologii narodu według założycieli zmartwychwstańców. Otóż uważali oni, iż „naród jest kreacją Bożą zarówno w płaszczyźnie intencjonalnej, jak i historycznej. Historyczny naród ma swoją wieczną preegzystencję, jako myśl-idea Boża, która określa pod każdym względem byt narodu: jego istotę, strukturę, cel oraz warunki istnienia i życia. Stworzenie historycznego narodu jest aktem Bożym, który jest nie tylko początkiem, ale i działalnością trwającą w całej historii. W kreacji narodu Bóg posługuje się przyczyną drugorzędną, którą jest właściwie Kościół, za pośrednictwem którego Bóg stwarza chrześcijańską duszę narodu i tym samym prawdziwy naród”³⁹⁷.

Po uczynieniu założeń wstępnych, można przejść do zaprezentowania tekstu misji Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego. Brzmi ona następująco:

***Edukacja do chrześcijańskiej służby
Narodowi, Kościołowi i Państwu
oraz wdrażanie uniwersalizmu chrześcijańskiego
według Zgromadzenia Zmartwychwstańców, który brzmi:
„Podejmując zbawczy plan Boga
wobec Narodu Polskiego i innych narodów,
będziemy działać dla ich suwerenności
i poszanowania w świecie.
Będziemy skutecznie działać
na rzecz wspólnoty ludzkiej,
która byłaby w stanie zaakceptować
dążenia Narodu Polskiego do godnego życia”³⁹⁸.***

Służba, o której mowa w misji, „podejmowana w wymiarze działalności naukowo-badawczej, gospodarczej, społecznej i politycznej - prowadzona w duchu prawdy,

³⁹⁶ EMAUS rozmawia z kierownikiem duchowym Szkół Wyższych im. Bogdana Jańskiego, ks. prof. dr. hab. Stanisławem Urbańskim, [w:] „Emaus”, nr 1/2003, s. 2.

³⁹⁷ K. MACHETA, *Teologia narodu według Założycieli Zmartwychwstańców*, Rzym 1985, s. 383-384. Służebna funkcja Kościoła wobec narodu ujawnia się także w koncepcji kard. S. Wyszyńskiego („Kościół w służbie narodowi”), zob. Cz. S. BARTNIK, *Teologia narodu*, Częstochowa 1999, s. 292.

³⁹⁸ *Statut*, par. 3.

dobra, miłości i patriotyzmu oraz odpowiedzialności za rodzinę, społeczność lokalną, Naród i Państwo, powinna umożliwiać twórczą współpracę i wzajemne ubogacanie się różnych narodów i ich kultur w drodze do Boga, ze szczególnym uwzględnieniem misji Zgromadzenia Zmartwychwstańców³⁹⁹ oraz dorobku intelektualnego tego Zgromadzenia⁴⁰⁰.

W tym miejscu warto również pochylić się nad zawartym w misji cytatem, który ma być definicją „uniwersalizmu chrześcijańskiego według Zgromadzenia Zmartwychwstańców”. Pomocą do analizy tego cytatu jest rozprawa doktorska ks. K. Machety, p.t.: „Teologia narodu według Założycieli Zmartwychwstańców”. Według B. Jańskiego, P. Semenienki i H. Kajsiewicza „stwórcza ekonomia Boża – pisze autor rozprawy – nie tylko ukonstytuowała strukturę narodową człowieka i nie tylko określa byt narodu, ale również daje swoistą *logikę* jego dziejom. Każdy naród posiada niejako własną *czasoprzestrzeń* w uniwersalnej ekonomii stworzenia, którą realizuje w swej historii. Naród stoi w relacji do Boga Trójosobowego, analogicznie do jednostki. Jest przez Boga stwarzany, podtrzymywany w swym bycie, prowadzony przez dzieje, wychowywany, karmiony i kierowany ku właściwym celom. Pozostaje cały i zawsze pod specjalnym rodzajem Opatrzności Bożej, ale też powołany jest przez Boga do tworzenia własnej *opatrności*. Opatrzność Boża nie ma zamiaru rozpraszać mistycznej wspólnoty narodu, ponieważ nie państwo, lecz właśnie naród jest przedmiotem troski i stanowi treść Bożego planu. Dialektyczna więź między Bogiem i narodem została zadzierzgnięta i trwa w transcendencji, a objawia się w historii”⁴⁰¹.

Ponadto, w pojmowaniu narodu zmartwychwstańcy twierdzą, że jego istotą jest misja historyczna, czyli posłannictwo, które skierowane jest ku całej ludzkości. Misja narodu ma jednak charakter religijny, historiozbowczy, służy realizacji Królestwa

³⁹⁹ **Misja zgromadzenia zmartwychwstańców** brzmi: „Zgromadzenie Zmartwychwstania głosi Misterium Paschalne i daje o nim świadectwo. Przekonani, że Bóg miłuje nas bezwarunkowo, zwiastujemy wyzwolenie i zbawienie każdej osoby i całego społeczeństwa jako przejście ze śmierci do życia, w którym każde zło i niesprawiedliwość zostaną zwyciężone. Wzywamy wszystkich, a szczególnie młodzież i rodziny, do wspólnot Zmartwychwstałego Chrystusa, w których promieniuje wiara, nadzieja i miłość – znak zjednoczenia w Kościele z Chrystusem i Jego Matką Maryją. Jesteśmy przekonani, że aby to osiągnąć, nasze Zgromadzenie musi być wzorem chrześcijańskiej wspólnoty, w której wszystkich ożywia jeden duch i jedno serce. Przez naszą posługę duszpastersko-wychowawczą wychodzimy naprzeciw wszystkim, a szczególnie solidaryzujemy się z ludźmi poniżonymi przez niesprawiedliwe struktury. Dając laikatowi głębsze doświadczenie dynamiki Paschalnej w jego życiu, pomagamy mu wypełnić jego własną proroczą i przetwarzającą funkcję wobec świata. Jako wspólnota międzynarodowa pomagamy sobie nawzajem w różnych częściach świata, dzieląc się naszymi posługami, doświadczeniami i zasobami. Uczestniczymy w Chrystusowym pragnieniu rozpalania ognia Bożej miłości w sercu każdego człowieka na tej ziemi.” [cyt. za:] *Konstytucje Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa*, Rzym 2001, s. 11-12 (przypis własny).

⁴⁰⁰ *Statut*, par. 4.

⁴⁰¹ K. MACHETA, *Teologia narodu...*, dz. cyt., s. 384.

Bożego na ziemi. Naród jest więc kategorią religijną, historiozbawczą; ma nieść i wprowadzić w życie doczesne, indywidualne i społeczne Ewangelię Chrystusa⁴⁰².

Powyższe rozważania pomagają lepiej zrozumieć treść misji omawianej uczelni. Stwierdzenia w niej zawarte wymagają konkretyzacji. Dlatego należy zaznaczyć, że **misja szkoły realizuje się szczególnie poprzez:**

- **koncepcje szkoły środowiskowej,**
- **stawanie się animatorem środowiska kulturotwórczego,**
- **rozwijanie umiejętności praktycznej aplikacji wiedzy,**
- **rozwijanie integralnego modelu kształcenia**⁴⁰³.

Koncepcja szkoły środowiskowej zakłada, iż uczelnia jest miejscem postrzegania, badania i zaspakajania potrzeb najbliższego środowiska, na różnych płaszczyznach życia społeczno-gospodarczego poprzez aktywne oddziaływanie na te płaszczyzny⁴⁰⁴. Szkoła chce stać się animatorem środowiska kulturotwórczego poprzez kreowanie wzorców zachowań, postaw i wartości wpływających ze społecznej nauki Kościoła oraz chrześcijańskiej koncepcji szkoły. Chce także kreować znaczące autorytety społeczne, wkomponowane w wyzwania środowiska lokalnego. Uczelnia dąży do rozwijania umiejętności praktycznej aplikacji wiedzy u swojego absolwenta, przeciwstawiając się jej wyalienowaniu w postaci oderwania od potrzeb realiów życiowych i dynamiki rozwoju kompetencji społecznych i zawodowych. Natomiast rozwijanie integralnego modelu kształcenia, zakłada łączenie wiedzy, postaw i umiejętności w jednolitym organizmie kultury akademickiej i organizacyjnej szkoły⁴⁰⁵.

W celu skuteczniejszego realizowania misji szkoły, sformułowano pięć konkretnych zadań, zwanych „podstawowymi zadaniami Szkoły”:

⁴⁰² TAMŻE.

⁴⁰³ *Informacja o Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego z siedzibą w Warszawie*, wydruk komputerowy (archiwum własne).

⁴⁰⁴ Definicja szkoły środowiskowej brzmi: „szkoła środowiskowa to placówka dydaktyczno-wychowawcza, która: przyjęła na siebie rolę inspiratora i koordynatora wszelkich poczynań i oddziaływań środowiska wychowawczego; współdziała z organizacjami młodzieżowymi i społecznymi, współpracuje z zakładami pracy, placówkami kulturalnymi; stosując odpowiednie formy działania, organizuje dzieciom i młodzieży czas wolny, umożliwia kształtowanie zainteresowań i uzdolnień, integruje cały system oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych na terenie środowiska lokalnego.” [cyt. za:] T. BĄK, *Dlaczego szkoła środowiskowa?*, [w:] „Emaus”, nr 12/2002, s. 13.

⁴⁰⁵ *Informacja o Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego...*, dz. cyt..

1.

Kształcenie kadr w zakresie szeroko pojętej administracji i zarządzania organizacjami gospodarczymi, społecznymi i formacyjno - oświatowymi: w tym na potrzeby działalności Kościoła Katolickiego, w otwarciu przede wszystkim na współpracę z chrześcijanami innych wyznań.

2.

Działalność naukowa, badawczo-rozwojowa i wdrożeniowa prowadzona zwłaszcza pod kątem integracji pracowników ze studentami. Jej celem w szczególności jest prowadzenie praktycznych prac w zakresie badań stosowanych w dziedzinach związanych z problematyką gospodarczą i społeczną.

3.

Kształcenie i promowanie kadr naukowych.

4.

Polepszanie kondycji intelektualnej i stymulowanie rozwoju gospodarczego społeczności lokalnych i regionalnych, z którymi Szkoła związana jest poprzez siedziby swoich jednostek organizacyjnych.

5.

Podejmowanie i wspieranie działań mających na celu promowanie w świecie polskiej kultury, wartości narodowych i rodzimych organizacji⁴⁰⁶.

Oprócz swoich podstawowych zadań szkoła: prowadzi także różne formy współpracy w wymiarze międzynarodowym; prowadzi licea i gimnazja; organizuje kursy, konferencje, sympozja, seminaria, spotkania naukowo-szkoleniowe itp.; prowadzi działania mające na celu promowanie studentów i absolwentów; wspomaga naukowe, nauczycielskie, duszpasterskie, gospodarcze, społeczne i wychowawcze działania Kościoła katolickiego w Polsce i wśród Polaków za granicami kraju oraz zadania apostołskie całego Ludu Bożego; prowadzi działalność wydawniczą, w szczególności w zakresie naukowo-dydaktycznym i popularyzatorskim; współpracuje z rynkiem przedsiębiorstw i organizacji non-profit, szczególnie w ramach systemu praktyk studenckich. Ponadto, szkoła nadzoruje lub bezpośrednio prowadzi, w ramach obowiązujących przepisów, wydzieloną działalność gospodarczą oraz działalność społeczną i wychowawczą. Działalność ta powinna pozwalać na zdobywanie przez studentów odpowiedniej praktyki w celu wzbogacenia, ugruntowania i utrwalenia wyniesionej ze

⁴⁰⁶ Statut, par. 7.

szkoły wiedzy, a zwłaszcza kształtowania umiejętności skutecznego jej wykorzystania⁴⁰⁷.

Szkoła Wyższa im. B. Jańskiego realizuje swoje założenia poprzez prowadzenie studiów wyższych zawodowych i magisterskich; poprzez prowadzenie studiów podyplomowych oraz studiów i kursów specjalnych, a także poprzez prowadzenie innych form kształcenia i doskonalenia zawodowego. Podstawową formą studiów są studia zaoczne⁴⁰⁸.

Nakreślona powyżej misja i założenia szkoły są także wyrażone w formie graficznej w herbie i *logo* kolorystycznym omawianej uczelni.

Rys. 1. HERB SZKOŁY WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO⁴⁰⁹.

Podstawową symbolikę herbu można oddać następująco: orzeł w koronie, czyli godło Polski, symbolizuje **naród polski**; symbolika maryjna (litera M, korona, księżyc, gwiazdy – wg Apokalipsy św. Jana) wskazuje na **Kościół i Maryję**; litera M, symbolizuje Maryję – **wzór pełni człowieczeństwa**; gwiazdy watykańskie symbolizują **uniwersalizm chrześcijański**; skrót DN (Diakonia Narodu) oznacza **służbę dla narodu; człowiek** – cieńszy owal; **Bóg** – grubszy owal⁴¹⁰.

⁴⁰⁷ Statut, par. 8.

⁴⁰⁸ Statut, par. 9.

⁴⁰⁹ Źródło grafiki: http://www.janski.edu.pl/images/logo_sw.jpg (25.01.2005).

⁴¹⁰ Opracowano na podstawie materiałów uzyskanych od ks. M. Piwko CR, założyciela szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

Godło Polski, wkomponowane w symbolikę Maryjną, oznacza wspólną powinność państwa i Kościoła do pełnienia służby dla narodu. Państwo ma służyć dla godnego życia rodziny i narodu w wymiarze doczesnym, Kościół natomiast służy dla zbawienia narodu. **Symbolika maryjna** wskazuje również na Maryję, która jest wzorem pełni człowieczeństwa oraz przykładem pełnienia służby dla narodu, a przez swoją obecność pomaga ludziom kształtować rzeczywistość społeczną, gospodarczą i polityczną. **Ośmioramienne gwiazdy** watykańskie mają symbolizować uniwersalizm chrześcijański, będący podstawą wszelkich działań, a przede wszystkim fundamentem budowania chrześcijańskiej Europy. **Skrót DN** oznacza środowisko Szkół Jańskiego, które powinno, na wzór Maryi, pełnić służbę dla narodu polskiego i innych narodów. Szkoły Jańskiego mają stawać się modelowym przykładem takiej służby. Ponadto, skrót DN nawiązuje do Diakonii Narodu, która stała u podstaw Szkoły Liderów Katolickich, na bazie której z kolei, powstała Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego. **Kompozycja owali** oznacza, iż niedoskonałą rzeczywistość ludzką w każdym wymiarze obejmuje i ochrania Bóg. Zawieranie się cieńszego owalu w grubszy oznacza ludzi współczesnych, uczestniczących w konkretnym etapie dokonującej się wciąż Bożej historii zbawienia⁴¹¹.

Odpowiadając na pytanie o genezę tak mocnego akcentu maryjnego w herbie szkoły należy cofnąć się do początków zgromadzenia zmartwychwstańców. Bogdan Jański – założyciel, oraz jego najbliżsi uczniowie i kontynuatorzy P. Semenenko i H. Kajsiewicz, odznaczali się wielkim nabożeństwem do Maryi. Niepokalaną uczynili we wszystkim wzorem życia i działania. Co więcej, Maryja jest przecież powszechnie uważana za Królową Polski⁴¹².

Logo kolorystyczne Szkół Jańskiego składa się z czterech kolorów: żółtego, białego, czerwonego i niebieskiego. Ich podstawowe znaczenie to: **żółty – przywództwo; biały – szlachetność, godność; czerwony – heroiczność, poświęcenie; niebieski – aktywność**⁴¹³. Wygląda ono następująco:

⁴¹¹ TAMŻE.

⁴¹² S. URBAŃSKI, *Bogdan Jański sługa Boży*, [w:] „Emaus 2000”, nr 1/1998, s. 30-31.

⁴¹³ Opracowano na podstawie materiałów uzyskanych od ks. M. Piwko CR, założyciela szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

Rys. 2. LOGO KOLORYSTYCZNE SZKÓŁ JAŃSKIEGO⁴¹⁴.

Człowiek w rodzinie, rodzina w narodzie, a naród polski wśród innych narodów mogą urzeczywistniać te wartości tylko we wspólnocie Kościoła (symbolizowany przez połączenie koloru żółtego i białego: flagę watykańską) i w państwie (połączenie koloru białego i czerwonego to flaga polska). Tylko takie narody wraz z Kościołem są zdolne do budowania uniwersalizmu chrześcijańskiego, który symbolizuje kolor niebieski⁴¹⁵.

W realizowaniu swojej misji i zadań Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego kieruje się metodą określoną triadą wartości, która stanowi zarazem dewizę uczelni:

Prawda

Poszukiwanie prawdy jest celem nauki.

Dobro

Czynienie dobra jest powołaniem ludzi dobrej woli.

Skuteczność

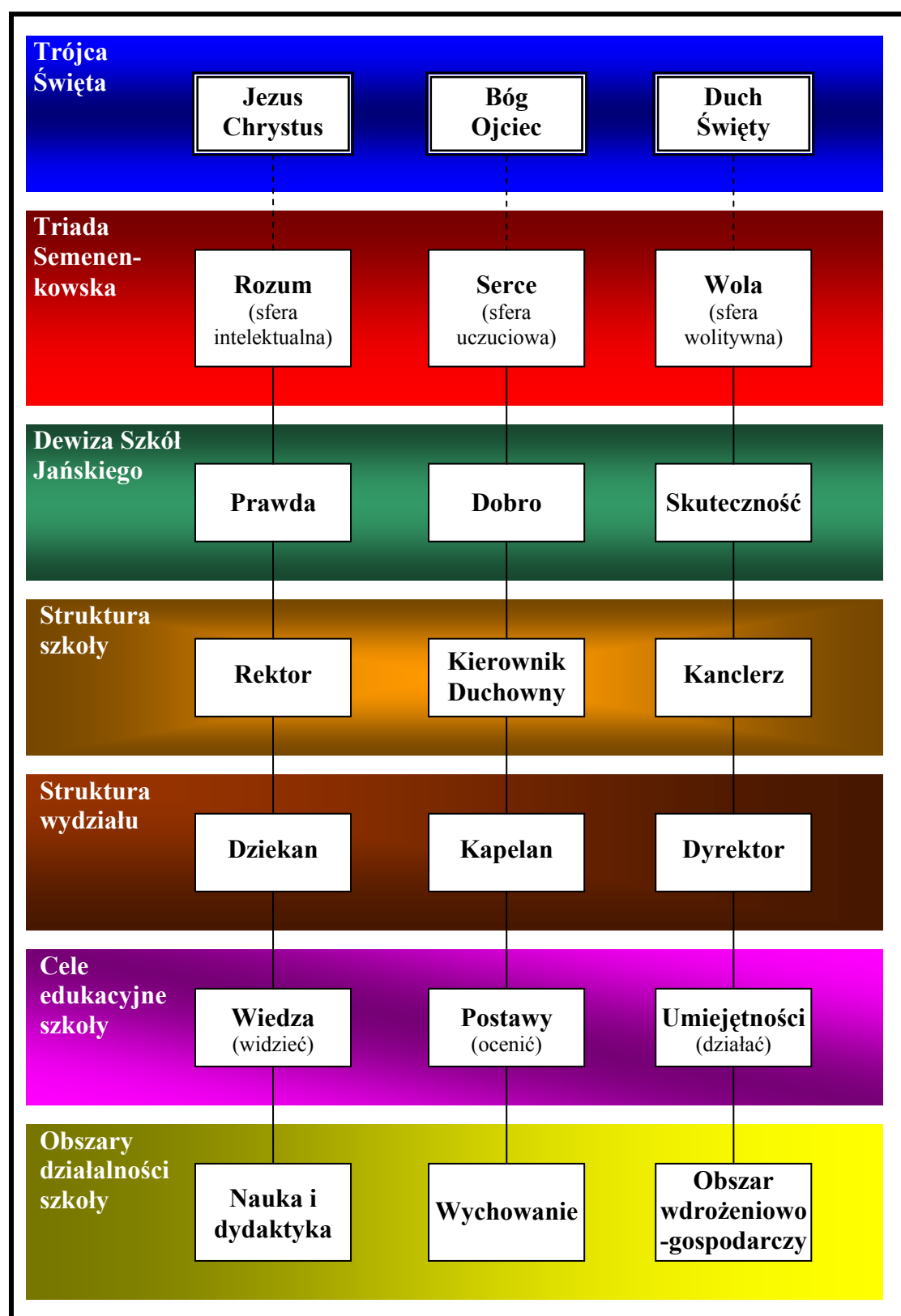
Skuteczność, czyli umiejętność osiągania wyznaczonych celów jest obowiązkiem ludzi podejmujących zadania⁴¹⁶.

Powyższa triada wartości, podobnie jak i ogólnie pojmowane założenia strukturalne, organizacyjne i edukacyjne Szkół Jańskiego, wypływają z założeń filozoficzno-teologicznych ks. P. Semenkeni CR. Przenikanie się tych założeń prezentuje schemat nr 4.

⁴¹⁴ Źródło grafiki: <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (25.01.2005).

⁴¹⁵ Opracowano na podstawie materiałów uzyskanych od ks. M. Piwko CR, założyciela szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

⁴¹⁶ Statut, par. 5.

SCHEMAT 4. EGZEMPLARYZM TRYNITARNY W STRUKTURZE I MISJI SZKÓŁ JAŃSKIEGO⁴¹⁷.

⁴¹⁷ Opracowanie własne na podstawie: P. Semenenko, *Logika*, Kraków 2004; P. Semenenko, *Klucz do filozofii*, [w:] T. Kaszuba, *Semenenki koncepcja filozofii jako racjonalnego poznania*, Rzym 1985, s. 151-176; J. M. Popławski, *Confessio Trinitatis jako podstawa życia duchowego w pismach polskich zmartwychwstańców*, Lublin 2003; *Statut*, paragrafy: 5, 16, 17, 19-25, 27-29.

Filozofia ks. Piotra Semeneni CR w każdej rzeczywistości – rozumianej bardzo szeroko – widzi trzy niesamoistne elementy składające się na jedność konkretnego bytu. Jednak żaden z elementów nie istnieje oddzielnie; dopiero ich jedność tworzy byt. Żaden z nich nie ma samodzielnego istnienia, ani nie jest jego częścią czy warunkiem. Elementy te są po prostu wewnętrznymi relacjami bytu, różnymi sposobami jego istnienia. Na ontologiczną jedność bytu składają się zatem trzy elementy: jestestwo, forma i siła sprawiająca jedność (*ens, forma, vis*). Tak ujęty byt można rozważać w aspekcie prawdy, dobra i doskonałości. Stąd podział całej filozofii na logikę (*ideosophia*), metafizykę (*ontosophia*) i etykę (*enoticosophia*)⁴¹⁸.

Uzasadnienia dla swoich twierdzeń P. Semenenko szukał w przyczynowości wzorczej Boga tak względem świata materialnego, jak i duchowego. Dla Semeneni, Bóg jest ostateczną zasadą i ostatecznym Kimś, Kto tłumaczy wszystko. Bóg chrześcijański jest Troistością Osób. Ponieważ Absolut ten jest Stwórcą, przeto na zasadzie synonimii, troistość powinna stanowić formalną strukturę rzeczywistości we wszystkich jej przejawach. Ponadto, same relacje pomiędzy niesamodzielnymi elementami bytu Semenenko określa na wzór relacji, jakie zachodzą pomiędzy Osobami Bożymi w Trójcy Świętej. Takie założenie filozoficzne nazywane jest **egzemplaryzmem trynitarnym**, a wynikający z niego podział wszystkiego na „trzy” można nazwać triadą, triologizmem bądź trychotomią⁴¹⁹.

Wychodząc od nakreślonej powyżej pierwszej przesłanki filozofii, P. Semenenko wyprowadza wszystkie założenia nie tylko filozoficzne, ale także teologiczne i ascetyczne⁴²⁰. Skoro wszystko, co obiektywnie istnieje, odzwierciedla w jakiś sposób Tróję Świętą, to tak samo musi być z człowiekiem. Dlatego we władzach natury ludzkiej Semenenko wyróżnia rozum, serce i wolę⁴²¹. I tak, przechodząc do omawiania schematu nr 4: rozum, sfera intelektualna w człowieku dąży do poznania prawdy. Dokonuje się to poprzez naukę i dydaktykę, a proces ten pogłębia wiedzę człowieka. Za tą działalność w Szkołach Jańskiego odpowiedzialny jest rektor (na poziomie całej szkoły) i dziekan (na poziomie wydziału). Paralelną interpretację można zastosować do pozostałych części zaproponowanego schematu.

⁴¹⁸ T. KASZUBA, *Wprowadzenie*, [w:] P. SEMENENKO, *Logika*, Kraków 2004, s. VI-VIII; T. KASZUBA, *Niektóre charakterystyczne elementy filozofii ks. Piotra Semeneni CR*, [w:] „ZH-T”, nr10/2004, s. 23-29.

⁴¹⁹ TAMŻE.

⁴²⁰ Por. J. M. POPLAWSKI, *Confessio Trinitatis jako podstawa życia duchowego w pismach polskich zmartwychwstańców*, Lublin 2003.

⁴²¹ Korelacje zachodzące pomiędzy władzami natury ludzkiej a zmartwychwstańczym systemem wychowawczym – zob. s. 35 niniejszej rozprawy.

Trzeba jednak podkreślić, że poszczególne elementy zaprezentowanych na schemacie nr 4 „triad” muszą się przenikać i dopełniać. Innymi słowy, same będąc zintegrowane, prowadzą do integralności pozostałych obszarów. A przecież integralna formacja człowieka jest celem zarówno wychowania chrześcijańskiego, zmartwychwstańczego systemu wychowawczego⁴²², jak i systemu edukacyjnego Szkół Jańskiego.

Podsumowując, misja i wypływające z niej zadania Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego mają swoje korzenie w chrześcijańskiej koncepcji pedagogicznej, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji edukacyjnej i dorobku intelektualnego zgromadzenia zmartwychwstańców. Używanie słowa „edukacja” świadczy o chęci zaoferowania studentom czegoś więcej niż tylko zajęć dydaktycznych. Zamyśl integralnego formowania osoby odzwierciedla się w ofercie edukacyjnej uczelni, zakładającej równomierny rozwój na płaszczyznach wiedzy, postaw i umiejętności.

2. OFERTA EDUKACYJNA SZKÓŁ JAŃSKIEGO

Nakreślone w poprzednim podrozdziale założenia ideowe Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego przekładają się na styl i zakres kształcenia. U początków swojej działalności uczelnia prowadziła tylko jeden kierunek: zarządzanie i marketing (co miało swoje odzwierciedlenie w ówczesnej nazwie: Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego). W przeciągu 11 lat istnienia powstały nowe wydziały oraz kierunki i specjalności studiów. Obecnie (koniec 2005 r.) można studiować pięć kierunków: zarządzanie i marketing (na poziomie licencjackim i magisterskim), politologię, socjologię, pedagogikę i gospodarkę przestrzenną (wszystkie na poziomie licencjackim). Na ww. kierunkach istnieje ponad 26 specjalności⁴²³.

Studia na kierunku: **zarządzanie i marketing** przygotowują specjalistów dla potrzeb wszystkich sektorów gospodarki. Absolwenci mogą podejmować pracę również w organizacjach niezaliczanych do sektora przedsiębiorstw: samorządowych, non-profit, budżetowych, fundacjach, bądź kierować własnymi firmami. Ten kierunek można studiować na wydziale zarządzania w Warszawie (studia licencjackie i magisterskie uzupełniające; specjalności: zarządzanie organizacjami, ekonomia menedżerska); na wydziale zamiejscowym w Chełmie (specjalności: zarządzanie organizacjami, informa-

⁴²² Por. rozdział I niniejszej rozprawy.

⁴²³ <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (10.12.2005).

tyka w zarządzaniu, rachunkowość, zarządzanie ruchem granicznym, zarządzanie projektami europejskimi); na wydziale zamiejscowym w Elblągu (specjalności: zarządzanie turystyką, zarządzanie organizacjami, zarządzanie nieruchomościami, integracja europejska); na wydziale zamiejscowym w Krakowie (specjalności: informatyka w zarządzaniu, rachunkowość, zarządzanie nieruchomościami, zarządzanie organizacjami); oraz w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży (specjalności: informatyka w zarządzaniu, zarządzanie organizacjami, zarządzanie finansami, rachunkowość)⁴²⁴.

Uczelnia posiada uprawnienia do nadawania stopnia magistra na tym kierunku i prowadzi od lutego 2000 dwuletnie (czterosemestralne) uzupełniające studia magisterskie na wydziale zarządzania w Warszawie⁴²⁵. W 2004 roku szkoła uzyskała pozytywną opinię Państwowej Komisji Akredytacyjnej odnośnie jakości kształcenia na kierunku: zarządzanie i marketing we wszystkich swoich wydziałach⁴²⁶.

Wychodząc naprzeciw wyzwaniom czasu, wydział zamiejscowy w Chełmie uruchomił unikalną w skali kraju specjalność o nazwie: „zarządzanie kapitałem polsko-ukraińskim (**współpraca z Ukrainą**)”. Celem studiów jest przygotowanie przyszłych przedsiębiorców (zarówno z Polski, jak i z Ukrainy) na potrzeby pasa przygranicznego – edukacja w zakresie wspólnych przedsięwzięć gospodarczych oraz zbliżających ludzi do siebie. W programie kształcenia studentów zapisano m.in. takie tematy jak: sytuacja gospodarcza regionu i kraju, handel międzynarodowy, sytuacja gospodarcza na Ukrainie, ryzyko w międzynarodowych kontaktach. Istnieje także możliwość nauki j. ukraińskiego na wszystkich poziomach zaawansowania. Ponadto, podpisano specjalne umowy o współpracy z Uniwersytetem Lwowskim im. Iwana Franki, z wyższą szkołą założoną przez Uniwersytet Kijowski w Równem oraz z Międzyregionalną Akademią Zarządzania Zasobami Ludzkimi Wydziałem z Łucka⁴²⁷.

Na kierunku zarządzanie i marketing u studentów w sposób szczególny kształtuje się postawę służby i odpowiedzialności wobec ojczyzny, ucząc jak odnosić sukcesy działając etycznie. Uczelnia promuje „etycznych” menedżerów otwartych na świat, konsekwentnie realizujących w swoim działaniu wartości chrześcijańskie⁴²⁸.

⁴²⁴ <http://www.janski.edu.pl/edukacja/index.html#sst> (10.12.2005).

⁴²⁵ TAMŻE.

⁴²⁶ <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (10.12.2005).

⁴²⁷ J. MAZAN, *Studia z przyszłością*, [w:] „Emaus”, nr 7/2000, s. 21; M. KONOPCZYŃSKI, *O inicjatywie polsko-ukraińskiej*, [w:] „Emaus”, nr 4/2001, s. 30; E. WILKOWSKI, *Budowanie szkoły sro-dowiskowej Bogdana Jańskiego w Chełmie*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 160, 175.

⁴²⁸ <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (10.12.2005).

Od drugiego semestru roku akademickiego 2000/2001, wraz z powstaniem wydziału nauk społecznych, uruchomiony został kierunek: **socjologia**. Wpisuje się on w ogólne założenia szkoły, gdyż omawiana uczelnia „od samego początku swojego istnienia podkreśla nietechnokratyczny charakter myślenia o przedsiębiorczości, który buduje się na modelu aktywności, inicjatywy oraz umiejętności poszukiwania, zdolności trafnego dokonywania wyborów i kreślenia indywidualnych planów oraz strategii życiowych w kontekście działań społecznych”⁴²⁹.

Na tym kierunku studenci zapoznają się nie tylko z socjologicznym punktem widzenia na różne problemy społeczne, lecz także kształtują swoją wyobraźnię i wrażliwość socjologiczną⁴³⁰. Osią kierunku są dwa zasadnicze bloki problemów. Po pierwsze, socjologia wynikająca z problemów zarządzania, przewodzenia i motywowania, zajmująca się sprawami ludzkimi pojmowanymi w kontekście organizacji. Drugi nurt to komunikacja społeczna w różnych formach, m.in. komunikacja międzyosobowa, komunikacja małych zespołów zadaniowych i większych grup (takich jak organizacje). Dopełniającym elementem są problemy związane z globalizacją⁴³¹.

Ponadto, studenci socjologii, w zakresie aparatu badawczego, są zapoznawani nie tylko z metodami ilościowymi, ale także z metodami jakościowymi (zamiarem jest dowartościowanie tej metody). Takie działania podejmowane są w celu, aby absolwent mógł przeprowadzać badania nie tylko na dużych próbach przy pomocy aparatu statystycznego, ale aby mógł również analizować małe grupy i środowiska, ich kulturę, system przekonań, poglądy, motywacje. Integralność metodologiczna ma być cechą socjologii w Szkołach Jańskiego⁴³².

Na szczególną uwagę zasługuje program autorski (przedmiot) na studiach socjologicznych o nazwie „kompetencje społeczne”. Jest to wybór zagadnień psychologicznych, socjologicznych i pedagogicznych, które mogą pomóc w rozumieniu zachowań ludzkich i kierowaniu nimi. Uwzględniono zatem treści pomocne socjologowi w jego edukacji akademickiej i samoedukacji w zakresie społecznego, osobistego i zawodowego wymiaru osobowości. Przy takim wyborze zagadnień miano na względzie misję Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego. Omawiany przedmiot ma do spełnienia dwa ważne

⁴²⁹ O nowo otwartym kierunku socjologii. Z Profesorem Leszkiem Korporowiczem, Prorektorem Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, rozmawia Dariusz Piętka, [w:] „Emaus”, nr 2/2001, s. 26.

⁴³⁰ Posłannictwo socjologii. Mowa prof. dr hab. Andrzeja Kojdera, dziekana Wydziału Nauk Społecznych na inauguracji studiów socjologicznych w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie (16.03.2001), [w:] „ZiE”, nr 2/2001, s. 219.

⁴³¹ O nowo otwartym kierunku socjologii..., dz. cyt., s. 26-27.

⁴³² TAMŻE, s. 27.

zadania: po pierwsze, spełnić wobec słuchaczy funkcję poznawczą, zapoznając z wybranymi zagadnieniami na temat cech ludzkich, pomocnych w społecznym funkcjonowaniu, a po drugie, przedmiot ten ma spełniać funkcję praktyczną, ponieważ treści omawiane w toku zajęć mają odegrać ważną rolę w samodzielnym kształtowaniu umiejętności (kompetencji) społecznych studentów socjologii⁴³³. Przy założeniu, że przez kompetencje społeczne rozumie się „te osobiste warunki fizyczne, sprawności, zdolności, umiejętności, wiedzę, postawy, doświadczenia, cechy charakteru, które ujawniają się w postępowaniu jednostki i które przez społeczne otoczenie są postrzegane jako użyteczne oraz stwarzające szansę na skuteczne realizowanie obranych celów i dobre funkcjonowanie w życiu osobistym, rodzinnym, wspólnotowym, zawodowym”⁴³⁴.

Obecnie kierunek: socjologia można studiować w Warszawie, na wydziale nauk społecznych (specjalności: socjologia empiryczna, praca socjalna); na wydziale zamiejscowym w Chełmie (specjalności: socjologia ogólna, opieka socjalna); na wydziale zamiejscowym w Krakowie (specjalności: socjologia empiryczna, socjologia rodziny, praca socjalna); na wydziale zamiejscowym w Opolu, oraz w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży.

Dokładnie w rok od uruchomienia socjologii, rozpoczęto edukację na kolejnym ważnym kierunku – politologii (od drugiego semestru roku akademickiego 2001/2002). Celem studiów **politologicznych** w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego jest wykształcenie specjalistów z zakresu politologii, posiadających odpowiednią wiedzę i umiejętności z zakresu zagadnień prawnych, ustrojowych, stosunków międzynarodowych i integracji europejskiej, a także socjologii i marketingu politycznego. Politologię można studiować: w Warszawie na wydziale nauk społecznych (specjalności: sprawy międzynarodowe, dziennikarstwo obywatelskie) oraz na wydziale zamiejscowym w Krakowie (specjalności: integracja w Unii Europejskiej, marketing polityczny, samorządność terytorialna, sprawy międzynarodowe)⁴³⁵.

W sposób szczególny z misją szkoły wydaje się łączyć specjalność „sprawy międzynarodowe” na kierunku politologia. Program ten ma kształtować u studentów postawę takiego patriotyzmu, który łączy dumę z polskiej i lokalnej tożsamości z otwartością na świat, oraz rozumienie powszechnej i europejskiej misji Kościoła katolickiego ze szczególnym uwzględnieniem nauczania Jana Pawła II. Absolwent powinien

⁴³³ W. SROCZYŃSKI, *Kompetencje społeczne jako przedmiot studiów socjologia*, [w:] „ZiE”, nr 2/2002, s. 101-102.

⁴³⁴ TAMŻE, s. 118.

⁴³⁵ <http://www.janski.edu.pl/edukacja/index.html#sst> (10.12.2005).

łączyć teoretyczną wiedzę na temat stosunków międzynarodowych, gospodarki światowej, Unii Europejskiej, NATO i innych spraw globalnych nie tylko z postawą patriotyzmu narodowego i lokalnego, ale przede wszystkim z umiejętnością zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce⁴³⁶.

W roku akademickim 2004/2005 wydział nauk społecznych w Warszawie i wydział zamiejscowy w Krakowie rozpoczęły kształcenie na kierunku: **pedagogika** (specjalności: pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, praca edukacyjno-opiekuńcza z dzieckiem). Wprowadzenie tego kierunku studiów motywowane jest chęcią bardziej wszechstronnego kształcenia kadr dla instytucji wychowawczych, opiekuńczych i społecznych. Stąd też program studiów wypełniając minima programowe, odznacza się pewną oryginalnością w porównaniu z programami tradycyjnymi⁴³⁷.

Program studiów dla omawianego kierunku jest zintegrowany z profilem i misją szkoły, kładąc duży nacisk na przygotowanie studentów do działań innowacyjnych, łączących wyzwania technologiczne, gospodarcze i społeczne, szczególnie w okresie wielu zmian, napięć jak i możliwości, jakie stają przed kadrą współczesnych organizacji. Kształcenie w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego szczególnie w zakresie pedagogiki „podmiotowej” (nastawionej na podmiotowość człowieka, obejmującej takie sfery działania jak wychowanie, rozwój, opieka, wsparcie osób będących w trudnych sytuacjach rozwojowych) ma przygotować pedagoga jako człowieka, który patrzy na drugiego człowieka integralnie, który dostrzega, diagnozuje i umiejętnie reaguje na nowe zjawiska związane z wychowaniem, opieką społeczną i kształceniem. Absolwenci kierunku: pedagogika mają dysponować wiedzą popartą niezbędnymi umiejętnościami nabytymi podczas praktyk studenckich⁴³⁸.

W tym samym roku akademickim (2004/2005) uruchomiono jeszcze jeden kierunek studiów. Wydział zarządzania w Warszawie i wydział zamiejscowy w Elblągu rozpoczęły kształcenie na kierunku: **gospodarka przestrzenna**. Oryginalność programowa tego kierunku polega na umiejętnym łączeniu w toku studiów wiedzy z różnych dyscyplin, umożliwiając studentowi zrozumienie i opanowanie istoty rozwoju w aspektach społeczno-kulturowym, ekonomicznym, ekologicznym, przestrzennym, technicznym i organizacyjnym, a także zgodnie z misją i dewizą szkoły, aspekcie etycznym⁴³⁹.

⁴³⁶ K. KAWĘCKI, *Wydział Nauk Społecznych Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie wobec wyzwań rzeczywistości*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 43-44.

⁴³⁷ <http://www.janski.edu.pl/edukacja/index.html#sst> (10.12.2005).

⁴³⁸ TAMŻE.

⁴³⁹ TAMŻE.

Kończąc omawianie podstawowej oferty dydaktycznej Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego, należy dodać, że uczelnia jest w trakcie organizowania nowych kierunków, takich jak: stosunki międzynarodowe, administracja, informatyka i ekonometria, turystyka i rekreacja oraz europeistyka⁴⁴⁰. Ponadto, szkoła prowadzi kształcenie na poziomie **studiów podyplomowych**. Wśród bogatej oferty można znaleźć następujące kierunki: administracja i samorząd w UE (wydział zarządzania w Warszawie); integracja Polski z Unią Europejską (wydział zamiejscowy w Elblągu); ochrona informacji niejawnych i danych osobowych (wydział nauk społecznych w Warszawie); podyplomowe studium mediów regionalnych (wydział nauk społecznych w Warszawie); podyplomowe studium rzeczników prasowych (wydział nauk społecznych w Warszawie); systemy informatyczne (wydział zarządzania w Warszawie); zarządzanie ochroną środowiska w przedsiębiorstwie i w gminie (wydział zarządzania w Warszawie); zarządzanie projektami unijnych funduszy strukturalnych w organizacjach (wydział zarządzania w Warszawie); zarządzanie turystyką (wydział zamiejscowy w Elblągu)⁴⁴¹.

Ważnym elementem w procesie edukacyjnym w Szkołach Jańskiego jest system **praktyk studenckich**. Wynika to z założonego przez szkołę celu: jej absolwenci powinni umieć ściśle wiązać teorię z praktyką, aby móc skutecznie kreować rzeczywistość gospodarczą i społeczną, nie zapominając przy tym o podstawowych wartościach moralnych. W przeciągu lat swojego istnienia, szkoła wypracowała własny, oryginalny system praktyk studenckich zgodny z misją szkoły i nauką Kościoła katolickiego. Został on podzielony na poszczególne poziomy praktyk: podstawowe, specjalistyczne, dyplomowe, magisterskie⁴⁴².

Praktyki podstawowe (na pierwszym roku studiów, 100 godz. dydaktycznych) realizują i podkreślają środowiskowy charakter szkoły i stanowią instrument organizacyjny życia uczelni⁴⁴³. Praktyki specjalistyczne odbywane są na drugim roku studiów w wymiarze 100 godzin. Związane są z określoną specjalnością i służą pozyskiwaniu doświadczeń i kształcenia umiejętności specyficznych dla wybranej specjalności⁴⁴⁴. Z kolei praktyki dyplomowe (100 godz.) służą zebraniu materiału empirycznego do

⁴⁴⁰ <http://www.janski.edu.pl/edukacja/index.html#sst> (10.12.2005).

⁴⁴¹ TAMŻE.

⁴⁴² Zob. *Regulamin praktyk w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego* – <http://www.janski.edu.pl/uczelnia/praktyki.html> (17.02.2005); J. MODZELEWSKI, *Praktyki studenckie w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 262-264.

⁴⁴³ W. SROCZYŃSKI, *Zadania praktyk podstawowych w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 2/2001, s. 220-222.

⁴⁴⁴ TENŻE, *Miejsce i rola studenckich praktyk zawodowych w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 1/2001, s. 189-191.

pracy dyplomowej i pogłębieniu wybranej specjalności oraz mające na celu formowanie osobowości zawodowej studenta. Ostatnim poziomem są praktyki magisterskie, odbywane w trakcie studiów magisterskich z zaliczeniem w każdym semestrze. Głównym ich celem jest praktyczna nauka planowania przedsięwzięć, czyli wykonywanie projektów zamierzeń gospodarczych, społecznych, edukacyjnych i naukowych⁴⁴⁵.

Całość powyżej opisanej oferty dydaktycznej oraz wszystkie wysiłki edukacyjne Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego określa **siedem zasad metodyki**, które mają pomóc w lepszym osiągnięciu celów sformułowanych w założeniach uczelni:

1.

Dbłość o integralny rozwój studenta, czyli rozwój na płaszczyźnie wiedzy, postaw i umiejętności, przygotowanie go do stałego dokształcania się i doskonalenia osobistego, w tym formacji własnej oraz do oddziaływania i kształtowania formacji innych.

2.

Wspomaganie i weryfikacja rozwoju studenta poprzez działalność praktyczną na każdym poziomie edukacji.

3.

Kształtowanie postawy patriotycznej.

4.

Wykształcenie u studentów umiejętności współpracy tak, aby pełniąc różne role w organizacjach gospodarczych, społecznych czy oświatowych rozwijali skuteczność i sprawność własną oraz kierowanych przez siebie zespołów czy organizacji.

5.

Wykształcanie postaw działania w harmonii, równowadze i poszanowaniu środowiska naturalnego.

⁴⁴⁵ J. MODZELEWSKI, *Praktyki studenckie...*, dz. cyt., s. 269-270.

6.

Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości studenta w różnych dziedzinach oraz rozwijanie jego zainteresowań, aby mógł twórczo uczestniczyć w kształtowaniu procesów społeczno-gospodarczo-politycznych, a także rozwijanie umiejętności wielowymiarowej oceny skutków działań - szczególnie własnych – oraz odpowiedzialności za wynikającą z nich sytuację jednostek, rodzin i narodów.

7.

Wypracowanie kultury organizacyjnej Szkoły jako modelu kształtowania działalności poprzez absolwentów, studentów i pracowników Szkoły⁴⁴⁶.

Reasumując, oferta edukacyjna i proces kształcenia w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego jest tak zorganizowany, aby uchronić studentów przed nadmiarem mało przydatnej wiedzy o charakterze *stricte* akademickim, stwarzając im jednocześnie najlepsze możliwości odbywania praktyk specjalistycznych, a po zakończeniu studiów zdobycia i utrzymania ciekawej pracy oraz sprawnego, efektywnego i etycznego funkcjonowania w realiach gospodarki rynkowej w Polsce i Europie.

3. FORMACJA OSOBY

Zadaniem uniwersytetu jest nie tylko oddawanie się badaniom naukowym, ale przede wszystkim służba prawdzie, dobru i wolności oraz integralnemu rozwojowi człowieka, jak to wielokrotnie podkreślał w swoim nauczaniu Jan Paweł II⁴⁴⁷. Również Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego chce prowadzić nie tylko działalność dydaktyczną, ale jej misją jest „edukacja do chrześcijańskiej służby Narodowi, Kościołowi i Państwu”, gdzie termin „edukacja” jest ściśle określony w statucie uczelni⁴⁴⁸ i oznacza ogół procesów oświatowo-wychowawczych, obejmujących kształcenie i wychowanie, mające na celu integralny rozwój studenta.

⁴⁴⁶ Statut, par. 6.

⁴⁴⁷ Zob. rozdział II niniejszej rozprawy.

⁴⁴⁸ Statut, par. 6.

Holistyczne podejście do problemu kształcenia osoby ma swoje korzenie także w tradycji edukacyjnej zmartwychwstańców. Jak to zostało podkreślone w ostatnim podrozdziale pierwszego rozdziału, wychowanie zmartwychwstańcze jest wychowaniem chrześcijańskim, dlatego głównym jego celem jest doprowadzenie wychowanków do zjednoczenia z Bogiem poprzez wprowadzenie pierwotnej harmonii w działaniu rozumu, woli i serca⁴⁴⁹. Powyższe stwierdzenie suponuje, że celem w wychowaniu jest rozwój całej osoby. Zachowując szacunek do człowieka i wiarę w niego, uwzględniając wolną wolę, należy wpajać miłość do prawdy na równi z poczuciem osobistej godności, wolności i posłannictwa. Troska o rozum i urabianie właściwego sądu są zasadnicze dla procesu pedagogicznego. Zmartwychwstańczy system wychowawczy ma zatem formować ludzi z chrześcijańskimi ideałami i zasadami.

Studenci omawianej szkoły wyższej są zachęceni, aby na wzór patrona szkoły Bogdana Jańskiego, byli ludźmi kreatywnymi. „Rola kreatywna nowego życia wskazana przez Patrona – pisze ks. B. Zarański CR, kapelan wydziału zarządzania – powinna być znamię Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego. Tej kreatywności odpowiada motto szkoły: Prawda – dobro – skuteczność. Człowiek jako osoba jest z pomocą Bożej łaski *twórcą samego siebie*, zgodnie z jego powołaniem *obrazu i podobieństwa* Bożego. Na tę drogę wzywa człowieka Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały. Droga ta pozwala człowiekowi na kształtowanie samego siebie, czyli na kształtowanie swojej osobowości na płaszczyźnie moralnej, która odpowiada dobru; na płaszczyźnie duchowo-intelektualnej, która odpowiada prawdzie, i w zakresie twórczości zawodowej, której odpowiada skuteczność. Droga wskazana przez Sługę Bożego Bogdana Jańskiego pomaga człowiekowi zorganizować życie tak, aby *być*, a nie tylko *mieć*. Człowiek nie może za wszelką cenę dążyć tylko do sukcesów zawodowych i finansowych jako profesjonalny pracownik w swoim zawodzie. Nie może także ograniczyć się do wymiaru tylko intelektualnego. (...) Jeżeli wyłączy się potrzeby człowieka jako osoby, jako podmiotu życia i działania, dochodzi do deformacji człowieka. Dlatego nasze uczelnie starają się zaproponować i przedstawić absolwentom drogę *nowego życia*, drogę *człowieka zmartwychwstania*. (...) Duchowość nowego człowieka jest właśnie drogą człowieka kreatywnego. Bogdan Jański dążył do znalezienia takiej drogi życia chrześcijańskiego, która uczyni również człowieka świeckiego kreatywnym we

⁴⁴⁹ K. WÓJTOWICZ, *Specyfika zmartwychwstańczego wychowania*, dz. cyt., s. 32.

wszystkich sferach jego osobowości poprzez *coraz doskonalszą jedność i [wewnętrzną] harmonię*”⁴⁵⁰.

Kształceniu kreatywności służy wypracowywany przez opisywaną uczelnię **model szkoły środowiskowej**. Wiąże się on z promowaniem takiego absolwenta, który nie będzie adaptował się do zastanej rzeczywistości, lecz będzie ją tworzył i przetwarzał. Szkoła Wyższa im. B. Jańskiego założyła, że jej absolwenci muszą potrafić ściśle wiązać teorię z praktyką, aby skutecznie kreować rzeczywistość gospodarczą i społeczną, nie zapominając przy tym o podstawowych wartościach moralnych.

Jak stwierdził M. Konopczyński (były rektor uczelni), „szkołę środowiskową można rozumieć na dwa sposoby. Można mówić, że szkoła sama tworzy swoje środowisko, oparte na relacjach wewnątrzuczelnianych; tworzy własne wydawnictwa, imprezy naukowo-kulturalne itd. – to jest węższe pojęcie, ale można też mówić, że szkoła tworzy wokół siebie środowisko zewnętrzne. Tym między innymi różni się WSZiP im. Bogdana Jańskiego od większości uczelni w Polsce. WSZiP stara się uczyć studenta kreatywności wprowadzając do programu nauczania trzy poziomy praktyk. Uczelnia prowadzi działalność wydawniczą, która ma za zadanie promieniowanie na zewnątrz i integrowanie środowisk podobnie myślących. (...) Podobnie wydawane przez nas podręczniki mają być przydatne w rozmaitych cyklach kształcenia pozaszkolnego. W ten sposób prowadzimy również działalność sportową, otwierając się na środowiska innych szkół, zarówno wyższych, jak i średnich. Prowadzimy działalność kulturalną, posiadając własny znakomity teatr tańca współczesnego pod nazwą „Wielka Potrzeba Sztuki”, który funkcjonuje na zewnątrz Szkoły zapraszając do współpracy artystycznej ludzi spoza WSZiP. Z koncepcji szkoły środowiskowej w szerszym rozumieniu wyniknęły również inicjatywy międzynarodowe z uczelniami ukraińskimi. Nasza koncepcja szkoły środowiskowej ma w perspektywie współpracę ogólnoeuropejską, która w czasach integracji jest koniecznością każdej liczącej się placówki oświatowej. Chodzi o skuteczne, w przyszłości wpływające na kształt działalności społecznej, gospodarczej oraz politycznej w jednoczącej się Europie przy zachowaniu tożsamości narodowej i kulturowej”⁴⁵¹.

⁴⁵⁰ B. ZARAŃSKI, „Człowiek twórczy” *celem szkół im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „Emaus”, nr 12/2002, s. 2-3.

⁴⁵¹ [Cyt. za:] M. KONOPCZYŃSKI, *Czym jest szkoła środowiskowa*, [w:] „Emaus”, nr 5/2001, s. 26. Zob. także: T. BĄK, *Dlaczego szkoła środowiskowa?*, dz. cyt., s. 13; M. KONOPCZYŃSKI, *Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego przykładem szkoły środowiskowej*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 25-28.

Działalność Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w obszarze formacyjno-wychowawczym jest nadzorowana przez kierownika duchowego uczelni i kapelanów poszczególnych wydziałów⁴⁵². Do zadań kierownika duchowego w szczególności należy: określenie zadań wychowawczych oraz elementów dydaktycznych mających charakter formacyjny; w oparciu o współpracę z kapelanami wydziałów przygotowywanie rocznych planów działań oraz sprawozdania z działalności kierowanego przez siebie obszaru; czuwanie nad rozwojem życia duchowego wspólnoty akademickiej – nauczycieli akademickich i innych pracowników szkoły oraz studentów; prowadzenie działalności formacyjnej zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio z pomocą kapelanów wydziałów i opiekunów grup; czuwanie nad przestrzeganiem ustalonych statutem szkoły oraz ślubowaniem wymagań, jakie powinni spełniać pracownicy i studenci szkoły, udzielanie pomocy lub w szczególnych przypadkach udzielanie indywidualnej zgody na odstępstwo od tych wymagań, ze szczególnym określeniem jego zakresu, w tym na zmianę rotę ślubowania⁴⁵³.

Ponadto, kierownikowi duchownemu przysługuje w szczególności prawo do: wnioskowania do konwentu o zmianę regulaminu organizacyjnego szkoły oraz do założyciela o zmianę statutu szkoły; wnioskowania do rektora szkoły o ukaranie studenta naruszającego statut, regulamin studiów, ślubowanie lub postępującego w sposób niegodny studenta szkoły; wnioskowania do rektora lub kanclerza o rozwiązanie umowy z pracownikiem szkoły naruszającym w szczególności statut i regulamin szkoły; wnioskowania do założyciela o odwołanie rektora, prorektorów, kanclerza i wicekanclerza oraz członków konwentu w przypadku naruszenia przez nich istotnych postanowień statutu szkoły⁴⁵⁴.

Z kolei kapelan wydziału ma za zadanie: opracowanie zadań wychowawczo-dydaktycznych w ramach formacji wydziału; kreowanie życia duchowego wspólnoty studentów i pracowników wydziału; bezpośrednie prowadzenie działalności formacyjnej; nadzór nad przestrzeganiem wymagań ustalonych statutem szkoły oraz ślubowaniem. Kapelan wydziału w szczególności: bierze udział w spotkaniach organizacyjno-formacyjnych w ramach całej szkoły; opracowuje formacyjny plan pracy wydziału; organizuje spotkania formacyjne dla pracowników i studentów wydziału; propaguje myśli Bogdana Jańskiego pod kątem wychowania i profilu szkoły; czuwa nad

⁴⁵² Statut, par. 19.

⁴⁵³ Statut, par. 24, pkt 2.

⁴⁵⁴ Statut, par. 24, pkt 3.

funkcjonowaniem i merytoryczną stroną wychowania ogólnego oraz opiniuje nawiązanie i rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielami akademickimi realizującymi te przedmioty; czuwa nad poprawnością wykładni nauki Kościoła w czasopismach i wydawnictwach szkoły i wydziału; wnioskuje do właściwych organów szkoły o wyciągnięcie sankcji wobec pracowników i studentów naruszających obowiązujące ich postanowienia statutu i regulaminów; pomaga studentom i pracownikom w różnych potrzebach życia duchowego⁴⁵⁵.

Także **tekst ślubowania** (w tabelce poniżej), które studenci są zobowiązani złożyć na początku studiów w Szkołach Jańskiego, jasno wskazuje na kierunek oddziaływania uczelni:

*Ja, N.N., wstępując do Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, ślubuję:
Wyznawać słowem i czynem wiarę w Boga w Trójcy Jedynej.
Doskonalić wiedzę i umiejętności, aby w życiu społecznym i zawodowym
stawać się człowiekiem coraz bardziej skutecznym.
Pracować dla rozwoju duchowego i materialnego
Rodziny, Narodu i Państwa Polskiego.
Wspierać twórczą współpracę z innymi narodami.
W życiu osobistym i społecznym kierować się zasadami
moralności chrześcijańskiej.
Przestrzegać Statutu Szkoły i zarządzeń jej władz⁴⁵⁶.*

Również zapisy w regulaminie studiów i regulaminie praktyk zobowiązują studentów do postępowania zgodnego z treścią ślubowania oraz zachowywania właściwej postawy etyczno-moralnej⁴⁵⁷.

Ważnym elementem formacyjnym w Szkołach Jańskiego są obowiązkowe zajęcia dydaktyczne z takich przedmiotów jak: **filozofia, antropologia, etyka i katolicka nauka społeczna**. Ten zespół wykładów tworzy novum w szkołach niepaństwowych.

⁴⁵⁵ Statut, par. 28.

⁴⁵⁶ Statut, par. 53.

⁴⁵⁷ Regulamin studiów w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego, par. 10, pkt 1, 3, [zob.] <http://www.janski.edu.pl/uczelnia/regulamin.html> (1.04.2005); Regulamin praktyk..., dz. cyt., par. 4-5.

Studenci otrzymują pewnego rodzaju „kręgosłup”, który pozwoli im w przyszłej pracy kierować się wartościami budującymi dobro ludzi i państwa. Zdobyta wiedza i umiejętności mają prowadzić do obrony człowieka przed wypaczeniami moralnymi, korupcjogennymi, i być dynamiczną siłą w kształtowaniu środowiska poprzez własną osobowość – w kreowaniu rzeczywistości⁴⁵⁸.

Ze względu na swoją rolę formacyjną szczególnie ciekawe wydają się być tzw. **warsztaty edukacyjne**. Mają one stanowić formę eksponowania realnych postaci rzeczywistości społecznej (poprzez dyskusje panelowe, konferencje, dwugłosy, prezentacje) i zastępować tradycyjne zajęcia akademickie. Tematy zajęć prowadzonych w ramach warsztatów edukacyjnych zostały tak przygotowane, aby uwzględniały problematykę wychowawczą (*Modelowa sylwetka absolwenta Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, Potrzeba wychowania patriotycznego*), przybliżały sylwetkę patrona szkoły (*Życie i myśl Bogdana Jańskiego*) i pokazywały ważne zagadnienia społeczności lokalnej⁴⁵⁹.

Ponadto, różne instytucje wewnątrzuczelniane włączają się w nurt wpajania studentom cech przedsiębiorczości chrześcijańskiej⁴⁶⁰. Podejmowane są także różnorakie działania okolicznościowe. Przykładem może być ogłoszenie roku 2005 „Rokiem Służby Narodowej”, z okazji 170. rocznicy powołania do życia przez Bogdana Jańskiego Bractwa Służby Narodowej. Program zakładał m.in. podjęcie intensywnych działań zmierzających do: „propagowania większego zaangażowania w życie religijne, społeczno-polityczne i gospodarcze kraju”; wypracowania metody upodmiotowienia człowieka sumienia w narodzie, Kościele i państwie; umocnienia rodziny i narodu w państwie; formowania *człowieka zmartwychwstania*; beatyfikacji B. Jańskiego⁴⁶¹.

Plan procesu formacyjnego, w połączeniu z ideami i zasadami dydaktycznymi omawianej uczelni, ukazuje schemat graficznie przedstawiający, w jaki sposób powinna być realizowana misja Szkół Jańskiego:

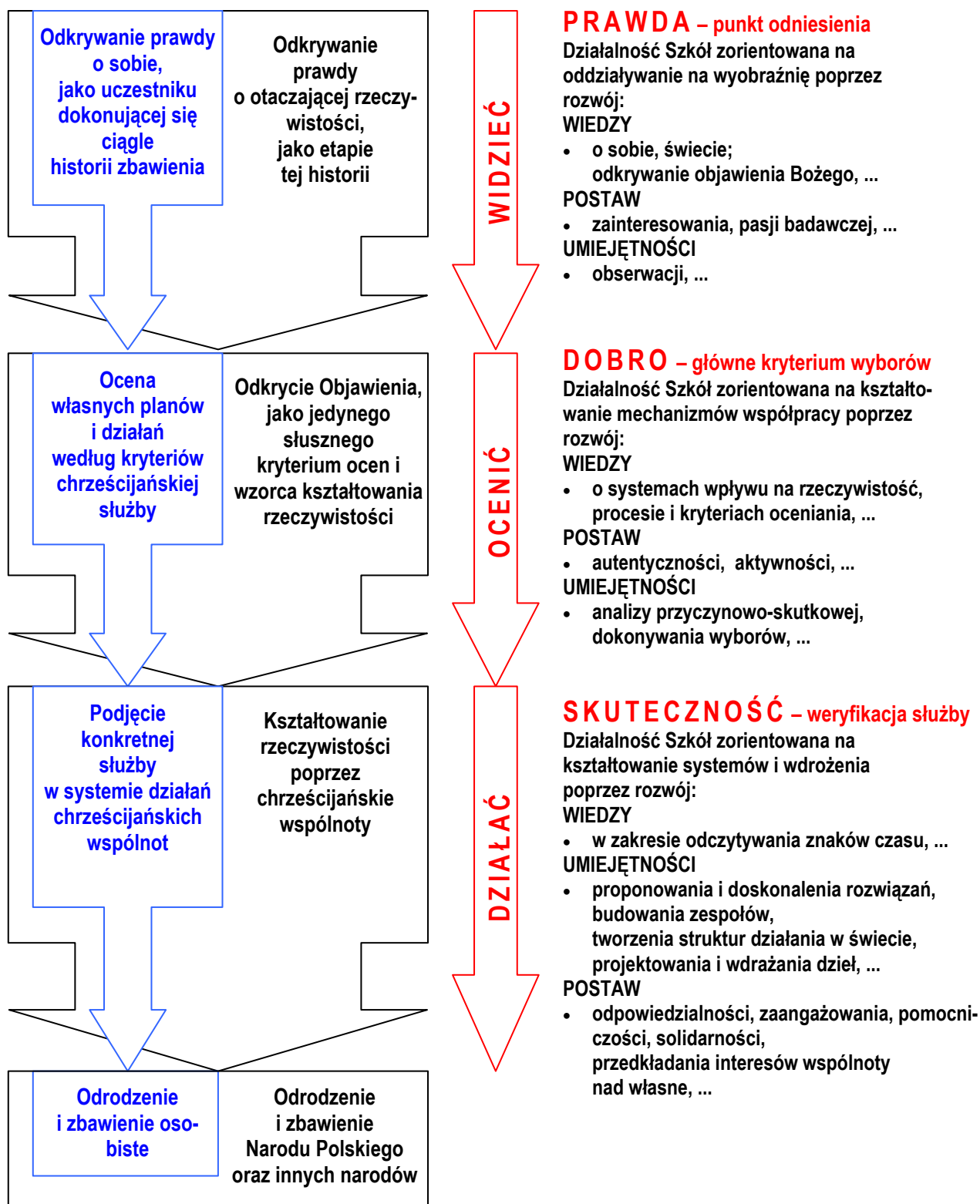
⁴⁵⁸ EMAUS rozmawia z kierownikiem duchowym Szkół Wyższych..., dz. cyt., s. 3.

⁴⁵⁹ E. WILKOWSKI, *Budowanie szkoły środowiskowej Bogdana Jańskiego w Chełmie*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 171.

⁴⁶⁰ Na przykład, Zakład Małych i Średnich Form Przedsiębiorczości organizuje seminarium wspólnie z ruchem *Spotkania Chrześcijan Przedsiębiorców*. Zob. S. KOJŁO, *Małe i średnie przedsiębiorstwa w badaniach i dydaktyce Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 239.

⁴⁶¹ Deklaracja Rok 2005 „Rokiem Służby Narodowej”, Warszawa, 8.12.2004 r. (archiwum własne).

SCHEMAT 5. „REALIZACJA MISJI SZKÓŁ JAŃSKIEGO. EDUKACJA DO CHRZEŚCIJAŃSKIEJ SŁUŻBY NARODOWI, KOŚCIOŁOWI I PAŃSTWU”⁴⁶².

⁴⁶² Schemat uzyskano od ks. M. Piwko CR, założyciela Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

W plan formacyjny omawianej uczelni wpisuje się także **działalność duszpastersko-religijna**: msze święte z różnych okazji (np. inauguracja i zakończenie roku akademickiego, święto szkoły), dni skupienia (adwentowy i wielkopostny), spotkania opłatkowe i wielkanocne, itp. Ponadto, w budynku szkoły w Łomży znajduje się kaplica, która jest szczególnym miejscem do celebracji liturgicznych oraz osobistej modlitwy (takie miejsca mają powstawać także w innych miejscowościach wraz z rozwojem własnej bazy lokalowej uczelni)⁴⁶³.

Podsumowując, formacja osoby w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego jest nieodzownym elementem integralnego procesu kształcenia. Program wychowawczy realizowany w Szkołach Jańskiego ma formować w studentach postawę kreatywności, służby i odpowiedzialności wobec ojczyzny, ucząc jednocześnie jak odnosić sukcesy działając etycznie. Schematem przewodnim w tym programie są słowa-klucze: „widzieć – ocenić – działać”, zintegrowane z dewizą uczelni: „Prawda – dobro – skuteczność”. Szczególna rola w tym procesie została powierzona kierownikowi duchowemu uczelni i kapelanom poszczególnych wydziałów, którzy nadzorują działalność szkoły w obszarze wychowania.

Reasumując treści zawarte w czwartym rozdziale, należy skonstatować, iż Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego ze swoją misją, ofertą edukacyjną i planem formacyjnym jest przedsięwzięciem wyjątkowym na polskim rynku uczelni akademickich, zarówno państwowych jak i prywatnych. Szkoła założona przez ks. Mariana Piwko CR ma ambicje przygotowywać swoich absolwentów do twórczego kreowania rzeczywistości, szczególnie akcentując etykę w każdym rodzaju działalności. Realizując model edukacji łączący harmonijnie sprawność i skuteczność w działaniu z ideałami chrześcijańskimi, celem uczelni jest przygotowanie kadry wykwalifikowanych specjalistów, znających nowoczesne metody zarządzania i działania oraz umiejących w praktyce rozwiązywać problemy; ludzi, którzy łączą profesjonalizm z chrześcijańską postawą moralną. Jak stwierdził kierownik duchowy uczelni ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański, „tylko tak wykształceni ludzie będą zdolni budować nowe czasy i zapobiegać różnym formom zła”⁴⁶⁴.

⁴⁶³ <http://www.lomza.janski.edu.pl/index.php?wiad=112> (3.03.2005); <http://www.lomza.janski.edu.pl/index.php?wiad=113> (3.03.2005).

⁴⁶⁴ *EMAUS rozmawia z kierownikiem duchowym Szkół Wyższych...*, dz. cyt., s. 4.

ZAKOŃCZENIE

„Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie” – pisał już w XVI wieku Andrzej Frycz Modrzewski w dziele „O Poprawie Rzeczypospolitej” (*De Republica emendanda*). Powyższe stwierdzenie nie straciło na aktualności także u progu XXI wieku. Polska potrzebuje ludzi nie tylko wykształconych, ale także uformowanych patriotycznie i etycznie. Niesamowity wzrost ilości studiujących w przeciągu lat 90. XX wieku, przy równoczesnym powstaniu wielu prywatnych szkół i uczelni wydaje się spełniać postulat A. F. Modrzewskiego. Jednakże większość tych uczelni proponuje swoim uczniom i studentom rozwój tylko na płaszczyźnie intelektualnej, zaniedbując sferę duchową człowieka. Takie podejście na dłuższą metę może okazać się destruktywne dla osoby ludzkiej, a w konsekwencji dla całych społeczeństw⁴⁶⁵. Wszak uniwersytet jest miejscem kształcenia elity – ludzi, którzy w przyszłości będą zajmowali kierownicze stanowiska w społeczeństwie, państwie, gospodarce, kulturze.

Integralnie rozumiany rozwój osoby ludzkiej jest postulatem wychowania chrześcijańskiego. Dlatego sięganie do tej tradycji jest niezwykle cenne, gdy jest mowa o postulacie całościowej formacji człowieka. Owa integralna i personalistyczna koncepcja pedagogiczna w przeciągu 2000 lat zafascynował i ukształtowała niezliczoną liczbę osób, w tym wiele wybitnych. Również dzisiaj katolickie instytucje edukacyjne cieszą się dużym szacunkiem i powodzeniem, nie tylko u osób wierzących. Albowiem poza kształceniem intelektualnym, wychowują do wartości moralnych i duchowych.

Chrześcijańskie założenie integralnego rozwoju realizowane jest także na poziomie akademickim przez uniwersytety katolickie i uczelnie kościelne. Te ośrodki wyższego kształcenia powinny służyć społeczeństwu i Kościołowi poprzez badania nad ważnymi problemami współczesności i wypracowywanie projektów rozwoju z uwzględnieniem wartości religijnych i etycznych właściwych chrześcijańskiej wizji człowieka. Troszcząc się o swoją tożsamość uniwersytet katolicki ma przypominać wszystkim uniwersytetom właściwe im posłannictwo: służbę prawdzie, dobru i wolności oraz integralnemu rozwojowi człowieka. Uniwersytet ma nie tylko prawo, ale i obowiązek poszukiwania prawdy – jest to najważniejsze zadanie wspólnot studentów i profesorów. Dlatego przedmiotem zainteresowania uniwersytetu powinna być

⁴⁶⁵ Por.: „Edukować jedynie umysł, a nie moralność (charakter), to kształtować zagrożenia dla społeczeństwa...” – Theodor Roosevelt.

rzeczywistość prawdy, i to we wszystkich dziedzinach życia, rzeczywistość zgłębiania i przekazywania wiedzy zarówno ze świata materialnego, jak i ze świata duchowego.

Do polskich prywatnych wyższych uczelni proponujących swoim studentom szeroko rozumianą formację należy zdecydowanie Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego. Porównanie głównych założeń uniwersyteckiej edukacji chrześcijańskiej i podstawowych założeń ideowych Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego można przedstawić w formie zestawienia:

GLÓWNE ZAŁOŻENIA UNIwersYTECKIEJ EDUKACJI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ	PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA IDEOWE SZKOŁY WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO
1. Integralnie rozumiany rozwój (integralność człowieka budowana przez formację duchową i formację intelektualną w atmosferze wolności).	1. Przywiązywanie dużej wagi do integralnego rozwoju człowieka w sferze intelektualnej, duchowej i zawodowej; rozwój wiedzy, postaw i umiejętności, aby student potrafił osiągać cele w sposób etyczny.
2. Służba wartościom, a zwłaszcza służba prawdzie (poszukiwanie i głoszenie prawdy oraz ukazywanie jej sensu). Tworzenie klimatu otwarcia na prawdę, dobro i piękno. Odkrywanie wartości humanistycznych.	2. Integralny rozwój człowieka, aby był skutecznym i zdolnym do kształtowania rzeczywistości w duchu wartości chrześcijańskich; jedna z dewiz szkoły brzmi: „Prawda. Poszukiwanie prawdy jest celem nauki”.
3. Służba społeczeństwu (wprzęganie prawdy w służbę społeczeństwu; udoskonalanie struktur społecznych; walka o sprawiedliwość społeczną; budowanie i umacnianie pokoju; kształtowanie poczucia solidarności w społeczeństwie; analiza czynników, które leżą u podstaw decyzji politycznych i prawnych). Służba krajowi we wspólnym wysiłku mającym na celu stworzenie nowego społeczeństwa: społeczeństwa wolnego, odpowiedzialnego, świadomego swojego kulturowego	3. Formowanie katolickiej elity społecznej; „edukacja do chrześcijańskiej służby Narodowi, Kościołowi i Państwu”; formacja patriotyczna; tworzenie katolickiego programu odbudowy zdrowej gospodarki narodowej; formowanie w studentach wrażliwości społecznej; nauka skutecznego działania na rzecz środowiska lokalnego oraz Polaków w rodzinie narodów; założenie wypracowania określonych relacji środowiska Szkół Jańskiego, by w odczuciu społecznym być

dziedzictwa; społeczeństwa zbudowanego na prawdzie, sprawiedliwości i braterstwie; społeczeństwa godnego człowieka i odpowiadającego myśli Bożej.

4. Udział w procesie budowania nowej Europy (poprzez kształtowanie poczucia solidarności w społeczeństwie i świecie). Uniwersytet jako jeden z filarów jedności europejskiej.

5. Działania w kierunku ochrony i postępu ludzkiej godności, budowanie nowej kultury ludzkiego życia. Akademicka wolność i krytyczna refleksja mają służyć budowaniu bardziej ludzkiego świata.

6. Służba kulturze (uniwersytet jako czynnik kulturotwórczy). Uniwersytety nie tylko pogłębiają kulturę, ale mają być także miejscem formacji kulturowej.

7. Wrażliwość etyczna (implikacje etyczne i moralne prowadzonych badań).

8. Tworzenie autentycznej ludzkiej wspólnoty. Społeczność uniwersytecka powinna być ożywiana duchem wolności i braterskiej miłości; powinna tam panować atmosfera wzajemnego szacunku i szczerego dialogu.

odbieranym jako środowisko otwarte, integrujące i zmuszające do współpracy różne ugrupowania partyjne na rzecz narodu i mocnego państwa.

4. Działalność wydziału zamiejscowego w Chełmie, współpraca z uczelniami na Ukrainie, kierunek studiów: współpraca z Ukrainą; organizowanie sympozjów nt. Unii Europejskiej; organizowany kierunek studiów: europeistyka.

5. Absolwenci powinni skutecznie, etycznie i odpowiedzialnie podchodzić do rozwiązywania kwestii społecznych, gospodarczych i politycznych oraz działać z poszanowaniem prawa i w duchu sprawiedliwości społecznej.

6. Chór Akademicki; Profesjonalny Teatr Tańca „Wielka Potrzeba Sztuki”; własne wydawnictwo.

7. Akcentowanie etyki w każdym rodzaju działalności.

8. Koncepcja szkoły środowiskowej; tworzenie wspólnoty studentów, profesorów, pracowników, absolwentów i sympatyków Szkół Jańskiego; Akademicki Związek Sportowy; kształtowanie umiejętności pracy zespołowej; działalność stowarzyszenia absolwentów.

9. Postęp wiedzy akademickiej i zawodowej winien łączyć się z formacją w duchu zasad moralnych i religijnych oraz z poznawaniem nauki społecznej Kościoła. Program studiów przygotowujących do określonego zawodu powinien obejmować także formację etyczną, odpowiadającą temu zawodowi.	9. Celem uczelni jest przygotowanie wysoko wykwalifikowanych specjalistów, posiadających interdyscyplinarną wiedzę i umiejętności, którzy łączą profesjonalizm z chrześcijańską postawą moralną; wykłady z filozofii, etyki i katolickiej nauki społecznej.
10. Obowiązek formowania sumienia (studia winny prowadzić studenta do całkowitej dojrzałości ducha i sumienia).	10. Rozwój wiedzy, postaw i umiejętności, aby potrafić osiągać cele w sposób etyczny.
11. Duszpasterstwo akademickie (pomoc w integracji życia z wiarą, dążenie do umiejętności wcielania wiary w codzienną pracę).	11. Działalność kierownika duchownego szkoły i kapelanów poszczególnych wydziałów; dni skupienia, nabożeństwa, celebracje liturgiczne z okazji uroczystości uczelnianych, kaplica w budynku szkoły; uwzględnienie w programie kształcenia formacji duchowej.
12. Ewangelizacja. Głównym celem uniwersytetu jest głoszenie Chrystusowego orędzia człowiekowi, społeczeństwu i kulturom. Skuteczne świadectwo o charakterze instytucjonalnym.	12. Założenie wypracowania określonych relacji środowiska Szkół Jańskiego, by w odczuciu społecznym być odbieranym jako środowisko opiniotwórcze ewangelizacyjnego i misyjnego charakteru; misja wyrażona w herbie szkoły.

Z powyższego zestawienia można wysnuć wniosek, że Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego mieści się w nurcie systemów edukacji chrześcijańskiej. Nasuwa się jednak pytanie, czy uczelnia o takim profilu ideowym jest potrzebna?

Według badań OBOP-u z końca 2003 roku, 56% Polaków uważa, że władze państwowe powinny kierować się zasadami społecznej nauki Kościoła. Według tych samych danych, $\frac{3}{4}$ respondentów wyraża zaufanie do Kościoła katolickiego⁴⁶⁶.

⁴⁶⁶ „Niedziela. Tygodnik Katolicki”, nr 1/2004 (4.01.2004 r.), s. 7.

W 1998 r., jeden z numerów miesięcznika „Znak” poświęcono zagadnieniu „Biznes i etyka”. Można tam znaleźć m.in. takie stwierdzenie: „Nie ma wątpliwości, że pożądanym typem biznesmena powinien być oparty *na wartościach*. Zarządzanie *przez wartości* jest bowiem przy współczesnej złożoności szeroko rozumianego procesu pracy (a w tym w szczególności potrzeby kreatywności) najskuteczniejszym sposobem zarządzania. Współczesny biznesmen musi być prawdziwym liderem, i to w szerokim tego słowa rozumieniu (również w sensie moralnym). Gospodarka rośnie na zaufaniu i akceptacji określonych reguł gry”⁴⁶⁷.

W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, że założenia i cele edukacyjne omawianej uczelni są bardzo trafne. Taka szkoła wyższa jest ubogaceniem polskiej edukacji, tym bardziej, iż w Polsce można doszukać się zaledwie kilku szkół wyższych o chrześcijańskim profilu wychowawczym. Są to: Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania w Łodzi (założona w 1996 r.), Wyższa Szkoła Europejska im. Ks. Józefa Tischnera w Krakowie (2003 r.), Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna IGNATIANUM w Krakowie (1999 r.), Wyższa Szkoła Społeczna im. Ks. Franciszka Blachnickiego w Suwałkach.

Wyzwaniem, a zarazem weryfikacją szkół wszelkiego typu, w tym Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego, będzie nadchodzący niż demograficzny. Od roku 2006 liczba studentów będzie się obniżała. Najmniej liczny spodziewany rocznik (2000 rok – 375 tys. dzieci) dotrze na studia w roku 2019 i ukończy je w 2024 roku. W związku z tym, niektórzy eksperci są zdania, że w latach 2005-2010 utrzyma się około 25% obecnej liczby szkół niepaństwowych. Jedyną szansą na przetrwanie i sprostanie weryfikacji oraz wymogom rynku edukacyjnego jest poprawa poziomu i jakości kształcenia⁴⁶⁸, poszerzanie oferty edukacyjnej⁴⁶⁹, usprawnienie funkcjonowania administracyjno organizacyjnego, a także konsekwentne wcielanie w życie założeń ideowych, a nie poprzestawanie na słowach bez pokrycia.

W niniejszej pracy magisterskiej zaprezentowano Szkołę Wyższą im. Bogdana Jańskiego w kontekście systemów edukacji chrześcijańskiej. Opracowanie tematu możliwe było dzięki analizie materiałów źródłowych: dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła katolickiego, a dla części drugiej – danych i materiałów uzyskanych od ks.

⁴⁶⁷ J. SZOMBURG, *Zarządzać przez wartości*, [w:] „Znak”, nr 2/1998, s. 111.

⁴⁶⁸ K. KAWĘCKI, *Wydział Nauk Społecznych Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie wobec wyzwań rzeczywistości*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 51.

⁴⁶⁹ Według liczby kandydatów na dzienne kierunki na uczelniach państwowych w całym kraju w roku 2003/2004 największą popularnością cieszyła się pedagogika, potem informatyka oraz zarządzanie i marketing. Zob. „Kujon polski” (dodatek do „Gazety Wyborczej”), nr 106 (23.03.2004 r.), s. 1.

Mariana Piwko CR, założyciela Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego oraz autoprezentacji uczelni (oficjalne strony internetowe, foldery). Poza tym, korzystano z wielorakich opracowań.

Trudnościami napotkanymi w pracy były uzyskanie szczegółowych danych statystycznych dotyczących analizowanej instytucji, jak również brak możliwości weryfikacji danych rozpowszechnianych przez uczelnię ze stanem faktycznym.

Omawiana szkoła wyższa wymaga dalszych badań naukowych, szczególnie w zakresie recepcji i wcielania w życie przez studentów i pracowników założeń ideowych uczelni, jak również w zakresie ich efektywności w procesie edukacyjnym.

Należy mieć nadzieję, że cel niniejszej pracy, jakim było zaprezentowanie Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego na tle pedagogiki chrześcijańskiej, a w konsekwencji ukazanie, iż omawiana uczelnia nie tylko znajduje się w nurcie systemów edukacji chrześcijańskiej, ale także wnosi swój własny, oryginalny wkład w obszary dotychczas niezagospodarowane przez uczelnie akademickie o profilu katolickim czy chrześcijańskim w Polsce, został zrealizowany w stopniu satysfakcjonującym.

Na koniec warto przytoczyć słowa założyciela, wyrażające niezwykle ambitne zadanie dla całego środowiska Szkół Jańskiego:

Myślę, że środowisko Szkół im. B. Jańskiego, przejmując duchowość zmartwychwstania, przyczynia się do ożywienia chrześcijańskiego życia i zmartwychwstania naszego społeczeństwa. Absolwenci, kadra dydaktyczna, kapelani i studenci będą jako Ludzie Zmartwychwstania przenikać Ewangelią różne sfery przedsiębiorczości, mechanizmy ekonomiczne i społeczne poprzez aktualne potrzeby społeczno-polityczne. (...) Pragnę wraz z Patronem, aby duchowość zmartwychwstania Chrystusa była podstawą wszelkiej naszej pracy naukowej i zawodowej, społecznej i gospodarczej⁴⁷⁰.

⁴⁷⁰ M. PIWKO, *Słowo Założyciela*, [w:] S. URBAŃSKI, *Duchowość zmartwychwstańcza*, Warszawa 2003, s. 5.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA PRZEDMIOTU

ŹRÓDŁA

BORZĘCKA C., *List do córki Jadwigi z dnia 28 I 1893 r.*, Archiwum Generalne Sióstr Zmartwychwstanek w Rzymie, rkp. 2369.

BOSCO G., *Il Giovane Proveduto*, Turyn 1847, s. 7, [za:] JAN PAWEŁ II, *List „Juvenum patris” w 100. rocznicę śmierci św. Jana Bosko (31.01.1988)*, [w:] *Wychowanie w nauce Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 305.

Catalogus Congregationis a Resurrectione D. N. J. C., Romae 2004.

Co mi strzeli do głowy? Z o. Marianem Piwko CR, założycielem WSZiP, rozmawiają Joanna Mazan i Monika Rotulska, [w:] „Emaus” nr 1/2000, s. 8-11.

Dane i materiały uzyskane z biura analiz Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego (archiwum własne).

Deklaracja Diakonii Narodu, [w:] „Emaus. Pismo Diakonii Narodu”, nr 1/1990, s. 2-4.

Deklaracja o wolności religijnej „Dignitatis humanae”, [w:] Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 410-421.

Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim „Gravissimum educationis”, [w:] Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002.

Deklaracja: *Rok 2005 „Rokiem Służby Narodowej”*, Warszawa, 8.12.2004 r. (archiwum własne).

Dekret o misyjnej działalności Kościoła „Ad gentes divinitus”, [w:] Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 433-471.

Depozytariuszki narodowej tożsamości. Z siostrami: Joanną Paulą Cichocką, Anną Heleną Skalik, Agnieszką Noemi Lendzioszek rozmawiają Paweł Smogorzewski i Eugeniusz Zdanowicz, [w:] „Powściągliwość i praca”, nr 4 (627), kwiecień 2003, rok LIV, s. 17-24.

Diakonia Narodu. Do Wspólnot Religijnych, Organizacji, Stowarzyszeń i Związków Katolickich oraz Partii politycznych, respektujących prawo Objawione i naturalne oraz społeczną naukę Kościoła. Biuletyn z 1993 r. podpisany przez ks. Lucjana Krzywonośa CR i Józefa Kucińskiego (archiwum własne).

EMAUS rozmawia z kierownikiem duchowym Szkół Wyższych im. Bogdana Jańskiego, ks. prof. dr. hab. Stanisławem Urbańskim, [w:] „Emaus”, nr 1/2003, s. 2-4.

Encyklika „Evangelium vitae” Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów, do kapłanów i diakonów, do zakonników i zakonnic, do katolików świeckich oraz do wszystkich ludzi dobrej woli o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego, Poznań 1995.

Encyklika „Fides et ratio” Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów Kościoła katolickiego o relacjach między wiarą a rozumem, Poznań 1998.

„Familiaris consortio”, Adhortacja Apostolska Jana Pawła II „O zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym”, Wrocław 2000.

Folder „Resurrection College” (archiwum własne).

Folder Niższego Seminarium Duchownego Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców im. Bogdana Jańskiego w Poznaniu, brak daty i miejsca wydania (archiwum własne).

Herb Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego – źródło grafiki: http://www.janski.edu.pl/images/logo_sw.jpg (25.01.2005).

II Polski Synod Plenarny (1991-1999), Poznań 2001.

Informacja o Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego z siedzibą w Warszawie, wydruk komputerowy (archiwum własne).

JAN PAWEŁ II, *Chrystus was wzywa do budowy nowego społeczeństwa* (Przemówienie na spotkaniu ze studentami uniwersytetów Wybrzeża Kości Słoniowej, Jamusukro, 11.05.1980), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 187-193.

JAN PAWEŁ II, *Chrześcijańscy wychowawcy kształtują ludzi wolnych, obywateli sprawiedliwych i prawych, budujących pokój* (Przemówienie do nauczycieli i wychowawców, León, Nikaragua, 4.03.1983), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 225-231.

JAN PAWEŁ II, *Chrześcijańskie wychowanie młodzieży* (Przemówienie do pracowników Kurii Rzymskiej, 28.06.1984), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dymier, Szczecin – Warszawa 2002, s. 205-209.

JAN PAWEŁ II, *Dla dobra Kościoła i społeczeństwa* (Przemówienie do katolickich nauczycieli i wychowawców, Ben Bosch, Holandia, 11.05.1985), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dymier, Szczecin – Warszawa 2002, s. 222-226.

JAN PAWEŁ II, *Dlaczego w Paryżu, obok innych uczelni, musi istnieć Instytut Katolicki?* (Przemówienie w czasie wizyty w Instytucie Katolickim, Paryż, 1.06.1980), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 194-200.

JAN PAWEŁ II, *Europa potrzebuje nowego zaczynu intelektualnego* (Homilia na Mszy św. dla środowisk akademickich Rzymu, Watykan, 11.12.2001), [w:] „L’OR”, nr 2/2002, s. 16-17.

JAN PAWEŁ II, *Historyczny związek Kościoła i uniwersytetu* (Spotkanie z profesorami Katolickiego Uniwersytetu Ameryki, Waszyngton, 7.10.1979), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 113-118.

JAN PAWEŁ II, *Jakie są perspektywy tego pokolenia?* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami KUL i przedstawicielami innych uczelni Polski i z zagranicy, Lublin, 9.06.1987), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 410-419.

JAN PAWEŁ II, *Jeżeli służysz Prawdzie, służysz Wolności, wyzwalanii człowieka i Narodu* (Spotkanie z profesorami i studentami KUL, Lublin, 9.06.1987), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 420-427.

JAN PAWEŁ II, *Kościół spogląda z wielkim szacunkiem na twórców i krzewicieli kultury* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami nauki i kultury w siedzibie Węgierskiej Akademii Nauk, Budapeszt, 17.08.1991), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 75-83.

JAN PAWEŁ II, *List „Juvenum patris” w 100. rocznicę śmierci św. Jana Bosko* (31.01.1988), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 301-322.

JAN PAWEŁ II, *List do rektorów uniwersytetów europejskich uczestniczących w kongresie w Lublinie*, [w:] „L’OR”, nr 6/2004, s. 45-46.

JAN PAWEŁ II, *List do Rodzin*, (2.02.1994), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dwymer, Szczecin – Warszawa 2002, s. 79-82.

JAN PAWEŁ II, *Misja uniwersytetu wobec osoby ludzkiej* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami wszystkich uniwersytetów Szwecji, Uppsala, 9.06.1989), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 47-55.

JAN PAWEŁ II, *Nauka - sumienie* (Spotkanie z przedstawicielami Uniwersytetu Narodów Zjednoczonych w Hiroszimie, Hiroszima, 25.02.1981), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 230-239.

JAN PAWEŁ II, *Nauka – teologia – Magisterium* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami RFN, Kolonia, 15.11.1980), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 201-211.

JAN PAWEŁ II, *Niezbędne posłannictwo uniwersytetu we współczesnym społeczeństwie* (Orędzie do środowisk akademickich Gwatemali, Guatemala de la Asunción,

7.03.1983), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 314-320.

JAN PAWEŁ II, *Odblask Mądrości Bożej w pełnej formacji człowieka* (Przemówienie na audyencji dla studentów Uniwersytetu w Pavia, Rzym, 11.04.1981), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 240-243.

JAN PAWEŁ II, *Potrzeba współpracy między nauką, kulturą i wiarą* (Przemówienie na audyencji dla uczestników seminarium zorganizowanego przez Papieską Akademię Nauk oraz Papieską Radę ds. Kultury na temat „Nauka w kontekście ludzkiej kultury”, Watykan, 4.10.1991), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 87-93.

JAN PAWEŁ II, *Poznać Boga w człowieku i poznać człowieka w Bogu* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego, Rzym, 31.01.1981), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 216-222.

JAN PAWEŁ II, *Przygotować młodzież do życia społecznego znaczy nade wszystko kształtować jej wolę* (Przemówienie do wielkiej pielgrzymki z Terni, Narni i Amelia, Rzym, 20.03.1982), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dwymer, Szczecin – Warszawa 2002, s. 170-172.

JAN PAWEŁ II, *Przyjmijcie trud wolności* (Przemówienie na audyencji dla młodzieży uniwersyteckiej uczestniczącej w kongresie zorganizowanym przez Instytut Kooperacji Uniwersyteckiej, Rzym, 14.04.1981), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 244-249.

JAN PAWEŁ II, *Rola uniwersytetów w tworzeniu nowego społeczeństwa* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami uniwersytetów Kolumbii, Medellin, 5.07.1986), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 378-384.

JAN PAWEŁ II, *Szkoła katolicka miejscem integralnej formacji młodego człowieka* (Przemówienie do uczestników zebrania generalnego Federacji Instytutów Działalności Wychowawczej [FIDAE], Rzym, 28.12.1981), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 179-182.

JAN PAWEŁ II, *Troska o przyszłość nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce* (Przemówienie na audyencji dla rektorów uczelni akademickich w Polsce, Watykan, 4.01.1996), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 198-203.

JAN PAWEŁ II, *Uniwersytet – laboratorium wiedzy i badań służących społeczeństwu* (Kazanie na Mszy świętej dla środowisk uniwersyteckich Rzymu, Rzym, 14.12.1989), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 56-61.

JAN PAWEŁ II, *Uniwersytet w służbie nowego humanizmu* (Przemówienie do uczestników Jubileuszu Nauczycieli Akademickich, Watykan, 9.09.2000), [w:] „L’OR”, nr 11-12/2000, s. 6-8.

JAN PAWEŁ II, *W służbie prawdy i wolności* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Uniwersytetu w Padwie, Padwa, 12.09.1982), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 301-307.

JAN PAWEŁ II, *W waszej pracy naukowej czerpcie światło z wiary* (Przemówienie do uczestników konferencji na temat „Globalizacja a uniwersytet katolicki”, Rzym, 5.12.2002), [w:] „L’OR”, nr 2/2003, s. 43-44.

JAN PAWEŁ II, *Wasze losy związane są z prawdą* (Spotkanie z profesorami i studentami Uniwersytetu w Sydney, Sydney, 26.11.1986), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 398.

JAN PAWEŁ II, *Wiedza naukowa w służbie człowieka* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami nauki i kultury na uniwersytecie w Trieście, Triest, 2.05.1992), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 103-108.

JAN PAWEŁ II, *Wielka misja wychowania katolickiego* (Orędzie do Kongresu Krajowego Stowarzyszenia Wychowania Katolickiego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Watykan, 16.04.1979), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 88-90.

JAN PAWEŁ II, *Wokół Uniwersytetu Jagiellońskiego jednoczą się wszystkie uczelnie Polski* (Przemówienie na spotkaniu z rektorami wyższych uczelni w Polsce z okazji 600-lecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 8.06.1997), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 245-253.

JAN PAWEŁ II, *Wolność – prawda – służba człowiekowi* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami uniwersytetów Zairu, Kinszasa, 4.05.1980), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 179-186.

JAN PAWEŁ II, *Wolność i prawda* (Homilia na Mszy św. dla środowisk uniwersyteckich Rzymu, Rzym, 17.12.1991), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 97-102.

JAN PAWEŁ II, *Wychowanie człowieka do wartości moralnych* (Przemówienie do uczestników XIV Światowego Kongresu Szkół Katolickich, Watykan, 5.03.1994), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 359-363.

JAN PAWEŁ II, *Wychowanie katolickie uwrażliwia na potrzeby innych* (Przemówienie do młodzieży w Madison Square Garden, Nowy Jork, USA, 3.10.1979), [w:] *Szkoła Kato-*

licka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów, red. A. Dymier, Szczecin – Warszawa 2002, s. 101-102.

JAN PAWEŁ II, *Wychowanie młodego pokolenia* (Przemówienie na Mszy św. dla młodzieży, Douala, Kamerun, 13.08.1985), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 282-291.

JAN PAWEŁ II, *Wychowanie młodego pokolenia* (Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami świata nauki i kultury, Budapeszt, Węgry, 17.08.1991), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 340-341.

JAN PAWEŁ II, *Wychowanie młodzieży do wartości moralnych* (Przemówienie do Korpusu Dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej, Watykan, 12.01.1985), [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 262-264.

JAN PAWEŁ II, *Wymiar moralny studiów i poszukiwań naukowych* (Przemówienie na audyencji dla uczestników Międzynarodowego Kongresu „Univ '80”, Rzym, 1.04.1980), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 173-178.

JAN PAWEŁ II, *Zadania szkoły katolickiej dzisiaj* (Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Katolickich Szkół Europy, Watykan 28.04.2001), [w:] „L'OR”, nr 6/2001, s. 34-35.

JAN PAWEŁ II, *Zadania uniwersytetu katolickiego w Ameryce Łacińskiej* (Spotkanie z pracownikami naukowymi i studentami uniwersytetów katolickich z całego Meksyku, Guadalupe, 31.01.1979), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 74-75.

JAN PAWEŁ II, *Zadaniem uniwersytetu jest pielęgnowanie i przekazywanie wiedzy naukowej i mądrości* (List z okazji inauguracji działalności Uniwersytetu Opolskiego, Watykan, 1.10.1994), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 161-163.

JAN PAWEŁ II, *Żaden kraj nie może rozwijać się bez uniwersytetu* (Przemówienie na spotkaniu z profesorami i studentami Gabonu, Liberville, 18.02.1982), [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 274-276.

JAŃSKI B., *Dziennik (1830-1839)*, odczytał z autografu i opracował A. Jastrzębski, Rzym 2000.

JAŃSKI B., *Pod sztandarem zmartwychwstałego Zbawiciela*, opr. B. Micewski, Rzym 1978.

KAJSIEWICZ H., *Pisma*, t. 3, Berlin-Kraków 1872.

KALINKA W., *Rozmyślania nad konstytucjami*, Kraków 1996.

KAPITUŁA GENERALNA ZAKONU OJCÓW PIJARÓW, *Posłannictwo pijarskie. Ewangelizować wychowując w stylu kalasantyńskiego*, Kraków 2001.

Katechizm Kościoła Katolickiego, Poznań 1994.

Kodeks Prawa Kanonicznego, Poznań 1984.

Kollegium Św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois. 1906-1907, Chicago (brak daty wydania).

KONGREGACJA DO SPRAW WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, *Religijny wymiar wychowania w Szkole Katolickiej* (7.04.1988), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dymer, Szczecin – Warszawa 2002, s. 323-358.

KONGREGACJA DO SPRAW WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, *Szkoła Katolicka* (19.03.1977), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dymer, Szczecin – Warszawa 2002, s. 271-293.

KONGREGACJA DO SPRAW WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, *Szkoła Katolicka u progu trzeciego tysiąclecia* (28.12.1997), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dymer, Szczecin – Warszawa 2002, s. 359-367.

KONGREGACJA DS. WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, MIĘDZYNARODOWA FEDERACJA UNIERSYTETÓW KATOLICKICH, *Globalization and Catholic Higher Education. Working Document 2004*, [w:] <http://www.fiuc.org> (7.11.2004).

KONGREGACJA DS. WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, PAPIESKA RADA ŚWIECKICH, PAPIESKA RADA KULTURY, *The Church's Presence in the University and in the University Culture* (22.05.1994) (*Obecność Kościoła na uniwersytecie i w kulturze uniwersyteckiej*), [w:] *Catholic Education at the Turn of the New Century*, ed. J. M. O'Keefe, New York and London 1997, Garland Publishing, Inc., s. 190-196.

Konstytucja apostolska Ojca Świętego Jana Pawła II o uniwersytetach katolickich „Ex corde Ecclesiae”, [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 11-44.

Konstytucja apostolska o uniwersytetach i wydziałach kościelnych „Sapientia christiana”, [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, red. naukowa S. Urbański, t. 1, Warszawa 1999, s. 13-41.

Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”, [w:] Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002.

Konstytucje Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, I, 2-5, [cyt. za:] Z. J. Zdybicka, *Otworzyć serce. Apostolstwo matki Urszuli Ledóchowskiej*, Warszawa 2003.

Konstytucje Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa, Rzym 2001.

Logo kolorystyczne Szkół Jańskiego – źródło grafiki: <http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (25.01.2005).

Materiały uzyskane od ks. M. Piwko CR, założyciela Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

Miesięcznik „Emaus”, nr 1/2001, s. 35.

Mind, Heart and Spirit. St. Jerome's University Donor Report:2003 (archiwum własne).

Misja Zgromadzenia Zmartwychwstańców, [w:] *Konstytucje Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa*, Rzym 2001, s. 11-12.

Nie można rezygnować z marzeń... EMAUS rozmawia z księdzem Marianem Piwko CR, Założycielem Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, [w:] „Emaus” nr 10/2002, s. 2-3.

O nowo otwartym kierunku socjologii. Z Profesorem Leszkiem Korporowiczem, Prorektorem Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, rozmawia Dariusz Piętka, [w:] „Emaus”, nr 2/2001, s. 26-27.

O wychowaniu katolickim. Z kard. Zenonem Grocholewskim, prefektem Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, rozmawia Józef Augustyn SJ, [w:] „Życie duchowe” nr 37/2004, s. 103-111.

PAWEŁ VI, *Przemówienie w ONZ* (4.10.1965), [w:] *Insegnamenti di Paolo VI*, t. III (1965), s. 508.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, „Biblia Tysiąclecia”, wyd. piąte, Poznań 2002.

PIUS XI, Encyklika *O chrześcijańskim wychowaniu młodzieży „Divini Illius Magistri”* (31.12.1929), [w:] *Szkoła Katolicka w nauczaniu Kościoła. Wybór dokumentów*, red. A. Dymier, Szczecin – Warszawa 2002, s. 21-46.

PIUS XI, Konstytucja apostolska *Deus Scientiarum Dominus* (24.05.1931), [w:] „AAS” 23(1931), s. 245-247.

Pius XII, List apostolski *Catholicas studiorum Universitates*, ustanawiający Międzynarodową Federację Uniwersytetów Katolickich (27.07.1949), [w:] „AAS” 42(1950), s. 385-387.

PIUS XII, *Przemówienie do Senatu Akademickiego i studentów Uniwersytetu Rzymskiego* (15.06.1952), [w:] *Discorsi e Radiomessaggi*, XIV, s. 208.

PIWKO M., *Słowo Założyciela*, [w:] S. URBAŃSKI, *Duchowość zmartwychwstańcza*, Warszawa 2003, s. 3-5.

Podstawowe informacje o Szkole Liderów Katolickich (1991-1992), mszps (archiwum własne).

Posłannictwo socjologii. Mowa prof. dr hab. Andrzeja Kojdera, dziekana Wydziału Nauk Społecznych na inauguracji studiów socjologicznych w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie (16.03.2001), [w:] „ZiE”, nr 2/2001, s. 219. [217-219]

Posynodalna adhortacja apostolska „Christifideles laici” Ojca Świętego Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II, Wrocław 1999.

Posynodalna adhortacja apostolska „Ecclesia in Africa” o Kościele w Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000 (fragment), nr 103, 14.09.1995, [w:] Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II, red. naukowa S. Urbański, t. 2, Warszawa 2000, s. 193-194.

Posynodalna adhortacja apostolska „Ecclesia in Europa” Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów, do kapłanów i diakonów, do zakonników i zakonnic oraz do wszystkich wiernych o Jezusie Chrystusie, który żyje w Kościele, jako źródło nadziei dla Europy, Wrocław 2003.

Posynodalna adhortacja apostolska „Vita consecrata” Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów i duchowieństwa, do zakonów i zgromadzeń zakonnych, do stowarzyszeń życia apostolskiego, do instytutów świeckich oraz wszystkich wiernych o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele, Poznań 1996.

Profesjonalna edukacja. Wywiad z Rektorem Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie prof. Markiem Konopczyńskim, [w:] „Emaus”, nr 12/2001, s. 31.

Program sympozjum „O katolicki nurt przemian w Polsce”. [w:] „Wiadomości Prowincji Polskiej Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa”, nr 3/1991, s. 510.

Regulamin praktyk w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego, [zob.] <http://www.janski.edu.pl/uczelnia/praktyki.html> (17.02.2005).

Regulamin studiów w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego, [zob.] <http://www.janski.edu.pl/uczelnia/regulamin.html> (1.04.2005).

„Resurrectio et vita. Pismo Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców”, nr 10/1993, s. 310 oraz nr 1-2/1994, s. 7.

Schemat: „Realizacja misji Szkół Jańskiego. Edukacja do chrześcijańskiej służby Narodowi, Kościołowi i Państwu” – uzyskano od ks. M. Piwko CR, założyciela Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (archiwum własne).

SEMENENKO P., Ćwiczenia duchowne, Kraków 1903.

SEMENENKO P., Listy, t. VIII, Rzym 2002.

SEMENENKO P., *Reguła Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego z 1882 roku*, Rzym 1967.

SEMENENKO P., *Życie wewnętrzne*, Lwów 1931.

SMOLIKOWSKI P., *Dyrektorium dla Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego*, Lwów 1932.

SMOLIKOWSKI P., *Esperimenti pedagogici*, [w:] *Annali dei Resurrezionisti*, anno I, Roma 1900.

SMOLIKOWSKI P., *List do P. Semeneki, Lwów, 1.09.1882*, [w:] P. SMOLIKOWSKI, *Korespondencja z O. Semeneką*, zebrał J. Mrówczyński, Warszawa 1989.

SMOLIKOWSKI P., *List do P. Semeneki, Lwów, 1.09.1883*, [w:] P. SMOLIKOWSKI, *Korespondencja z O. Semeneką*, zebrał J. Mrówczyński, Warszawa 1989.

SMOLIKOWSKI P., *List do P. Semeneki, Lwów, 17.10.1883*, [w:] P. SMOLIKOWSKI, *Korespondencja z O. Semeneką*, zebrał J. Mrówczyński, Warszawa 1989.

SMOLIKOWSKI P., *Wykład konstytucji*, Kraków 1996.

St. Jerome's University. 2004-2005 Catalogue of Courses (archiwum własne).

Statut Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, 9.10.2003 r. [źródło tekstu: <http://www.janski.edu.pl/uczelnia/statut.html> (25.01.2005)] – zob. Aneks nr 2.

Statuty Prowincjalne Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców, Kraków 2002.

Stowarzyszenie opieki nad Internatem Ruskim XX Zmartwychwstańców we Lwowie. Sprawozdanie ks. Smolikowskiego, Lwów 1887.

Stowarzyszenie Opieki nad Internatem Ruskim XX. Zmartwychwstańców we Lwowie. Sprawozdanie ks. Smolikowskiego C.R., Lwów 1888.

The Catholic University in the Modern World, dokument końcowy II Kongresu Delegatów Uniwersytetów Katolickich, Rzym, 20-29.11 1972, [w:] *Catholic Education at the Turn of the New Century*, ed. J. M. O'Keefe, New York and London 1997, Garland Publishing, Inc., s. 125-145.

Ulotka reklamowa Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego na rok akademicki 2005/2006 (archiwum własne).

Ustawa o szkolnictwie wyższym z dnia 12.09.1990 r. [źródło tekstu: www.acsa.vutbr.cz/files/HigherEducationActPLPL.pdf (25.01.2005)].

„Wiadomości Prowincji Polskiej Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa”, nr 10/1991, s. 704.

Własne badania przeprowadzone w czasie pobytu w Kanadzie w wakacje 2004 r.

Wywiad z ks. Lorfordem Keasey CR – prowincjałem Prowincji Ontario-Kentucky Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego, przeprowadzony przez autora niniejszej rozprawy dnia 30.08.2004 r. w Waterloo, Kanada (archiwum własne).

Zasadnicze Założenia Programu „Diakonii Narodu”, [w:] „Notitiae. Congregatio a Resurrectione Domini Nostri Jesu Christi”, nr 2/1991, s. 23-33.

OPRACOWANIA

100 lecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie 1866-1966, Watykan 1966.

50-lecie Zmartwychwstańców w Peskarze, [w:] „Notitiae. Congregatio a Resurrectione Domini Nostri Jesu Christi”, nr 2/1983, s. 1-7.

ADAMS P., *Un projet d'éducation intégrale*, [w:] „Seminarium. Commentari pro seminariis, vocationibus ecclesiasticis, universitatibus”, nr 1/1985, s. 55-63.

AUGUSTYN J., *Wprowadzenie do Deklaracji o wychowaniu chrześcijańskim*, [w:] *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 305-313.

BARBORIK M., TOMKIEWICZ A., *Chrześcijańska postawa pedagoga*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXII, z. 2, r. 1994, s. 21-38.

BAK T., *Dlaczego szkoła środowiskowa?*, [w:] „Emaus”, nr 12/2002, s. 13.

CAIMI L., *Personalismo pedagogico*, [w:] *Dizionario di scienze dell'educazione*, pod red. J. M. Parello, C. Nanni, G. Malizia, Torino 1997, s. 815-819.

CIAN L., *Wychowanie w duchu księdza Bosko*, Warszawa 1990.

DAROWSKA M., Kartki, cz. I, rozdz. XII: *O stosunku z dziećmi, które wychowujemy*, 1872 r., [w:] GRAŻYNA OD WSZECHOŚREDNICTWA NMP, *Wychowanie to dzieło miłości. System pedagogiczny bł. Marceliny Darowskiej*, Szymanów 1997, s. 61-69.

DAROWSKA M., *Pedagogika*, Jazłowiec 1911.

DOLINA J., *Powstanie i początkowy rozwój Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, [w:] „Prawo Kanoniczne”, nr 1-2/1978, s. 123-141.

DYDUCH J., *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, [w:] „Analecta Cracoviensia” 1992, s. 135-151.

FALISE M., *Values in University Education and Teaching*, [w:] *The Catholic University in Shaping a New Society. Proceedings of the XVIIIth General Assembly of the International Federation of Catholic Universities, University of Notre Dame, Indiana, USA, 2-6.08.1994*, eds. V. Hanssens, G.-R. Thivierge, Paris 1995, s. 41-68.

GRAŻYNA OD WSZECHPOŚREDNICTWA NMP, *Wychowanie to dzieło miłości. System pedagogiczny bł. Marceliny Darowskiej*, Szymanów 1997.

GROCHOLEWSKI Z., *Univerzita a Cirkev na začiatku tretieho milénia*, Katolícka univerzita v Ružomberku 2002.

GROPPO G., *Teologia dell'educazione. Origine, identità, compiti*, Roma 1991.

GUTOWSKI J., *O katolicki nurt przemian w Polsce*, [w:] „Wiadomości Prowincji Polskiej Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa”, nr 4/1991, s. 582-585.

IWICKI J., *Charyzmat Zmartwychwstańców. Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, t. I, Katowice 1990.

IWICKI J., *Resurrectionist Charism. A History of the Congregation of the Resurrection*, vol. II, Rome 1992.

IWICKI J., *Resurrectionist Charism. A History of the Congregation of the Resurrection*, vol. III, Rome 1992.

IWICKI J., *The First One Hundred Years. A Study of the Apostolate of the Congregation of the Resurrection in the United States 1866-1966*, Rome 1966.

JASTRZEBSKA L., *Wiarą kontroluj rozum* (artykuł z cyklu „Ludzie uparci”, n.t. księdza Mariana Piwko CR i Szkół Jańskiego), [w:] „Perspektywy”, nr 4/1999, s. 50-52.

KALKSTEIN T., *System wychowawczy Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego i jego zadanie w dobie obecnej*, Poznań 1931.

KARGES T., *The Fifth Quarter. A History of St. Jerome's*, Kitchener, Canada 1989.

KAWĘCKI K., *Wydział Nauk Społecznych Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie wobec wyzwań rzeczywistości*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 39-52.

KOJŁO S., *Małe i średnie przedsiębiorstwa w badaniach i dydaktyce Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 233-261.

KONOPCZYŃSKI M., *Czym jest szkoła środowiskowa*, [w:] „Emaus”, nr 5/2001, s. 26.

KONOPCZYŃSKI M., *O inicjatywie polsko-ukraińskiej*, [w:] „Emaus”, nr 4/2001, s. 30.

KONOPCZYŃSKI M., *Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego przykładem szkoły środowiskowej*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 25-28.

KOT S., *Historia wychowania*, t. 1, Warszawa 1996.

Kronika Szkoły. Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego – wczoraj i dziś, opr. S. URBĄŃSKI, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 219-232.

KUSEK L., *Peter Semenenko and his triologism as a basis for a resurrection philosophy of education*, 1972 (teza na stopień Master of Arts przedstawiona na Uniwersytecie Loyola, archiwum prywatne ks. B. Hylli CR).

LAGHI P., *The Catholic University in Shaping a New Society*, [w:] *The Catholic University in Shaping a New Society. Proceedings of the XVIIIth General Assembly of the International Federation of Catholic Universities, University of Notre Dame, Indiana, USA, 2-6.08.1994*, eds. V. Hanssens, G.-R. Thivierge, Paris 1995, s. 93-102.

LENA M., *Wychowawcze powołanie chrześcijaństwa*, [w:] „Communio”, nr 11 (5/1982), s. 26-40.

MARCHI M., *L'identità e la missione della scuola cattolica nella dichiarazione conciliare "Gravissimum Educationis" (GE 8-9)*, [w:] „Seminarium. Commentari pro seminariis, vocationibus ecclesiasticis, universitatibus”, nr 1/1985, s. 106-107.

MARTINS J. S., *Iter e punti salienti della Cost. Apost. "Ex corde Ecclesiae"*, [w:] „Seminarium”, nr 4/1990, s. 657-665.

MASTALSKI J., *Zarys teorii wychowania*, Kraków 2002.

MAZAN J., *Studia z przyszłością*, [w:] „Emaus”, nr 7/2000, s. 21.

MCLAUGHLIN K., STORTZ G., WAHL J., *Enthusiasm for the truth. An illustrated history of Saint Jerome's University*, Waterloo, Canada 2002.

MITEK E., *Pedagogika dla teologów*, Opole 1995.

MODZELEWSKI J., *Praktyki studenckie w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 262-270.

MRÓWCZYŃSKI J., *O Kajsiewicz jako wychowawca*, [w:] „Resurrectiana”, nr 3, Poznań 1975 (mszps, BGPPZ-K).

MRÓWCZYŃSKI J., *Podstawy zmartwychwstańskiego wychowania*, [w:] „Resurrectiana”, nr 2, Poznań 1972 (mszps, BGPPZ-K).

NEWMAN J. H., *The Idea of a University*, Londyn 1931.

O'BRIEN G. D., *The Idea of a Catholic University*, Chicago and London, U of Chicago P, 2002.

Ojciec Marian Piwko CR, [w:] „Emaus 2000”, nr 1/1999, s. 32.

OLBRYCHT K., *Zarys systemu wychowania Urszuli Ledóchowskiej*, [zob.] <http://www.sjk.pl/page.php?nr=bibl/02003/00.txt-07.txt> (17.03.2004).

PIĘTKA D., WIECZOREK B., *Misja Szkół Jańskiego*, [w:] „Emaus”, nr 10/2001, s. 18.

POMIANOWSKI R., *Podstawowe założenia systemu prewencyjnego świętego Jana Bosko*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXIV, z. 2, r. 1996, s. 53-68.

Przyszłość Szkół im. Bogdana Jańskiego, opr. S. URBAŃSKI, [w:] „ZiE” nr 1/2003, s. 271-274.

RICHARDSON W. J., *The University and Christian Formation*, [w:] *The Catholic University. A Modern Appraisal*, ed. N. G. McCluskey, Notre Dame and London, University of Notre Dame Press, 1970.

RYNIO A., JAROSZUK Z., *System wychowawczy dziewcząt Marceliny Darowskiej*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXI, z. 2, r. 1993, s. 21-31.

SIEMIENIEWSKI A., *Rzymska sesja „Uniwersytet i Kościół w Europie” (17-20 lipca 2003 r.)*, [w:] „Wrocławski Przegląd Teologiczny”, nr 2/2003, s. 197.

SPETZ T., *History of St. Jerome's College*, [w:] „St. Jerome's Schoolman”, nr 4/1915, s. 154-177.

SROCZYŃSKI W., *Kompetencje społeczne jako przedmiot studiów socjologia*, [w:] „ZiE”, nr 2/2002, s. 101-118.

SROCZYŃSKI W., *Miejsce i rola studenckich praktyk zawodowych w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 1/2001, s. 187-192.

SROCZYŃSKI W., *Zadania praktyk podstawowych w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego*, [w:] „ZiE”, nr 2/2001, s. 220-222.

Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II, t. 1 i 2, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 1999 i 2000.

URBAŃSKI S., *Działalność wychowawcza bł. Marceliny Darowskiej na tle epoki*, [w:] „Saeculum Christianum”, nr 8(2/2001), s. 79-96.

URBAŃSKI S., *Pedagogia Jana Pawła II*, [w:] „Zarządzanie i Edukacja. Dwumiesięcznik Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie” nr 25(1/2001), s. 113-131.

URBAŃSKI S., *Wprowadzenie*, [w:] *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*, t. 1, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 1999, s. 7-11.

URBAŃSKI S., *Wprowadzenie*, [w:] *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, red. naukowa S. Urbański, Warszawa 2000, s. 7-12.

VAROSI E. A., *St. Mary's College. Apostolate of the Resurrection Community 1871-1976*, [w:] „The Resurrection Bulletin”, nr 3/1976, s. 2-3.

VELAZQUEZ N., *Catholic University in the Service of Civil Society*, [w:] *The Catholic University in Shaping a New Society. Proceedings of the XVIIIth General Assembly of*

the International Federation of Catholic Universities, University of Notre Dame, Indiana, USA, 2-6.08.1994, eds. V. Hanssens, G.-R. Thivierge, Paris 1995, s. 69-79.

VLOET J. VAN DER, *Obraz człowieka jako fundament pedagogii*, [w:] „Communio”, nr 69 (3/1992), s. 3-11.

WARZYŃIAK M., *Elementy systemu wychowawczego w Zgromadzeniu Zmartwychwstania Pańskiego*, [w:] „Vexillum Resurrectionis”, nr 59, r. XVII (1970).

WEINSCHENK R., *Podstawy pedagogiki Księdza Bosko*, Warszawa 2000.

WILKOWSKI E., *Budowanie szkoły środowiskowej Bogdana Jańskiego w Chełmie*, [w:] „ZiE”, nr 1/2003, s. 157-176.

WÓJTOWICZ K., *Specyfika zmartwychwstańczego wychowania*, [w:] „Cresce. Rocznik NSD CR”, nr 4, r. 1998/99, Poznań 1999.

ZARAŃSKI B., „Człowiek twórczy” celem szkół im. Bogdana Jańskiego, [w:] „Emaus”, nr 12/2002, s. 2-3.

ŻULIŃSKA B., *Ku Zmartwychwstaniu (Zagadnienia pedagogiczne)*, Trenton 1950.

ŻULIŃSKA B., *System wychowawczy Bogdana Jańskiego*, Warszawa 1936.

INTERNET

<http://biznes.interia.pl/news?inf=674153> (22.10.2005).

<http://newsweek.redakcja.pl/artykuly/dodatek.asp?Artykul=500000006> (22.10.2005).

<http://newsweek.redakcja.pl/artykuly/dodatek.asp?Artykul=500000012> (22.10.2005).

<http://szkoly.wprost.pl/?e=13&c=13> (22.10.2005).

<http://www.fiuc.org/cms/index.php?page=homeENG> (25.01.2005).

<http://www.gordontech.org/gordontech.aspx?pgID=872> (22.11.2004).

<http://www.gordontech.org/gordontech.aspx?pgID=933> (22.11.2004).

<http://www.gordontech.org/gordontech.aspx?pgID=964> (22.11.2004).

<http://www.janski.edu.pl/edukacja/index.html#sst> (25.01.2005, 10.12.2005).

<http://www.janski.edu.pl/edukacja/uczelnia.html> (25.01.2005).

<http://www.janski.edu.pl/misja/index.html> (25.01.2005).

<http://www.janski.edu.pl/wydzialy/info.html#dlaczego> (25.01.2005, 10.12.2005).

<http://www.lomza.janski.edu.pl/index.php?wiad=113> (3.03.2005).

<http://www.lomza.janski.edu.pl/index.php?wiad=112> (3.03.2005).

http://www.menis.gov.pl/szk-wyz/wykaz/wykaz_niepan.1.php (5.02.2005).

<http://www.nsd.zmartwychwstancy.pl> (22.11.2004).

<http://www.pijarzy.pl/inf/kalasancjusz/zyciorys.html> (17.03.2004).

<http://www.resurrectionist.net/Polish/RF/provinces.htm> (22.11.2004).

<http://www.resurrectionist.net/Polish/RM/index.htm> (22.11.2004).

<http://www.sdb.org/index.asp?Lingua=2&MyURL=/centro.ASP> (1.04.2004).

<http://www.sjk.pl/page.php?nr=apost/apost.php&doc=000> (17.03.2004).

<http://www.sjk.pl/page.php?nr=zycie/002.php> (17.03.2004).

<http://www.sjk.pl/page.php?nr=zycie/z.php&id=001> (17.03.2004).

<http://www.sju.ca/about/mission.html> (11.11.2004).

<http://www.weberalumni.com> (22.11.2004).

LITERATURA POMOCNICZA

BARTNIK CZ. S., *Teologia narodu*, Częstochowa 1999.

BUCKLEY M. J., *The Catholic University as Promise and Project. Reflections in a Jesuit Idiom*, Washington, D. C., 1998.

Catholic Education at the Turn of the New Century, ed. J. M. O'Keefe, New York & London, Garland Publishing, 1997.

GALLIN A., *Negotiating Identity: Catholic Higher Education since 1960*, Notre Dame, Ind., U of Notre Dame P, 2000.

GLEASON PH., *Contending with Modernity. Catholic Higher Education in the Twentieth Century*, New York, Oxford UP, 1995.

GROPPA G., *Chiesa*, [w:] *Dizionario di scienze dell'educazione*, pod red. J. M. Parello, C. Nanni, G. Malizia, Torino 1997, s. 172-174.

GUERRI S. G., *Święty Józef Kalasancjusz*, przełożył J. Tarnawski, Kraków 1994.

Higher Learning & Catholic Traditions, ed. R. E. Sullivan, Notre Dame 2001.

Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia, Warszawa 1998.

JABŁOŃSKA-DEPTUŁA E., *Zakony i zgromadzenia zakonne w Polsce XIX i XX wieku*, [w:] „Znak”, nr 11-12/1965.

JANAS E. T., WAHL J., *Dictionary of American Resurrectionists 1865-1990*, 2nd Updated Edition, Chicago, Illinois 1991.

JÓŹWIAK W., *Rzym – Bułgaria. Historia kontaktów*, [w:] „ZH-T”, nr 4-5, Kraków 2000, s. 85-101.

KASZUBA T., *Niektóre charakterystyczne elementy filozofii ks. Piotra Semenienki CR*, [w:] „ZH-T”, nr 10/2004, s. 21-34.

KASZUBA T., *Wprowadzenie*, [w:] P. SEMENENKO, *Logika*, Kraków 2004, s. V-IX.

KERR C., *The Uses of the University*, 4th ed., Cambridge, Harvard UP, 1995.

„Kujon polski” (dodatek do „Gazety Wyborczej”), nr 106 (23.03.2004 r.), s. 1.

KWIATKOWSKI W., *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, Albano 1942.

LEDÓCHOWSKA J., *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, Poznań 1975.

MACHETA K., *Teologia narodu według Założycieli Zmartwychwstańców*, Rzym 1985.

MACINTYRE A., *Catholic Universities. Dangers, Hopes, Choices*, [w:] *Higher Learning and Catholic Traditions*, ed. R. E. Sullivan, Notre Dame, Ind., U of Notre Dame P, 2001, s. 1-21.

MICEWSKI B., *Kajsiewicz Ambroży Józef Hieronim*, [w:] *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, t. II, Warszawa 1982, s. 229-240.

MICEWSKI B., *Koncepcja duszpasterstwa polonijnego Księża Zmartwychwstańców w Ameryce Północnej*, [w:] „Studia Polonijne”, t. 3, Lublin 1979.

MICEWSKI B., *Sto pięćdziesięciolecie Zmartwychwstańców*, [w:] „Chrześcijanin w świecie”, nr 8-9/1986.

MICEWSKI B., *Bogdan Jański założyciel zmartwychwstańców 1807-1840*, Warszawa 1983.

Miesięcznik „Znak”, nr 2/2000 (zatytułowany: *Uniwersytet przed reanimacją*).

Miesięcznik „Znak”, nr 11/2005 (zatytułowany: *Uniwersytety katolickie do lamusa?*).

MIĘTKI P., *Internat ruski XX. Zmartwychwstańców we Lwowie (1881-1939). Kształcenie inteligencji ukraińskiej* (praca magisterska, WT PAT w Krakowie 1993).

Models for Christian Higher Education: Strategies for Success in the Twenty-First Century, eds. R. T. Hughes and W. B. Adrian, Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1997.

MRÓWCZYŃSKI J., Ks. Walerian Kalinka. *Życie i działalność*, Poznań-Warszawa-Lublin 1972.

MRÓWCZYŃSKI J., *Sługa Boży ksiądz Paweł Smolikowski CR (życie i dzieło)*, Kraków 2000.

„Niedziela. Tygodnik Katolicki”, nr 1/2004 (4.01.2004 r.), s. 7.

OLEKSYN T., *Misja, tożsamość i kultura organizacji*, [w:] „ZiE”, nr 4-5/1998, s. 143-159.

PELIKAN J., *The Idea of the University: A Reexamination*, New Haven, Yale UP, 1992.

PEŁKA W. P., *Zakład Wychowawczy Księży Zmartwychwstańców w Krakowie w latach 1889-1951* (praca magisterska, WT PAT w Krakowie 2000).

PISARSKA A., *Powstanie i rozwój Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego na tle ascetyczno-mistycznego systemu życia wewnętrznego i jego odbicia w Regule Zgromadzenia*, Rzym 1960.

PODSIAD A., *Słownik terminów i pojęć filozoficznych*, Warszawa 2000.

POLAK G., *Kto jest kim w Kościele*, Warszawa 1999.

POPLAWSKI J. M., *Confessio Trinitatis jako podstawa życia duchowego w pismach polskich zmartwychwstańców*, Lublin 2003.

POUPARD P., *Wiara i kultura*, [w:] „L'OR”, nr 9-10/1994, s. 35-37.

ROCHE M. W., *The Intellectual Appeal of Catholicism and the idea of a Catholic University*, Notre Dame, Ind., U of Notre Dame P, 2003.

SEMENENKO P., *Klucz do filozofii*, [w:] T. KASZUBA, *Semenenki koncepcja filozofii jako racjonalnego poznania*, Rzym 1985, s. 151-176.

SEMENENKO P., *Logika*, Kraków 2004.

SMOLIKOWSKI P., *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa*, t. 3 (zeszyt 24, s. 6, mszp., BGPPZ-K).

SMOLIKOWSKI P., *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego*, t. 3, Kraków 1895.

SMOLIKOWSKI P., *Założenie Misji Księży Zmartwychwstańców w Adrianopolu*, Kraków 1897.

STOCKI R., *Zarządzanie dobrami*, Kraków 2003.

SZOMBURG J., *Zarządzać przez wartości*, [w:] „Znak”, nr 2/1998, s. 111-113.

Św. Józef Kalasancjusz i Szkoły Pobożne. *Informator o Zakonie Pijarów w Polsce*, red. J. Tarnawski, Kraków 2000.

The Challenge and Promise of a Catholic University, ed. T. M. Hesburgh, Notre Dame and London, U of Notre Dame P, 1994.

The University in Ruins. Essays on the crisis in the concept of the modern university, ed. by T. Clark and N. Royle, „The Oxford Literary Review”, vol. 17 (1995).

Univeristies Today and Tomorrow, ed. by J. Jerschina and A. Kosiarz, Kraków 1990.

URBAŃSKI S., *Bogdan Jański sługa Boży*, [w:] „Emaus 2000”, nr 1/1998, s. 30-31.

USA: szkoły katolickie wzorem dla wszystkich placówek edukacyjnych, [w:] „Wiadomości KAI. Biuletyn Agencji Informacyjnej”, nr 3 (617), 25.01.2004, s. 24.

WAHL J. A., *Reflections on the History of the Congregation of the Resurrection*, [w:] *How Could We Sorrow? Essays on the Resurrection*, ed. M. W. Higgins, University of St. Jerome's College Press, Waterloo, Ontario, Canada 1989, s. 1-15.

WALEWANDER E., *Potrzeba wychowania do wartości*, [w:] „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXVI, z. 2, r. 1998, s. 5-13.

WILK S., *Jan Bosko*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. VII, Lublin 1997, s. 760-762.

WNUK-LIPIŃSKA E., *Kryzys uniwersytetu jako instytucji edukacyjnej w krajach Europy Zachodniej*, [w:] „ZiE”, nr 1/1998, s. 101-113.

WRÓBLEWICZ A., *Internat krakowski Księży Zmartwychwstańców w latach 1889-1951* (praca magisterska, WT PAT w Krakowie 1982).

WYCZAWSKI H., *Semenenko Piotr*, [w:] *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, t. IV, Warszawa 1983, s. 38-45.

ZDYBICKA Z. J., *Otworzyć serce. Apostolstwo matki Urszuli Ledóchowskiej*, Warszawa 2003.

ZIĘBA M. G., *Ewolucja duchowości Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego*, Warszawa 2000.

Aneksy

ANEKS NR 1

RYS BIOGRAFICZNY BOGDANA JAŃSKIEGO – ZAŁOŻYCIELA ZMARTWYCHWSTAŃCÓW I PATRONA SZKOŁY WYŻSZEJ¹

Bogdan Jański urodził się 26 marca 1807 roku w Lisowie koło Grójca. W 1813 roku rozpoczął edukację w szkole elementarnej w Pułtusk. Z powodu pogłębiającego się ubóstwa i separacji rodziców, jako 11-letni chłopiec, musiał zająć się wychowaniem swoich dwóch młodszych braci. Mimo licznych, ponad miarę obciążających go obowiązków, w swej klasie zajmował pierwsze miejsce. W 1822 roku otrzymał świadectwo maturalne. Aby wspomóc rodzinę i zarobić na studia, rozpoczął pracę w szkole w Pułtusku.

W tym okresie zaczął w jego duszy narastać bunt przeciw dotychczas wyznawanym wartościom religijnym. Porzucił pracę i przeprowadził się do Warszawy. Zapisał się na Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Okres studiów to dla niego czas poznawania różnych systemów filozoficznych, rzucenia się w wir rozmaitych przyjemności i w konsekwencji odejście od wiary katolickiej. Studia zakończył w 1827 roku uzyskaniem magisterium z prawa i ekonomii politycznej. Rok później wygrał konkurs na stanowisko profesora ekonomii w tworzonej Politechnice w Warszawie. Wraz ze stanowiskiem otrzymał stypendium na podróż naukową po Europie Zachodniej.

Wyjazd opóźniła nagła decyzja poślubienia Aleksandry Zawadzkiej. Ślub odbył się 23 października 1828 roku. Dzień później Bogdan Jański opuścił Polskę, by nigdy już do niej nie powrócić. Kolejne lata Jański spędził na zapoznawaniu się z działalnością Szkoły Handlu i Przemysłu w Paryżu. Przyłącza się do ruchu saintsimonistycznego i staje się gorącym propagatorem ich programu sprawiedliwości społecznej. Udaje się do Londynu na półroczne samodzielne studia. Tam nawiązuje kontakty z czołowymi ekonomistami angielskimi: J. S. Millem i R. Owenem.

Po wybuchu powstania listopadowego wykorzystuje swoje umiejętności pisarskie umieszczając wiele swoich artykułów w prasie francuskiej (m.in. w „Le Globe”). W 1831 roku powraca do Paryża i decyduje się na dobrowolne tułactwo. W tym czasie zaczęła do Francji napływać fala emigrantów. Jest stałym członkiem Towarzystwa Pol-

¹ Opracowano na podstawie: B. MICEWSKI, *Bogdan Jański założyciel zmartwychwstańców 1807-1840*, Warszawa 1983.

skiego Literackiego, członkiem redakcji naukowych czasopism francuskich i encyklopedii, redaktorem „Pielgrzyma Polskiego” (1833), pierwszym bibliotekarzem zaczątków polskiej biblioteki w Paryżu, współorganizatorem polskiego wydawnictwa dzieł poetów i działaczy emigracyjnych. Zaprzyjaźnił się z Adamem Mickiewiczem. Częste kontakty, wspólne ideały i poglądy doprowadziły do decyzji o wspólnym zamieszkaniu, a ich mieszkanie stało się miejscem spotkań nie tylko najwybitniejszych emigrantów, ale także francuskich polityków i redaktorów czasopism. Jański jest autorem pierwszych tłumaczeń na język francuski „Konrada Wallenroda”, fragmentów „Dziadów”, „Księgi narodu i pielgrzymstwa polskiego”. Organizuje pierwsze wydanie „Pana Tadeusza”.

W tym okresie rozpoczął się w jego duszy proces nawrócenia, w którym dużą rolę odegrali: ks. J. B. Lacordaire, ks. F. Lamennais, ks. Ph. Gerbet, Ch. Montalembert. W dniach: 24.11. 1834 – 10.01.1835 roku, podczas pięciu spotkań z ks. Chausette odbył spowiedź i otrzymał rozgrzeszenie. Od tego momentu Jański rozpoczął pracę nad rozwojem życia religijnego wśród emigrantów. Z czasem wokół niego zaczęła powstawać grupa osób przepojonych ideami odrodzenia życia politycznego, narodowego i religijnego. W 1834 roku współtworzył Stowarzyszenie Braci Zjednoczonych (wraz z Adamem Mickiewiczem, Antonim Góreckim, Stefanem Witwickim, Józefem i Bogdanem Zaleskimi, Ignacym Domejką), którego działalność jednak po pewnym czasie zamarła. W 1835 roku organizuje Bractwo Służby Narodowej pod hasłem rechryścianizacji współczesnego społeczeństwa i pogłębienia w nim ducha Ewangelii. Przyłączają się do niego młodzi emigranci pragnący formacji i kierownictwa.

W środę popielcową 17 lutego 1836 roku Jański wraz z pierwszymi uczniami (Piotr Semenenko i Hieronim Kajsiewicz) złożył ślub dozgonnej braterskiej społeczności rozpoczynając życie wspólnotowe (tzw. *Domek Jańskiego*). Ich życie było przesiąknięte duchem pokuty i modlitwy. W kolejnych zakładanych domach Jański przygotowywał światłych kapłanów i apostołów świeckich dla odrodzenia duchowego polskiego społeczeństwa. Intensywny tryb życia i nawroty choroby sprawiły, iż konieczny stał się wyjazd do miejsca o łagodniejszym klimacie. Z początkiem 1840 roku przybywa do Rzymu, gdzie przygotowuje się do kapłaństwa kilku z jego pierwszych uczniów. Głosił im wspaniałe konferencje mistyczne. Stan jego zdrowia pogarszał się jednak z każdym dniem. 2 lipca 1840 roku Bogdan Jański odszedł do Pana w opinii świętości. Żył 33 lata. Jego proces beatyfikacyjny jest w toku.

ANEKS NR 2

STATUT SZKOŁY WYŻSZEJ IM. BOGDANA JAŃSKIEGO W WARSZAWIE¹

- Rozdział 1. Postanowienia ogólne i cele Szkoły**
- Rozdział 2. Organy Szkoły**
- Rozdział 3. Organizacja Szkoły**
- Rozdział 4. Pracownicy Szkoły**
- Rozdział 5. Prawa i obowiązki pracowników Szkoły**
- Rozdział 6. Studia, przyjęcia na studia, prawa i obowiązki studentów**
- Rozdział 7. Przepisy porządkowe, dotyczące odbywania zgromadzeń**
- Rozdział 8. Inne postanowienia**

ROZDZIAŁ 1

Postanowienia ogólne i cele Szkoły

§ 1

Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, zwana dalej „Szkołą” jest uczelnią niepaństwową, utworzoną na podstawie zezwolenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lipca 1993 roku, nr DNS 3-0145/TBM/89/93 przez księdza Mariana Piwko CR, zwanego dalej „Założycielem”.

§ 2

1. Siedzibą Szkoły jest miasto stołeczne Warszawa.
2. Szkoła może posiadać jednostki zamiejscowe tworzone zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym.
3. Szkoła posiada osobowość prawną.
4. Nazwa i logo Szkoły są prawnie zastrzeżone.

§ 3

Misją Szkoły jest edukacja do chrześcijańskiej służby Narodowi, Kościołowi i Państwu oraz wdrażanie uniwersalizmu chrześcijańskiego według Zgromadzenia Zmartwychwstańców, który brzmi: „Podejmując zbawczy plan Boga wobec Narodu Polskiego i innych narodów, będziemy działać dla ich suwerenności i poszanowania w świecie. Będziemy skutecznie działać na rzecz wspólnoty ludzkiej, która byłaby w stanie zaakceptować dążenia Narodu Polskiego do godnego życia.”

§ 4

Służba, o której mowa w § 3 - podejmowana w wymiarze działalności naukowo-badawczej, gospodarczej, społecznej i politycznej - prowadzona w duchu prawdy, dobra, miłości i patriotyzmu oraz odpowiedzialności za rodzinę, społeczność lokalną, Naród i Państwo, powinna umożliwiać twórczą współpracę i wzajemne ubogacanie się różnych narodów i ich kultur w drodze do Boga, ze szczególnym uwzględnieniem misji Zgromadzenia Zmartwychwstańców oraz dorobku intelektualnego tego Zgromadzenia.

§ 5

Szkoła realizuje swoją misję poprzez kształtowanie celów i strategii edukacyjnych oraz podejmowanie innych zadań, stosownie do potrzeb rzeczywistości i zgodnie z wszystkimi wartościami stanowiącymi dewizę Szkoły:

1. PRAWDA - gdyż poszukiwanie prawdy jest celem nauki.
2. DOBRO - gdyż czynienie dobra jest powołaniem ludzi dobrej woli.
3. SKUTECZNOŚĆ - gdyż skuteczność, czyli umiejętność osiągnięcia wyznaczonych celów jest obowiązkiem ludzi podejmujących zadania.

§ 6

Edukację, o której mowa w § 3, § 4 i § 5, określa siedem zasad metodyki:

1. dbałość o integralny rozwój studenta, czyli rozwój na płaszczyźnie wiedzy, postaw i umiejętności, przygotowanie go do stałego dokształcania się i doskonalenia osobistego, w tym formacji własnej oraz do oddziaływania i kształtowania formacji innych,

¹ Źródło tekstu: <http://www.janski.edu.pl/uczelnia/statut.html> (25.01.2005).

2. wspomaganie i weryfikacja rozwoju studenta poprzez działalność praktyczną na każdym poziomie edukacji,
3. kształtowanie postawy patriotycznej,
4. wykształcenie u studentów umiejętności współpracy tak, aby pełniąc różne role w organizacjach gospodarczych, społecznych czy oświatowych rozwijali skuteczność i sprawność własną oraz kierowanych przez siebie zespołów czy organizacji,
5. wykształcanie postaw działania w harmonii, równowadze i poszanowaniu środowiska naturalnego,
6. pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości studenta w różnych dziedzinach oraz rozwijanie jego zainteresowań, aby mógł twórczo uczestniczyć w kształtowaniu procesów społeczno-gospodarczo -politycznych a także rozwijanie umiejętności wielowymiarowej oceny skutków działań - szczególnie własnych - oraz odpowiedzialności za wynikającą z nich sytuację jednostek, rodzin i narodów,
7. wypracowanie kultury organizacyjnej Szkoły jako modelu kształtowania działalności poprzez absolwentów, studentów i pracowników Szkoły.

§ 7

Do podstawowych zadań Szkoły należy:

1. kształcenie kadr w zakresie szeroko pojętej administracji i zarządzania organizacjami gospodarczymi, społecznymi i formacyjno - oświatowymi: w tym na potrzeby działalności Kościoła Katolickiego, w otwarciu przede wszystkim na współpracę z chrześcijanami innych wyznań,
2. działalność naukowa, badawczo-rozwojowa i wdrożeniowa prowadzona zwłaszcza pod kątem integracji pracowników ze studentami. Jej celem w szczególności jest prowadzenie praktycznych prac w zakresie badań stosowanych w dziedzinach związanych z problematyką gospodarczą i społeczną,
3. kształcenie i promowanie kadr naukowych,
4. polepszanie kondycji intelektualnej i stymulowanie rozwoju gospodarczego społeczności lokalnych i regionalnych, z którymi Szkoła związana jest poprzez siedziby swoich jednostek organizacyjnych,
5. podejmowanie i wspieranie działań mających na celu promowanie w świecie polskiej kultury, wartości narodowych i rodzimych organizacji.

§ 8

Oprócz swoich podstawowych zadań Szkoła:

1. prowadzi różne formy współpracy również w wymiarze międzynarodowym z uczelniami, ośrodkami naukowymi i badawczymi oraz innymi podmiotami edukacyjnymi, mającej na celu w szczególności: promocję studentów i absolwentów, zdobywanie przez nich doświadczenia w zakresie prowadzonych przez Szkołę kierunków studiów oraz rozwój kadry naukowo-dydaktycznej Szkoły. Szkoła zawiera stosowne umowy określające zakres i tryb współpracy,
2. prowadzi licea, gimnazja i szkoły podstawowe, tworzone zgodnie z odrębnymi przepisami,
3. organizuje kursy, konferencje, sympozja, seminaria, spotkania naukowo-szkoleniowe itp.,
4. prowadzi działania mające na celu promowanie studentów i absolwentów oraz pomoc przy podejmowaniu przez nich różnych form działalności,
5. wspomaga naukowe, nauczycielskie, duszpasterskie, gospodarcze, społeczne i wychowawcze działania Kościoła Katolickiego w Polsce i wśród Polaków za granicami Kraju oraz zadania apostołskie całego ludu Bożego,
6. prowadzi działalność wydawniczą, w szczególności w zakresie naukowo-dydaktycznym i popularyzatorskim,
7. współpracuje z rynkiem przedsiębiorstw i organizacji non-profit, szczególnie w ramach systemu praktyk studenckich,
8. Szkoła nadzoruje lub bezpośrednio prowadzi, w ramach obowiązujących przepisów, wydzieloną działalność gospodarczą oraz działalność społeczną i wychowawczą. W szczególności Szkoła prowadzi działalność gospodarczą w zakresie: obsługi i doradztwa prawno-finansowego podmiotów gospodarczych, wydawnictw, poligrafii, produkcji, handlu i usług w zakresie budownictwa i materiałów budowlanych, wyrobów przemysłowych, spożywczych, chemicznych, papierniczych i innych usług materialnych i niematerialnych, działając na rachunek własny i w pośrednictwie. Może także nabywać akcje i udziały w spółkach prawa handlowego lub w innych podmiotach prawnych. Działalność ta powinna pozwalać na zdobywanie przez studentów odpowiedniej praktyki w celu wzbogacenia, ugruntowania i utrwalenia wyniesionej ze Szkoły wiedzy, a zwłaszcza kształtowania umiejętności skutecznego jej wykorzystania.

§ 9

1. Szkoła realizuje swoje zadania w szczególności poprzez:
 1. prowadzenie studiów wyższych zawodowych oraz studiów magisterskich,
 2. prowadzenie studiów podyplomowych oraz studiów i kursów specjalnych,
 3. prowadzenie innych form kształcenia i doskonalenia zawodowego.
2. Podstawową formą studiów są studia zaoczne.

§ 10

Absolwenci Szkoły otrzymują dyplom ukończenia studiów wyższych według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego oraz tytuł zawodowy odpowiedni do ukończonego poziomu i kierunku studiów.

§ 11

1. Szkoła może tworzyć za zgodą Założyciela własny fundusz stypendialny na stypendia dla pracowników i studentów.
2. Wielkość funduszu stypendialnego, zasady i tryb korzystania z funduszu stypendialnego określa konwent i zatwierdza Założyciel.

§ 12

1. Nadzór nad Szkołą sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego w zakresie określonym przepisami ustawy o szkolnictwie wyższym oraz Założyciel osobiście lub przez wyznaczonego przez siebie pełnomocnika.
2. Założyciel podejmuje decyzje dotyczące Szkoły w zakresie określonym przepisami ustawy o szkolnictwie wyższym i postanowieniami niniejszego Statutu. Założyciel wykonuje swoje uprawnienia osobiście lub przez wyznaczonego pełnomocnika. Uprawnienia pełnomocnika wynikają z zakresu otrzymanego od Założyciela pełnomocnictwa. W ramach swoich uprawnień Założyciel:
 1. nadaje Szkole Statut i może dokonywać w nim zmian,
 2. powołuje i odwołuje rektora, kanclerza, dyrektora generalnego, prorektorów w liczbie do trzech, wicekanclerzy, dziekanów, dyrektorów wydziałów, prodziekanów, dyrektorów instytutów i kvestora a także nawiązuje i rozwiązuje z nimi stosunek pracy,
 3. powołuje i odwołuje członków konwentu,
 4. zatwierdza wszystkie uchwały konwentu,
 5. podejmuje decyzje w innych sprawach przekazywanych do jego kompetencji przez postanowienia Statutu.
3. Założyciel powołuje rektora, kanclerza i dyrektora generalnego po uzyskaniu pozytywnej opinii konwentu. Powołanie i odwołanie prorektorów, dziekanów i prodziekanów następuje z własnej inicjatywy Założyciela lub na wniosek rektora, a powołanie i odwołanie wicekanclerza i dyrektorów wydziałów następuje odpowiednio na wniosek kanclerza.

ROZDZIAŁ 2
Organy Szkoły**§ 13**

1. Organami kolegialnymi Szkoły są: konwent, kolegia wydziałów i rady wydziałów.
2. Organami jednoosobowymi Szkoły są: rektor, kierownik duchowny, kanclerz i dziekani.

§ 14

1. W skład konwentu wchodzi Założyciel, rektor, kierownik duchowny, kanclerz, dyrektor generalny, prorektorzy i wicekanclerze oraz pozostali członkowie powołani przez Założyciela. Łączna liczba członków konwentu nie może przekroczyć 12 osób.
2. Konwent obraduje na posiedzeniach, którym przewodniczy rektor.
3. Posiedzenia konwentu są zwoływane przez rektora nie rzadziej niż raz na miesiąc.
4. Rektor ma obowiązek zwołania posiedzenia konwentu także na pisemny, uzasadniony wniosek Założyciela lub co najmniej dwóch członków konwentu.
5. Konwent działa zgodnie z przyjętym przez siebie regulaminem.
6. Uchwały konwentu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

§ 15

Do kompetencji konwentu należy:

1. uchwalanie regulaminu studiów, planów studiów, programów nauczania,
2. uchwalanie regulaminu organizacyjnego Szkoły oraz regulaminu wynagrodzeń,
3. określanie zasad przyjęć na studia oraz wysokości i zasad wnoszenia opłat za studia,
4. powoływanie na wniosek Rektora zespołów roboczych i ciał doradczych oraz wyznaczanie ich uprawnień, zadań i regulaminów,
5. tworzenie i znoszenie kierunków studiów i specjalności oraz uruchamianie innych form kształcenia zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami,
6. tworzenie, znoszenie i przekształcanie jednostek organizacyjnych Szkoły - w tym jednostek zamiejscowych,
7. uchwalanie i aktualizowanie planu rzeczowo-finansowego Szkoły,
8. ustalanie pensum dydaktycznego dla poszczególnych stanowisk, warunków jego obniżania oraz zasad obliczania godzin dydaktycznych,
9. uchwalanie planów współpracy z zagranicą,
10. uchwalanie planów działalności badawczej,
11. uchwalanie planów wydawniczych,
12. określenie wytycznych dla rad wydziałów w zakresie wykonywania zadań Szkoły,
13. uchwalanie planów marketingowych wydziałów,
14. uchwalanie rocznych i semestralnych planów działań oraz ocenianie rocznych i semestralnych sprawozdań z działalności: organów Szkoły - z wyjątkiem konwentu, jednostek organizacyjnych Szkoły oraz zespołów zadaniowych o charakterze ogólnouczelnianym,
15. przedkładanie Założycielowi rocznych i semestralnych planów działań Szkoły oraz sprawozdań rocznych i semestralnych z działalności Szkoły,
16. powoływanie i odwoływanie zespołów zadaniowych o charakterze ogólnouczelnianym, wyznaczanie im zadań i regulaminów,
17. wykonywanie uprawnień Założyciela w stosunku do Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży lub wyznaczenie pełnomocnika Szkoły do wykonywania tych uprawnień,
18. występowanie z wnioskami do Założyciela o zmianę Statutu,
19. rozpatrywanie spraw wniesionych przez członków konwentu.

§ 16

1. W skład kolegium wydziału wchodzi: dziekan jako przewodniczący, kapelan wydziału, dyrektor wydziału oraz prodziekani.
2. Kolegium wydziału odpowiada za skuteczne i sprawne funkcjonowanie wydziału, realizację zadań określonych w planie rzeczowo-finansowym oraz za realizację innych zadań wyznaczonych przez konwent. Do obowiązków kolegium wydziału należy w szczególności:
 1. opracowanie i uchwalanie planów rozwoju wydziału,
 2. przygotowywanie wniosków w sprawach tworzenia nowych kierunków studiów, specjalności kształcenia, studiów podyplomowych oraz innych form kształcenia,
 3. opiniowanie projektu planu rzeczowo-finansowego wydziału,
 4. uchwalanie projektu planu marketingowego wydziału,
 5. uchwalanie planu działalności formacyjnej wydziału,
 6. ustalanie harmonogramu zajęć studenckich.
3. Kolegium obraduje na posiedzeniach, którym przewodniczy dziekan.
4. Posiedzenia kolegium zwoływane są przez dziekana nie rzadziej niż dwa razy w miesiącu.
5. Dziekan ma obowiązek zwołania posiedzenia kolegium także na pisemny wniosek innego członka kolegium lub Założyciela.
6. Kolegium działa zgodnie z przyjętym przez siebie regulaminem.
7. Uchwały kolegium zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos dziekana.

§ 17

1. W skład rady wydziału wchodzi:
 1. dziekan wydziału - jako przewodniczący,
 2. kapelan wydziału,
 3. dyrektor wydziału,
 4. prodziekani,

5. nauczyciele akademicy zatrudnieni w wydziale na podstawie umowy o pracę, posiadający tytuł naukowy, stopień naukowy doktora habilitowanego lub zajmujący stanowisko profesora,
6. kierownicy katedr i koordynatorzy zespołów przedmiotowych,
7. przedstawiciele:
 - a. pozostałych nauczycieli akademickich zatrudnionych w wydziale na podstawie umowy o pracę - w liczbie dwóch z każdego prowadzonego w wydziale kierunku,
 - b. pracowników nie będących nauczycielami akademickimi w liczbie dwóch,
 - c. studentów wydziału - w liczbie dwóch.
2. Mandat przedstawicieli, o których mowa w pkt. 7 wynosi:
 1. 3 lata w przypadku pracowników,
 2. 1 rok w przypadku studentów.
3. Członków rady z grona pracowników powołuje rektor na wniosek dziekana.
4. Przedstawiciele studentów wyłania wydziałowy organ (uchwałodawczy) samorządu studenckiego.
5. Kadencja rady trwa 3 lata i rozpoczyna się 1 października.
6. Rada wydziału obraduje na posiedzeniach, którym przewodniczy dziekan.
7. Posiedzenia rady wydziału są zwoływane przez dziekana nie rzadziej niż raz na dwa miesiące.
8. Dziekan ma obowiązek zwołania rady wydziału także na pisemny wniosek, Założyciela lub co najmniej 3 członków rady wydziału.
9. Uchwały rady wydziału zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos dziekana.
10. Rada wydziału obraduje zgodnie z przyjętym przez siebie regulaminem.

§ 18

Do kompetencji rady wydziału należy w szczególności:

1. opiniowanie planów rozwoju wydziału,
2. opiniowanie wniosków w sprawie tworzenia, przekształcania i likwidacji kierunków, specjalności, studiów podyplomowych i innych form kształcenia oraz przedstawianie kolegium wydziału nowych inicjatyw w tym zakresie,
3. opiniowanie wniosków w sprawie planów studiów i programów nauczania - po zasięgnięciu opinii właściwego organu samorządu studenckiego,
4. uchwalanie planów współpracy z zagranicą,
5. uchwalanie planów działalności badawczej,
6. opracowywanie planów studiów i programów nauczania,
7. opiniowanie wniosków dziekana o zatrudnienie na stanowisko profesora,
8. wyrażanie opinii w sprawie tworzenia, przekształcania i likwidacji jednostek organizacyjnych wydziału,
9. powoływanie na wniosek dziekana stałych i doraźnych komisji wydziałowych oraz określanie ich kompetencji i zadań,
10. dokonywanie oceny działalności naukowo-dydaktycznej wydziału oraz założeń i kierunków rozwoju kadry,
11. proponowanie tematów seminariów dyplomowych i promotorów,
12. proponowanie i opiniowanie tematów prac dyplomowych.

§ 19

Szkoła prowadzi działalność w zakresie trzech dopełniających się obszarów:

1. nauki i dydaktyki, nadzorowanym przez rektora,
2. wychowania, nadzorowanym przez kierownika duchownego,
3. wdrożeniowo-gospodarczym, nadzorowanym przez kanclerza.

§ 20

1. Rektor, kierownik duchowny i kanclerz kierują działalnością Szkoły i odpowiednio w zakresach określonych w § 19 reprezentują ją na zewnątrz.
2. Rektor działa przy pomocy prorektorów. Kierownik duchowny działa przy pomocy kapelanów. Kanclerz działa przy pomocy wicekanclerzy.

§ 21

1. Rektor jest przełożonym pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów Szkoły. Rektor nawiązuje i rozwiązuje stosunek pracy z nauczycielami akademickimi.

2. Kanclerz jest przełożonym pracowników nie będących nauczycielami akademickimi. Kanclerz nawiązuje i rozwiązuje stosunek pracy z pracownikami nie będącymi nauczycielami akademickimi.

§ 22

1. Rektor, kierownik duchowny, kanclerz, dyrektor generalny, prorektorzy i wicekanclerze oraz inni członkowie konwentu powoływani są na czas nieokreślony. Decyzje o odwołaniu podejmuje Założyciel na wniosek samego zainteresowanego, z własnej inicjatywy lub na wniosek rektora lub kanclerza.
2. Prorektorzy i wicekanclerze działają w zakresie określonym odpowiednio przez rektora i kanclerza.

§ 23

1. Rektor podejmuje wszystkie decyzje dotyczące pracy naukowo-dydaktycznej Szkoły, a nie należące do kompetencji innych organów Szkoły.
2. Rektor w ramach kierowanego przez siebie obszaru w szczególności:
 1. czuwa nad wykonaniem uchwał konwentu,
 2. odpowiada za działalność dydaktyczną i naukową Szkoły, w tym podpisuje umowy - za zgodą Założyciela - z instytucjami krajowymi i zagranicznymi,
 3. występuje do konwentu z inicjatywą wydania lub zmiany regulaminu organizacyjnego, regulaminu wynagradzania, regulaminu studiów, planów studiów i programów nauczania,
 4. dba o przestrzeganie prawa oraz zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie Szkoły,
 5. dba o przestrzeganie Statutu Szkoły i obowiązujących w niej zwyczajów, zasad postępowania i regulaminów.

§ 24

1. Kierownik duchowny Szkoły powołany i odwoływany jest przez właściwą władzę kościelną, zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego, na wniosek Założyciela, który zobowiązany jest przeprowadzić odpowiednie konsultacje z rektorem i kanclerzem.
2. Do zadań kierownika duchownego w szczególności należy:
 1. określenie zadań wychowawczych oraz elementów dydaktycznych mających charakter formacyjny,
 2. w oparciu o współpracę z kapelanami wydziałów przygotowuje roczne plany działań oraz sprawozdania z działalności kierowanego przez siebie obszaru,
 3. czuwanie nad rozwojem życia duchowego wspólnoty akademickiej - nauczycieli akademickich i innych pracowników Szkoły oraz studentów,
 4. prowadzenie działalności formacyjnej zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio z pomocą kapelanów wydziałów i opiekunów grup,
 5. czuwanie nad przestrzeganiem ustalonych Statutem Szkoły oraz ślubowaniem wymagań, jakie powinni spełniać pracownicy i studenci Szkoły, udzielanie pomocy lub w szczególnych przypadkach udzielanie indywidualnej zgody na odstępstwo od tych wymagań, ze szczególnym określeniem jego zakresu, w tym na zmianę roty ślubowania.
3. Kierownikowi duchownemu przysługuje w szczególności prawo do:
 1. wnioskowania do konwentu o zmianę regulaminu organizacyjnego Szkoły oraz do Założyciela o zmianę Statutu Szkoły,
 2. wnioskowania do rektora Szkoły o ukaranie studenta naruszającego Statut, regulamin studiów, ślubowanie lub postępującego w sposób niegodny studenta Szkoły,
 3. wnioskowania do rektora lub kanclerza o rozwiązanie umowy z pracownikiem Szkoły naruszającym w szczególności Statut i regulamin Szkoły,
 4. wnioskowania do Założyciela o odwołanie rektora, prorektorów, kanclerza i wicekanclerza oraz członków konwentu w przypadku naruszenia przez nich istotnych postanowień Statutu Szkoły.

§ 25

1. Kanclerz zarządza Szkołą i podejmuje wszystkie decyzje gospodarczo-finansowe Szkoły, a nie należące do kompetencji innych organów Szkoły.
2. Kanclerz w ramach kierowanego przez siebie obszaru w szczególności:
 1. zarządza Szkołą w zakresie funkcji zwykłego zarządu, podejmując między innymi decyzje dotyczące finansów, mienia i gospodarki Szkoły,
 2. w sprawach przekraczających zakres zwykłego zarządu podejmuje decyzje za zgodą Założyciela,
 3. czuwa nad wykonaniem uchwał konwentu,

4. kieruje działalnością administracyjną i gospodarczą Szkoły,
5. odpowiada za przygotowanie i organizację praktyk studenckich,
6. odpowiada za przygotowanie, organizację i przeprowadzenie działań promocyjno-marketingowych Szkoły,
7. występuje do konwentu z inicjatywą wydania lub zmiany regulaminu organizacyjnego Szkoły, regulaminu wynagradzania,
8. dba o przestrzeganie prawa, zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie Szkoły,
9. dba o przestrzeganie Statutu Szkoły, panujących w niej zasad, zwyczajów oraz obowiązujących regulaminów.

§ 26

1. Dyrektor generalny koordynuje i nadzoruje wszelką działalność Szkół Jańskiego na poziomie taktycznym i operacyjnym.
2. Zakres zadań oraz tryb prac dyrektora generalnego określa regulamin biura generalnego, zatwierdzony przez Założyciela.

§ 27

1. Dziekan jest przełożonym pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów wydziału.
2. Dziekan w szczególności:
 1. odpowiada za działalność dydaktyczną i naukową wydziału i podejmuje w tym zakresie decyzje niezastrzeżone dla innych organów Szkoły,
 2. składa konwentowi sprawozdania z działalności wydziału dwa razy w semestrze,
 3. odpowiada za dobór kadry naukowo-dydaktycznej wydziału, spełnienie minimum kadrowego określonego właściwymi przepisami oraz odpowiedni poziom merytoryczny pracowników,
 4. wnioskuję o zatrudnienie i zwolnienie nauczycieli akademickich wydziału oraz proponuje zakres ich obowiązków,
 5. przygotowuje propozycje przedsięwzięć naukowych wydziału i dba o ich prawidłową realizację,
 6. organizuje pracę rady wydziału,
 7. podejmuje w I instancji decyzje w sprawach studenckich; od decyzji tych przysługuje odwołanie do rektora,
 8. przygotowuje projekty planów studiów i programów nauczania oraz ich zmian,
 9. przygotowuje projekty współpracy z krajowymi i zagranicznymi szkołami wyższymi i innymi instytucjami naukowymi,
 10. odpowiada za merytoryczny program praktyk studenckich,
 11. współdziała w przygotowaniu i realizacji planu rzeczowo-finansowego,
 12. dba o przestrzeganie prawa oraz zapewnia bezpieczeństwo i porządek na terenie wydziału.

§ 28

1. Kapelan wydziału powoływany jest i odwoływany na wniosek Założyciela, po zasięgnięciu opinii kierownika duchownego, przez właściwą władzę kościelną, zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego.
2. Do zadań kapelana wydziału należy w szczególności:
 1. opracowanie zadań wychowawczo-dydaktycznych w ramach formacji wydziału,
 2. kreowanie życia duchowego wspólnoty studentów i pracowników wydziału,
 3. bezpośrednie prowadzenie działalności formacyjnej,
 4. nadzór nad przestrzeganiem wymagań ustalonych Statutem Szkoły oraz ślubowaniem.
3. Kapelan wydziału w szczególności:
 1. bierze udział w spotkaniach organizacyjno-formacyjnych w ramach całej Szkoły,
 2. opracowuje formacyjny plan pracy wydziału,
 3. organizuje spotkania formacyjne dla pracowników i studentów wydziału,
 4. propaguje myśli Bogdana Jańskiego pod kątem wychowania i profilu Szkoły,
 5. czuwa nad funkcjonowaniem i merytoryczną stroną wychowania ogólnego oraz opiniuje nawiązanie i rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielami akademickimi realizującymi te przedmioty,
 6. czuwa nad poprawnością wykładni nauki Kościoła w czasopiśmie i wydawnictwach Szkoły i wydziału,
 7. wnioskuję do właściwych organów Szkoły o wyciągnięcie sankcji wobec pracowników i studentów naruszających obowiązujące ich postanowienia Statutu i regulaminów,

8. pomaga studentom i pracownikom w różnych potrzebach życia duchowego.

§ 29

1. Dyrektor wydziału zarządza wydziałem i podejmuje wszystkie decyzje dotyczące wydziału, nie należące do kompetencji organów.
2. Dyrektor wydziału w szczególności:
 1. czuwa nad działalnością administracyjną i finansową wydziału oraz odpowiada za prawidłowość gospodarki finansowej wydziału,
 2. przygotowuje projekt planu rzeczowo-finansowego wydziału i odpowiada za jego realizację,
 3. przygotowuje projekt planu marketingowego wydziału i odpowiada za jego realizację,
 4. organizuje proces rekrutacji na studia,
 5. współdziała w przygotowaniu i realizacji harmonogramu zajęć studenckich,
 6. współdziała w przygotowaniu i organizacji praktyk studenckich,
 7. współdziała w uruchomieniu nowych kierunków studiów, specjalności kształcenia, studiów podyplomowych oraz innych form kształcenia,
 8. jest przełożonym pracowników nie będących nauczycielami akademickimi oraz nadzoruje zakres zadań organizacyjnych (pozadydaktycznych) realizowany przez nauczycieli akademickich,
 9. opiniuje nawiązanie i rozwiązywanie stosunku pracy z pracownikami, o których mowa w pkt. 8.
3. Założyciel może powierzyć dyrektorowi wydziału pełnienie zadań, o których mowa w ust. 1 i 2 w stosunku do więcej niż jednego wydziału, jeśli zlokalizowane są one w tej samej miejscowości.

§ 30

W Szkole działa rada Szkoły. W skład rady Szkoły wchodzi:

1. rektor jako przewodniczący,
2. kierownik duchowny,
3. kanclerz,
4. dyrektor generalny
5. prorektorzy,
6. wicekanclerze,
7. dziekani,
8. kapelani wydziałów,
9. dyrektorzy wydziałów,
10. dyrektorzy instytutów,
11. kierownicy jednostek ogólnouczelnianych.

§ 31

1. Do kompetencji rady Szkoły należy:
 1. opiniowanie ogólnych kierunków działalności Szkoły,
 2. opiniowanie projektów utworzenia nowych kierunków studiów,
 3. ocena prowadzonej przez uczelnię działalności dydaktycznej i naukowej,
 4. ocena współpracy Szkoły z innymi uczelniami i instytucjami w zakresie dydaktyki i badań,
 5. omawianie innych spraw wniesionych przez Założyciela, konwent, rektora lub kanclerza.
2. Rada Szkoły zwoływana jest przez rektora przynajmniej dwa razy w semestrze.
3. Rada Szkoły podejmuje uchwały zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków jej statutowego składu.

§ 32

1. Posiedzeniom rady Szkoły przewodniczy rektor, a w jej obradach uczestniczy także Założyciel lub jego przedstawiciel.
2. Założyciel może zawiesić uchwałę rady Szkoły, jeśli narusza ona prawo lub Statut Szkoły, albo też jest szkodliwa dla ważnych interesów Szkoły.

ROZDZIAŁ 3 Organizacja Szkoły

§ 33

1. Stosownie do potrzeb powołuje się wydziały jako podstawowe jednostki organizacyjne Szkoły. W wydziałach mogą być tworzone: instytuty, zakłady lub katedry.
2. Wydziały prowadzą działalność naukowo-dydaktyczną na co najmniej jednym kierunku.
3. W wydziale powinni być zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy nauczyciele akademicki w liczbie nie mniejszej niż ustalone odrębnymi przepisami minimum kadrowe dla prowadzenia kierunku studiów na poziomie zawodowym.
4. Wydziałem kieruje dziekan w zakresie określonym postanowieniami Statutu.

§ 34

1. Instytuty tworzy się w szczególności do prowadzenia badań, opracowywania i wdrażania aplikacji, analiz i opinii oraz prowadzenia działalności dydaktycznej w zakresie kierunku studiów, grup specjalności prowadzonych w Szkole lub do prowadzenia działalności interdyscyplinarnej.
2. W instytucie powinny pracować w pełnym wymiarze czasu pracy co najmniej 4 osoby zatrudnione na stanowiskach profesora lub profesora kontraktowego, w tym minimum 2 osoby posiadające stopień naukowy doktora habilitowanego.
3. Instytutem kieruje dyrektor powoływany i odwoływany przez Założyciela.
4. Instytuty mogą posiadać wewnętrzne komórki organizacyjne w randze zakładów oraz ewentualnie inne wydzielone komórki.

§ 35

1. Zakłady tworzy się do prowadzenia badań, opracowywania i wdrażania aplikacji oraz działalności dydaktycznej w zakresie jednej specjalności.
2. W zakładzie powinien pracować w pełnym wymiarze czasu pracy przynajmniej jeden pracownik zatrudniony na stanowisku profesora lub profesora kontraktowego.
3. Zakładem kieruje kierownik, powoływany i odwoływany przez rektora z inicjatywy własnej lub na wniosek dyrektora instytutu, w przypadku zakładu działającego w ramach instytutu.
4. Zakłady mogą posiadać stałe wewnętrzne komórki organizacyjne (pracownie) lub zespoły zadaniowe i z reguły nie posiadają wydzielonej komórki administracyjnej.
5. Przepisy ust. 2-4 stosuje się odpowiednio do katedr.

§ 36

1. W Szkole mogą być tworzone także inne jednostki organizacyjne, w szczególności ogólnouczelniane, a także Biblioteka Główna i Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej.
2. Jednostki, o których mowa w ust. 1 mogą być w szczególności:
 1. dydaktyczno-szkoleniowe,
 2. naukowo-badawcze,
 3. doświadczałne,
 4. upowszechniania wiedzy,
 5. kulturalne,
 6. sportowe.
3. Szkoła może tworzyć jednostki międzyuczelniane i jednostki wspólnie z innymi podmiotami, a w szczególności z instytutami naukowymi, w tym również zagranicznymi.
4. Szkoła może tworzyć jednostki wydzielone, prowadzące w szczególności statutową działalność gospodarczą oraz działalność oświatową, społeczną i wychowawczą.
5. Kierowników jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 1-4 powołuje i odwołuje, stosownie do obszarów swego działania określonych w § 19, rektor lub kanclerz po zasięgnięciu opinii konwentu.

§ 37

1. Zakres zadań oraz strukturę organizacyjną, a także kompetencje i zakres zadań kierownika lub dyrektora Biblioteki Głównej określa rektor.
2. Rektor może powołać Radę Biblioteczną, składającą się z przedstawicieli poszczególnych dyscyplin wiedzy i wyznaczyć jej przewodniczącego.
3. Kadencja Rady Bibliotecznej trwa trzy lata, a co roku upływa kadencja 1/3 jej składu.
4. Do kompetencji Rady Bibliotecznej, w razie jej powołania, należy doradztwo rektorowi w zakresie polityki bibliotecznej i sprawowanie nadzoru nad merytoryczną i organizacyjną działalnością Biblioteki, w tym nad zakupami i działalnością na rzecz społeczności akademickiej Szkoły.

5. Na dyrektora Biblioteki Szkoły powołuje się osobę posiadającą wysokie kwalifikacje zawodowe, stopień doktora lub doktora habilitowanego albo tytuł naukowy. W szczególnym przypadku dopuszcza się posiadanie tytułu magistra i bardzo wysokie kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe.
6. Rektor może zwrócić się do Rady Bibliotecznej o zaopiniowanie kandydata (kandydatów) na stanowisko kierownika (dyrektora) Biblioteki Szkoły. Zwrócenie się o opinię jest obligatoryjne w przypadku zatrudnienia na tym stanowisku osoby bez stopnia lub tytułu naukowego.

§ 38

W razie utworzenia Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej, odpowiedniej zmianie podlega zakres zadań Biblioteki Głównej. Do obsady stanowiska kierownika (dyrektora) stosuje się tę samą procedurę, jak w przypadku kierownika (dyrektora) Biblioteki Głównej.

§ 39

Kancierz w razie potrzeby może zatrudnić dyrektora administracyjnego, dyrektora ekonomicznego, oraz innych dyrektorów, określając szczegółowo zakres ich zadań i kompetencji oraz udzielać im ewentualnych pełnomocnictw.

§ 40

1. Kwestor pełni funkcję głównego księgowego i jego bezpośrednim przełożonym jest kanclerz.
2. Obowiązki i uprawnienia kwestora jako głównego księgowego regulują odrębne przepisy.
3. Założyciel powołuje i odwołuje kwestora z inicjatywy własnej lub na wniosek kanclerza.

§ 41

1. Strukturę organizacyjną Szkoły oraz zakres działania kierowników jednostek organizacyjnych Szkoły określa regulamin organizacyjny Szkoły.
2. Sprawy nieuregulowane w regulaminie organizacyjnym Szkoły ustalają zarządzenia rektora, kierownika duchownego lub kanclerza.

ROZDZIAŁ 4 Pracownicy Szkoły

§ 42

1. Szkoła zatrudnia nauczycieli akademickich i pracowników nie będących nauczycielami akademickimi.
2. W grupie nauczycieli akademickich Szkoła zatrudnia pracowników naukowo-dydaktycznych, dydaktycznych i naukowych.

§ 43

1. Wymagane kwalifikacje nauczycieli akademickich są następujące na poszczególnych stanowiskach:
 1. profesora - stopień naukowy doktora habilitowanego oraz znaczący dorobek naukowy lub stopień naukowy doktora i wybitny dorobek naukowy, zawodowy lub dydaktyczny,
 2. profesora kontraktowego - stopień naukowy doktora habilitowanego lub stopień naukowy doktora, znaczny dorobek naukowy, zawodowy lub dydaktyczny,
 3. adiunkta - stopień naukowy doktora,
 4. starszego asystenta - tytuł zawodowy magistra (lub inny równorzędny tytuł zawodowy), dorobek naukowy, zawodowy lub dydaktyczny,
 5. asystenta - tytuł zawodowy magistra (lub inny równorzędny tytuł zawodowy),
 6. starszego wykładowcy - stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra i dorobek naukowy, zawodowy lub dydaktyczny,
 7. wykładowcy - tytuł zawodowy magistra (lub równorzędny) i duże doświadczenie naukowe, zawodowe lub dydaktyczne,
 8. lektora - tytuł zawodowy magistra (lub równorzędny), doświadczenie naukowe, zawodowe lub dydaktyczne,
 9. instruktora - tytuł zawodowy magistra lub tytuł zawodowy licencjata i doświadczenie zawodowe,
 10. w przypadku pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych niezbędne jest posiadanie stosownych kwalifikacji dydaktycznych.
2. Wymagane kwalifikacje są następujące na stanowiskach wychowawczych:

1. kapelana wydziału - posiadanie uprawnień kapłańskich w Kościele Rzymsko-Katolickim i doświadczenie w pracy z młodzieżą,
2. opiekuna grupy - ukończone lub kontynuowane studia wyższe i przygotowanie wychowawcze ustalone przez kierownika duchownego Szkoły.

ROZDZIAŁ 5

Prawa i obowiązki pracowników Szkoły

§ 44

1. Pracownicy naukowo-dydaktyczni są zobowiązani:
 1. kształcić studentów oraz uczestników innych form kształcenia,
 2. prowadzić badania naukowe, rozwijać twórczość naukową oraz podnosić swoje kwalifikacje,
 3. uczestniczyć w pracach organizacyjnych Szkoły i wydziałów, propagować misję Szkoły, dbać o jej dobre imię i majątek.
2. Pracownicy naukowcy mają obowiązki określone w ust. 1 pkt. 2 i 3.
3. Do obowiązków pracowników naukowo-dydaktycznych i naukowych posiadających tytuł naukowy należy również kształcenie młodej kadry naukowej.
4. Pracownicy dydaktyczni są zobowiązani:
 1. kształcić studentów oraz innych uczestników studiów i kursów prowadzonych przez Szkołę,
 2. podnosić swoje kwalifikacje zawodowe i pedagogiczne,
 3. uczestniczyć w pracach organizacyjnych Szkoły i wydziałów, propagować misję Szkoły, dbać o majątek i dobre imię Szkoły.
5. Dla nauczycieli akademickich minimalny wymiar pensum wynosi 120 godzin obliczeniowych rocznie, a maksymalny 540 godzin obliczeniowych rocznie.
6. Pracownicy biblioteczni oraz dokumentacji i informacji naukowej mają prawa i obowiązki odpowiednie do swoich stanowisk, takie jak pracownicy naukowo-dydaktyczni lub pracownicy dydaktyczni.
7. Pracownicy nie będący nauczycielami akademickimi mają obowiązek działania w kierunku rozwoju Szkoły, przestrzegania jej Statutu oraz wykonywania poleceń i zadań stawianych przed nimi przez przełożonych, w ramach ich uprawnień, propagować misję Szkoły, dbać o majątek Szkoły, kulturę i stosunki wzajemne w miejscu pracy oraz dobre imię Szkoły.

§ 45

Wynagrodzenia pracowników są ustalone w regulaminie wynagrodzeń.

§ 46

Rektor lub kanclerz mogą pisemnie upoważnić inną osobę do podpisywania w ich imieniu umów cywilno-prawnych.

§ 47

Prawa i obowiązki pracowników Szkoły regulują postanowienia kodeksu pracy oraz niniejszego Statutu.

§ 48

W zakresie określonym w umowie, pracownik nie może prowadzić działalności konkurencyjnej wobec Szkoły ani też świadczyć pracy w ramach stosunku pracy lub na innej podstawie na rzecz innej jednostki prowadzącej taką działalność.

§ 49

1. Nauczycielowi akademickiemu przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze określonym przepisami kodeksu pracy. Urlop nie powinien kolidować z zajęciami dydaktycznymi prowadzonymi przez niego w Szkole.
2. Do pracowników Szkoły nie stosuje się art. 109 ustawy o szkolnictwie wyższym.
3. Nauczyciel akademicki może korzystać z podyplomowego doskonalenia się oraz innych form kształcenia zawodowego na koszt Szkoły, wyłącznie jeśli otrzyma on stypendium na ten cel z funduszu, o którym mowa w § 11 Statutu.
4. Uprawnienia do emerytury i renty nauczycieli akademickich są zgodne z ogólnymi uregulowaniami dotyczącymi nauczycieli akademickich.

§ 50

1. Nauczyciele akademicki podlegają okresowym ocenom nie rzadziej niż raz do roku.
2. Przy dokonywaniu oceny podstawowymi kryteriami są:
 1. rzetelność w wykonywaniu obowiązków dydaktycznych,
 2. poziom i aktualność przekazywanych treści nauczania,
 3. umiejętność w nawiązywaniu kontaktów ze studentami i indywidualna opieka nad nimi,
 4. publikacje naukowe i dydaktyczne,
 5. efekty osiągane w kształceniu młodej kadry dydaktycznej,
 6. osiągnięcia organizacyjne, w szczególności udział w pracach organów kolegialnych, komisjach,
 7. ocena dokonana przez studentów.
3. Oceny nauczyciela akademickiego dokonuje rektor na podstawie opinii dziekana oraz w oparciu o przedłożoną przez ocenianego informację o całokształcie osiągnięć.
4. Nauczycielowi akademickiemu przysługuje prawo odwołania się od oceny do konwentu, za pośrednictwem rektora. Konwent podejmuje decyzję w tej sprawie na swoim najbliższym posiedzeniu, nie później jednak niż 4 tygodnie od daty wpływu odwołania. Decyzja konwentu podjęta na skutek odwołania się ocenianego nauczyciela, jest ostateczna.
5. Uzyskanie przez nauczyciela oceny negatywnej może stanowić podstawę do rozwiązania z nim umowy o pracę.
6. Szczegółowe zasady dotyczące przeprowadzania okresowych ocen nauczycieli akademickich określa regulamin uchwalony przez konwent na wniosek rektora.

ROZDZIAŁ 6**Studia, przyjęcia na studia, prawa i obowiązki studentów****§ 51**

1. Wykłady i inne zajęcia dydaktyczne w Szkole mają z zasady charakter zamknięty. Rektor może dopuścić do nich osoby nie będące studentami Szkoły.
2. Szkoła może prowadzić także wykłady, konferencje, sympozja i seminaria otwarte. W takim przypadku informacja o otwartym charakterze zajęć powinna zostać umieszczona w zawiadomieniu.

§ 52

Tryb przyjęć na studia jest następujący:

1. konwent ustala szczegółowe zasady i tryb przyjęć na studia oraz zakres ewentualnego egzaminu wstępnego, które powinny być podane do publicznej wiadomości przez wywieszanie na tablicy informacyjnej w siedzibie Szkoły na co najmniej 6 miesięcy przed początkiem nowego roku akademickiego,
2. w przypadku, gdy wstęp na studia nie jest wolny, rekrutację przeprowadzają komisje rekrutacyjne powołane dziekana. Komisje podejmują decyzje w sprawie przyjęcia na studia,
3. wyniki postępowania kwalifikacyjnego są jawne,
4. od decyzji komisji rekrutacyjnej służy odwołanie do rektora w terminie 14 dni od daty otrzymania decyzji. Decyzja rektora jest ostateczna.

§ 53

Przyjęcie w poczet studentów następuje z chwilą immatrykulacji i złożenia ślubowania o następującym brzmieniu:

Ja,

wstępując do Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego ,

ślubuję:

Wyznawać słowem i czynem wiarę w Boga w Trójcy Jedynej.

*Doskonalic wiedzę i umiejętności, aby w życiu społecznym i zawodowym
stawać się człowiekiem coraz bardziej skutecznym.*

*Pracować dla rozwoju duchowego i materialnego
Rodziny, Narodu i Państwa Polskiego.*

Wspierać twórczą współpracę z innymi narodami.

W życiu osobistym i społecznym kierować się zasadami moralności chrześcijańskiej.

Przestrzegać Statutu Szkoły i zarządzeń jej władz.

§ 54

Prawa i obowiązki studenta związane z tokiem studiów określa regulamin studiów.

§ 55

Student obowiązany jest postępować zgodnie z treścią ślubowania i regulaminu studiów, a ich naruszenie może być podstawą skreślenia z listy studentów.

§ 56

Regulamin studiów uchwała i zmienia konwent po zasięgnięciu opinii samorządu studenckiego i podaje do wiadomości co najmniej na 3 miesiące przed rozpoczęciem roku akademickiego.

§ 57

Student może studiować według indywidualnego planu studiów i programu na zasadach ustalonych przez konwent i po uzyskaniu indywidualnej zgody rektora.

§ 58

1. Odpowiedzialność dyscyplinarną studentów określa ustawa o szkolnictwie wyższym.
2. Konwent powołuje spośród nauczycieli akademickich oraz studentów Szkoły Uczelnianą Komisję Dyscyplinarną oraz Odwoławczą Komisję Dyscyplinarną i wyznacza ich przewodniczących.
3. Uczelniana Komisja Dyscyplinarna oraz Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna składają się z przewodniczącego oraz 6 członków, w tym 3 nauczycieli akademickich i 3 studentów.
4. Komisja Dyscyplinarna oraz Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna orzekają, w składzie złożonym z przewodniczącego oraz, w równej liczbie, co najmniej 2 nauczycieli akademickich i 2 studentów.
5. Kandydatów do Komisji Dyscyplinarnej oraz Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej spośród nauczycieli akademickich przedstawia kierownik duchowny Szkoły.
6. Kadencja członków Komisji Dyscyplinarnej oraz Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej trwa dwa lata i kończy się upływem roku akademickiego.
7. Mandat członka Komisji Dyscyplinarnej oraz Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej, będącego nauczycielem akademickim, wygasa z chwilą ustania stosunku pracy, a mandat osoby będącej studentem wygasa z chwilą ukończenia studiów lub skreślenia z listy studentów.
8. Konwent może, na wniosek przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej oraz Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej, zdecydować o wygaśnięciu mandatu członka, który nie przybędzie na trzy kolejne posiedzenia bez pisemnego usprawiedliwienia, przyjętego przez obecnych na posiedzeniu członków.
9. W razie wygaśnięcia któregoś z mandatów konwent może powołać na to miejsce inną osobę. Powołanie to następuje w takim trybie, jaki obowiązuje przy powoływaniu Komisji.

§ 59

Studenci tworzą samorząd studencki, który reprezentuje ich interesy wobec organów Szkoły i Założyciela, szczególnie w dziedzinie socjalno-bytowej i organizacyjnej.

§ 60

1. Samorząd studencki działa na podstawie regulaminu uchwalonego przez uczelniany organ uchwałodawczy tego samorządu. Regulamin wchodzi w życie po stwierdzeniu przez konwent jego zgodności ze Statutem Szkoły.
2. Rektor uchyla uchwałę samorządu studenckiego niezgodną z przepisami ustawowymi, Statutem Szkoły, regulaminem studiów lub regulaminem samorządu.

ROZDZIAŁ 7**Przepisy porządkowe, dotyczące odbywania zgromadzeń****§ 61**

Rektor, dla utrzymania porządku i bezpieczeństwa na terenie Szkoły, może powołać straż rektorską określając jej zadania, prawa i obowiązki.

§ 62

1. Do zorganizowania zgromadzenia w lokalu Szkoły niezbędna jest zgoda kanclerza.
2. Za korzystanie z lokalu Szkoły oraz ewentualne dodatkowe usługi, takie jak np.: nagłośnienie sali, czy przygotowanie jej do odbycia zgromadzenia, albo też za usługi porządkowe ze strony straży rektorskiej, organizatorzy zobowiązani są uiścić stosowną opłatę na rzecz Szkoły.

3. Wysokość opłaty określa kanclerz, który równocześnie może w uzasadnionych przypadkach zwolnić organizatorów częściowo lub całkowicie z opłat.
4. Organizatorzy zgromadzeń odpowiadają przed władzami Szkoły za ich przebieg, a w tym osobiście za wszelkie szkody wyrządzone Szkole, związane z tym zgromadzeniem.

§ 63

1. W powiadomieniu rektora lub kanclerza o zamiarze zorganizowania zgromadzenia, które powinno być dokonane w formie pisemnej, organizatorzy powinni umieścić informację o celu zwołania zgromadzenia, liczbie spodziewanych uczestników oraz imienną listę porządkowych. Powiadomienie to powinno być podpisane imiennie przez organizatorów.
2. Organizatorzy, dla sprawnego przebiegu zgromadzenia, powinni zorganizować służbę porządkową w liczbie co najmniej 1 porządkowego na 20 uczestników oraz powinni zapewnić porządek zarówno w samym miejscu zgromadzenia, jak i na ciągach komunikacyjnych oraz w innych miejscach, z których korzystają uczestnicy zgromadzenia.
3. Organizatorzy zobowiązani są do zadbania, aby w zgromadzeniu nie uczestniczyły osoby postronne, tj. osoby nie będące ani pracownikami ani studentami ani zaproszonymi gośćmi.
4. Organizatorzy zobowiązani są do przeprowadzenia zgromadzenia w wyznaczonej przez rektora lub kanclerza części terenu Szkoły tak, aby nie ucierpiały na tym zajęcia odbywające się w innych pomieszczeniach Szkoły, do których musi być zapewniony swobodny dostęp.

ROZDZIAŁ 8

Inne postanowienia

§ 64

Szkoła może przyjmować darowizny, zapisy i spadki pochodzenia zarówno krajowego, jak i zagranicznego, wyłącznie z dobrodziejstwem inwentarza. Decyzję w sprawie przyjęcia lub odrzucenia darowizny, zapisu lub spadku podejmuje kanclerz.

§ 65

1. Likwidacja lub zawieszenie działalności Szkoły, poza przypadkami przewidzianymi w ustawie o szkolnictwie wyższym, następuje decyzją Założyciela, który równocześnie zawiadamia o swojej decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.
2. Założyciel, z chwilą ogłoszenia decyzji o likwidacji Szkoły, wyznacza jej likwidatora, który przejmuje funkcje organów Szkoły, z wyjątkiem spraw studenckich, w zakresie których organem właściwym jest rektor.
3. W okresie likwidacji Szkoła używa dotychczasowej nazwy z dopiskiem „w likwidacji”, z wyjątkiem wydawanych dyplomów, na których umieszcza się nazwę dotychczasową.
4. Likwidator sporządza inwentarz i bilans zamknięcia Szkoły, dokonuje rozliczeń z pracownikami i wierzycielami Szkoły, a po zakończeniu likwidacji występuje z wnioskiem do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego o wykreślenie Szkoły z rejestru.
5. Stosownie do okoliczności i możliwości Szkoły, należy dążyć, aby studenci, którzy rozpoczęli naukę, mogli ją w niej ukończyć. W razie istotnych trudności studenci będą mogli kontynuować studia w innych szkołach wyższych, z którymi Szkoła podpisze w wyniku działań Założyciela odpowiednie porozumienie.
6. Majątek Szkoły, pozostały po zaspokojeniu pracowników i wierzycieli, przechodzi na własność Założyciela, a w razie wystąpienia istotnych przeszkód, na działalność zbieżną z celami Szkoły wskazaną przez osoby tworzące ostatni przed likwidacją konwent.

§ 66

Osobnym dokumentem Założyciel wskaże osobę, która w trybie określonym w ustawie o szkolnictwie wyższym, przejmie jego obowiązki i uprawnienia założycielskie.

§ 67

Przestrzeganie niniejszego Statutu należy do istotnych obowiązków wszystkich pracowników i studentów Szkoły.

§ 68

1. Dotychczasowy zarząd Szkoły staje się konwentem.

2. Osoby pełniące funkcje organów Szkoły oraz inne osoby pełniące funkcje kierownicze w Szkole nadal je wykonują na zasadach określonych w niniejszym Statucie.

§ 69

Statut Szkoły wchodzi w życie po zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

ks. Marian Piwko CR
Założyciel

Warszawa, dnia 9.10.2003 roku.

ANEKS NR 3

„SZKOŁY IM. BOGDANA JAŃSKIEGO. INFORMATOR”

(Informator wydano w 2005 r.)